

viharnik

GLASILO DELOVNE ORGANIZACIJE LESNA SLOVENJ GRADEC — GOZDARSTVO IN LESNA INDUSTRIJA R. O.

LETO XIV — STEVILKA 12

DECEMBER 1983

POSTNINA PLAČANA

Poslovodni odbor ob jubileju Lesne

Razvoj in delo delovne organizacije »Lesna« Slovenj Gradec je tesno povezano z življenjem in delom ljudi koroške regije. Od uspešnega poslovanja 2900 zaposlenih in preko 3000 kooperantov — kmetov, združenih v 21 TOZD in TOK ter delovni skupnosti za opravljanje del skupnega pomena in interni banki so odvisni gospodarski rezultati in napredek v vseh štirih koroških občinah. V letošnjem letu praznujemo 35. obletnico obstoja delovne organizacije »Lesna« in 10-letnico tovarne ivernih plošč Otiški vrh. Prehojena pot delovne organizacije je bila pestra in težka, pa vendarle uspešna. Mnogo je bilo storjenega na področju gozdarstva, izgradnje gozdnih cest, telefonskega omrežja in kmečkega turizma kakor tudi na področju lesne predelave od izgradnje novih tovarn do rekonstrukcij in modernizacije obstoječih tovarn.

Velika vlaganja v zadnjih letih žal niso dala predvidenih rezultatov, zaradi česar je delovna organizacija zašla v težave. Ugotovimo lahko, da zastavljene cilje kljub težki gospodarski situaciji uspešno uresničujemo. Ustvariti želimo takšne razmere, v katerih bodo vse temeljne organizacije združenega dela poslovale bolj rentabilno, z večjim dohodkom, ki bo omogočal ustrezne osebne dohodke ter potrebna sredstva za tekoče poslovanje, razvoj in socialno varnost vseh zaposlenih.

Vse to pa bo moč doseči s pridnim delom, tesnejšim medsebojnim sodelovanjem, varčevanjem na vseh področjih ter izkoriščanjem notranjih rezerv.

Ob jubileju čestitam in se obenem zahvaljujem vsem sodelavcem, upoko-jencem, poslovnim partnerjem, kooperantom in predstavnikom družbeno-politične skupnosti ter organizacij za vložen trud, sodelovanje in razumevanje.

Vsem članom delovnega kolektiva tudi v bodoče želim obilo uspehov. Bodite ponosni na prehojeno pot! Iz nje črpajte življenjsko silo za prihodnost.

Ob jubileju se moramo spomniti na temeljne naloge našega gospodarjenja z gozdovi, t. j. snovanje in krepitev večnamenskega gospodarskega gozda, ki optimalno zadovoljuje naše potrebe po lesu, istočasno pa uresničuje vse varovalne in socialne funkcije, krepi socialno varnost kmetij, ohranja zdrave vire pitne vode in ohranja kulturo naše lepe koroške krajine.

Z nenehno skrbjo za prizadevne in strokovno sposobne delavce na vseh nivojih smo dosegli zavidljive uspehe pri gospodarjenju z našimi gozdovi, na katere smo vsi ponosni. Uspehi so veliko bolj očitni, če jih ocenjujemo v daljšem obdobju kot pa od bilance do bilance.

Največji delež k doseženim rezultatom so prispevali jasni koncepti gospodarjenja z gozdovi in skladen razvoj vseh dejavnosti gozdarstva. S pospešeno gradnjo gozdnih prometnic smo v 25. letih naredili čez 1700 km gozdnih cest, s tem pa postali najbolj odprto območje v Sloveniji. Vlaganja v ceste so nam omogočala intenzivno gospodarjenje z gozdovi in racionalno vlaganje v gojenje gozdov ter ohranitev kmečkega življa v hribovskih predelih. V gozdove smo vlagali toliko, kolikor smo imeli denarja, ne pa, kolikor bi bilo potrebno. Z delom lastnih sredstev in skupnimi razvojnimi programi ter zagotovitvijo lesne surovine smo pomagali pri razvoju lesne industrije, ki se je v kratkem času razvila od žagarske do močne finalne predelave lesa. V prihodnjem obdobju bomo morali več vlagati v gozdove. S tem bomo ohranili proizvodno sposobnost sestojev ter vse njihove druge funkcije. Še naprej bomo oskrbovali naše predelovalne obrate s kakovostnimi gozdnimi sortimenti, kar je gotovo najvrednejša postavka v naših dohodkovnih odnosih.

Kvalitetno in poglobljeno strokovno delo na vseh nivojih, konceptijska širina in privrženost ideji intenzivnega gospodarjenja z gozdovi nam zagotavljajo izpolnjevanje nalog, ki jih od nas zahteva družba.

Hrabro Sterdin
predsednik poslovodnega odbora

Hubert Dolinšek
član poslovodnega odbora za gozdarstvo

Poslovodni odbor ob jubileju Lesne

Miroslav Čas
član poslovodnega odbora za lesarstvo

Leto 1983 naj bi v primerjavi s predhodnimi, ko smo imeli težave pri modernizaciji proizvodnje v treh tovarnah stavbnega pohištva, pomenilo preokret tako v fizičnem obsegu proizvodnje kot tudi v finančnih rezultatih. Devetmesečni obračun kaže, da smo proizvodnjo dvignili za 6% ob 2% manjšem številu zaposlenih v lesni industriji. Vse naše moči smo in tudi bomo usmerjali na maksimalno izkoriščanje obstoječih proizvodnih zmogljivosti. Z večjim poudarkom na inovacijskem delu in boljši organizaciji proizvodnje izboljšujemo produktivnost dela. Poiskali bomo notranje rezerve z odpravo ozkih grl, povečanjem tehnološke in delovne discipline ter prihranili na materialnih stroških. Zmanjšanje stroškov poslovanja mora biti naša stalna naloga. Z uvajanjem teamskega dela pri projektnih razvojnih nalogah, v katerih sodelujejo tehnologi v tozdih, skupne razvojne službe in marketing DO, razvijamo izdelke, ki bodo po oblikovnosti — ceni in kakovosti konkurenčni na svetovnem trgu. Novi izdelki morajo vsebovati manj uvoženih surovin in v nje moramo vlagati več umskega dela. Bolj moramo izkoriščati prednosti, ki jih ima naša delovna organizacija, kot so lastna surovina, kdre in tradicijo, ki jo že imamo pri izdelavi stavbnega pohištva. V krajšem roku moramo z novimi finalnimi lesnimi izdelki zapolniti vse razpoložljive zmogljivosti, v daljšem roku pa želimo delno prestrukturirati proizvodnjo. Finalnih lesnih izdelkov je v svetu dovolj, države v razvoju želijo uvažati tehnologijo in opremo in v Lesni si moramo tubdi na tem področju poiskati svoj prostor.

Prihodnje leto bomo imeli anuitete že enake znesku minimalne amortizacije, zato bomo investirali samo v nujna osnovna sredstva — prioriteto za proizvodnjo, namenjeno tujemu trgu.

Ob jubileju delovne organizacije Lesne Slovenj Gradec delavci lesne industrije z optimizmom gledamo v prihodnost. Zgradili smo si solidno materialno bazo — delovne prostore in moderno tehnologijo. S povečanim izvozom, strokovnim in marljivim delom bomo pomagali sebi in družbi.

Angelca Vrbnjak
članica poslovodnega odbora za poslovno informatiko in finance

Financiranje investicij in rednega poslovanja smo v LESNI v vseh letih urejali vzporedno s temeljnimi organizacijskimi in razvojnimi programi. Iz malo razvite finalne lesne predelave, vendar z osnovo surovine, kamionske cestne mreže in z novo tovarno ivernih plošč, smo po združitvi obeh podjetij z izjemnim tempom intenzivno investirali v finalno predelavo in se vedno bolj usmerjali v kompletnega proizvajalca stavbnega pohištva. Surovinska osnova, kadrovske možnosti in tudi teritorialne težnje so pogojevale razvoj na vseh območjih štirih občin v naši koroški regiji.

Razumljivo, da je bil tako hiter razvoj možen le s krepkim deležem investicijskih kreditov — dinarskih in deviznih — za uvoženo opremo. Kljub pretehtanemu prvotnemu zadolževanju in usklajevanju s predvidenimi učinki novih naložb, so se iz leta v leto pojavljale redne in tudi inflacijske prekoračitve, ki so terjale dodatno nepredvideno najemanje kreditov. Lastna sredstva so bila za tako hiter razvoj kljub združevanju prenizka.

Med tem so se po investiranju pojavile tudi prve težave in dosti počasnejši učinki investicij, kot smo jih predvidevali in načrtovali v investicijskih programih. Tudi težave pokrivanja izgub, nenehnih sanacijskih programov in nezadostnih sredstev za pokrivanje odplačil zapadlih anuitet za kredite smo premagovali z združevanjem sredstev v okviru cele delovne organizacije.

Danes imamo v LESNI samo še eno petino neodplačanih kreditov, oziroma le 20% vrednosti našega premoženja osnovnih sredstev je pokrito s krediti, od tega tretjino deviznih. Ali: celotni znesek neodplačanih investicijskih kreditov bo znašal konec leta približno znesek enoletne amortizacije, ki jo ustvarjamo. Torej nismo več prezadolženi in imamo tudi finančne možnosti že v letu 1985 za nadaljnji razvoj na osnovi dobro proučenih, rentabilnejših in izvozno usmerjenih investicijskih programov.

Poslovodni odbor ob jubileju Lesne

Nasprotno smo še zelo odvisni od kreditov za redno tekoče poslovanje, vendar problematiko vsakodnevne likvidnosti rešujemo v dobro strokovno in samoupravno organizirani Interni banki z dnevnim združevanjem denarja med temeljnimi organizacijami v celi LESNI in tudi med reprodukcijsko povezanimi poslovnimi partnerji.

V LESNI smo veliko napredovali na področju izvajanja organizacije. Uspeli smo z opisi posameznih nalog in opravil, ki so osnova za sistem osebnih dohodkov in za razmejevanje odgovornosti. Logično je, da je to področje z razvojem podjetja in zaradi zunanjih pogojev izpostavljeno nenehnemu dopolnjevanju in spreminjanju.

Danes smo kljub številnim administrativnim ukrepom, predpisom in spremembam tekom leta sposobni obvladovati planiranje po temeljnih organizacijah in spremljati v rokih rezultate poslovanja, jih analizirati ter na tej osnovi odstopanj hitro ukrepati. Veliko boljše povezovanje načrtovanih in dejanskih rezultatov in analiz nam že in bo še bolj omogočala računalniška obdelava.

Na področju informacij in avtomatske obdelave smo prav v zadnjih letih uspeli napraviti nekaj korakov k posodobitvi računalniškega spremljanja celotnega pretoka številne dokumentacije in računalniško obdelavo vseh rokovno in kvalitetno občutljivih podatkov. Iz ročnih obdelav smo preko srednje mehanografije prešli na računalniško obdelavo. Z združenimi sredstvi vseh delavcev v temeljnih organizacijah LESNE smo še v pravem času nabavili lastni računalnik, ki nam bo s terminalsko mrežo in z dodatno računalniško opremo omogočal hitre in variantne izračune tudi pri vodenju proizvodnje in odločitvah. Za koriščenje računalništva je pomemben dober strokovni kader in teamsko delo, kar smo v LESNI že dosegli, zlasti zadnji dve leti.

Ali ste o poslovnem dogajanju v LESNI dovolj in objektivno informirani, boste povedali delavci sami.

Samo s sodobno tehnologijo in znanjem na vseh področjih, vključno na informacijskem, bomo obvladovali vse in posamezne faze našega razvoja, proizvodnje in blagovno-denarnih tokov v razvejani dejavnosti in organiziranosti LESNE.

Naši letošnji dobri rezultati poslovanja in uspešno izvajanje sanacije v Radljah, ki nas že nekaj let hromi v medsebojnih odnosih in v aktivnosti za še boljše poslovanje, so dokaz, da imamo z združevanjem sredstev za usklajene cilje tudi v zaostrenih pogojih gospodarjenja, ki nam jih obetajo, vse možnosti za rentabilno poslovanje, boljše osebne dohodke in nadaljnji razvoj LESNE.

Ob našem jubileju vsem delavcem v LESNI iskreno čestitam in se zahvaljujem za sodelovanje.

**VSEM DELAVCEM
IN KMETOM
KOOPERANTOM,
KI ZDRUŽUJEJO
DELO V LESNI
SLOVENJ GRADEC,
TER NAŠIM
UPOKOJENCEM
ČESTITAMO
OB JUBILEJIH
DELOVNE
ORGANIZACIJE**

samoupravni organi
družbenopolitične
organizacije
uredniški odbor

Ob novem letu

Spoštovane sodelavke in sodelavci!

Minilo je leto in zopet prihaja čas, ko bomo tehtali rezultate, segali drug drugemu v roke in si zaželeli vse najboljše v prihodnjem letu, pri tem pa kaj hitro pozabili na preteklo leto, čeprav je bilo za nas, zaposlene v LESNI, težko. Prve ocene kažejo, da bomo gospodarski načrt za leto 1983 uspešno uresničili. Fizični obseg proizvodnje bo v celoti realiziran, prav tako kaže, da bodo doseženi pomembni finančni pokazatelji, medtem ko pri izvozu nekoliko zaostajamo. Delovna organizacija bo na začetku leta 1984 v bistveno boljšem ekonomskem položaju kot eno leto poprej. Zavedajmo se, da dobri rezultati ob zaostreni gospodarski situaciji doma in po svetu ne pridejo sami po sebi, temveč jih je treba ustvariti z delom. Prizadevanje vseh zaposlenih pa zagotovo pelje k uspehu.

Sodelavke in sodelavci! V imenu poslovodnega odbora se vam zahvaljujem za prizadevanja in vložen trud ter sodelovanje in razumevanje v letošnjem letu. Veliko zmoremo, če smo enotni in pripravljeni pomagati drug drugemu, kar smo dokazali v jubilejnem letu.

Vsem sodelavcem, upokojencem in poslovnim partnerjem želim vse najboljše v novem letu. Želim vam sreče, zdravja, zadovoljstva in uspehov pri delu, kot tudi doma pri svojih, prav tako pa prijetno počutje v kolektivu.

V. d. predsednik PO
Sterdin Hrabro, inž. strojn.

Naši jubileji

V rokah držite obsežno številko vašega glasila, ki so jo številni sodelavci pripravili ob jubilejih delovne organizacije.

Letos mineva 35 let od zasnove naše Lesne, ki je v različnih organizacijskih oblikah dosegla to obliko delovne organizacije gozdarstva in lesne industrije.

Beležimo že dvajset let organiziranega gospodarjenja z zasebnimi gozdovi.

Pred dvajsetimi leti je bila ustanovljena centralna drevesnica na Muti za potrebe celotnega gozdnega gospodarstva — območja Slovenj Gradec.

Petnajst let je že, kar je v roke naših delavcev prispelo prvo interno glasilo.

Deset let pa že obratuje naša tovarna ivernih plošč. Ta jubilej so delavci svečano proslavili letos v sredini meseca oktobra.

O tem lahko berete na naslednjih straneh.

Uredništvo

GOSPODARJENJE Z GOZDOVI V GOZDNOGOSPODARSKEM OBMOČJU SLOVENJ GRADEC

Gozdnogospodarsko območje Slovenj Gradec obsega občine Slovenj Gradec, Ravne, Dravograd in del občine Radlje ob Dravi. Zajema Mislinjsko, Mežiško in del Dravske doline med Pohorjem in Peco ter Smrekovcem in Kobanskim. Območje obsega 59.200 ha gozdov, od tega 25.800 ha družbenih in 33.400 ha zasebnih.

Gozdove družbenega sektorja sestavljajo večji strnjeni kompleksi v višjih predelih. Z njimi gospodarijo TOZD gozdarstva Mislinja, Slovenj Gradec, Črna in Radlje ob Dravi. Z zasebnimi gozdovi gospodarijo TOK (temeljna organizacija kooperantov) gozdarstva Slovenj Gradec, Ravne, Dravograd in Radlje ob Dravi. Zasebni gozdovi ležijo v nižjih predelih in pripadajo 3.800 lastnikom. Za zasebne gozdove je značilna posest v obliki celkov, kjer so gozd in kmetijske obdelovalne površine zaokrožena gospodarska celota. Skupnega pomena za gozdarstvo območja pa so TOZD centralno mehanizirano skladišče Otiški vrh, TOZD transport in servisi ter TOZD gradnje. Območje spada v sredogorski in gorski svet srednjega severnega dela Slovenije s prevladujočo alpsko klimo, s poprečnimi temperaturami od 3,6°C do 8,4°C in poprečnimi letnimi padavinami 1.200 mm (od 1.100 do 1.450 mm).

Geološko podlago sestavljajo:

- 35 % apnenci in dolomiti,
- 50 % kisle prakamenine in prodornine,
- 15 % nanosi.

V gozdnogospodarskem območju prevladujejo rastišča jelke in bukke, v revnejših predelih rastišča bora, v višjih legah pa smrekova rastišča.

Sedanje razmerje drevesnih vrst je 88 % iglavcev (smreka 66, jelka 9, bor 10, macesen 3 %) in 12 % listavcev (bukve 7, drugo 5 %). Z gozdovi je poraščeno dve tretjini oziroma 66 % površin območja.

Cilji gospodarjenja z gozdovi:

- stabilni večnamenski gospodarski gozd z drevesnimi vrstami prilagojenim rastiščem;
- vrednostno in količinsko trajno naraščajoča proizvodnja;
- krepitev varovalnih in socialnih funkcij gozdov;
- ohranitev pomembnih virov vode za naselja in industrijska središča;
- ohranitev in nega kulturne krajine;
- ohranitev avtohtone divjadi v skladu z naravnimi prehranjevalnimi razmerami in zaščita redkih živalskih in rastlinskih vrst;
- optimalna odprtost gozdov z gozdnimi prometnicami, ki morajo biti skladno vključene v krajino in omogočati intenzivno gospodarjenje z gozdovi;
- krepitev socialne varnosti kmetij;
- razvijanje obrambnih funkcij naseljene gozdne krajine v skladu z zasnovo SLO.

Gospodarjenje z gozdovi je v primerjavi z drugimi dejavnostmi obogateno z načelom trajnosti, ki se kaže predvsem v trajni ohranitvi prvobitne funkcije vseh gozdov, to je varovalne funkcije.

Varovalna vloga gozda je pomembna zlasti zaradi ohranitve zdravega človekovega okolja, ki daje možnost za optimalen razvoj drugih gospodarskih dejavnosti in človekove ustvarjalnosti nasploh.

Gozd v območju porašča dve tretjini vseh površin in je pomemben pri vzdrževanju čistega zraka, virov pitne vode, varovanju pred hrupom in je oblikovalec kulturne krajine.

Uravnavna klimatske razmere, daje prostor za zdrav oddih in je bistveni del človekovega življenja.

Trajnost gospodarjenja z gozdovi pa pomeni tudi trajno zadovoljevanje naraščajočih človekovih potreb po gozdnih proizvodih tako po kakovosti kot po količini.

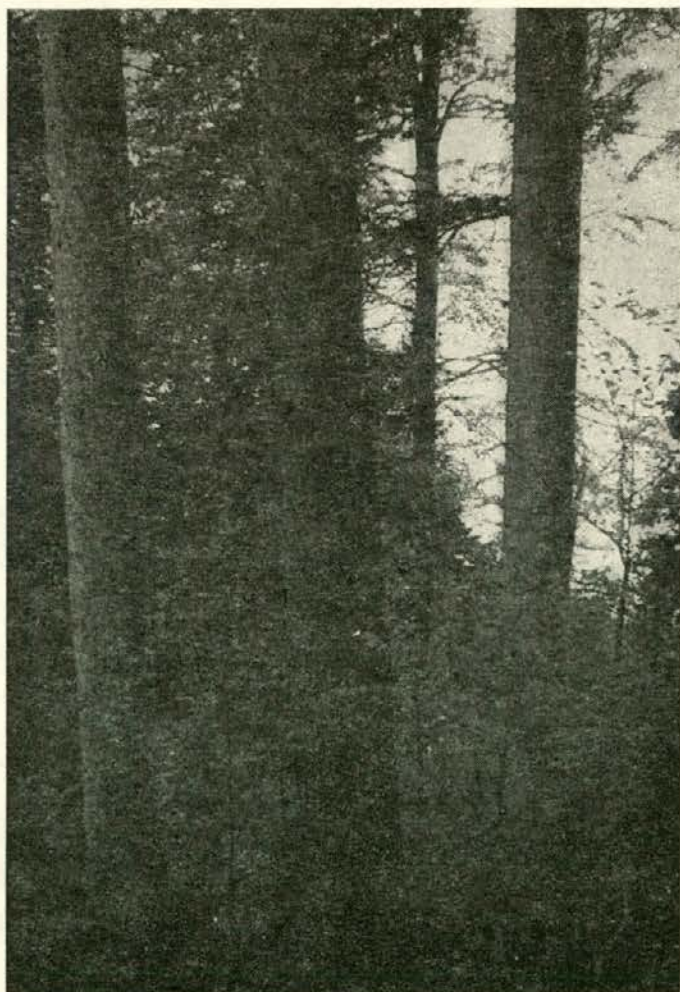
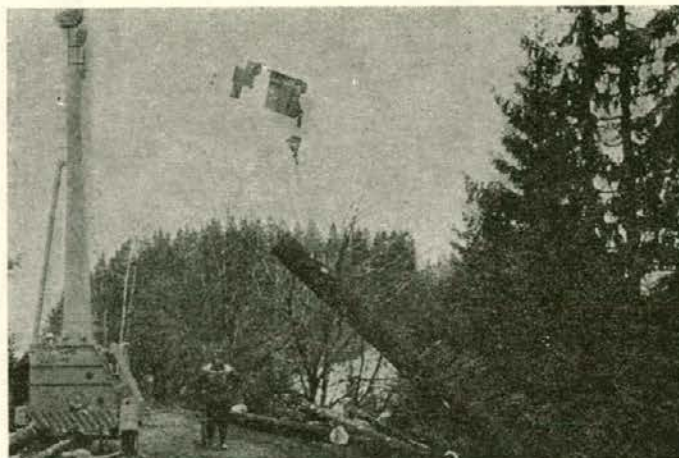

Foto: A. Šertel

Za doseganje zastavljenih ciljev je v gozdarstvu potrebno dolgoročno načrtovanje gospodarjenja z gozdovi, ki je usklajeno z drugimi dejavnostmi, povezanimi z gozdnim prostorom in njegovimi dobrinami. Nenehna nega gozdov je naravnana na pridobivanje največje možne kakovosti, ki pri minimalnih naložbah maksimalno izkorišča naravne danosti ter sočasno zagotavlja ohranitev in tvorbo naravnih gospodarskih gozdov.

S tem so dane možnosti za ohranitev kakovostnega okolja, krajine vode in zraka.

V povojnem obdobju naše krajine ne kazijo več frate, ki so stalna nevarnost za nastanek plazov in erozije ter s tem uničevanje človekovega okolja. V negovanih gozdovih se je kakovost sestojev izboljšala, močno izboljšala se je tudi pestrost gozdov z drevesnimi vrstami in z malopovršinsko razgibanostjo gozdnih sestojev. Zaradi varčnega vlaganja energije v gozdno proizvodnjo težimo pri negi k doseganju debeline in največje možne kakovosti. S tem podaljšujemo proizvodni cikel v gozdu, kar pomeni, manj pomladitvenih površin in bolj ustaljen stroj naravnih, rastiščem prilagojenih, mešanih gospodarskih gozdov. Izhodišča gospodarjenja z gozdovi se pri nas v celoti skladajo z načeli celotnega varovanja in ohranjanja človekovega okolja.

TRANSVIT pri delu v gozdu

Ta izhodišča pa so obenem osnova za načrtovanje dolgoročnega razvoja primarne in finalne ter kemične predelave lesa, ki se mora usmerjati v ekonomično in varčno izkoriščanje lesa. Pri takem gospodarjenju z gozdovi se bo povečal delež debelega in kakovostnega lesa.

Gozdarski sektor

Pregled gozdnih fondov GGO LESNA Slovenj Gradec po TOZD in TOK gozdarstva

TOZD — TOK	površina	iglavci	lesna zaloga listavci	skupaj	iglavci	prirastek listavci	skupaj
TOZD							
Mislinja	3.744,81	961.229	73.600	1.034.829	22.347	1.836	24.183
Slovenj Gradec	3.341,88	746.669	131.701	878.370	17.950	3.439	21.389
Črna	11.131,30	2.245.230	387.371	2.632.601	46.015	8.364	54.379
Radlje	6.142,61	1.608.958	252.231	1.861.189	36.968	6.117	43.085
DS skupaj	24.360,60	5.562.086	844.903	6.406.989	123.280	19.756	143.036
TOK							
Slovenj Gradec	11.587,29	2.374.172	357.172	2.731.344	62.474	8.439	70.913
Dravograd	4.337,08	867.432	121.096	988.528	23.244	3.615	26.859
Ravne	9.891,85	2.040.638	250.722	2.291.360	48.999	6.726	55.725
Radlje	7.606,40	1.706.880	206.567	1.913.447	46.087	5.734	51.821
ZS skupaj	33.422,62	6.989.122	935.557	7.924.679	180.804	24.514	205.318
DS II	1.408,54	277.371	45.716	323.087	7.284	1.349	8.633
vsega	59.191,76	12.828.579	1.826.176	14.654.755	311.368	45.619	356.987

Pet, nula, tri, osem...

Naloga oddelka za urejanje gozdov je, da zbere in analizira številne podatke o naših gozdovih in jih kot ureditveni načrt gozdnogospodarske enote ali območja preda uporabnikom. Načrti zagotavljajo, da sledimo temeljnemu ciljem gospodarjenja z gozdovi: trajno in optimalno zagotavljanje lesno proizvodnih, varovalnih in socialnih nalog gozda.

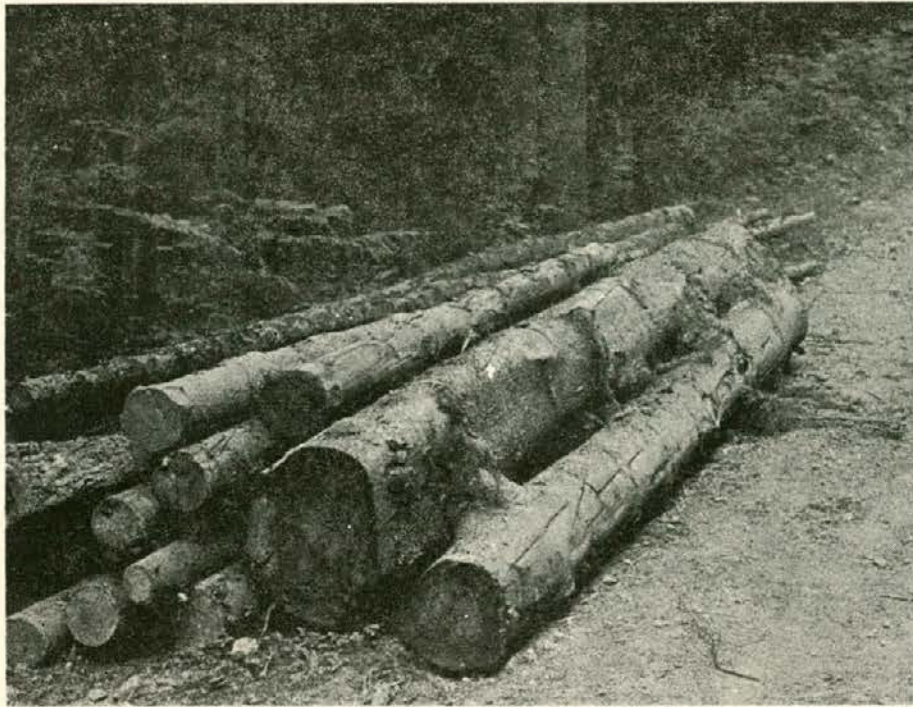
Da bi se v načrtih tem ciljem približevali, je potrebno temeljito poznati rastišče, stanje sestojev, razvoj sestojev, gozdnogojitvene ukrepe in vpliv ukrepov na stanje gozdov, družbenogospodarske razmere in potrebe drugih koristnikov gozdov.

Gozdnogospodarske načrte izdelujemo za obdobje 10 let. V primerjavi z drugimi vrstami načrtovanja se zdi, da je to dolgo obdobje, toda če vemo, da traja življenjski vek gozda okrog 100 do 140 let in več smo v načrtih zajeli le kratko obdobje. Ko postavljamo cilje gospodarjenja in se odločamo za ukrepe v mladovju, moramo videti pred seboj gozd, ki ga bodo uživali še le naši pravniki ali celo prapravniki, ki bodo delo svojih prednikov cenili tudi po tem gozdu. Gozdnogospodarski načrti služijo večim namenom. So osnova za gozdnogojitveno in sečno pravilno načrtovanje. Planerji dobijo iz njih podatke o gozdnogojitvenih de-

lih, etatih, vrstah gozdnih sortimentov, distribuciji gozdnih sortimentov porabnikom, gradnji gozdnih prometnic. Na podlagi teh načrtov spet načrtujejo drugi predelovalci lesa, graditelji cest. Poseben pomen daje načrtom kontinuiteta spremljanja razvoja gozdov.

Osnovna ureditev gozdov na našem območju je potekala od leta 1954 do 1963. V tem obdobju je bilo urejenih prek 59.400 ha gozdov. To pomeni, da je bilo na terenu ugotovljeno, izmerjeno in pobarvano več tisoč km mej, izločeno več kot 11.000 osnovnih ureditvenih enot oddelkov in odsekov, izmerjeno več deset milijonov dreves, izvrtano je bilo tisoče in tisoče izvrtkov za ugotavljanje prirastka, izmerjeno več tisoč višin dreves itd. Ne-

(Nadaljevanje na 8. strani)

Dvojčka, narava se včasih poigra — foto: A. Klemenšek

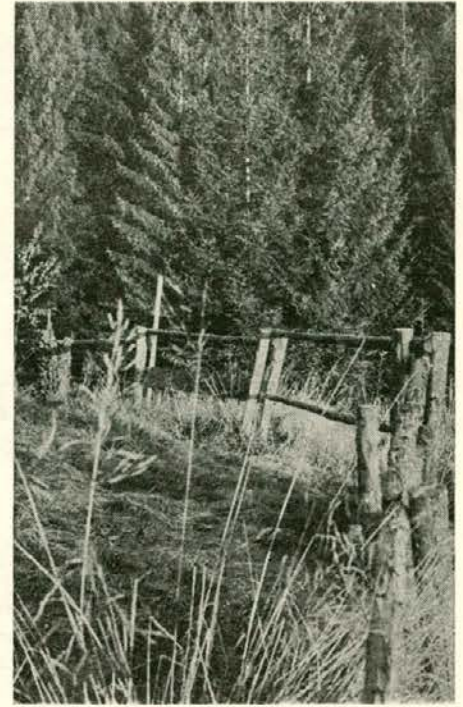

Foto: A. Klemenšek

(Nadaljevanje s 7. strani)

znanske kolone števil in podatkov je bilo potrebno urediti in obračunati. To delo je opravila množica taksatorjev, klupantov, skupinovodij, geometrov in drugih.

V naslednjih desetletjih in še danes je delo podobno. Gozdni mir zmotijo motorka, traktor, žičnica, včasih pa tudi klicanje klupantov, ki merijo drevje.

Vsakih deset let sklenemo krog pri urejanju gozdov. Naslednje leto bomo že četrtilič pričeli z urejanjem mislinjskih gozdov.

Poleg gozdnogospodarskih načrtov pripravljamo na oddelku za urejanje gozdov tudi druge osnove za gospodarjenje z gozdovi: izdelavo oz. organiziranje izdelave gozdnogospodarskih kart, sedaj pripravljamo že drugo serijo, izdelano na osnovi aerofotosnemanja in lastnim vnašanjem gozdarske tematike, s fitocenološkimi kartami, geološkimi kartami, pedološkimi kartami idr.

V naslednjem ureditvenem obdobju želimo v naše delo uvesti nekatere novosti, kar nam omogočajo osnove, ki smo si jih z dosedanjim delom pridobili, to so natančne karte, uporaba računalnika, avioposnetki idr. Z namenom, da pridemo do večjih in kvalitetnejših osnov za urejanje gozdov, želimo uvesti metodo stalnih vzorčnih ploskev. Obrazec opis gozdov smo prilagodili za računalniško obdelavo; s tem bo odpadlo veliko rutinskega dela, opravili bomo lahko številne analize in primerjave, ki jih doslej nismo mogli. Od leta 1977 je v teku fitocenološko kartiranje za rastiščno karto v merilu 1:10.000. Od leta 1979 poteka vzporedno s fitocenološkim proučeva-

njem rastišč tudi pedološko kartiranje.

Izdelana je že pedološka karta za območje zgornje Mežiške doline v merilu 1:25.000.

Ob opisu našega dela se moramo spomniti tudi sodelavcev, ki so veliko prispevali za urejanje gozdov: prof. dr. Dušana Mlinška, ki je postavil temelje urejanju gozdov pri nas.

Omeniti moramo Matevža Čarfa, ki je vso povojno obdobje do upokojitve

delal na urejanju gozdov, Janeza Reva, Adija Kolarja, Pavlo Šisernik, ki so šli kot urejevalci v zaslužni pokoj, ob njih pa mnogo taksatorjev, ki sedaj opravljajo druge naloge in stotine drobnih fantičev in deklet, ki so med tem postali možje in žene, se pa še vedno radi spominjajo poletnih dni, ko je od jutra do večera odmevalo zdaj iz Pohorja, zdaj iz Košenjaka, Uršlje gore, Pece in Smrekovca: pet, nula, tri, osem...

Drago Zagorc, dipl. inž. gozd.

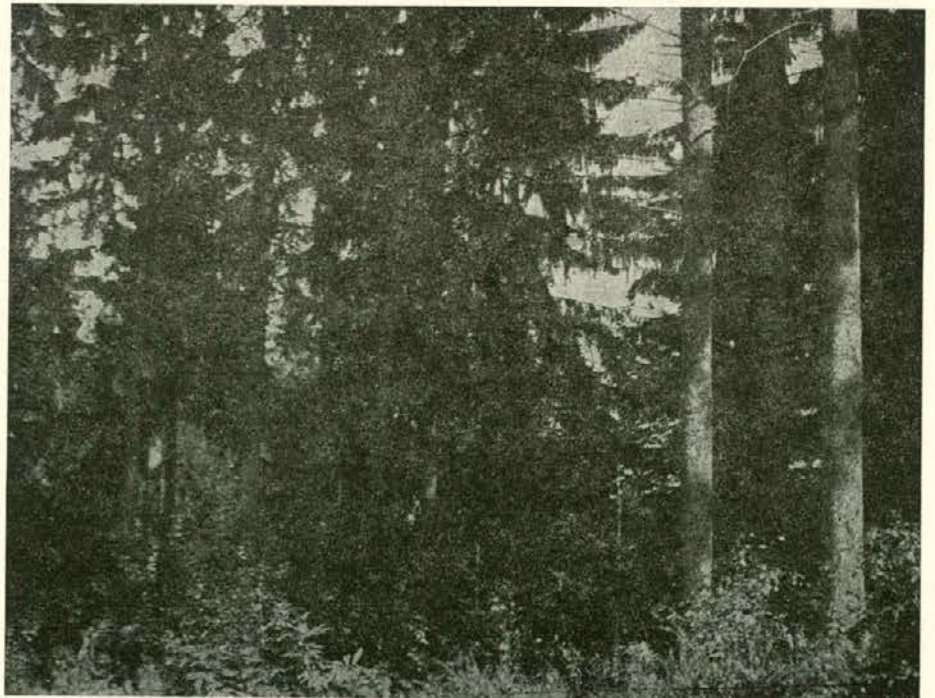

Foto: A. Šertel

GRADNJA GOZDNIH PROMETNIC

Na našem gozdnogospodarskem območju imamo že dobro razvito cestno omrežje. To je odraz našega dolgoročnega načrtnega dela.

Ceste projektiramo in gradimo sami. Izdelan imamo idejni program izgradnje cestnega omrežja, na podlagi katerega vsako leto etapno dograjujemo to mrežo. Idejni projekt smo izdelovali več let. Poleg pomena za gozdarstvo so upoštevani tudi ostali dejavniki: kmetijstvo, turizem, požarna in zdravstvena preventiva, kultura ...

Do leta 1960 je bila izgradnja cest minimalna. Celotno naše področje je bilo v tem pogledu zelo siromašno. Edino cestno omrežje so predstavljale javne ceste v dolini, medtem ko v višjih predelih cest, sposobnih za motoriziran prevoz, ni bilo. Kmetije so bile povezane edino z razmeroma gostimi kolovozi.

Po letu 1960 se je začela načrtna in intenzivna gradnja cest. Pri projektiranju in gradnji smo pričeli uporabljati elemente kamionskih cest. Kvaliteta izvedbe je bila različna. Bolj frekventirane ceste smo gradili solidno, manj frekventirane pa skromnejše.

Najbolj intenzivna gradnja je bila v letih 1969 do 1973, po tem obdobju pa se je gradnja nekoliko umirila.

Obdobje 1973 do 1983 lahko razdelimo na dva dela. Do leta 1980 je še vedno opaziti mo-

čan pritisk po čim hitrejši izgradnji cest, seveda na račun kvalitete. Po letu 1980 pa se izgradnja letno precej zmanjša. Osnovno cestno omrežje je namreč zgrajeno, vse bolj pa se kaže potreba po izboljšavi cest. Tako zadnja leta vlagamo precejšnja sredstva v dodatne ureditve cestnišč, saniramo mostove, urejemo odvodnjavanje in podobno. Poleg tega namenjamo vedno več sredstev v izgradnjo vlak, ki predstavljajo II. fazo pri odpiranju gozdov.

V obdobju 1973—1983 smo zgradili cest:

1973 —	78 km
1974 —	36 km
1975 —	134 km
1976 —	104 km
1977 —	72 km
1978 —	59 km
1979 —	58 km
1980 —	43 km
1981 —	37 km
1982 —	46 km

Podajamo tabelo obstoječega cestnega omrežja, oz. odprtost gozdov. Podatek 21,9 m/ha nam pove, da imamo osnovno cestno mrežo zgrajeno in da ni več večjega področja, ki bi še bilo zaprto. Poleg tega lahko rečemo, da ni več kmetije, razen redkih izjem, ki ni povezana s cesto.

Spravilo lesa

TOZD + TOK	Celotna površ.	Gozd. površ.	Gozd. c./ km	Javne c.	Skup. c.	Gost. g. c. na g. površ. m/ha	Gost. vseh c. na vso pov. m/ha
TOZD GO Slovenj Gradec		3.350,69	73			21,930	
TOZD GO Mislinja	28.596	3.744,41	86	125	61	23,060	21,41
TOK Slovenj Gradec		11.505,74	327			28,42	
TOZD GO Črna	20.365	10.973,55	236	91	621	21,47	20,43
TOK GO Ravne		10.052,30	294			29,21	
TOK Dravograd	10.493	4.346,91	151	49	200	34,82	19,12
TOZD GO Radlje	19.595	6.142,95	233	70	517	37,86	26,39
TOK GO Radlje		7.596,19	214			28,14	
	89.049	57.712,74	1614	355	1940	27,96	21,90

Branko Slavič, dipl. inž. gozd.

Varstvo pri delu v gozdarstvu

Varstvo pri delu izvajamo z najrazličnejšimi ukrepi in normativi, ki so tehnične, organizacijske, ekonomske, socialne, zdravstvene, pravne, vzgojno-izobraževalne narave. Če hočemo izboljšati stanje varstva pri delu, morajo sodelovati vsi zaposleni in skrb za varstvo pri delu ne sme biti prepuščena le nekaterim posameznikom, ali celo samo službi za varstvo pri delu.

Dela v gozdarstvu spadajo med težka in zdravju škodljiva. Ker so nevarna, je potrebno, da delavci in še posebej tisti, ki ta dela vodijo in nadzorujejo, upoštevajo vse varnostne predpise in zagotovijo takšne delovne razmere in takšno delovno okolje, da se delavec pri normalni pazljivosti ne poškoduje. Kljub temu zaradi subjektivnih in tudi objektivnih vzrokov prihaja do nesreč. Naš skupni cilj pa mora biti, da število nesreč čimbolj zmanjšamo. V ta namen je služba za varstvo pri delu izdelala analizo vseh nesreč za večletno obdobje in analiza je pokazala naslednje rezultate:

leto	št. nesreč	resnost dnevi	pogostnost
1972	146	19,2	17,9
1973	122	19,9	14,6
1974	122	19,6	13,3
1975	115	17,8	12,2
1976	107	19,3	11,1
1977	98	14,8	9,8
1978	96	13,0	9,3
1979	94	11,7	9,7
1980	73	13,6	7,6
1981	87	16,2	9,0
1982	79	24,3	7,7

(Nadaljevanje na 10. strani)

RAZVOJ TURISTIČNE DEJAVNOSTI V LESNI V OBDOBJU 1972 DO 1982

Na petem ameriškem kongresu gozdarjev je dekan fakultete za naravne izvore univerze v Michiganu dejal: »Moderna civilizacija bi lahko bila brez lesa, nikakor pa ne brez gozdov.«

Gotovo tega ne velja vzeti dobesedno, vendar je nesporno, da postajajo gozdovi vedno važnejši del človekovega okolja. Gozdovi poleg pridobivanja lesa prevzemajo številne druge naloge, med katere štejemo tudi rekreacijo. Še več, prav gozdovi so največji rekreacijski prostor z že znanimi pozitivnimi učinki.

Z urbanizacijo in inustrializacijo naše dežele se vanje zateka vse več ljudi. Zaradi tega je bilo nujno, da prav gozdarji dojamemo ta razvoj, ki ima za nas lahko tudi daljnosežne negativne učinke. Prav zadnje je bilo glavno vodilo, da smo se odločili leta 1969 vključiti v naše področje dela tudi turizem. Želeli smo biti prisotni pri posegih v naše delovno okolje in razvoj voditi tako, da bi bile negativne posledice čim manjše. To pa je možno le, če usmerjamo turiste v naprej določene cone in rekreacijska jedra, ter pred »poplavo« mas zaščitimo preostale predele.

Glede na to, da postaja turizem tudi vse važnejša gospodarska panoga, ga je potrebno jemati kompleksno,

z vso možno ponudbo, kot jo pozna danes že skoraj ves svet. In tako so nastali prvi programi, katerim so sledile začetne naložbe.

RAHTEL IN LETALIŠČE

Močan razvoj zimske rekreacije in potrebe naših delovnih ljudi so zahtevale, da zgradimo najnujnejše objekte in naprave za zimske športe. Nekaj tega smo že imeli v regiji, vendar samo v enem kraju — Mežici.

Športno letališče v Turiški vasi je že želo prve gospodarske uspehe. Nujno je bilo treba storiti korak naprej, še posebej zaradi dotoka deviz. Prepoved letenja tujcem je nekaj let kasneje ta razvoj zavrla. Danes pa bi lahko to turistično središče zopet polno zaživelo.

In tako se je začelo.

1970

— je bil podpisan med SO Slovenj Gradec in GG Slovenj Gradec osnovni sporazum za izgradnjo turističnih objektov v občini Slovenj Gradec. Istočasno je SO Slovenj Gradec poslala poziv vsem delovnim in družbenim organizacijam — za pomoč pri realizaciji programa.

— Zgrajeno je prvo dvojno teniško igrišče na letališču.

(Nadaljevanje z 9. strani)

Iz te tabele je razvidno, da število nesreč pada. Tudi resnost nesreč (število izgubljenih dni/nesrečo) pada, le da je v lanskem letu nekaj narasla, to pa zaradi dveh delavcev, ki sta bila skoraj celo leto odsotna iz dela. Ker se je zmanjšalo število nesreč, je tudi pogostnost manjša.

Nadalje je bilo analizirano, na katerih delovnih opravilih je bilo največ nesreč, ločeno po fazah dela, kakšnega

Nesreče s traktorji so v gozdarski dejavnosti pogoste — foto: A. Klemenšek

značaja so bile nesreče (urez, usek, odrgnina, zlomi, zvični itd.), v katerih dnevih v tednu so bile nesreče najbolj pogoste, po mesecih, po starosti delavcev, po dejavnostih itd.

Na osnovi te analize je bil izdelan program ukrepov z namenom, da odpravimo najpogostejše vzroke za nastanek nesreč in da se tako zmanjša število nesreč.

NAJVAŽNEJŠI UKREPI:

1. izobraževanje delavcev s področja varstva pri delu,
2. treba je dati večji poudarek strokovnemu usposabljanju,
3. uporabljati je dovoljeno sodobne motorne žage in ostalo orodje,
4. dopolnili in izboljšali smo osebna varovalna sredstva,
5. menjala se je tehnologija dela (delež strojnega dela se povečuje),
6. redno izvajanje zdravstvenega varstva delavcev,
7. prehrana delavcev,
8. prevozi na delo. Organizirani so prevozi na delo in iz dela,
9. stalno preverjanje znanja delavcev s področja varstva pri delu (vsaki dve leti, minerji vsako leto),
10. pogosta kontrola na deloviščih in opozarjanje na nepravilnosti,
11. redni pregledi delovnih priprav in naprav in izdajanje obratovalnih dovoljenj in soglasij za delo,
12. izvajamo meritve ropota in vibracij in cilj je zmanjšati škodljive vplive.

Nadalje je potrebno še bolj upoštevati določila zakona o varstvu pri delu, določila internega pravilnika o varstvu pri delu, ki naj bi bil sprejet in določila ostalih pravilnikov in predpisov, ki smo jih dolžni upoštevati pri delu v gozdarstvu in ostalih vzporednih dejavnostih.

Alojz KLEMENŠEK, dipl. inž.

— Iste leta je bil po sklepu SO Slovenj Gradec formiran iniciativni odbor za izgradnjo turističnih objektov in sklenjen skupni dogovor o gradnji objektov (SO Slovenj Gradec, GG Slovenj Gradec, Ljubljanska banka, gostinsko podjetje Pohorje, Koroški aeroklub).

— Prične se gradnja žičnic na Rahtelu, ki stečejo v zimski sezoni 1970/71. Istočasno je zgrajen daljnovod Slovenj Gradec—Rahtel z dvema trafo postajama.

— Izdelan je bil zazidalni načrt za letališče v Turiški vasi in vključen v urbanistični red občine Slovenj Gradec.

— Iste leta sta bili podpisani med GG Slovenj Gradec, gostinskim podjetjem Pohorje in Koroškim aeroklubom pogodbi o najetu kreditov za izgradnjo: restavracije Jastreb, plavalnega bazena, sanitarijev v kampu, nabavi letala, adaptaciji letališke lope in asfaltiranja.

1971

— je bil nabavljen prvi tlačilec snega in zgrajen bife na Rahtelu.

1972

— je izvršena primopredaja objektov na letališču — gostinsko podjetje Pohorje in aeroklub.

1973

— zasvetijo luči na smučiščih Rahtela.

1974

— je pripravljen načrt za umetni sneg na Rahtelu.

1975

— naroči LESNA načrt za asfaltiranje pristajalne steze na letališču. Izgradnjo kasneje prevzame SO Slovenj Gradec in Koroški aeroklub.

OSTALE DOLINSKE ŽIČNICE

Po izgradnji Rahtela se pojavi velik interes za izgradnjo smučarskih vlečnic tudi v ostalih krajih. Predvsem na pobudo gozdarskih obratov zrastejo vlečnice:

1971

— Črna na Koroškem (soinvestitor KS Črna), ki dobi 1973 še razsvetljavo.

1973

— Ošven pod Uršljo goro (soinvestitor železarna Ravne).

1974

— Mislinja (soinvestitor KS Mislinja).

— Vuhred (soinvestitor KS Vuhred).

1975

— Dravograd (soinvestitor TTKS Dravograd).

S temi napravami so vsi kraji dobili možnost rekreacije na snegu. Zaradi slabih zim pa so prav te žičnice prinašale velik del izgube. Na osnovi pogodbe je edina SO Slovenj Gradec do leta 1974 pokrivala izgubo za Rahtel, kasneje pa ta pomoč usahne.

Po sklepu sanacijske komisije se navedene vlečnice predajo novim lastnikom:

1978

— Črna — TOZD gozdarstvo Črna

1979

— Ošven — Železarna Ravne

1980

— Dravograd — TTKS Dravograd

1982

— Vuhred — KS Vuhred

— Rahtel — TTKS Slovenj Gradec

KOPE

Glede na opravljene analize in izdelane študije v SR Slovenji pripada zapadnemu Pohorju zelo važno mesto

v slovenskem turističnem prostoru. Prirodne danosti omogočajo celoletno turistično dejavnost in klimatsko zdravljenje.

Te ugotovitve so bile vzpodbuda za orientacijo GG Slovenj Gradec pri nadaljnjem razvijanju turizma prav na tem področju. Razen tega so na Kopah obstajale že prve nočitvene kapacitete v Partizanskem in Grmovškovem domu, čeprav sta bila oba domova dokaj zanemarjena. Tako prične GG Slovenj Gradec z razvojem GTC Kope.

1971

— Zgrajen je daljnovod Legen—Partizanski dom s trafo postajo.

— Prične se gradnja vlečnice Kaštivnik, ki steče v zimski sezoni 1971/72.

1973

— Zavod za urbanizem Maribor izdela urbanistični program »Razvoj turizma na zapadnem Pohorju« (naročnik SO Slovenj Gradec in SO Radlje ob Dravi). Istočasno sta izdelana zazidalna načrta za weekend coni I in II na Mali Kopi.

— Nabavljen je nov tlačilec snega.

— Zgrajen je telefon Slovenj Gradec—Kope.

— Steče vlečnica Mala Kopa.

— Obnovljen je Partizanski dom in ob njem zgrajen ogrevan odprt plavalni bazen.

— Zgrajeno je vodovodno omrežje na Mali Kopi.

1974

— Zgrajena je vlečnica Pungart.

— Urejeno tekmovalno smučišče ob vlečnici Kaštivnik.

— Zgrajen daljnovod Partizanski dom—Pungart s trafo postajo.

— V ponudbo se vključi samopostrežna restavracija ob Partizanskem domu in bife Kaštivnik.

— Zgrajena je garderoba za smuči in skladišče ob Partizanskem domu.

— Zgrajene so tri brunarice ob Partizanskem domu.

1975

— Zgrajena je vlečnica Velika Kopa.

— Zgrajena vlečnica Sedlo.

— Adaptiran Grmovškov dom in zgrajen vodovod na Pungartu.

— Nabavljen tlačilec snega.

1976

— Izdelan je zazidalni načrt za Pungart in sprejet z odlokom SO Slovenj Gradec.

— Formiran je iniciativni odbor za »Poslovno združenje Kope«. Predlagani člani: SO Slovenj Gradec, LESNA, GRADIS, Projektivni biro Tivoli, TGO Gorenje, IMP Ljubljana.

— Poteka izdelava projektov za I. fazo izgradnje turističnega naselja Pungart.

— Izvedena je anketa v SFRJ za odprodajo apartmajev.

— Bife-vagon dopolni ponudbo ob smučišču Pungart.

1977

— Urejena in označena tekaška proga Pungart—Ribniška koča.

— Zgrajen je športni park in otroško igrišče ter počivališče s pokritimi žari.

— Lesna formira sanacijsko komisijo.

1978

— Izdelan je sanacijsko-investicijski program za Kope.

— Urejena je osvetlitev smučišča Pungart in Sedlo.
— Zgrajeni sta vlečnici »Pahernik« in »Kopnik« z dvema trafo postajama.

— Izdelana je študija »Enotni razvoj turizma na Pohorju«. Naročniki: SO Maribor, Kovaška industrija Zreče, Lesna.

— TOZD Gostinstvo in turizem se oddvoji od gradenj. Ureditev novih poslovnih prostorov.

— Nabavljen tlačilec snega.

1979

— Ustanovljena je »Poslovna skupnost Kope«.

— Na osnovi številnih razprav je izdelan »mini« sanacijski program za Kope.

— Zbiranje interesentov za nakup apartmanov v okviru Poslovne skupnosti Kope.

— Po sklepu SO Slovenj Gradec se formira odbor za pripravo predloga združevanja sredstev za komunalno infrastrukturo na Kopah. Sporazum v združenem delu občine ni bil sprejet.

— Tečejo razgovori s Plavo laguno iz Poreča o soinvestiranju na Kopah.

— Na sestanku predstavnikov SO Slovenj Gradec, Lesne, Gradisa, TKB je bil sprejet sklep: z izgradnjo Kop je potrebno nadaljevati.

— Urejena je razsvetljava ob vlečnici Mala Kopa.

1980

— Sprejet je sklep, da je potrebno realizirati »mini« sanacijski program — izgradnja samopostrežne restavracije z 90 ležišči, camp prostora z 96 ležišči in vzporedne vlečnice Kralj ob Pungartu. TKB da zagotovi o sodelovanju. Ležišča v samopostrežni restavraciji so prodana organizacijam združenega dela.

— Lesna se odloči, da odda Kope. Tečejo razgovori s Certusom Maribor in Plavo laguno iz Poreča ter Kompasom Jugoslavija.

— Oddane so weekend parcele in weekendi v coni I združenemu delu.

— Zgrajene so garaže za teptalce snega na Pungartu.

1981

— Tečejo razgovori o oddaji Kop. Leta 1982 prevzame Kope SOZD Merx Celje.

CESTNO OMREŽJE

Kope, že prej odprte z gozdnimi cestami, z izgradnjo in vse večjim prilivom gostov nujno potrebujejo solidnejši dostop. Zaradi tega so bili izdelani načrti za rekonstrukcijo dostopnih cest.

1973

— Pričetek rekonstrukcije ceste Legen—Kope. Dela zaključena leta 1974.

1974

— Dokončana so dela na cesti Vuzenica—Spodnja postaja vlečnice Kaštivnik.

1977

— Na pobudo SO Slovenj Gradec se prično dela na novi dostopni cesti Legen—Kope. Dela, vključno z asfaltiranjem, tečejo vse do leta 1982.

PROBLEMATIKA RAZVOJA

Kope so rasle sorazmerno hitro, vendar se je razvoj zaustavil na polovici poti. Prav ta nedograjenost je bila važno dejstvo v ekonomiki. Pridružile so se seveda ob-

veze za infrastrukturo (ceste, elektrika, pluzenje, itd.), ki jih sorazmerno mali promet ni prenesel. Vsi poskusi, da bi te stroške prevzela širša družbena skupnost, so bili realizirani šele v letu 1980/81.

Žični sistem je bil zgrajen z inozemskimi krediti ter obremenjen s tečajnimi razlikami, ki so iz dneva v dan rasle. Krediti so bili odplačani šele v letu 1982.

Dolinske žičnice, ki so prinašale izgubo, so bile prav tako oddane zelo pozno, kljub temu da smo se odločili za oddajo že v letu 1978.

Nedograjenost centra je botrovala dragim dostavnim stroškom za gostinske materiale, kadrovske problematiki, nekompletirani ponudbi, dragim prevozom delavcev na delovno mesto itd.

Neekonomske cene za žičnice le-teh niso porinile v izgubo samo na Kopah temveč v večini slovenskih smučarskih središč. Zaradi pomanjkanja nočitvenih kapacitet pa so se vlečnice vrtele med tednom tudi prazne.

Pridružila so se odplačila za sanacijske kredite. Toda kljub temu bi z realizacijo sanacijsko-investicijskega programa bilo možno sanirati središča. Žal pa se je k realizaciji pristopilo zelo prepozno. — Prepozno!

KMEČKI TURIZEM

Izhajajoč iz kompleksne obravnave prostora in želje, da ostane ta prostor še nadalje poseljen, smo pristopili k preusmerjanju kmetij v dodatno turistično dejavnost. Začetki niso bili lahki, saj v regiji nismo imeli tradicije v tej dejavnosti. Kmalu pa so preusmerjene kmetije postale vzor in iz leta v leto se je večalo število interesentov. Danes Koroška s svojimi turističnimi kmetijami že privablja številne goste iz vse države in inozemstva. V tej dejavnosti smo se uvrstili takoj za Zgornjo Savinjsko dolino.

Začetki segajo v leto 1970/71, ko je gozdno gospodarstvo odobrilo prve kredite za razvoj kmečkega turizma. V obdobju do danes poznamo številna nihanja v razvoju, ki so bila pogojena predvsem z možnostjo kreditiranja. Določeno vlogo pa so odigrali tudi organizacijski problemi. Prikaz kronološkega razvoja kaže naslednje:

1972

— izdelana študija »Kmečki turizem v občini Slovenj Gradec«,

1975

— v regiji imamo preusmerjenih že 5 kmetij,

1977

— izdelan investicijski program za turistično vas Šentanel in obrobne kmetije,

1980

— vrata turizmu je odprlo že 19 kmetij,

1981

— v okviru gozdarskega sektorja Lesne je formirana služba za razvoj kmečkega turizma,

— izdelan je razvojni program do leta 2000 za občino Ravne,

1982

— izdelani so razvojni programi še za občine Radlje ob Dravi, Dravograd in Slovenj Gradec,

— izdelani so glavni tipski načrti za kmečke hiše — skupno 12 načrtov,

— poenotijo se ceniki storitev in davčne politike v regiji,

— koroške kmetije dobijo lasten barvni prospekt,

GOZDARSKI ODDELEK V DELAVSKEM MUZEJU NA RAVNAH

Gozdarski oddelek v muzeju, ki je v ozki povezavi s kmetijskim oddelkom, je bil obiskovalcem dan na ogled na dan republike 29. novembra 1955. Gozdarji so poleg kmetijcev temu oddelku doprinesli največ. Leta 1955 so gozdarji prikazali v dveh sobah prvega nadstropja muzeja številne predmete iz raznih dejavnosti gospodarjenja z gozdovi nekdanj in danes.

V I. nadstropju muzejske stavbe se nahaja v zahodni sobi 146, v vzhodni sobi pa 110 predmetov. Vse predmete v gozdarski zbirki so bili nabrali člani DRMIT gozdarjev in kmetijcev. Nabrali so jih v občini in njeni okolici.

Oddelek ima svoje eksponate v dveh sobah prvega nadstropja. V zahodni sobi so predmeti, ki jih je naš človek — kmet obenem tudi edini delavec v gozdu uporabljal in kako je živel v dobi, preden sta dobivala les in s tem tudi gozd vse večjo komercialno veljavo. Preprosto orodje, ki ga je uporabljal pri vsakdanjem delu v gozdu in doma, je v glavnem še iz lesa in malo iz železa. Na dolgem podolžnem podstavku je prikazano orodje za obdelavo in spravlanje lesa ter predmeti, ki so jih uporabljali doma v kuhinji in drugih prostorih.

Maketa oglarske bajte z ognjiščem v sredi ima znotraj v zmanjšanem merilu prikazane predmete, ki so jih oglarji in drvarji nekdanj dnevno uporabljali. Na mizi in steni so prikazane razne sekire — cimrovke in puntake za obdelavo lesa in raznovrstne žage: vse ročno delo nekdanjih kovačev iz našega območja.

(Muta...) Tu je prikazana tudi ovratnica proti volkovom, kar kaže, da so pred dobrimi sto leti pri nas številne ovčje črede po planinah napadali še volkovi. »Krampižarji« so bili v našem gorskem svetu pozimi in zgodaj na pomlad za hojo, še bolj pa pri spravlanju lesa, sila uporabni.

Poleg macesna levo je na tleh »ralo«, ki ne obrača zemlje, ampak jo le rahlja. Na strmih pobočjih naših višjih predelov (Koprivna, Topla, Bistra) so bila še do nedavna v rabi. Krplice za sneg so bile za naše hribovce v snežnih zimah, posebno pa pomladi, nujno potrebne.

Deblo macesna iz Koprivne — starega okoli 300 let — je predstavnik visokogorskega drevja našega vzhodnoalpskega sveta, plošča debela orja-

škega javorja (starega okoli 200 let) iz Sv. Primoža na Pohorju pa je predstavnik listavcev v sredogorju našega območja.

Oba reliefa, ki prikazujeta — prvi Toplo in Koprivno s Čofatijo v sredi in drugi Bistro z okoliškimi hrbiti in višinami — kažeeta prirodno razdelitev gozda in pašnikov ter travnikov iz obdobja pred kakimi 150 leti. V tedanji poljedelsko-živinorejski usmeritvi kmetijstva je gozd običajno zajemal le 200 do 400 m širok pas nad dolino in nad kmetijami ter kmetu ni pomenil kake večje vrednosti. Višji predeli so bili določeni izključno za pašnike. Primerjava nekdanjega stanja gozdov z današnjim stanjem, ko so vse višine porasle z iglavci, nas nehote spominja na nasilno pogozdovanje, ki ga je narekovala nenehna želja po dobičku — saj je postajal les iglavcev vse bolj iskan in je dobival vse večjo vrednost, posebno še, ko se je v sever našega območja zarezala železniška proga Maribor—Celovec. Mnoge kmetije na Čofatiji, Ludranskem vrhu, Jankovcu in drugod so popolnoma izginile. Njihove razpadle domove pa danes obkrožajo mogočni smrekovi gozdovi.

Deformacije drevesnih debel kažejo, kolikim zajedalcem in neprilikam je izpostavljeno drevje v naših gozdovih. »Špevtnat plot«, ki jih danes vidavamo le še poredko po višinskih kmetijah služi za zavarovanje posevkov pred živino na paši. Postavljali so jih običajno iz ceplencev macesnovega lesa, na kole pa so bili pritrjeni s smrekovimi gožji.

Razstavljeni medved je bil mesojede, ki je prilomastil po starodavni poti v naše gore. Pojavljajo se pa pri nas bolj poredko.

V vzhodni sobi I. nadstropja so prikazani predmeti, ki jih gozdni delavci še tudi danes uporabljajo pri spravlanju in predelovanju lesa. Ob vходу v sobo stoji veliko leseno kolo žage venecijanke iz Legna pri Slovenj Gradcu. Ob njem sta na podstavkih dve maketi žag: venecijanka, katere list (rezilo) žage poganja kolo na »zgorjnjo vodo«, in žaga na »bašelj« z vodnim kolesom na »spodnjo vodo«. Teh danes pri nas ni več. Žage in raznovrstna kmečka poslopja so še mnogokje krita s skodlami, »šintli« — »šitlni«. Cepijo jih pomladi in jeseni iz smrekovega ali macesnovega lesa, zraslega v strnjeni

kulturi v prisojni legi. Pri cepljenju odpade dosti lesa, ker je za skodle uporaben le zunanji sloj hloda, ki ga razcepijo naprej v »maselne«, te pa nato v »šitlne« (1 masel — 10 šitlnov). Iz 1 m³ lesa dobijo tako do 60 šitlnov, zato je bila streha, krita s skodlami še rentabilna. Na prisojnih straneh vzdržijo smrekove skodle do 30 let, macesnove pa celo do 100 let. Danes pa tudi v oddaljenih hribovskih predelih opeka in drug material izpodrivata dragoceni les.

Nadalje je tu prikazan nekdanji način spravlanja lesa s planin: mokra (vodna) in suha drča, lesena maketa ogrodja z listi polnojarmenika, pri katerem pa danes seveda uporabljajo za pogonsko silo električni tok. Maketa splava predstavlja plovní objekt izpred 60 let, najcenejše transportiranje lesa. S takim splavom so prepeljali po Dravi in dalje po Donavi tudi do 130 m³ rezanega in drugega lesa od Podvelke, Breznega in Ožbalta do Črnega morja.

Podolžni prerezi debel in vej različnih vrst lesa in grmičja odkrivajo lepoto barv in rasti lesa (med njimi so tudi nekatere vrste eksotov). Maketa kaže drevesnico na »Proglu« blizu Slovenj Gradca z epruvetami semen raznovrstnega gozdnega drevja. Velika karta revirjev gozdnega obrata Radlje je primer današnjega kartiranja gozdnih površin.

Poleg gozdnih površin — ločeno po lasti družbenega in privatnega sektorja (svetlozeleni in temnozeleni) — in drugih agrarnih površin (parcel) je tu z rjavo barvo izohips nazorno prikazana oblikovitost zemljišča. V dveh vitrinah ob južni steni so prikazani stari načini kartiranja gozdnih površin ter katastrski opisi gozdov iz katastrske mape iz dobe cesarske Avstrije. Oba velika reliefa Mislinjskega grabna, hrbitov in Kop v okolici prikazujeta to območje pred približno 100 leti in danes. Na obeh — predvsem pa na prvem — se močno razlikujejo s tremi barvami označene površine: frate, mlad gozd in visok gozd. Ta površinska raznovrstnost je plod požgalniškega načina poljedelstva v gorskem svetu.

Maketa lesnopredelovalnega podjetja LIP v Pamečah kaže stanje pred leti. Tudi način predelave lesa tovarne lesovine in lepenke na Prevaljah se je v zadnjih letih precej moderniziral.

Maks Dolinšek

(Nadaljevanje iz 12. strani)

— v sodelovanju z agencijami prične pogodbeno polnjenje kapacitet,

— izdelan je vodnik »Pregled zgodovinskih, prirodnih, kulturnih in turističnih zanimivosti na Koroškem«,

— v turizem je vključenih 21 kmetij s 141 ležišči in 720 sedeži,

— v izgradnji je nadaljnjih 35 kmetij, od katerih bo pripravljenih v letu 1983 že 11 kmetij s 133 ležišči in 430 sedeži. Skupno bomo torej imeli na voljo 274 postelji in 1150 sedežev.

V celotnem obdobju smo v Lesni pripravljali investicijske programe za posamezne kmetije preko koroške hranilnice in posojilnice ter temeljne koroške banke, urejali pridobivanje kreditov, organizirali izobraževalne tečaje in ekskurzije, skrbeli za propagando preko raznih medijev, svetovali pri izgradnji in opremlenju hiš.

Mirno lahko trdimo, da je danes Koroška s to dejavnostjo na čelu v Sloveniji, kar kažejo ekonomski rezultati in številni obiskovalci naše dežele, ki preživljajo tu svoj dopust, ali pa preživijo na kmetijah dan z nepozabnimi vtisi.

Dušan Dretnik, dipl. ing. gozd.

TOZD GOZDARSTVO MISLINJA

TOZD Gozdarstvo Mislinja gospodari z družbenimi gozdovi gospodarske enote Mislinja, ki meri 3621 ha. Jedro gozdov enote tvorijo bivši gozdovi veleposestnikov Pergerja in Časa, ki so bili na podlagi sklepov AVNOJ z dne 21. 11. 1944 z začasno odredbo MIN-GOZD dne 13. 8. 1945 razlašeni kot sovražnikovo imetje. Tem gozdovom so bili priključeni tudi ostali gozdovi manjših posestev, ki so bili prav tako razlašeni, oziroma so bili razlašeni po zakonu o agrarni reformi.

Kot kažejo stari zapiski, je prvo načrtovano izkoriščanje mislinjskih gozdov narekovalo predvsem razvoj fužinarstva. Les so uporabljali za pridobivanje oglja in pepelike. Z nadaljnjim razvojem plavžarstva in steklarstva na tem območju so nastale velike potrebe po oglju. Zaradi tega so pričeli na velikih površinah organizirano sekati naravne mešane sestoje, s katerimi je bilo pokrito Pohorje.

Z razvojem žagarstva so nastajale velike potrebe po lesu iglavcev. Na površinah, kjer so skrčili mešane gozdove, so začeli pospeševati določene donosnejše vrste iglavcev (smreka, jelka). Tako so na površinah, kjer so posekali naravne mešane sestoje, najprej požgali grmade z drugimi sečnimi ostanki, zemljo so nato površno obdelali in jo pripravili prvo leto za sadnjo krompirja, naslednje leto pa za setev rži, ovsa oz. ječmena, pomešana s smrekovim semenom. Seme, kakor tudi krompir in žito, je povsod odlično uspelo in v zaščiti strnišča ustvarilo kot ščet gost pomladek. Tega je edino živina verzelasto prerediti. Tako so nastale močno strnjene in temačne smrekove monokulture, ki so vse do poseka ostale nepreredčene in nepuščene naravi.

Pri prvi generaciji je bil dosežen uspeh v pogledu donosa, kasneje pa so se začele kazati negativne posledice: težave pri obnovi, zapleveljenost, poslabšanje talnih razmer, velikanske škode od divjadi, vetrolomi in kalamitetni pojavi škodljivcev. Prednosti prvotnega mešanega gozda so vse bolj izginjale. Zaradi takšnega nenaravnega gospodarjenja se nahajajo monokulture mislinjskega Pohorja v biološkem smislu v labilnem stanju. Paša pred vojno in visok stalež parkljaste divjadi pa še danes zaradi pomanjkanja listavcev in pomladka to stanje poslabšuje.

V povojnem obdobju, ko se je s potrebami vrednost lesa še povečala, takšen način gospodarjenja na rastiščih mešanih gozdov ni bil več sprejemljiv. Cilj nam je postal zdrav, gospodarsko stabilen gozd, ki naj bi nam zagotavljal poleg racionalne in večje produktivnosti kvalitetnega debelega lesa še trajnost in opravljanje drugih, nematerialnih, za človeka pomembnih, funkcij.

Danes gospodarijo delavci TOZD gozdarstva Mislinja na površini 3621 ha gozdov. Razmerje drevesnih vrst je 93% iglavcev in 7% listavcev. Skupna lesna zaloga je 1.004.500 m³, na 1 ha pa 278 m³ lesa. Prirastek na celi površini je 19.267 m³, na 1 ha pa 6,07 m³. Etat na celi površini je 18.600 m³, na 1 ha

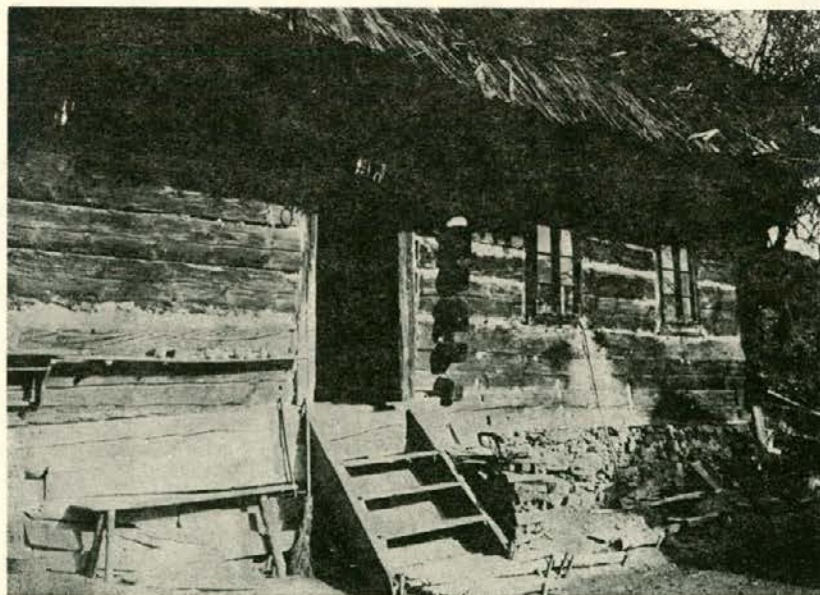

Gozdovi v Komisiji ...

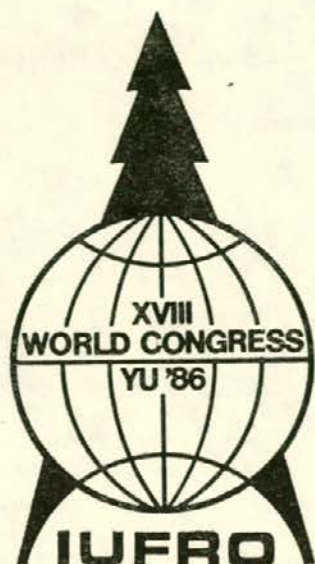
pa 5,14 m³ hlodovine. Mislinjski gozdovi so povezani s 27 m/ha kamionskih cest in 50 m/ha traktorskih vlak. Glavna dejavnost obsega gojitev, varstvo in izkoriščanje gozdov, kot stransko dejavnost pa gradnjo gozdnih žižnic za spravilo lesa in vzdržujejo in rekonstruirajo gozdne ceste. Temeljna organizacija je razdeljena na tri gozdne

revirje na površinah 1200 ha, ki jih vodijo revirni vodje. Samoupravno je organizirana v skladu s splošnimi akti. Izredno aktivne so samoupravne skupine, ki so organizirane po revirjih in odločajo o najbolj bistvenih problemih gospodarjenja, razvoja in življenja delavcev TOZD.

Ivan Lekše, oec.

Kje vse še živijo ljudje. Toda s pomočjo gozdarjev je kmet Vrhnjak dobil sodobno stanovanje. Program stanovanjske izgradnje je široko zastavljen. Trenutno gradi 80 kmetov.

JUGOSLAVIJA — gostiteljica XVIII. svetovnega gozdarskega IUFRO kongresa

IUFRO — mednarodna zveza gozdarskih znanstvenoraziskovalnih organizacij je ena najstarejših organizacij, saj je bila osnovana 1890—92. leta. Cilj organizacije je poenotenje raziskovalnih metod in mednarodno sodelovanje na področju gozdarskih raziskav. V organizaciji je včlanjenih preko 500 institucij (univerz, institutov in drugih) z več kot 10.000 raziskovalci v 91 državah na vseh kontinentih. Od 1982. leta je članica IUFRO tudi LESNA Slov. Gradec. Znanstvenoraziskovalna dejavnost se odvija v več kot 200 raziskovalnih skupinah, ki so združene v šest oddelkov:

- gozdno okolje in gojenje gozdov,
- gozdne sadike in varstvo gozdov,
- tehnologija dela v gozdu in mehanizacija,
- planiranje, ekonomika, prirastek in donos, organizacija in vodenje ter gozdarska politika,
- raziskovanje lesa,
- splošna strokovna področja.

Vodje oddelkov, strokovnih in projektnih skupin skrbijo za kontinuirano dejavnost vseh skupin, ki poteka korespondenčno in v obliki posvetovanj in seminarjev. Vsake tri do pet let pa se organizira svetovni kongres, ki obravnava tehnična, znanstvena in organizacijska vprašanja.

Prvič v zgodovini IUFRO organizacije je njen predsednik Jugoslovan: Prof. dr. Dušan MLINŠEK — profesor za gojenje gozdov na gozdarskem oddelku Biotehniške fakultete v Ljubljani. Za predsednika je bil izvoljen na XVII. svetovnem IUFRO kongresu v Kyotu na Japonskem 1981. leta.

V Kyotu je bila sprejeta kandidatura Jugoslavije za organizacijo naslednjega, t.j. XVIII. svetovnega IUFRO kongresa. Jugoslavija sodi na 12.—15. mesto med 91. državami članicami IUFRO, z njenim izbo-

rom, za gostiteljico XVIII. svetovnega IUFRO kongresa, pa ji je bilo izkazano veliko priznanje in čast. V Jugoslaviji, pa tudi pri nas, moramo to izkoristiti in dati gozdarstvu in lesarstvu večji pomen in veljavo.

Moto XVIII. svetovnega IUFRO kongresa je: »Gozdarska znanost v službi naroda« (Forestry Science Serving Society).

Kongres bo obravnaval predvsem:

- bilansiranje znanstvenoraziskovalnega dela v preteklem obdobju,
- smer znanstvenoraziskovalnega dela in prenašanje rezultatov tega dela v prakso,
- nove spodbude gozdarstvu in lesarstvu v svetu,
- sodelovanje z drugimi strokami in usklajevanje raziskovalne dejavnosti pri obnovljivih naravnih virih,
- pomoč deželam v razvoju, kjer ima gozdarstvo v gospodarstvu in družbenem življenju posebni pomen.

Naši cilji v predkongresnem obdobju do 1986. leta pa so:

- spodbuditi intenzivni razvoj raziskovalnega dela v gozdarstvu in lesarstvu,
- intenzivneje povezati znanost in prakso ter povezati šole s prakso,
- racionalizirati in intenzivirati znanstvenoraziskovalno delo in ga usmeriti na bistvene probleme gozdarske in lesarske stroke,
- razvijati strokovno moralo,
- razvijati interdisciplinarni aktivnosti,
- oživiti medrepubliško strokovno sodelovanje.

Družba bo zahtevala od gozdarstva in lesarstva vedno več, za to pa se moramo solidno pripraviti in angažirati sleherno organizacijsko enoto v gozdarstvu in lesarstvu, da bi naše strokovno delo dvignili na višjo raven.

Naše dosežke v gozdarstvu in lesarstvu v povojnem obdobju želimo solidno predstaviti na kongresu svetovni strokovni javnosti, istočasno pa stroki še bolj afirmirati tudi pri nas.

Vsaka TOZD je potencialni kandidat, da predstavi stroko in svoje dosežke na kongresu, zato mora pripraviti program priprav v predkongresnem obdobju z obelježjem kvalitetnega strokovnega dela. Strokovni duh kongresa moramo vgraditi v naše redno delo na temelju koncepcije širine in privrženosti za idejo in koristi svetovnega gozdarstva in lesarstva.

Pripraviti moramo tudi 40-letno bilanco našega povojnega dela s poudarjeno kakovostjo dela in rezultatov v obeh strokah. Pri tem bomo posebej poudarili sonaravni koncept gospodarjenja z gozdovi in visoko stopnjo strokovnega dela v gozdarstvu pri nas. Vzpo- rejanje naših rezultatov s svetovnimi je za nas velika vspodbuda in izziv v pripravah na kongres 1986. leta pri nas.

Kongres ima jugoslovanski značaj, kabinetni del bo v Cankarjevem domu v Ljubljani od 7.—14. septembra 1986. leta, drugi del — strokovne ekskurzije pa bodo potekale po celi Jugoslaviji in trajale od 4 do 12 dni, s pričetkom 15. septembra v Ljubljani.

Za vse organizacijske priprave skrbi Zvezni organizacijski odbor skupno z Republiški organizacijski odbori in delovnimi telesi.

Prepričan sem, da bo gozdarstvo in lesarstvo — tako kot že večkrat doslej dostojno opravilo vse naloge, ki jih ima v predkongresnem obdobju in dostojno reprezentiralo svoje dosežke na kongresu 1986. leta.

Hubert Dolinšek, dipl. ing. gozd.

OBISKALI SO NAS

Gozdove, način gospodarjenja v družbenih in zasebnih gozdovih in našo lepo koroško deželo so si v preteklih letih z zanimanjem ogledali številni gozdarji iz naše domovine, iz sosednjih držav Evrope in tudi iz drugih kontinentov. Pokazali smo jim naše gozdove in gospodarjenje z njimi. Sprejeli smo jih lepo, da so vedno odhajali od nas z najlepšimi vtisi. S tem smo krepili ugled naše domovine v svetu. Gozdarskim strokovnjakom smo prikazali globoko navezanost našega človeka na gozd, ki izvira iz vloge gozda na razvoj naše dežele in odvisnosti kmeta in gozdnega posestnika od gozda že v preteklosti.

Tujim obiskovalcem smo pokazali gozdne sestoje na velikih površinah in posamezne strokovne probleme obravnavali na dobro pripravljenih objektih.

Po letih bomo našeli naše najpomembnejše obiskovalce:

1965:

— Obisk predstavnika gozdarske šole iz Norveške inž. Harald

1967:

— Obisk taksatorjev štajerske deželne zbornice Gradec

1969:

— Prof. dr. J. W. Duffield, Nort Carolina, ZDA
— Prof. dr. H. Mayer, Visoka šola za kulturo tal Dunaj
— Prof. dr. O. Børset, iz Norveške
— Študentska ekskurzija iz Norveške

1970:

— Udeleženci IUFRO posvetovanja o gojenju gozdov:
Prof. dr. M. Miegroet, Belgija (Univerza Gent)
Prof. dr. F. Mergen, ZDA (Yale University)

1971:

— Obisk srednje gozdarske šole iz Danske (ekskurzija)
— Obisk gozdarskih inženirjev iz Srbije (ekskurzija)
— Obisk gozdarskih inženirjev iz Bosne (ekskurzija)
— Obisk gozdarskih inženirjev iz avstrijske Tirolske (ekskurzija)
— Prof. dr. R. Plochmann, ZRN (Univerza München)
— Prof. dr. H. van Pechmann, ZRN (Univerza München)

1972:

— Prof. dr. Ali Jackhaschi iz gozdarske fakultete v Karadju (Iran)
— Ken Phillis, Forestry Commission, Sidney (Avstralija)

1973:

— H. Dond, Danska
— Ekskurzija švicarskih gozdarjev iz Tessina

1975:

— Prof. dr. H. Mayer iz Dunaja
— Prof. dr. A. Mayer iz Univerze Sopron
— Prof. dr. M. Müller iz Univerze Göttingen
— Obisk mednarodne ekskurzije gozdarskih genetikov prof. dr. R. Plochmann, profesor iz Münchna
prof. dr. W. Schröder, München
dr. H. Bibelriether, direktor Nacionalnega parka »Bayrischer Wald«
dr. H. Stern, RTV novinar iz ZRN
(skupina se je spoznavala z gozdnogojitveno prakso v Sloveniji)

1976:

— Prof. dr. H. Lamprecht, Univerza Göttingen
— Dr. M. Habibi, Kardj, Iran
— Prof. dr. R. Plochmann, München
— Dr. P. Szabo, Nizozemska
— Bavarian Forestry Society, München

1977:

— W. Kramer, Forstdirektor, Forstdirektion Syke, ZRN
— G. Schotte, Forstdirektion Syke, ZRN
— Prof. dr. E. Cseszak, Univerza Sopron, Madžarska
— Dr. B. de Türkheim, Paris — vodja francoske ekskurzije
— L. H. Frivold Ås, Norveška — vodja ekskurzije
— 90 raziskovalcev iz 19 držav ob priliki IUFRO I. zasedanja

Obisk mehiških gozdarjev novembra 1980

— Mehiška vladna delegacija gozdarskih strokovnjakov
— Ekskurzija gozdarjev — Jugodrvokombinat iz Srbije
— Študentje gozdarstva iz Norveške (ekskurzija)

1978:

— Študenti gozdarstva Gent (Belgija), april
— Študenti gozdarstva København (Danska), september
— Ekskurzija srbskih gozdarjev, september
— Švicarski gozdarski praktiki, Schwarzenburg
— Prof. dr. H. Steinlin, Freiburg, ZRN
— Ekskurzija kmetov iz Avstrije
— IUFRO — sekcija: onesnaževanje okolja — mednarodno posvetovanje, ekskurzija pod vodstvom M. Šolarja

1979:

— Dr. D. Müller, Gozdarska fakulteta München (november) (študenti in profesorji gozdarske visoke šole Weichenstephan (Bavarska)
— Doc. dr. J. Gadek, Akademija Krakov, november
— gozdarski strokovnjaki iz Norveške pod vodstvom prof. Børseta
— inž. Bruno Neuber, inž. Lothar Mahrer, Rolf Bernot, skupina iz Avstrije
— zajednica šumarških fakulteta i instituta, grupa za urejanje gozdov

1980:

— Dr. Prinz Henrich III von Reuss, Avstrija
— Prof. dr. P. Burschel, prof. dr. R. Plochmann, prof. dr. P. Kroth z ekskurzijo študentov iz Münchna
— Prof. dr. K. Pintarić z ekskurzijo študentov iz Sarajeva
— Mehika: ministri za gozdarstvo v štirih provincah
— Skupina iz Univerze iz Lusiane, ZDA

1982:

— Prof. dr. A. Szappanos, Sopron (Madžarska)
— de Cuyper (Belgija), izmenjava študentske prakse
— Hans van den Bos, Wagenigen (Holandija) izmenjava štud. prakse
— Japonci različna mesta iz Japonske
— IUFRO izvršilni odbor iz vsega sveta, april
— ekskurzija kmetov gozdnih posestnikov iz sosednje Avstrijske Štajerske

1983:

— Walter Hennecke, ZRN
— Ekskurzija Koroškega gozd. društva iz Avstrije

Na kraju moramo povedati, da smo bili deležni številnih priznanj strokovnjakov, ki imajo mednarodni ugled, za visok strokovni nivo gospodarjenja z gozdovi na velikih površinah in za način prikazovanja strokovnih dosežkov.

Domače in tuje gozdarske strokovnjake in druge obiskovalce radi sprejemamo, ker tudi na ta način izmenjujemo izkušnje pri delu v gozdovih ter stalno preverjamo pravilnost naših konceptov in poti pri gospodarjenju z našimi gozdovi, obenem pa večamo ugled naše domovine.

Hubert DOLINŠEK

PROIZVODNA TEKMOVANJA GOZDARJEV SEKAČEV OD OLŠEVE DO BUDIMPEŠTE

Prva proizvodna tekmovanja gozdarjev sekačev so izvedli Norvežani. Za Norvežani smo pričeli prirejati podobna tekmovanja tudi po gozdnih gospodarstvih Slovenije. Ze leta 1964 beležimo republiško prvenstvo sekačev Slovenije na Ljubnem pod pokroviteljstvom GG Nazarje, kjer smo zasedli 6. mesto. Na republiških tekmovanjih nastopa od 13 do 16 gozdarskih ekip. Prireditve se vrstijo po vsej Sloveniji izmenično in so praviloma v krajih, ki so med našimi najlepšimi gozdarskimi središči. Državna prvenstva potujejo po republikah in pokrajinah, kjer imajo tekmovalci priložnost srečati predstavnike vseh narodov in narodnosti Jugoslavije, spoznati pokrajine in običaje, letoviške kraje kot so: Delnice, Ohrid, Ivanjica, Budva in drugi.

Kot se na svetu vse spreminja, tudi proizvodna tekmovanja gozdarjev niso izjema. Izpopolnjena tehnika in z njo proizvodna sredstva so povzročila nadomestitev sekire in ročne žage z neprimerno boljšim delovnim pripomočkom — motorno žago.

Zasek smo še do nedavnega opravljali s sekiro. Sodniki in gledalci 4—5 m okoli stebra niso bili varni, tako so leteli sekanci naokoli. Nevarno širok pa je bil tudi radius zamaha s sekiro.

Prvotno tekmovalno panogo — ciljanje s sekiro — smo nadomestili s podiranjem debela na balon. Na stebru 15 cm premera in 1,5 m višine je bilo nameščenih deset kartonov v obliki tarč kot za streljanje z zračno puško, le da so bili krogi zarisani v 1 mm razdalji. Podiranje debela na balon pa izvajamo z motorno žago.

V posameznih disciplinah je možno doseči naslednje največje število točk:

disciplina	za hitrost	za natančnost	skupaj
1. obračanje meča	70	—	70
2. kombiniran prerez z motorno žago	50	80	130
3. zasek	50	80	130
4. prežagovanje	70	66	136
5. podiranje na balonček	—	40	40
6. kleščenje vej	—	84	84
7. prežagovanje na podlagi	25	75	100
Skupaj maksimalno število točk	265	425	690

Tov. Srebre Ivan je npr. na zadnjem tekmovanju, ko je zasedel 4. mesto, zbral skupno 598,5 točke.

V navado je prišlo, da v zadnjih letih prirejamo regijska, republiška, državna in evropska tekmovanja.

Tudi na področju LESNE smo tekmovanja prirejali po vseh krajih slovenjgriškega gozdno gospodarskega območja od Olševe, Karavaninga, Dravograda, Turiške vasi in do, že tradicionalnega, v Črni na Koroškem.

V sklopu prireditve turističnega tedna v Črni na Koroškem sodelujemo redno, vsako zadnjo soboto s celodnevni programom, ki je poleg standardnega tekmovanja sekačev popestren še z drugimi zvrstmi tekmovanj, odvisno pač od volje in razpoloženja prirediteljev. Priznanja še nismo nikoli prejeli. Da se je vztrajnost tekmovalcev in posadke strokovnjakov sodniško-organizacijskega odbora pri nastopanju in prirejanju tekmovanj sekačev dobro obrestovala, najbolj ponazarja tabela doseženih ekipnih uspehov na republiških tekmovanjih.

Doseženi rezultati na republiških tekmovanjih gozdarjev sekačev LESNE Slovenj Gradec:

Kraj tekmovanja	Dosežena mesta po letih in število tekmovalcev ekipno												
	Leto	1964	65	66	68	70	77	78	79	80	81	82	83
	St. tek.	63	59	63	54	48	44	75	67	68	70	80	81
Ljubno		6											
Kamnik			11										
Postojna				8									
Lovrenc na Pohorju					—								
Rogaška Slatina						—							
Ljubljana							4						
Novo mesto								7					
Črni vrh nad Idrijo									6				
Črna na Koroškem										4			
Kočevje											4		
Jezerško												3	
Čateške toplice													2

Podiranje na balonček. Sodniki ocenjujejo točke — fortni A — foto: F. Keber

Zasilni vadbeni poligon je postavljen na Pudgarskem pri logarnici. Zanj že vrsto let skrbita revirni vodja tov. Franjo KEBER in delovodja tov. Adi SEDOVNIK.

Da so naši fantje spretni in da res obvladajo gozdarske veščine, še bolj kot ekipni uspehi dokazujejo uvrstitve posameznikov v republiško ekipo. Na državna prvenstva so se kot člani republiške ekipe uvrstili najprej Ivan PEČOVNIK, ki je sebi in Sloveniji priboril bronasto kolajno, za njim so v naslednjih letih prišli v ekipo Slovenije še brata Andrej in Peter OBRETAN ter Ivan SREBRE. Le-ti so na državnem prvenstvu za las izpadli iz ekipe Jugoslavije. Vsa naprezanja in uspehe pa je leta 1982 kronal tov. Stanko KOS, ki se je uvrstil v državno ekipo. Takrat je bilo evropsko prvenstvo v Budimpešti in naš Stanko je med Jugoslovani dosegel 3. mesto, v evropskem merilu pa 21.

Po zakonitosti zaporedja, ko smo na republiških tekmovanjih od leta 1981 naprej ekipno pristali na četrtem mestu in naslednja leta dosegli tretje, nato drugo, z vso upravičenostjo pričakujemo, da bodo naši, sedaj srebrni fantje, leta 1984, ko bo tekmovanje v Murski Soboti, prvi. Vemo pa, da bo to mogoče le, če bomo na tekmovanje mislili skozi vse leto in se vestno pripravljali.

Zadoščenje in priznanje z doseženimi rezultati pa imajo tudi vsi neimenovani tihi sodelavci, sodniki, okoli 30 gozdarjev, ki že preko dvajset let vzorno in brezhibno izpeljujejo domača in regijska tekmovanja ter izbrano ekipo spremljajo na višjih tekmovanjih.

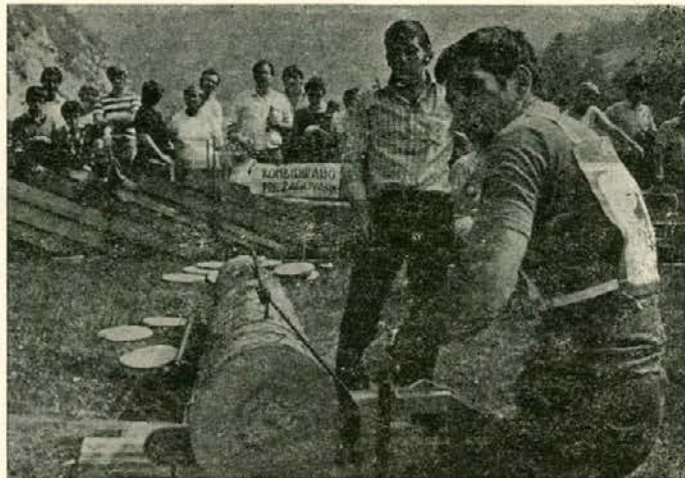
Zadnja leta na republiških tekmovanjih v sodniškem zboru redno sodelujeta Maks POTOČNIK in Polde MORI.

Žrtvovan prosti čas ni bil odveč. Doseženi uspehi so motivacija, ki kapetana ekipe tov. Janka KUNCA obvezuje, da bo prihodnje leto s svojo odlično ekipo stopil na najvišjo stopničko.

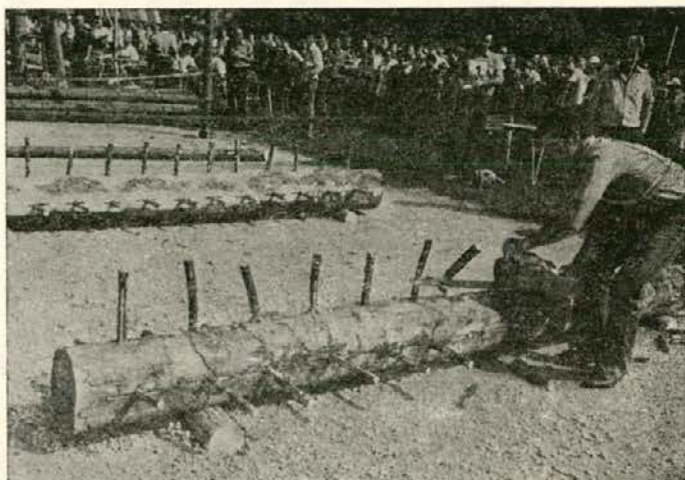
Karel DRETNIK

Budva, državno prvenstvo — Ivan Pečovnik, slovenska ekipa III, posamezno Ivan 11. mesto (19. 9. 1975)

Kombinirani prerez — Peter Obratan — foto: F. Keber

Kleščenje vej — Leopold Kos — foto: E. Keber

Iz knjige LJUDSKA MODROST TRDEN JE MOST
Slovenski pregovori in reki; Stanka Preka

Vsaka skrb naj te ne plaši, nezgoda vsaka ne ustraši.

Vsaka škoda je šola.

Vino in žene store, da modri odpadejo.

Vino pravi: sem dobro, dokler ti mene zmoreš; kadar pa jaz tebe, gorje tebi.

Usodno je verovati v usodo.

Gozd je kmetova hranilnica.

Kdor govori kar hoče, mora slišati česar noče.

20 let skupnega gospodarjenja z gozdovi

Letos mineva dvajset let odkar smo prišli do spoznaja, da lahko le s skupnimi prizadevanji, delom in vlaganji hitreje napredujemo tudi v gozdarstvu.

Povojna iskanja ustreznih, novemu času primernih, rešitev na kmečkem področju niso rodila željenih rezultatov. Podeželje je nazadovalo, zaostrovali so se odnosi do zasebnega kmetijstva in gozdarstva. Intenziven družben in gospodarski razvoj je vplival tudi na spremembo odnosov do zasebnega kmetijstva in gozdarstva. Administrativno urejanje gozdarstva preko republiških, okrajnih in občinskih uprav je postopoma začelo prehajati na gozdnogospodarske organizacije. Skrb nad kmečkimi gozdovi so v celoti prevzela gozdna gospodarstva, nad kmečkimi gozdovi pa kmetijske zadruge in gozdarske poslovne zveze. Že v tem času prihaja do ožjega povezovanja med družbenim in zasebnim sektorjem gozdarstva. Sodelovanje se je odražalo predvsem na strokovnem in tehničnem področju.

Želja in potreba po enotnem gospodarjenju z gozdovi, ne glede na lastništvo, je pripeljala do sprejetja zakona o skupnem gospodarjenju. Tako kot v vsej Sloveniji, je tudi na Koroškem gozdnogospodarskem območju prevzelo vlogo nosilca skupnega gospodarjenja gozdno gospodarstvo. Prenos gospodarjenja je poleg organizacijskih, kadrovskih in strokovnih sprememb povzročil tudi določene gospodarske probleme. Kmetijskim zadrugam je bil z reorganizacijo odvzet znaten del dohodka, ki so ga ustvarjale s prometom lesa. Razdrobljene, gospodarsko nemočne, so bile prisiljene k združitvi. Tako lahko združevanje gozdarstva poenotimo tudi z novo organizacijo zadružništva na našem območju.

V prvih letih skupnega gospodarjenja je bilo delo gozdnih obratov usmerjeno predvsem na realizacijo sečenj in gozdno gojitvena dela po veljavnih gozdnogospodarskih načrtih, izgradnjo gozdnih prometnic in zbiranje gozdne takse, ki je bila prinesena iz občinskih gozdnih uprav na gozdno gospodarstvo.

Poleg fizične proizvodnje, ki je zagotavljala materialno osnovo, so se začeli uveljavljati in razvijati tudi samoupravni odnosi. V tem obdobju beležimo prve samoupravne organe — svete gozdnih posestnikov na gozdnih obratih in predstavnike kmetov v delavskem svetu gozdnega gospodarstva.

Sodelovanje v samoupravnih organih na področju gozdarstva je pripeljalo do zблиževanja delavec—kmet in istočasno tudi do zблиževanja gozdarstvo—kmetijstvo.

Prvi v Sloveniji smo združili sredstva kmetijskih zadrug in sredstva zasebnega sektorja pri gozdnih obratih v koroški hranilnici in posojilnici. Poleg hranilnih vlog kmetov iz gozdne proizvodnje smo združevali tudi del čistega dohodka, ki je bil namenjen predvsem za kreditiranje kmetijske dejavnosti. Tako združena sredstva so se bogato obrestovala. Ta denar je bil takrat edini vir, katerega so lahko kmetje koristili za pospeševanje in razvoj svoje dejavnosti.

Zelo enotne gozdno gospodarske razmere območja niso in tudi še do danes ne omogočajo enotnega razvoja podeželja v regiji. Gozdni obrati so se prilagajali razmeram na terenu. Poleg osnovne dejavnosti: pridobivanje lesa, gojenja gozdov, gradenj cest, se je preko gozdnih obratov začel razvijati turizem na kmetijah, kmetijska pospeševalna služba, pospeševanje in sofinanciranje razvoja telefonije, sofinanciranje štipendiranja kmečkih otrok in podobno. Različni pogoji so narekovali tudi različne pristope, vendar z enotno željo — razviti kmečko podeželje.

Dvanajstletno skupno delo v gozdnih obratih je bilo prekinjeno leta 1975. Zakon o združenem delu je prinesel nova gledanja na naš nadaljnji družbeni razvoj. Družbeni in zasebni sektor gozdarstva se morata ločiti. Združeni kmetje organizirajo temeljne organizacije kooperantov. TOK postanejo nova oblika samoupravne organiziranosti zasebnega sektorja gozdarstva. V regiji se ustanovijo štiri temeljne organizacije kooperantov. Organizacijo oblikujejo že formirane skupnosti.

TOK pokrivajo teritorij občin, kmetijskih zadrug, zemljiških skupnosti in ostalih v okviru občin formiranih skupnosti.

Ob ustanovitvi TOK so deljena mišljenja glede na teritorialno razdelitev, ki so izhajala iz tradicionalnih delitev (Mislinja — Slovenj Gradec — Črna — Ravne) so se izkazale kot neutemeljena. Z ustanovitvijo štirih TOK z vsemi strokovnimi službami in lastnimi delavci za opravljanje vseh gozdnogojitvenih in ostalih za gospodarjenje potrebnih del se je pokazala kot dobra. Naš primer so posnemale mnoge gozdnogospodarske organizacije v Sloveniji.

Kmečki gozdovi na slovenskem ne predstavljajo samo ekološke vrednosti in materialnih dobrin lastnikom, temveč tudi bogato surovinsko zaledje lesni industriji. Kaj in koliko pa ta industrija predstavlja v slovenskem gospodarstvu, vemo.

Zajemanje lesa iz razdrobljene blagovne proizvodnje zasebnega sektorja pa je dokaj odgovorno in zahtevno delo. Temeljne organizacije kooperantov našega območja so to nalogo vse do danes dobro opravile.

Kaj in koliko pomenijo zasebni gozdovi slovenjegraškega gozdnogospodarskega območja in kaj predstavljajo v gospodarjenju LESNE? Samo nekaj podatkov: površina zasebnih gozdov je 33.718 ha (57 % vseh gozdov) z lesno zalogo 7.500.000 m³, 184.000 m³ letnega prirastka, 165.000 m³ bruto letne sečnje in 122.000 m³ blagovne proizvodnje.

(Nadaljevanje na 20. strani)

Razvoj gozdarstva na Ravnah

Gozdarstvo Ravne obstoja že 35 let. Samostojna gozdna uprava se je formirala leta 1948 in je obsegala gospodarjenje z gozdovi družbenega sektorja v spodnji Mežiški dolini ter z gozdovi občine Dravograd. Reorganizacije so sledile, toda na osnovno gozdarsko dejavnost niso vplivale. Takratni gozdarji, ki so izhajali iz predvojnih gozdarskih šol, so takoj doumeli cilje novejšega, modernega načina gospodarjenja z gozdovi. Le kratak čas v povojnih letih, letih obveznih oddaj, še beležimo par manjših golosekov, vendar že z izrednim občutkom do več namenske funkcije gozda, v cilju trajnega gospodarjenja in trajnih donosov. Vsem takratnim gozdarjem, predvsem gojiteljem se moramo zahvaliti, da so gozdovi kljub izrednim pritiskom ostali ohranjeni brez kakršnihkoli devastacij. Mlade generacije so delo samo nadaljevale z vnašanjem modernejših metod dela tako na področju gojenja kot tudi na področju izkoriščanja gozdov.

Izkoriščanje gozdov je bilo izredno primitivno. Poznali smo le ročne žage, sekire, capine in lupilnike ter konje tako za animalni kot glavni prevoz. Od leta 1950 so v proizvodnjo pričele prihajati žage amerikanke, ki so bistveno olajšale delo in povečale efekte. Spravila so bila ročna po 1000 do 2000 m in po takratnih rižah, nato pa z živinsko vprego tudi po več km. Spravilo lesa se je vršilo v glavnem v zimski sezoni — v sanencu, ki je bil uspešen le ob hudih zimah.

Leta 1958 smo na obrat dobili prvi traktor štajler 35 konj, na 1 pogon, ki je bil več ali manj samo v veselje, toda kljub temu povod za pristop k mehaniziranemu načinu dela.

Leta 1959 je bila montirana prva žičnica Vissem in že je delo steklo brez čakanja na ugodne spravilne razmere. To leto smo zaposlili bosanske konje — samare, ki so nas vse do leta 1961 reševali pri spravilu drv, ki jih je ogromno napadlo iz zanemarjenih rečenj enodobnih bukovih sestojev.

Primer sečnje v Uršlji gori odd. 13 in 12: leta 1958/59 je napadlo ca. 3000 m³ bukovih drv in smo jih z bosan-

skimi konji nosili ca. 500 m od panja do žičnice, tako da je ostal sestoj nepoškodovan zaradi spravil. Nato smo 2-krat premontirali žičnico do Rožankovega skladišča — kopišča. Do tu pa smo ročno zgradili prvo kamionsko cesto od Rimskega vrelca v dolžini 1,5 km, od koder pa so že brneli kamioni Gapa Maribor. Takšen primer ni bil osamljen, pač pa se je ponavljal od Kozarice, Luž, Macigoja, Košenjaka in Štebarskega vrha. Zaradi vse večjih težav pri odpremi lesa smo zelo hitro začeli razmišljati o cestah in jih začeli graditi že leta 1959. Spoznali smo, da samo ceste so naša rešitev in zelo hitro so se vijugale proti zaprtemu gorskemu svetu. Sprva so se ceste gradile ročno z zato izurjenimi Dalmatinci. činu dela.

(Nadaljevanje na 21. strani)

Krajevno veselje ob otvoritvi prvih dveh kilometrov ceste v Šentanelu leta 1964. Kaj pa danes, ko jih naredimo nad 20 km letno

(Nadaljevanje z 19. strani)

Kmetje za svoje potrebe porabijo letno 18.000 m³.

V celotni blagovni proizvodnji območja predstavlja delež zasebnega sektorja 53 %.

Z organizirano proizvodnjo raste tudi blagovna proizvodnja. Ta je rezultat večjih etatov, katere je mogoče realizirati z večjimi biološkimi vlaganji, več strokovnega dela in obsežnejšimi investicijskimi vlaganji v izgradnjo gozdnih prometnic in gozdno mehanizacijo. Za doseganje vseh postavljenih ciljev so TOK prevzemali preko svojih članov tudi izredno visoke materialne obveznosti. Poleg z zakonom predpisanih obveznosti — biološke in tehnične amortizacije, združeni kmetje izdvajajo še dodatna lastna sredstva za pokrivanje lastnih in skupnih potreb. Med ta sredstva štejemo predvsem izločena sredstva ostanka čistega dohodka in samoprispjevka.

Težko je danes ovrednotiti delo, ki je bilo opravljeno v času skupnega gospodarjenja. Dokaz, da so bile usmeritve pravilne, je dejstvo, da se je kmetijska in

gozdarska proizvodnja zasebnega sektorja, ne samo ohranila, ampak tudi močno razvila. Danes na območju nimamo več kmetije brez ceste, elektrike, vodovoda, novih gospodarskih poslopij ter intenzivne obnove ali gradnje novih kmečkih hiš. V vse večjem številu se po kmetijah oglašajo telefoni. Kmečki turizem ni več samo iluzija prihodnosti, ampak iz dneva v dan zajema večji krog kmetij.

Sredstva solidarnostnih skladov TOK blažijo težave ob naravnih katastrofah. Novi kmečki domovi rastejo ob pomoči združenih sredstev kmetijskih zadrug, obratov za kooperacijo gozdarstva in naše koroške hranilnice in posojilnice.

Združeni kmetje in delavci TOK gozdarstva Radlje ob Dravi, Ravne na Koroškem, Slovenj Gradca in Dravograda želimo tudi v prihodnje opravljati vse naloge, ki so postavljene pred nas v dobro združenih kmetov in vseh delovnih ljudi naše domovine.

Janez Kozelj, dipl. ing.

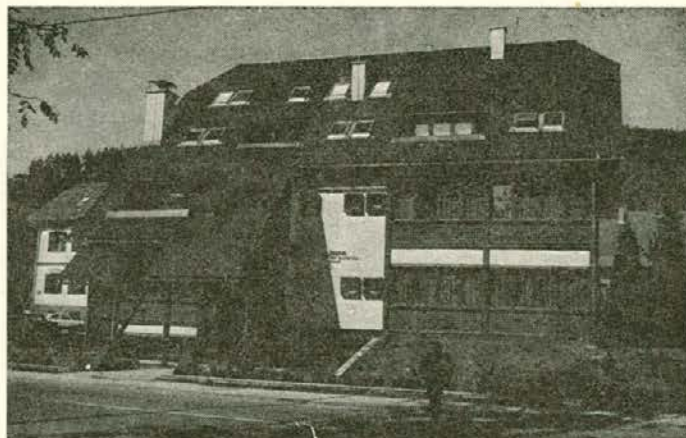
(Nadaljevanje z 20. strani)

Ob priključitvi zasebnega sektorja leta 1963 se je gradnja cest še povečala tako, da so leta 1976 bila preorana večina planin in povazne vse kmetije z dolino.

Ob prevzemu gozdov v kmečki lastnini so prišle dodatne naloge, s katerimi se je bilo treba spoprijeti. Hitro smo doumeli pomen kompleksnega gospodarjenja s celotnim podeželjem in poudarek na razvoju kmeta, ki nam bo edino perspektivno zagotovilo naše gozdarske proizvode. S polno angažiranostjo smo se lotili njihovih problemov. Danes pa so na dlani tudi pogoji za razvoj kmetijstva, ki je za družbo še kako pomembno.

Ponosni smo na dosežene samoupravne socialistične odnose s kmeti, ki so nas bodrili k čim večjemu napredku.

Jože Logar

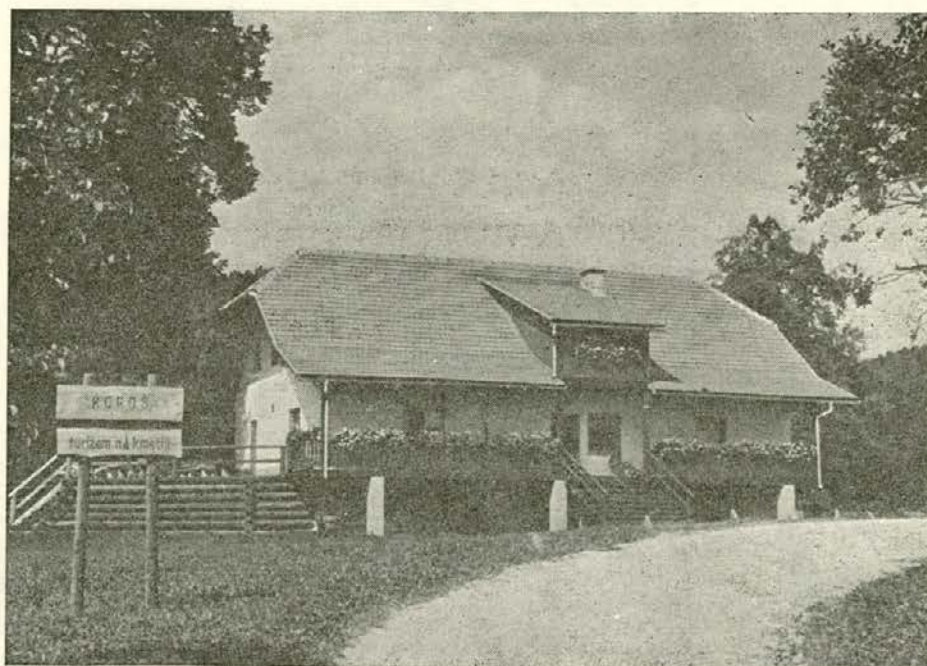

Upravna stavba, dolgoletna želja je uresničena

Dopolnilna dejavnost – kmečki turizem

Šentanel dobiva podobo urejene koroške vasice

Kmečki turizem je zaživel

V skrbi za stabilnejši razvoj in obstoj kmetij, za izboljšanje gospodarskih in kulturnih razmer v kmetijskem prostoru se TOK gozdarstvo Ravne močno vključuje tudi v druge dopolnilne dejavnosti, med katere štejemo tudi pospeševanje kmečkega turizma. Pomanjkanje tradicije je zahtevalo poseben pristop in napore. Prvi uspehi so delno že vidni na področju Šentanela, vendar imamo tudi za vsa ostala področja programe realno zastavljene in jih v skladu z možnostmi tudi uresničujemo. Pristopili smo k revitalizaciji celotnih zaselkov, ker se zavedamo, da bomo le z enotno turistično ponudbo in vzporedno razvito infrastrukturo v prihodnje te zmogljivosti lahko tudi prodajali. Dokaz za to je zopet Šentanel, kjer organizirano polnimo vse razpoložljive kapacitete.

Po zbranih podatkih iz leta 1982 smo po številu nočitev na turističnih kmetijah daleč pred ostalimi v Koroški in eni najuspešnejših na tem področju v Sloveniji. Prepričani smo, da je zadovoljivo polnjenje v glavnem zaradi enotne in koncentrirane turistične ponudbe. Povpraševanje močno presega ponudbo, vendar samo za povezane turistične kapacitete z močnim kulturnim in zabavnim utripom v vasi. To zimo se bosta pridružili osmim turističnim kmetijam še dve stacionarni, tako da bomo polnili v zimski sezoni 1983/84 81 ležišč.

Da je proces realizacije programa kmečkega turizma dolgoročen, da so prvi rezultati dela s kmeti vidni šele po preteku določenega časa, verjetno poznavalcem te dopolnilne dejavnosti ni potrebno posebej poudarjati.

Zadnje čase pa tudi nas razjeda dvom, kako dolgo bomo lahko še zadovoljivo reševali prepotrebno kreditiranje obnov in novogradenj objektov in vzporedno objektov za varovanje kulturne dediščine, kako dolgo bomo lahko še pomagali pri ohranitvi domačih šeg in navad ob vse premalom sodelovanju drugih pristojnih organizacij in ustanov.

Vendar nam zanosa in dobre volje na TOK ne manjka.

Marjeta Mlinšek, oec.

Misli ob naši dvajsetletnici

Kar odkrito priznajmo! Nismo bili navdušeni takrat, ko se je govorilo in pripravljalo, da se k državnemu sektorju gozdarstva priključijo v upravljanje tudi zasebni kmečki gozdovi! Celo bali smo se. Izkušnje iz preteklih let so nam potrjevale bojazen, da se iz te združitve ne bo izcimilo nič kaj dobrega. Takrat so bila za nami težka leta obvezne odaje, svoje sta opravila tudi zakon o zemljiškem maksimumu in pritisk za kmečke delovne zadruge.

Po pripojitvi je naše nezaupanje polagoma plahnelo, kajti rezultati skupnega gospodarjenja so bili kmalu vidni. Slučajno je tisto leto prišlo do spremembe tudi pri biološki amortizaciji: zbranega denarja ni bilo treba več odvajati, uporabljali smo ga lahko namensko.

Izmed vseh pridobitev, ki smo jih dosegli z lastnimi sredstvi, je najbolj pomembna široka mreža gozdnokamionskih cest, ki jih imamo na področju našega obrata nad 450 kilometrov. Denar smo zbirali iz treh virov: iz dela biološke amortizacije, iz samoprispevka v lesu in z najemanjem kreditov. Prostovoljno smo stopnjo gozdnega sklada zvišali za 4%, s čimer je bila podana velika solidarnost, ki je v našem obratu trajala izjemno tako dolgo, dokler nismo s cesto povezali večino kmetov. Potem smo se »vrgli« na izgradnjo priključkov in traktorskih vlak.

Gozdnokamionska cesta je večnamenska. Približala je vse hribovske in zakotne kmetije s centrom. Dala je pogoje za gradnjo novih gospodarskih poslopij, hlevov, gnojničnih jam in silosov, skratka za objekte, ki so za sodobno kmetovanje neizogibno potrebni. Dalje so nam ceste dale pogoj, da smo lahko pristopili k enotni odkupni ceni lesa franko gozdnokamionska cesta. S tem so kmetje pri prodaji lesa izenačeni. Odpadli so razredi, ki niso bili nikoli za vse pravični.

Trenutno imamo veliko akcijo z izgradnjo telefona, ki bo že v kratkem času povezal večino kmetov v naši občini.

Ustanovili smo tudi solidarnostni sklad za obnovo in gradnjo novih stanovanjskih hiš.

Vse te uspehe, na katere smo lahko upravičeno ponosni, smo dosegli z lastnimi sredstvi. Zavedati pa se moramo, da je poleg denarja potrebna tudi dobra organizacija. To v našem obratu tudi imamo. Strokovni kader, kakor tudi celoten kolektiv, nam grede zelo na roko. Z ustanovitvijo TOK so se naši samoupravni odnosi še bolj poglobili.

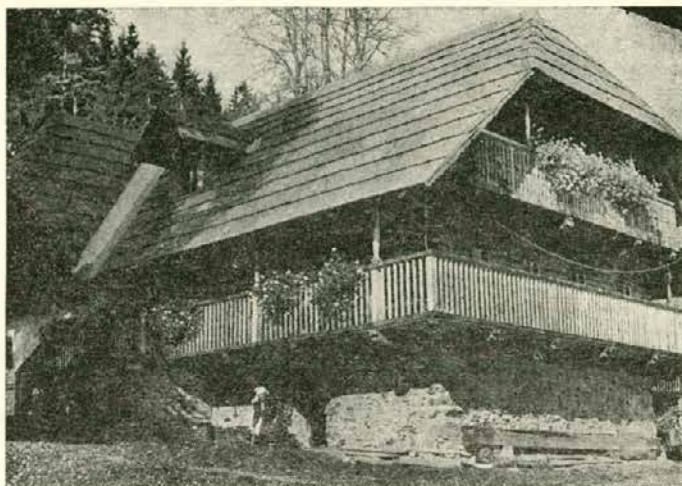
Na to naše gospodarjenje pa ne gledajo vsi kmetje-gozdni posestniki tako optimistično.

»Včasih so nas drli lesni trgovci, zdaj pa gozdna,« za-brusi kdaj pa kdaj kakšen kmet, ki ni zadovoljen z obračunom. Res je. Žulijo nas visoki stroški gospodarjenja. Koga bi tudi ne? Vendar moramo na to gledati nepri-stransko! Naši uspehi so bili poleg denarja doseženi tudi z dobro organizacijo. Strokovnjaki in celoten kolektiv, ki nam pomaga, morajo biti plačani. Za »hvala« ne dela nobeden več. Od lesa hoče imeti svoj delež tudi družba in kot povsod, zajemajo skupne službe tudi pri nas z veliko žlico!

Ob teh mislih se mi rada vrine misel na nekdanje lesne trgovce. Oživi se mi spomin na dogodek, ki sem ga doživel kot mlad fant.

Znan lesni trgovec je zadnje leto pred vojno izpraznil Jakopljno planino. Ogromne mase lesa je »sfural« po nekdanji kolovozni cesti, ki je peljala mimo nas. Kako je potem ta cesta izgledala, si lahko predstavljamo. Čeprav je trgovec vtaknil v žep masten dobiček, ni na tej cesti popravil niti enega »dražnika«. Kaj je brigalo lesne trgovce, kakšni so bili za njimi izsekani gozdovi in razdrte ceste!

Časov, ko so v naših gozdovih gospodarili lesni trgovci, si torej ne želimo več nazaj! Nekateri kmetje so mnenja, da bi morali trgovino z lesom sprostiti. Če bi do tega prišlo, ki nastal na lesnem trgu spet pravi kaos, v katerem bi se znašli le nekateri kmetje, večina bi nasedla špekulantom, ki bi zrasli kot gobe po dežju. Če bi bila trgovina z lesom prosta do zdaj, ne bi imeli tega, kar imamo, če bi jo uvedli sedaj, bi kmalu izgubili to, kar smo ustvarili

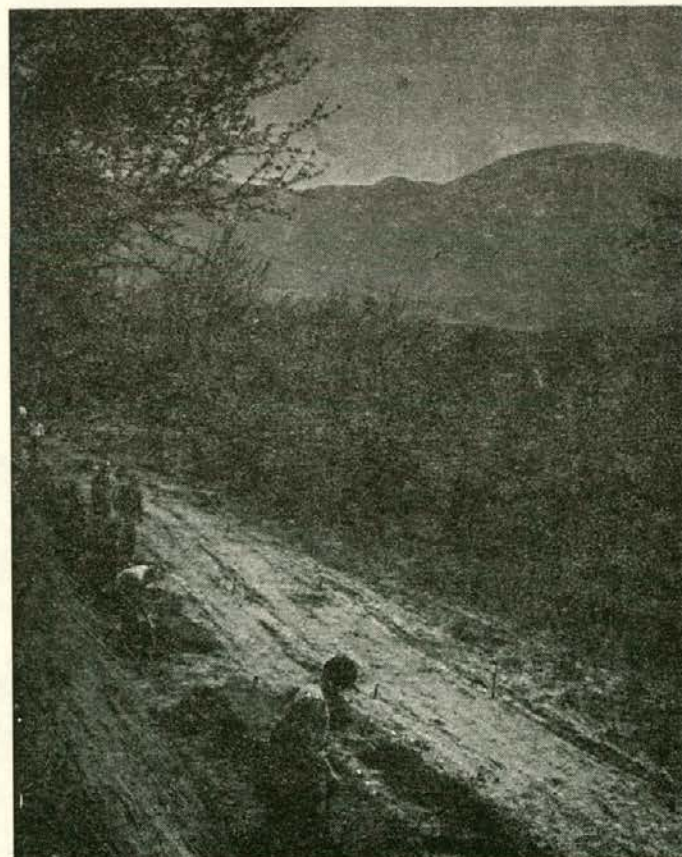

Kmetija Janež — gozdarstvo je prisotno tudi pri zaščiti etnografskih spomenikov

skupno in solidarno. Ne trdim, da je že sedaj vse prav, resnica pa je, da so bile pri sedanji obliki gospodarjenja s privatnimi gozdovi podane možnosti, da smo se kmetje nekako izvlekli iz zaostalosti.

Naj se na tem mestu v imenu vseh kmetov-gozdnih posestnikov zahvalim celotnemu kolektivu za tesno sodelovanje! Posebno naj se še zahvalimo šefu obrata, tov. Logarju, ki se je izkazal kot izredno dober organizator in požrtvovalen sodelavec!

Dragi Jože! Ob naši proslavi si bil deležen velikega priznanja in pohval, česar si bil prav gotovo zelo vesel. Jaz pa mislim, da ti je v največje zadovoljstvo to, ker ti je za tvoje delo hvaležnih preko osemsto »pavrov«! Želimo, da ostaneš na tem položaju do upokojitve, zato ti želimo tudi zdravja, za katerega smo že trepetali! Ajnžik

Pri gradnji gozdno-kamionske ceste Tolsti vrh je bilo veliko del opravljeno ročno — foto: F. Ocepek

20 let gozdne drevesnice na Muti

Če hočemo pisati o zgodovini gozdne drevesnice na Muti, moramo pogledati daleč nazaj na pogoje in razvoj gozdnega drevničarstva na današnjem območju Lesne Slovenj Gradec.

V stari Jugoslaviji so gospodarili z gozdovi kmetje in veleposestniki-grofi. Kmetje so izkoriščali svoje gozdove s prebiralnim načinom sečnje in z naravnim pomlajevanjem, zato niso rabili gozdnih sadik ali vsaj ne v večjih količinah.

Veleposestniki so v glavnem gospodarili po stari nemški metodi, kar je pomenilo sečnjo na golo.

Kmetje so dobivali gozdne sadike, kolikor so jih sploh rabili, iz okrajne drevesnice »Progel« pri Slovenj Gradcu. Veleposestniki pa so zaradi načina sečnje na golo rabili znatno večje količine gozdnih sadik, zato so si v glavnem vsak za svoje potrebe ustanavljali na svojem območju manjše drevesnice. Te gozdne drevesnice so bile razporejene od nižine pa vse do 1200 metrov nadmorske višine. Takrat je še močno veljalo pravilo, da naj bodo sadike vzgojene tam, kjer bodo posajene. Tako stanje raztresenih malih gozdnih drevesnic smo podedovali po osvoboditvi leta 1945.

Na podlagi odloka AVNOJA o zaplembi imetja narodnih izdajalcev in na podlagi zakona o agrarni reformi leta 1946 je večina gozdov, ki so bili prej last veleposestnikov in grofov, postalo splošno ljudsko premoženje. Ustanovljena so bila gozdna gospodarstva in gozdne uprave, ki so začele gospodariti s temi gozdovi.

Iz predvojnih in vojnih časov je ostalo še precej nepogozdenih golosekov, pa tudi mi smo takoj po vojni še sekali na golo, predvsem v Mislinji, Ravnah in Črni. Da bi te zanemarjene površine lahko pogozdili, je bila velika naloga takratnih gojiteljev, da čimprej obnovijo obstoječe drevesnice in jih po možnosti razširijo. Takih malih drevesnic je bilo na vsakem obratu nekaj. Poimensko jih ne bi našteval, ker mislim, da je to stvar kronike o razvoju drevničarstva na našem območju. Material za kroniko je v glavnem že zbran v drevesnici na Muti.

V teh obstoječih malih drevesnicah so se sadike vzgajale v glavnem tako kot pred vojno. Vse površine so se ročno prelopatale, semenke pa ročno presajevale na deščico, ki je imela zareze na določeni razdalji. Temu primerni so bili tudi delovni efekti, saj smo rabili za obdelavo 1 ha po 5 žensk na leto.

Z ozirom na zmeraj večje potrebe po sadikah se je začelo razmišljati o snovanju novih gozdnih drevesnic na bolj primernih površinah. Pri tem je prednjačil gozdarski obrat Radlje, ki je do leta 1959 že opustil vse manjše drevesnice in na dveh novih lokacijah na Zg. Vižingi in na Graščini na Muti osnoval drevesnico s površino 5 ha. Sadike s teh novih površin so se v glavnem uporabljale za državni sektor.

Med tem so se začele povečevati potrebe po sadikah tudi v privatnem sektorju. Kmetijska poslovna zveza Dravograd je preko Kmetijske zadruge Slovenj Gradec v letu 1958 v Doliču osnovala 2 ha gozdno drevesnico. Ta drevesnica je bila locirana na zelo neprimernem zamočvirjenem zemljišču, zato tudi ni dala zaželenih rezultatov.

Že leta 1963 se je ta drevesnica likvidirala, ograjo ter drugi material in nedokončano proizvodnjo sadik pa je prevzela novo ustanovljena drevesnica na Muti. Tu velja še omeniti, da je zaradi neuspeha v Doliču, kmetijska poslovna zveza Dravograd nameravala ustanoviti za privatni sektor novo drevesnico pri Sušniku v Černečah. Ker pa so takrat že tekli pogovori o ustanovitvi centralne gozdne drevesnice na Muti, pa oba sektorja in okrajni gozdni sklad investicijo v Černečah finančno ni hotel podpreti.

Morda še mala zanimivost, da pri ustanavljanju centralne gozdne drevesnice na Muti ni šlo vse gladko. Nekaj vodilnih takratnega GG Slovenj Gradec bi tako drevesnico raje videlo v Podgorju ob potoku malo višje od gostilne Rogina. Praksa je pokazala, da niso imeli prav.

Po komisijskem terenskem ogledu, dne 9. 1. 1963, pri katerem je sodeloval okrajni gozdarski inšpektor ter vsi predstavniki občinskih gozdnih skladov kot sofinancerji in zastopniki podjetij, je končno padla odločitev, da se centralno gozdno drevesnico za oba sektorja za Koroško ustanovi na mutški Dobravi v velikosti 12 ha. V nekaj letih se je ta površina še povečala za 5 ha.

Takoj je bilo izdano krčitveno in gradbeno dovoljenje. Že jeseni tega leta je bilo 12 ha površine pripravljeno za setev in presajevanje iz že obstoječih površin. Istčasno smo navezali stike z modernimi drevnicami v Avstriji in Nemčiji ter nabavili sodobne stroje za setev, presajevanje, okopavanje in izkopavanje sadik ter trosenje umetnega gnojila in herbicidov. Z uvedbo mehanizacije pa je izredno narastla produktivnost v drevesnici. Od prejšnjih 5 delavcev na ha jih je sedaj potrebno samo še 0,5 na ha. Zaradi kompletne mehanizacije, ki je na srednjeevropski višini, je bila drevesnica na Muti izbrana, da izvede 6-dnevni jugoslovanski seminar za uporabo mehanizacije v gozdni drevesnici.

Vzporedno z razvojem drevesnice je bilo potrebno organizirati tudi semenarsko službo. V ta namen je bilo s pomočjo gozdarskega inštituta Slovenije izločena potrebna površina semenskih sestojev, predvsem smreke. V manjših površinah so bili izločeni semenski sestoji bora in macesna. Pomanjkanje lastnega semena čutimo predvsem pri macesnu in listavcih. Tu bo potrebno vložiti še dodatne napore, da bo tudi za te vrste dovolj domačega semena.

Z razširitvijo drevesnice pa nismo uspeli vzgojiti samo zadostno število sadik, temveč se je znatno popravila tudi kvaliteta. Z našo kvaliteto smo kmalu postali znani širom po Sloveniji in drugih delih države. Zato ni čudno, da smo takoj imeli interese za nakup naših sadik. Precej sadik smo izvozili v Avstrijo, z GG Celje smo sklenili dolgoročno pogodbo za dobavo sadik za vse njihove potrebe. Delno pokrivamo potrebe po gozdnih sadih tudi pri GG Maribor. Večje letne količine pa dobavljamo tudi našim poslovnim partnerjem v druge republike, predvsem v Srbijo. Od leta 1964 do leta 1983, to je v zadnjih 20 letih, je drevesnica na Muti vzgojila in prodala 38,224.347 kom raznih sadik.

Naslednje tabele pa prikazujejo oddajo sadik po letih, vrstah in kupcih.

Simon ŠTRUC

MACESEN 1/2 + 1/1 + 1/0

leto	Lesna	GG Celje	ostali v Sloveniji	druge repub.	Avstrija	skupaj
1964	35.200	—	2.700	—	—	37.900
1965	35.000	—	12.700	—	—	47.700
1966	11.800	—	21.000	11.000	—	43.800
1967	41.900	—	96.700	—	—	138.600
1968	84.200	800	32.700	—	—	124.900
1969	57.800	3.000	159.280	—	—	220.080
1970	85.850	7.000	182.350	—	—	275.200
1971	60.650	—	126.745	—	—	187.345
1972	37.150	17.000	84.400	—	—	138.550
1973	22.850	—	72.900	—	—	95.751
1974	25.050	—	—	—	—	25.050
1975	24.500	—	20.200	—	—	44.700
1976	33.950	30.000	16.450	—	—	80.400
1977	59.250	18.000	17.750	—	—	95.000
1978	27.050	23.750	1.000	21.000	—	72.800
1979	56.230	48.850	1.000	—	—	106.080
1980	16.700	25.006	900	—	—	42.600
1981	24.920	27.550	1.680	—	—	54.150
1982	31.450	39.850	1.450	—	—	72.750
1983	11.300	49.450	—	—	—	—
skupaj	782.800	297.450	581.905	32.000	—	1,964.055

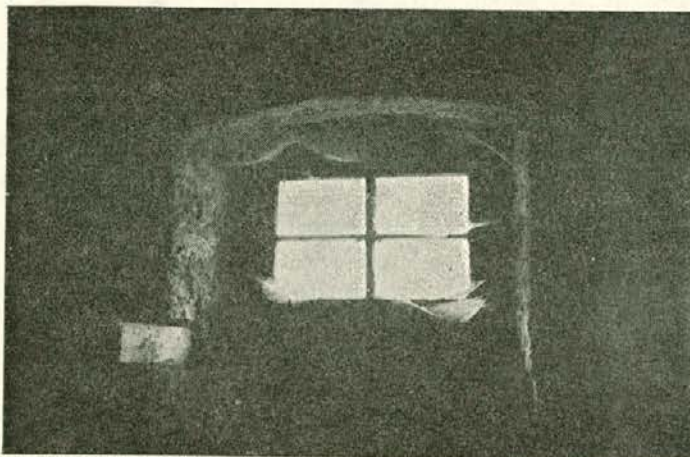
SMREKA 2/0

leto	Lesna	GG Celje	ostali v Sloveniji	druge repub.	Avstrija	skupaj
1964/65	—	—	—	—	—	—
1966	—	—	—	—	400.000	400.000
1967	—	—	570.000	—	—	570.000
1968	—	—	481.000	—	—	481.000
1969	78.800	—	360.000	—	476.000	914.800
1970	5.000	—	185.000	—	—	190.000
1971	22.500	—	55.600	—	—	78.100
1972	—	—	1,458,000	—	—	1,458.000
1973	25.000	—	—	—	1,520.000	1,545.000
1974	—	—	192.000	—	500.000	692.000
1975	600	—	250.000	—	—	250.600
1976	—	—	963.000	—	—	963.000
1977	1.800	50.000	270.000	—	—	321.800
1978	—	—	435.000	—	—	435.000
1979	—	—	—	1,218.000	250.000	1,468.000
1980	—	—	15.000	—	—	15.000
1981	—	—	—	—	—	—
1982	—	—	—	—	—	—
1983	—	—	200.000	2,800.000	—	3,000.000
skupaj	133.700	50.000	5,434.600	4,018.000	3,143.000	12,782.300

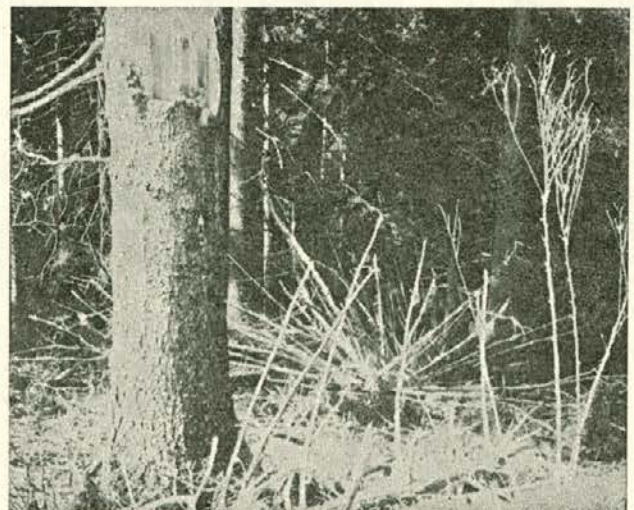
SMREKA 2/2

leto	Lesna	GG Celje	ostali v Sloveniji	druge repub.	Avstrija	skupaj
1964	413.200	—	134.000	—	—	547.200
1965	403.000	—	143.000	—	—	546.000
1966	485.000	—	830.000	32.000	—	1,347.000
1967	520.600	—	642.500	—	—	1,163.100
1968	340.200	—	390.800	—	—	731.000
1969	510.100	—	278.300	—	—	788.400
1970	592.150	—	232.200	—	—	824.350
1971	576.600	—	517.000	—	—	1,093.600
1972	485.250	—	491.000	—	60.000	1,036.250
1973	595.150	—	113.100	—	500.000	1,208.250
1974	508.300	88.900	402.900	66.000	—	1,066.700
1975	621.050	—	446.900	50.000	—	1,117.950
1976	443.200	298.000	183.500	—	—	924.700
1977	461.300	81.000	6.000	—	—	548.300
1978	437.200	364.700	15.000	653.000	—	1,469.900
1979	418.070	407.500	41.800	756.400	—	1,623.770
1980	401.950	421.550	83.250	656.000	—	1,504.750
1981	326.080	490.300	8.000	81.000	—	905.380
1982	441.000	503.750	55.000	120.000	—	1,119.750
1983	520.400	515.450	—	—	—	1,035.850
skupaj	9,499.800	3,171.150	5,016.250	2,415.000	500.000	20,662.200

Simon Štruc

Svetloba (Foto: A. Klemenšek)

Vetrolom (Foto: A. Klemenšek)

Koroški gozdovi – varno zavetje partizanskim ranjencem

Povsem odveč bi bilo poudarjati, kako neprecenljiv pomen so imeli gozdovi za naš narodnoosvobodilni boj in revolucijo, saj so dajali varno zavetje našim borcem in aktivistom. To velja še posebej za Slovenijo, ki je še danes preko 60% pokrita z gozdovi.

V tem prispevku — kot je že iz naslova razvidno — se bomo omejili na prikaz pomena, ki so ga imeli gozdovi na koroškem in mislinjsko-pohorskem območju, za skrivanje in zdravljenje ranjenih partizanskih borcev. Zajeli bomo torej koroško regijo — območje, ki ga pokriva Lesna Slovenj Gradec. Na tem območju sta dva predela, kjer je bila sanitetna dejavnost med NOB posebej dobro razvita; prvi je Mislinjska dolina — predvsem njen pohorski del, drugi pa zgornja Mežiška dolina — Koprivna, Javorje, Ludranski vrh.

Narodnoosvobodilni boj se je na območju koroške regije začel — tako kot drugod v Sloveniji — tudi v letu 1941, vendar je zaradi hitrih okupatorjevih protiukrepev (terorja, propagande in socialne demagogije) za nekaj časa zamrl, oz. se razvijal počasneje kot v pokrajinah, ki so jih okupirali Italijani. Maloštevilne partizanske enote, ki so v letih 1942 in 1943 operirale na našem območju, so imele malo ranjencev. Sobotci so jih večinoma prepustili v oskrbo in zdravljenje zavednim domačijam, nekateri so se zdravili tudi v bunkerjih političnih delavcev in kurirjev. S prihodom XIV. divizije na Štajersko v februarju 1944 se je tudi na našem območju začela množična vstaja proti okupatorju. Posledica povečane partizanske aktivnosti, je bilo tudi povečano število ranjencev, zato je bilo potrebno sanitetno službo bolj organizirati. Že iz februarске ofenzive je XIV. divizija prinesla v naše kraje mnogo ranjencev, ki so bili potrebni dolgotrajnejšega in bolj skrbnega zdravljenja, da bi bili zopet sposobni za borbo. Mnogo borcev je na pohodu divizije dobilo tudi težke ozeblin zaradi zelo nizkih temperatur in pomanjkljive obutve. Kam sedaj s takim številom ranjenih in ozebljenih borcev in s tistimi ranjenci, ki se še pričakujejo zaradi povečane dejavnosti partizanskih enot? Ta problem so razreševali zdravniki, ki so prišli s Štirinajsto, in so se po končani ofenzivi v marcu 1944 zbrali na Graški gori. Seveda so v tem imeli že nekaj izkušenj iz prejšnjih let narodnoosvobodilnega boja in iz pokrajin, v katerih so se bojevali pred odhodom XIV. divizije na Štajersko. Problem skrivanja in zdravljenja ranjencev so jugoslovanski partizani reševali v različnih pokrajinah različno, odvisno od konkretnih okoliščin. Pri nas v Sloveniji se je uveljavil kot najbolj primeren sistem konspirativnih ali skrivnih partizanskih bolnišnic. Da je takšen sistem bil edino pravičen, pričča po vojni ugotovljen zelo nizek odstotek partizanskih ranjencev, ki jih je sovražnik uspel dobiti v roke in pobiti. Par-

tizanski zdravniki: dr. Ivan Kopač-Pauček, dr. Herman Slokan-Zmago, dr. Milan Černivka-Ziga in drugi ter člani štaba XIV. divizije so se seveda odločili za gradnjo skritih partizanskih bolnišnic, obenem pa ugotovili, da bi lahko obširni in neprehodni pohorski gozdovi nudili partizanskim ranjencem najvarnejše zavetje. Razdelili so Pohorje na dva sektorja, upravnik zahodnega, ki je obsegal mislinjsko stran Pohorja, je postal dr. Ivan Kopač-Pauček.

Da je Pohorje zelo prikladen teren za skrivanje partizanskih ranjencev, so ugotovili terenski aktivisti že pred prihodom XIV. divizije. Tako so le-ti zgradili v začetku februarja 1944 v Golobovem gozdu nad Zgornjim Legnom podzemni bunker, ki je bil prvotno namenjen ranjencem novoustanovljene Zidanškove brigade, potem pa je prišel zelo prav štirim bataljonom XIV. divizije, ki so se prebili na Pohorje in v njem odložili svoje ranjence. V marcu 1944, ko je Zidanškova brigada imela težke boje nad Mislinjo, Vitanjem, Sbojavju, Hudinji, Šmartnem pri Slovenjem Gradcu itd. in pa seveda precej ranjencev, je skupina borcev brigade v ta namen zgradila zemljaniko nad Komisijo na Pohorju in manjšo barako v gozdu nad Turičnikom v Golavabuki. V aprilu pa je skupina aktivistov zgradila manjši bolnišnični objekt v zelo strmem in gostem gozdu blizu St. Lipša nad Turiško vasjo. Zdravil jih je bolničar Ivan, borec Zidanškove brigade — Rožanc-Silvo, občasno pa jih je obiskoval tudi dr. Pauček. 14. maja 1944 so Nemci to bolnišnico napadli, vendar so bili ranjenci pravočasno evakuirani iz nje.

Skrivalnica za ranjene partizane pri Rožanku v Kotljah pozimi 1944

Kuhinja VPB Dovže

Dr. Pauček se je po sestanku na Graški gori 24. marca 1944, kjer je od štaba XIV. divizije dobil nalogo, da organizira na zahodni strani Pohorja več bolnišničnih postojank z enotnim vodstvom, takoj povezal s tamkajšnjimi terenskimi aktivisti in se lotil dela. Že naslednji mesec so bili vidni prvi rezultati: v gostem mladem smrečju pod Kaštrivskim sedlom so zgradili bolnišnico P-1, pozneje imenovano Kozjak, pod Malo Kopo pa bolnišnico Krn. Pri nadaljnji organizaciji sanitete je pomagal Jože Oblak-Sime, ki je prišel na to območje z Dolenjskega po nalogu glavnega štaba.

Poleti 1944 sta bili na Pohorju zgrajeni še dve udobnejši bolnišnici: St. Primož in Trška gora, proti koncu vojne leta 1945 pa še Dovže in Svoboda, ki je bila na ribniški strani Pohorja. Vsaka teh bolnišnic je imela barako za ranjence, bivališče za osebje in kuhinjo s skladiščem ter previjališča. Vsi objekti so bili skrbno maskirani s listjem in vejami, da jih ni bilo mogoče opaziti niti z majhne razdalje.

V enem letu, kolikor so te bolnišnice obstajale, se je v njih zdravilo prek 300 ranjencev. Od teh ji je umrlo samo 12, kar pričča o veliki učinkovitosti partizanske sanitete, kljub izredno težkim pogojem, v katerih je le-ta delovala.

Na tem mestu je treba omeniti še partizanski bolnišnici Tihi dol in Pomlad, ki sta sicer spadali k vzhodnemu sektorju, ki ga je vodil dr. Herman Slokan-Zmago, vendar sta bili zgrajeni na našem območju (Mislinja).

Seveda niso bile zgrajene partizanske bolnišnice samo na pohorski strani Mislinjske doline, ampak tudi na območju Graške gore. Že v februarju 1944 so aktivisti na tem terenu zgradili tri podzemne bunkerje, kamor so nato namestili ranjene borce XIV. divizije. Pozneje je bila v Šmiklavžu zgrajena sprejemna bolnišnica Lipa, manjša bolnišnica pa je delovala tudi v Suhem dolu.

Sedaj si oglejmo še partizansko saniteto na območju Mežiške doline. Že na znameniti konferenci političnih delavcev Vzhodne Koroške, 12. maja 1943 pod Belo pečjo, je bilo sklenjeno, naj terenski aktivisti zgradijo bunkerje za ranjence. Še istega meseca je bila zgrajena zasilna partizanska bolnišnica v Bistri pri Črni v gozdu nad kmetom Rigelnikom. Ranjence so sprejemali na javki na Suhem travniku.

Ranjence, ki jih je bilo s porastom partizanske aktivnosti vedno več, so s tega območja prenašali na Solčavsko; tam so v skritih in težko dostopnih do-

(Nadaljevanje na 26. strani)

ODKRITJE

spominskega obeležja NOB „POLOVEC“ v Javorju

Neumorni člani krajevne organizacije ZB — NOV Črna na Koroškem so z obiskom svojih predstavnikov meseca julija 1983 obiskali gozdarski obrat Črna. Zastopnike TOZD gozdarstva Črna so seznanili o želji članov organizacije ZB, da bi patronat spominskega obeležja NOB »Polovec« v Javorju prevzel gozdarski obrat Črna.

Vsi prisotni so bili ponosni na priznanje s predlagano podelitvijo varuštva spominskega obeležja.

Delavski svet je izkazano pozornost podprl, se zahvalil za podelitev patronata in vse člane delovne skupnosti pozval, da vsak po svojih močeh prispeva k uresničitvi postavitve pomnika, ki bo mladim rodovom dolgo pričeval o borbi slovenskega naroda, trpljenju in žrtvovanju najdražjega, kar ima — življenje.

Prelep sončni dan je spremljal pohodnike in množico ljudi, med njimi preživele borce in sorodnike padlih, ki so prisostvovali slovesnemu odkritju spominskega obeležja NOB »Polovec«. Odkritje spomenika je bilo vključeno v otvoritvene prireditve tradicionalnega turističnega tedna v Črni avgusta 1983.

Z izrazi globokega spoštovanja in občudovanja so navzoči podoživljali moč človeške vzdržljivosti in kljubovanja živih prič, preživelih borcev v tragediji, ki jo je prizadejal nemški okupator našim narodom, borcem za svobodo.

Po opisu zgodovinskih dogodkov, ki so se zvrstili v enem najbolj črnih juter, ko je v osrčju zasneženih koroških gozdov obeležalo pokošenih šest bork in borcev, sta tovarišica Rajšter Mira in tov. Jelen Franc odkrila spomenik. Sledil je raport komandanta pohodnikov.

Moški pevski zbor sindikalne organizacije KUD »GOZDAR« Črna je izmenično z recitatorji — gozdarji dopolnil program proslave.

Enota JLA je v počastitev spomina padlih izstrelila salvo.

Predsednik zveze borcev NOV Črna tov. FRANC NAGERNIK je predal slavnostno listino o podelitvi patronata spominskega obeležja borcev NOV »Polovec« tov. Maksu POTOČNIKU, predsedniku DS TOZD gozdarstvo Črna. Tov. POTOČNIK Maks se je zahvalil za priznanje in obljubil, da v imenu delovne enote gozdarstva Črna prevzame vso skrb pri varstvu, vzdrževanju spomenika in okolja.

Pri osnovanju obeležja smo se lahko ponovno učili, kako je treba delati in negovati spomine in pridobitve revolucije. Iz vrst samih borcev je zrasel osnutek in bil izdelan načrt za spominsko obeležje. Borci so sami vodili, delali, pa tudi prispevali del gradbenega materiala, ki je bil potreben za gradnjo spomenika.

Če bi se v vseh gospodarskih organizacijah in ustanovah podobno obnašali, ne bi bili potrebni ukrepi stabilizacije.

Delavski svet gozdarstva Črna je na seji sklenil, da naj bo za državne praznike spomenik uradno obiskan.

Za dan mrtvih so revirni gozdarji položili k spomeniku cvetje.

Tu so 12. februarja 1945
padli aktivisti OF

Zorka — Tončka — Edi,
Ivan — Lojzi — Anzi

Pobiti ob svitu svobode
v svobodo nam kažejo pot.

Karel Dretnik

(Nadaljevanje s 25. strani)
linah: Matkov kot, Robanov kot, Logarska dolina itd., od februarja 1944 dalje delovale partizanske bolnišnice v sklopu t.i. Severozapadnega centra. Potem, ko je bila poleti 1944 vsa Zgornja Savinjska dolina osvobojena, so bili ranjenci tu še bolj na varnem. Seveda pa je vodstvo teh bolnišnic (njihov upravnik je bil medicinec Savo Vrtačnik-Krn) računalo, da ne bo vedno tako, kar se je pozneje izkazalo kot pravilno, saj so Nemci na zimo spet zasedli Zgornjo Savinjsko dolino in odkrili tudi bolnišnice, na srečo seveda prazne.

Potrebno je bilo zgraditi na drugem mestu nove bolnišnice, kamor bi lahko zaradi morebitnega odkritja evakuirali ranjence s Solčavskega. Organizacijo gradnje novih objektov je vodstvo zapalo zakoncema Anici in Petru Tomazin, ki sta bila do takrat med osebjem bolnišnice na Solčavskem. Avgusta 1944 sta odšla v Zgornjo Mežiško dolino in skupaj z gradbeno ekipo, ki jo je vodil Andrej Fonda, zgradila v go-

zdu nad Osojnikovo kmetijo v Bistri bolnišnico, ki sta jo imenovala B-11.

Zgornja Mežiška dolina je bila namreč zaradi obširnih smrekovih gozdov in zavednih kmetij kot nalašč za organizacijo raznih zalednih partizanskih dejavnosti, torej tudi sanitete.

Novozgrajena bolnišnica je imela prostora za 25 ranjencev. Prvi, ki se je prišel zdraviti v njo, je bil Ferdo Flajmiš-Iztok, borec VDV. Potem, ko so Nemci do konca decembra 1944 spet zasedli Zgornjo Savinjsko dolino, je vodstvo bolnišnic na Solčavskem presodilo, da so bolnišnice v Robanovem kotu že preveč dekonspirirane, zato se je odločilo za evakuacijo ranjencev. V izredno težavnih okoliščinah (zelo visok sneg, nizke temperature, nevarnost napada) se je 3. bataljonu Koroškega odreda in osebju bolnišnic posrečilo, da so v dveh transportih evakuirali 20 ne-gibljivih ranjencev iz Robanovega kota v bolnišnico B-11 v Bistri.

Bolnišnica je bila na to izdana. Vodstvo je bilo o tem pravočasno obveščeno, zato se je takoj odločilo za eva-

kuacijo. V najtežjih okoliščinah in ob nadčloveškem trpljenju ranjencev in nosačev so končno uspeli prenesti ranjence od Špesove bajte do kmetije Plaznik. Nato so v gozdu nad kmetijo Prevržen zgradili nov objekt, ki pa spet ni dolgo služil svojemu namenu. Ranjence so zaradi nevarnosti izdaje evakuirali v zasilni bivak. Delovna ekipa je nato zgradila v Roziji, v bližini Fekove in Hedove domačije nov objekt, kjer so se zdravili ranjenci do konca vojne.

V okviru obravnave partizanske sanitete v Mežiški dolini moramo omeniti še zasilno bolnišnico Mirta, ki je bila zgrajena v letu 1944 v Rožankovem gozdu nad Kotljami.

Videli smo torej na praktičnih primerih, da so koroški gozdovi med NOB odigrali zelo pomembno vlogo, in prav takšno bi lahko odigrali tudi v bodoče, če bo spet prišlo do podobne situacije; če bomo morali spet z orožjem v roki braniti težko priborjeno svobodo. Čuvajmo torej gozdove — to naše največje bogastvo. M. Linasi

TRAJNO NEGOVANJE PRIČEVANJ NA NAĐČLOVEŠKE BOJE
ZA SVOBODO IN SREČNEJŠE ŽIVLJENJE NA LASTNIH TLEH,
NI SAMO NAŠ DOLG, TEMVEČ TRAJNA ZAVEZA NAŠI
REVOLUCIJI

TITO

Predsednik ZB Franc Nagernik predaja listino o podelitvi patronata predsedniku DS TOZD Gozdarstvo Črna Maksu Potočniku — foto: F. Keber

NA POBUDO KRAJEVNE ORGANIZACIJE ZVEZE ZDRUŽENJ BORCEV
NARODNOOSVobodILNE VOJSKE

IN SVETA KRAJEVNE SKUPNOSTI **ČRNA NA KOROŠKEM**

SPREJETA DRUŽBENA ORGANIZACIJA **TOZD GOZDARSTVO
ČRNA NA KOROŠKEM**

V VARSTVO SPOMINSKO OBELEŽJE **V JEDLOVČKI PLANINI —
POLOVEC V JAVORJU**

IN SE ZAVEZUJE, DA BO NENEHNO IN TRAJNO: **ČUVAL-VZDRŽEVAL OBELEŽJE
IN V POPOLNOSTI VRŠIL
PATRONAT NAD NJIM**

★

SVOJO DEJAVNOST USMERJALA V OHRANJANJU RAZVIJANJU IN UTRUJVANJU TRADICIJE NARODNO-
OSVobodILNEGA BOJA IN SOCIALISTIČNE REVOLUCIJE, KI STA JU VODILA KOMUNISTIČNA PARTIJA
JUGOSLAVIJE IN TOVARIS TITO.

★

ČUVALA BRATSTVO IN ENOTNOST NAŠIH NARODOV, KI STA POSTALA V SKUPNEM BOJU PROTI
OKUPATORJU IN DOMAČIM IZDAJALCEM IDEALA SVOBODE IN ENAKOPRAVNOSTI TER TEMELJ
GRADITVE SAMOUPRAVNE SOCIALISTIČNE DRUŽBE.

★

S PRIČEVANJEM IZ LET SKUPNEGA TRPLJENJA IN SKUPNIH BOJEV POLITIČNO IN MORAŁNO ZAVEZALA
SEDANJE IN PRIHODNE RODOVE, DA TRAJNO ČUVAJO PRIDOBITVE NARODNOOSVobodILNE BORBE
IN DA SMOĚLO SKUPNO NADALJUJEJO ZAČRTANO TITOVO POT.

V **ČRNA NA KOROŠKEM** dne **13.8.1983**

Predsednik
Krajne skupnosti ZR NOV
[Signature]

Predsednik
sveta krajevske skupnosti
[Signature]

Predsednik
društvene organizacije
[Signature]

LESNA SLOVENJ GRADEC
1983

Preživeli borci tragedije pri odkritju spomenika »Po-
lovec« 1983
Ivan Hercog, Franc Jelen, Erna Burjak, Mojca La-
dinik, Marija Kompan, Mira Rajšter, Milan Potočnik
— Foto: F. Keber

Lovska pravičnost - lovska etika

Naše glasilo le redko objavlja članke s področja lovstva. Ob tej jubilejni izdaji pa naj bo nekaj vrstic namenjeno tudi tej temi.

Pojem lov ima veliko razsežnosti. Preobširno bi bilo obravnavati vsa področja lovstva in bi bila bralcem — nelovcem nezanimiva, lovcem pa so v večini znana. Naj omenim le naslov lovskega zakona, ki se glasi: »Zakon o varstvu, gojitvi in lovu divjadi ter o upravljanju lovišč«. Od lovca torej zahteva najprej varstvo in gojitev ter šele nato sam lov in upravljanje lovišča. Lovec, ki ne pozna ali nima čuta lovske pravičnosti ali (in) lovske etike, ni lovec v pravem pomenu, kajti od tega sta v zelo odvisni osnovni nalogi: varstvo in gojitev divjadi.

V čem je torej lovska pravičnost? Za pojem lovstva pravičnost lahko uporabimo tudi izraz lovstva etika, lovstva vest. Lovska pravičnost je torej plemenit odnos lovca do narave in do vseh njenih živih bitij. Od lovca zahteva, da lovi pravilno, dostojno in pošteno. Lovska pravičnost od lovcev zahteva, da lov izvajajo tako, da je čašten zanje in za divjad. Sleherno mučenje živali je nečloveško in nelovsko, torej lovsko krivično. Ranjene divjadi ne lovimo z rokami in ne usmrtilimo z nožem, temveč jo umirimo z usmrtilnim strelom. Žival se namreč predvsem boji močnejšega nasprotnika, trpi zaradi strahu pred njim, smrti pa se ne boji, ker se je ne zaveda. Lovska pravičnost je tudi v tem, da divjadi ne streljamo pri krmišču, ob solnicah, ne streljamo je v visokem snegu, ob povodnji in podobno. Takrat naša lovstva etika zahteva, da ji pomagamo. Pregazimo visok sneg do krmišč, ki morajo biti že pred zimo napolnjena, rešujemo jo ob povodnji, skratka pomagamo ji v stiski. Lovsko

pravično pa je odstreliti bolno, pohabljen in ranjeno divjad. Lovska pravičnost tudi ne loči zaščitene in nezaščitene divjadi, t.j. med roparicami in koristno divjadjo. Ni lovsko pravično, če odstrelimo lisico, mladiče pa pustimo poginjati od lakote. Nelovsko je streljati zajca v ložu in poljsko perjad na tleh ali na drevesu in ležečega prežvekovalca. Tudi uporaba lovskega čistopasemskega in za lov ustrezno šolanega psa spada k lovski pravičnosti. K lovski pravičnosti spada tudi spoštljivo ravnanje z uplenjeno divjadjo, da jo pravilno raztelesimo, trofeje pa skrbno pripravimo in hranimo. V čem se odraža spoštljivo ravnanje z uplenjeno divjadjo?

Lovska etika zahteva ob uplenitvi raznih vrst divjadi tudi različne obredne postopke. Pri nas so v rabi zlasti: zadnji grižljaj, ki ga uplenitelj daje uplenjeni parkljasti divjadi v gobec, gozdnim kuram, ki so visoka divjad, pa v kljun (vejico drevesa ali grma, ki je tipična za revir), oroseno vejico s krvjo plena pa si uplenitelj vtakne za desno stran klobuka. Če ranjeno divjad najde po krvni sledi lovec s psom, zatakne zeleno vejico psu za ovratnik. Po končanem skupnem lovu se zberejo lovci k počastitvi lovine. Uplenjeno divjad razvrstijo po zaporedni velikosti ter jo položijo na desni bok. Lovovodja nato v kratkem opiše potek lova. Vodja gonjačev zatrobi na lovski rog, nakar se lovovodja odkrije v spoštljiv pozdrav mrtvi divjadi rekoč: »Za lovski blagor — hvala!« in se pokrije. Hkrati se odkrijejo tudi udeleženci lova in odgovore: »Hvala!«

V okvir lovske etičnih načel spada tudi pravilno ravnanje z orožjem, ki

mora biti takšno, da ne ogroža drugih lovske tovarišev. Puško praviloma nosijo lovci na levi rami s cevmi spredaj navzgor in jih polnijo šele na stojišču in praznijo tudi na stojišču po končanem pogonu.

Poseben obred lovske etike je lovski pogreb, ko umre član zelene bratovščine. Tak pogreb organizira lovstva družina. Lovci se udeležijo pogreba v lovske oblekah, na levi strani klobuka pa imajo zeleno vejico. Zadnjo uro pred pogrebom postavijo lovci brez pušk ob pokojnikovi krsti častno stražo, ki se pogosto menja. Štirje lovci nato položijo pokojnika v krsto, ki so mu nato častno spremstvo in ga spremljajo na zadnji poti. Ostali lovci so v sprevedu pred krsto, na čelu pa nosijo lovski prapor, pokojnikova odlikovanja in pokojnikovo puško, ki je odprta, oziroma prelomljena, simboličen znak, da je pokojnikov lov končan. Če gredo v cerkev, se lovci — spremstvo v cerkvi ne odkrije. Po končanem pogrebnem obredu je lovski govor, nakar trikrat zatrobi lovski rog, hkrati pa praporščak trikrat nad krsto povese lovski prapor. Na kraju je lovstva salva z zaporednimi strelji.

Tudi v odnosu do trofeje se izraža lovstva etika. Človek se zaveda, da bi z modernim orožjem lahko iztrebil marsikatero živalsko vrsto, vendar tega zavestno ne naredi, zavedajoč se pomembnosti — tudi zanj samega — ohranitve narave in vseh prirodno živih vrst. Smatra jih sebi enakovredna bitja v ekosistemu in to izvaja tudi v kultu trofej, ki je za lovca večstranski: to je spomin na žival, ki jo je nosila, spomin na uspeh v merjenju s partnerjem, ki ima odlično razvita čutila, spomin na doživeti lovski blagor. Večkrat pa med lovci pride do izkrievitve kulta trofej, ki se odraža v nezdravem tekmovanju, kdo bo imel lepšo trofejo ali več trofej, torej trofejomanija. Nekaterim to omogoča družbeni položaj ali ekonomsko moč ali pa je enostavno streljač. Vse to pa je po načelih lovske etike bolj vredno graje kot pa priznanja. Ali gre za greh proti divjadi, proti naravi ali proti lovske tovarišem, v vsakem primeru ostane greh. Za pravega lovca pa moč in število trofej ne sme biti najpomembnejše, zato da bi s tem tekmoval in se bahal z rekordi. Lovcu z dobršno mero lovske etike in pravičnosti so rožički srnjaka gumbarja, potrebne za odstrel, prav tako cenjena trofeja in spomin na lovsko doživetje kakor kapitalno srnjakovo rogovje.

K lovski etiki prištevamo še druge lovske šege in navade, kot so lovski krst, lovski ropot, lovska latinščina in lovski kroj-obleka.

O tem pa morda natančneje ob naslednji priložnosti.

Ivo Rogina

Problematika gojenja muflonov na Uršlji gori

Divjad je sestavni del biocenoze in tako tudi eden izmed uporabnikov in oblikovalcev okolja. Divjadi priznavamo življenjski prostor v gozdu in jo zato moramo upoštevati tudi pri gospodarjenju. Prekomerne škode pa so odraz nenormalnega stanja v odnosu gozd—divjad.

18. 12. 1966 je LD Podgorje naselilo v obori s površino 1,20 ha na Čerčejevem 12 muflonov (4 ovne, 8 ovac), ki jih je dobila iz Miemija v Italiji. Muflon je bil naseljen v lovišče na podlagi priložnih raziskav in dotodanjih spoznanj iz Čehoslovaške. Ta kraj naselitve je bil izbran kot najbolj primeren za naselitev te nove divjadi v tem predelu Slovenije. Pri lokaciji kraja je tudi sodeloval dipl. ing. gozd. Simonič — Inštitut za gozdno in lesno gospodarstvo Ljubljana. Prav tako je bil poudarjen visok strokoven nivo tukajšnjih lovcev in močna tradicija lovstva v teh krajih.

Poudariti pa je potrebno, da je bila naselitev izvedena brez vednosti in uradnega soglasja GG Slovenj Gradec.

Po prilagoditvi v obori in polegu šestih mladičev je bila kolonija osemnajstih muflonov izpuščena na pristo. Začetna manjša kolonija, ostrejša zime ter izdatno krmljenje so zadrževali muflone prva leta v bližnji okolici obore. To so bili predvsem borovi varovalni in bukovi termofilni gozdovi z bogato podrastjo termofilnih grmovnih vrst in zelišč v n. v. 600—800 metrov. Do jeseni 1971 je bil prepovedan vsakršen odstrel, tako da se je kolonija po podatkih LD do 1973 razmnožila na preko 100 glav. V prvih letih je bil odstrel omejen le na ovne. Z večanjem stalaža ter na račun milih zim (minimalen pogin, možnost naravne prehrane) pa se je začel muflon širiti po vseh toplih legah južnih pobočij Uršlje gore. V toplih poletnih mesecih pa so se posamezni tropi pričeli umikati v hladnejše senčne lege na SV pobočja.

Zaradi prilagoditve okolju in naravnim prehrambnim razmeram se je sedanji areal muflonov zelo razširil in je cenjen na 1500 do 2000 ha v n. v. 600 do 1500 metrov ter se nahaja na območju 4 LD (Podgorje, Slovenj Gradec, Prežihovo in Pogorelec).

Glede na tako razširitev muflona na območju Uršlje gore je lahko rezultat naselitve za lovce zelo ugoden, saj so mufloni postali sestavni del lovskega gospodarjenja — lova in odstrela.

S porastom števila muflonov se je razumljivo manjšala tudi naravna ponudba prehrane, saj se na isti površini pase še avtohtona divjad: srnjad in gams, ki pa je na marsikaterem območju izrinjena zaradi muflona. Revna naravna krma, ki jo nudijo pretežno iglasti sestoji in dejstvo, da je muflon izrazito pašno-čredna divjad, je nujno pripeljalo do konfliktov gozdar-upravljalcev gozdov-lovcev. Tu so se prvič pojavile škode zaradi muflonov, ki jih nihče ni pričakoval, saj so vsi »strokovnjaki« prikazovali muflona kot skromno vrsto divjadi, ki popase le travne in zeliščne ter grmovne vrste

rastlinja. Kot prežvekovalec pa potrebuje muflon za presnovo določen procent olesenele, grobo-vlaknate celične hrane in to je prav lubje in poganjki.

Kolonija muflonov v Plešivcu je lep primer prilagodljivosti naravnim možnostim prehrane. Zaradi velikega stalaža divjadi (muflon 7—9 komadov na 100 ha, gams 3 kom. in srnjad 5 komadov na 100 ha), sezonske koncentracije in migracije muflona ter visoke gozdnatosti območja, se razen paše trav, objedanja zelišč in grmovja opažajo v zadnjih letih (od 1973 leta) močnejše škode na gospodarsko pomembnih drevesnih vrstah. Te škode se iz leta v leto večajo. Danes je tako ogroženih že 987 ha sestojev in 110 ha kultur do 40 let.

Vrste opaženih škod so:

1. objedanje vznika in mladice iglavcev in listavcev,

2. objedanje listov, vršičkov in poganjkov na mladju do 1 metra višine. Objedanju so najbolj izpostavljeni vršni in stranski poganjki, predvsem v času vegetacije (značilen metlast in kopast habitus),

3. ogrizovanje — lupljenje površinskih korenin iglavcev predvsem v mežgi,

4. lupljenje skorje debel v letvenjaku do premera \varnothing 15—20 cm.

Negativne posledice delovanja muflonov so torej naslednje:

— onemogočeno naravno pomlajevanje zelenih drevesnih vrst iglavcev in listavcev,

— neuspešna umetna obnova (javor, bukev, macesen, bor, smreka itd.),

— izpad proizvodne funkcije gozda, če ni obnove, ni sečnje,

— uničena varovalna funkcija gozdov,

— prizadeta socialna funkcija gozdov,

— zmanjšanje kvalitete in stabilnosti sestojev ter poslabšano zdravstveno stanje,

— zmanjšana proizvodnost tal do gradacije,

— zmanjšanje prehrabne možnosti za avtohtono divjad v okviru biološkega ravnotežja.

Vse navedene posledice so dolgoročne značaja in se ne morejo ovrednotiti.

Tako stanje v gozdu je na pobudo področnih gozdarjev pripeljalo do prvega terenskega oglada škod 11. 6. 1976 predstavnikov gozdarskega sektorja in medobčinskega gozdarskega inšpektorja. Glede na obseg škod je SIS za gozdarstvo 11. 4. 1977 podal predlog za ustanovitev strokovne komisije za gojitev muflona na območju Uršlje gore.

SIS je imenoval člane komisije: medobčinski gozdarski inšpektor, lovski izvedenec (dipl. ing. Janez Čop — predstojnik odseka za lovstvo pri IGLIS), predstavniki TOZD gozdarstva, predstavniki LD in predstavnik SIS za gozdarstvo.

Naloge komisije

Komisija usmerja načrtovanje in gospodarjenje z mufloni po strokovnih načelih in da sodeluje pri izdelavi lov-

no-gospodarskega načrta za gojenje muflonov.

— Letno ugotavlja vrsto in obseg poškodb ter predlaga lovskim družinam ukrepe za sanacijo.

— Imenuje komisijo in sklicuje SIS za gozdarstvo GGO Slovenj Gradec.

Leta 1977 je v svojo raziskovalno nalogo »Biološki ukrepi za ravnotežje v kompleksu gozd — divjad« vključil inštitut za gozdarstvo tudi temo »Usklajevanje gojenja muflonov z gozdarstvom na območju Uršlje gore«. Maja 1981 je bil izdelan in podpisan samoupravni sporazum o gojenju muflona na območju Uršlje gore.

Do sedaj je imela komisija pet sej s terenskim ogledom poškodb, ki so jih povzročili mufloni.

Najvažnejši, do sedaj sprejeti, sklepi so:

— merilo za gospodarjenje z mufloni so poškodbe drevja in izpašenost tal, ne pa stalaž,

— planiran in komisijsko potrjen odstrel muflona se mora 100% realizirati, tako po spolu kot starostni strukturi. Po potrebi je potrebno zaprositi za podaljšanje lovne dobe,

— pristopi se k rajonizaciji muflona na območju Uršlje gore,

— obvezna oddaja želedecev odstreljenih muflonov inštitutu zaradi pregleda prehrane,

— oddaja maternic zaradi ugotovitev plodnosti,

— vsem LD na območju Uršlje gore se predlaga totalni odstrel jelena,

— sofinancira se postavitev ograjenih ploskev za raziskavo izpašenosti,

— med LD se naj usklade merila za stimulacijo odstrela ovac in mladičev,

— ocena škode zaradi muflonov — predvsem kje in koliko so nove poškodbe, kako se stare poškodbe odražajo v razvoju drogovnjakov ter finančno ovrednotenje škod.

Po pregledu sklepov ugotavljamo, da le-ti niso v celoti realizirani in to predvsem s strani LD. Ugotovljeno je, da je bilo v letih 1975—1982 od planiranega odstrela 349 komadov muflonov odstreljeno le 247 kom. oziroma 71% in še to v nepravilnem spolnem in starostnem razmerju.

Po 40. členu zakona o lovu morajo biti usklajeni gozdarski, lovski in kmetijski načrti. Lovske družine so dolžne izdelati poleg petletnih načrtov tudi načrte o lovnih napravah (solnice, krmišče, preže itd.), da se precizira odgovornost. Tudi odškodninski zahtevki za škode v gozdu niso dolgoročna rešitev problematike.

Reševanje nasprotij gozd — divjad, oziroma gozdar — lovec, je zakonsko in samoupravno sicer pravilno zastavljeno, vendar zahteva časovno dolgotrajen postopek po vsej samoupravni lestvici. Med tem pa gozdarji znižujemo etate in izgublamo tekoče prirastke.

Janez Pirnat, dipl. inž. gozd.

Problematika gojenja divjadi v smrekovih monokulturah

V uvodu bi rad opozoril, da s tem člankom ne želim strokovno razpravljati o problematiki lovstva in gozdarstva, temveč sem ga napisal z željo, da bi se z njo seznanili tudi tisti, ki za to dosedaj niso imeli priložnost. Prepričan sem, da je ta problem izredno pereč, negativnih posledic pa se premalo zavedamo. Ali pa se jih morda nočemo?

Poseganje človeka v naravo postaja vedno intenzivnejše. Prav to poseganje se kaže v vztrajnem rušenju naravnega ravnotežja, ki človeku prinaša kratkoročne rezultate, na drugi strani pa trajne posledice. Karakterističen primer je poseganje človeka v biocenozo, negativnih posledic se več ali manj danes vsi zavedamo, premalo pa je bilo storjenega, da bi vsi ti posegi ostali vsaj v naravnih mejah.

Pomen ravnotežja med rastlinsko in živalsko komponento ima korenine daleč v zgodovini. Se posebej je ta primer drastičen v mislinjskih monokulturah, kar želim s tem sestavkom na kratko opisati. Na tem področju je človek na eni strani posegal v naraven gozd in ga spremenil v čiste enodobne smrekove gozdove, ki so v tistem času prinašali kratkotrajno ugodne finančne rezultate, na drugi strani pa je posegal v populacijo divjadi in predvsem zaradi lova pospeševal vrste, ki so bile z lovskega stališča gospodarsko zanimive. Na ta način je porušil naravno ravnotežje v biocenozi, zato danes ugotavljamo, da je nujno potrebno postaviti skupne cilje tako v lovstvu kakor tudi v gozdarstvu, skupni ukrepi pa dolgoročno ne smejo presežati okvirov naravnosti.

Gozd predstavlja prostor, kjer se srečujemo gozdarji z lovci in ostalimi uporabniki prostora. Vse preveč je bilo do sedaj dogovorov med uporabniki prostora, vendar ti ostanejo več ali manj zapisani samo na papirju. V zadnjih tridesetih letih so gozdarji spoznali, da je mogoče trajno gospodariti z ekosistemom le v mejah naravnosti. Prav zato je bil v gozdarstvu postavljen generalni cilj — to je naravni gospodarski gozd, gospodarjenje je postalo načrtno. Na tem področju Pohorja je bilo do sedaj vloženi ogromno naporov, da se gospodari v skladu z načeli gozdarske politike, ki temelji na trajnosti. Današnji rezultati kažejo, da se stanje izboljšuje in da se s takšnim načinom gospodarjenja dosegajo kvalitativno in kvantitativno boljši rezultati.

V primerjavi z gozdom pa je človek še globlje posegel v živalsko kompo-

mento biocenoze. Kratkoročni apetiti so v zgodovini težili predvsem k vzgoji gospodarskih vrst divjadi, tako je človek pospeševal samo določene vrste divjadi, na drugi strani pa s puško posegal po tistih vrstah, ki so gospodarsko divjad ogrožale. Sčasoma se je razmerje določenih vrst divjadi močno spremenilo, nekatere vrste pa so skoraj popolnoma izginile. Lovci so vztrajno iztrebljali predvsem vse zveri (volk, divja mačka, kuna itd.) in ujele, na drugi strani pa »smiselno« pospeševali populacije gamsov, srnjadi in jelenjadi. Istočasno, ko se je rušilo naravno razmerje med živalskimi vrstami, so z umetnimi posegi nastale anomalije v spolni in starostni strukturi.

Na našem področju govorimo torej o dveh kompleksnih problemih: o degradiranem naravnem gozdu v smrekove monokulture in o nenaravni populaciji divjadi na istem prostoru. Dejstvo je, da so v smrekovih monokulturah življenjski pogoji za divjad močno osiromašeni, nikakor pa ne moremo mimo dejstva, da je populacija divjadi (predvsem gamsa, srnjadi in jelenjadi) preštevilčna in presega prehranske zmoglosti okolja. Nesorazmerje v porušenem naravnem ravnotežju biocenoze se kaže v številnih negativnih posledicah tako v gozdarstvu kakor tudi v lovstvu. To je bil marsikdaj povod, da so se gozdarji in lovci »samoupravno« dogovarjali in usklajevali svoje interese, problematika v naravi pa je do danes ostala nerešena.

Kot sem omenil v uvodu, se gozdarji na mislinjskem področju ukvarjajo z indirektno premeno smrekovih monokultur v naravni gospodarski gozd. To seveda pomeni velika finančna vlaganja predvsem na področju gojenja, kjer se z naravnim pospeševanjem in umetno obnovo listavcev počasi poizkušajo bližati postavljenemu generalnemu cilju. Zaradi nemogočih prehrabnih razmer za divjad in prevelike številčnosti prihaja v gozdovih do velikih škod zaradi divjadi. Divjad je prisiljena, da si hrano, ki je v monokulturah vsekakor primanjkuje, išče v pomladku listavcev, v višjih legah pa celo na pomladku iglavcev. V letvenjakih prihaja do poškodb — lupljenja, ki se v zadnjih letih znatno povečujejo. Prav zato se sorazmerno velika finančna sredstva vlagajo v kemično in mehansko zaščito pred objedanjem po divjadi, vendar pa je tako veliko področje nemogoče temeljito zaščititi.

Raziskave v lovstvu so pokazale, da se negativne posledice kažejo tudi v

populaciji divjadi. Dokazano je, da je divjad telesno in trofejno šibkejša. Ker nima naravnih sovražnikov, prihaja v njej do kvalitativno slabših osebkov, ki bi jih sicer v naravnih razmerah po Darwinovi teoriji o naravni selekciji odstranile mesojede vrste divjadi. Iz navedene problematike lahko sklepamo, da se ob porušenem naravnem ravnotežju biocenoze kažejo negativne posledice v lovstvu, ne samo v gozdarstvu.

Zadeva izgleda torej dokaj preprosta. Če imata dve panogi na istem prostoru negativne posledice, jih lahko sporazumno odstranimo. Vendar tu je ravno največja težava. Lovci predvsem zaradi kratkoročnih efektov vztrajajo pri večji populaciji divjadi, čeprav se zavedajo, da je zato kvalitativno slabša. Pripravljeni so vlagati celo finančna sredstva, da divjad v najtežjih zimskih razmerah umetno krmijo in jo tako v degradiranem okolju ohranjajo v prevelikem številu. V zadnjih letih si gozdarji prizadevajo, da bi zboljšali življenjske razmere divjadi z vzdrževanjem travniških površin, ohranjanjem jas v gozdu, negovanjem gozdnih robov, ohranjanjem grmovnih in zeliščnih vrst itd. Se vedno pa obstaja bistven problem v preveliki populaciji divjadi, ki je dano okolje ne more prenašati. Da bi se situacija normalizirala, je zopet potreben umeten poseg človeka s puško, ki pa še ob tako strokovnem delu največkrat zaide mimo zakona o naravi.

Problematika lovstva in gozdarstva bo pri takšnih oblikah dogovarjanja ostala še dolgo nerešena. Rešitev je verjetno potrebno poiskati izven dosega ustaljenih dogovarjanj, tako da dogovori in sporazumi ne bi prinašali samo to, da drug drugega toleriramo na račun narave. Mislim, da je časovno najkrajša rešitev v organizacijski spremembi, v kateri bi morali panogi lovstva in gozdarstva postati eno. Dohodkovna povezanost bi prav gotovo pripomogla, da bi se interesi lovstva pokorili načrtnim oblikam dela s postavljenimi dolgoročnimi cilji na podlagi trajnosti, ki so že ustaljene oblike dela v gozdarstvu. Le tako bi v relativno kratkem času rešili že tako pereč problem, tako pa vsi skupaj nemučno opazujemo in čakamo, kako dolgo bo narava še tolerirala te »človekove neumnosti«. Da je to zares »neumno«, tega si pametni homopiens ne bo nikoli priznal.

Milan Tretjak, dipl. inž. gozd.

NAVAL JELENOV

Namenoma sem v naslovu članka uporabil v jeziku lovske etike skoraj nesprejemljiv izraz »naval« jelenov, Zakaj?

Ljudje smo navadno zagovorniki interesov svojega okolja.

Strogo gozdarsko usmerjen človek bo rekel: »Vdor jelenov je zaskrbljujoč, škoda je praktično neizmerljiva.«

Lovca bo trdil nasprotno. Vedno in povsod bo ostal velik zaščitnik divjadi. V obravnavanem primeru »vdor jelenjadi«, bo najverjetneje predlagal zaščito jelenjadi ali največ, zmeren odstrel bolnih živali. Lovca je še prepričan: »Škode jelenjad sploh ne povzročajo!«

Kmet, ki v našem okolju gospodari z dobrinami gozda in pridelovalnimi površinami, bo bržčas rekel tisto pravo: »Preživeti moramo. Škoda je že neznosna, pogovorimo se o plačilu odškodnine. Zavzemite mere, ki bodo ustrezale naravnemu ravnotežju. Moje gospodarstvo je živo le, če ga nasekuje tudi divjad, vendar v znosnem obsegu.«

Tako se s treh strani približamo 40. členu zakona o lovu, ki lepo in strokovno pravi: »Gozdarski, lovski in kmetijski načrti morajo biti usklajeni.«

Če bi vsi trije navedeni uporabniki prostora upoštevali zakon in uskladjali svoje interese v tej zapleteni združbi, bi najverjetneje uspeli vzpostaviti takomenovan optimalen razvoj vseh treh panog. Koliko prerekanja in hude krvi bi odpadlo, če bi se vnaprej sporazumeli v končnem cilju: vzdrževati največjo možno skupno trajno korist vseh uporabnikov prostora.

Če štejemo samo od 18. stoletja dalje, ko beležimo poleg divjega lova bolj organizirano lovsko gospodarstvo, jelenjad ni dobila vzdevek »kraljevska divjad« brez osnove. Pogled na tega čudovitega rastlinojeda v naravi te prevzame.

Po ustnem izročilu, pa tudi v gozdarsko-lovski kroniki piše, je zadnjega je-

lena ustrelil divji lovec leta 1918 v Uršlji gori. Ta letnica označuje zadnje leto prve svetovne vojne in jelen je bil ustreljen zaradi pomanjkanja hrane. Po tem odstrelu v koroški regiji ni bilo jelenjadi vse do šestdesetih let tega stoletja, ko beležimo prvi odstrel na Smrekovcu. Vsa naslednja desetletja opazamo močno migracijo jelenjadi, ki danes ponekod že stalno, drugod pa še prehodno naseljuje prostor okoli Pece, Olševe, Smrekovca, Raduhe in Uršlje gore.

Ko smo v letih 1963 navezali strokovne stike s češkimi oz. slovaškimi gozdarji, so se le-ti čudili, kako da naše področje ni naseljeno z jelenjadjo. Zatrjevali so, da je njihova krajina okoli gozdne direkcije Ziline—Cierni Vah popolnoma podobna naši in da povsod prevladujejo smrekovi gozdovi. O tem smo se prepričali, ko smo bili več let zapovrstjo lovski gostje nadvse družabnih slovaških gozdarjev in z njimi hodili na lov jelenov. Lovstvo na Češkoslovaškem upravljajo gozdarji in tako je bil npr. moj gostitelj, ing. gozdarstva Igor Košecki referent za gojenje gozdov in lovstva pri omenjeni gozdni direkciji. Dejstvo navajam v razmislek o potrebi usklajevanja lovskih in gozdarskih načrtov.

Če razmišljamo naprej, mora vsak priznati, da rastlinojeda divjad dela škodo na mladju. Še več, kot pravimo v narečju, če jelen postane »zleht«, začne glodati in lupiti celo lubje drevoja. Izvedenci za ta pojav navajajo več vzrokov, eden med njimi so pomanjkljivi življenjski pogoji za navedeno vrsto, verjetno pomanjkanje nekaterih vitaminov v prehrani. Tega pa lovci z umetnim hranjenjem ne bi uspeli nadoknaditi. Poleg tega je jelenjad čredna divjad in je prek zime zbrana v tropih okoli krmišč, kjer potrebuje velike količine hrane rastlinskega izvora (Belje, Kočevje, Slovaška itd.), česar si v naših, pozimi večkrat nedo-

stopnih planinskih, zasneženih področjih ne zmremo privoščiti.

Sprašujem se še, kdo je za ponovno naselitev jelenov pri nas prispeval več: človek (gozdar, lovec, kmet) ali je vzrok le v porastu naravnega razmnoževanja neke vrste, ki išče svoj življenjski prostor tudi na področjih, ki do pred par desetletji ni bil tipičen zanjo.

Dejstvo je, da kmetje in lovci v naši regiji jelenov niso naseljevali, tudi s spreminjanjem kultur in sploh z načinom gospodarjenja v prostoru niso imeli vpliva na ugodnejše življenjske pogoje za razvoj jelenjadi. Ostaja predvsem ugotovitev, da je jelenjad kot vrsta v porastu in da prevzema vse večji življenjski prostor. Za vse rastlinojede živali pa je vedno manj prostora in hrane. Iz literature in izkušenj vemo, da je običajno danemu okolju primerna le ena ali dve vrsti nadvladujočih ali če hočete domorodnih-avtohtonih živali. Porast jelenjadi pa napoveduje tretjo močno vrsto rastlinojedih živali na naših tleh. Isti prostor pa zapolnjujejo še mesojede in vsejede vrste, če jih imenujemo z novo terminologijo, ki se v dobi organiziranja socialističnega lovskega gospodarstva razlikuje od prejšnje: visoka in nizka divjad, škodljiva in neškodljiva, koristna in nekoristna, plemenita in manj plemenita.

Torej, če upoštevamo znanstveno ugotovitev, je vsak naravni člen v tako zapleteni življenjski združbi, kot je naš gozd, gozdu nujno potreben in vsaka vrsta opravlja točno določeno nalogo.

Kaj je torej naloga jelena, ki se je v življenjsko verigo našega gozda, kot ugotavljamo, vrnil, in povzroča gozdu škodo?

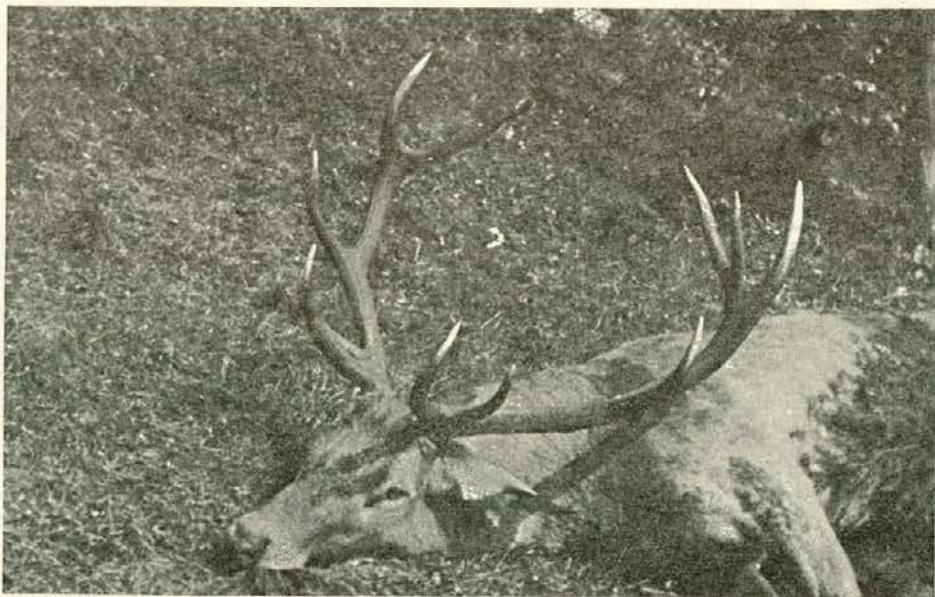
Vemo, da bi se brez lesa dalo živeti, ne mogli bi pa živeti brez gozda, ki nima le gospodarske, ampak predvsem socialno in varovalno vlogo.

Ob vsem tem pa se poraja tudi misel, da smo tudi gozdarji na našem področju v preteklih desetletjih delno vplivali na spremembo pogojev, ki dajejo minimalne življenjske možnosti tudi jelenjadi. S tisoči kilometri zgrajenih cest in gozdnih vlakov smo po gozdovih napravili koridorje, kjer ob robovih uspevajo bujna gozdna zelišča, ki so dobra paša za rastlinojede živali. Z načinom gospodarjenja, ko snujemo naroden multifunkcionalen gozdarski gozd, smo v sestojih pridobili tudi bogato podrast. Novo osnovani sestoji dobivajo vse bolj videz mešanih kultur, kar vsaj rastlinojedim živalim nudi boljše prehranske in bivalne pogoje. Logično nadaljevanje razvoja poleg že prisotnih rastlinojedih živali, kot so srnjad in gams, je pojavljanje rdečega jelena.

Da škoda z objedanjem gozdnega rastja nastaja, je nesmiselno zanikati, vprašanje pa je, ali je ob sedanjem staležu še znosna.

Obstajajo opažanja oziroma meritve, ki so jih opravili strokovnjaki na ograjenih in neograjenih poskusnih gozdnih površinah. Primerjali so ravnost, število in vrste podrastja na eni in drugi površini. Razlike so očitne v prid ograjenih površin. Te meritve so podrobno opisane v švicarski in zahodnonemški gozdarski in lovski literaturi. Rezultate podobnih meritev pa je pri

(Nadaljevanje na 32. strani)

Kronskega jelena je v Smrekovcu uplenil Jože Osojnik 1982 LD Bistra Črna na Koroškem — foto T. Osojnik

10 let Lesna industrija LESNE od združitve leta 1974 do danes

Iz predhodno skrbno pripravljenih analiz ekonomske upravičenosti in prednosti združitve gozdarstva z lesno industrijo v koroški krajini, do katere je prišlo s samoupravno opredelitvijo vseh zaposlenih v gozdnem gospodarstvu in lesnoindustrijskem podjetju v Slovenj Gradcu 1. 1. 1974, naj povzamem kratko utemeljitev združitve, ki je glasila:

»Obe panogi imata pomembno stično točko v prodaji oz. nabavi gozdnih sortimentov. Če je gozdarstvu pri dani razvojni stopnji gozdni sortiment primeren končni izdelek za lesno predelavo, je lesni industriji oblovinna najdragocenejša in osnovna ter doma trajno zagotovljena surovina. Ustrezna delitev dela in kombiniranje elementov poslovnega procesa, ki ga bo dajalo integrirano gozdno in lesno gospodarstvo, so velike tehnične prednosti, ki jih bomo dosegali v poslovnem procesu.

Bolje moramo izkoristiti tehnične zmogljivosti obeh panog, primerneje razporediti kadre glede na strokovne in fizične sposobnosti, skupno reševati zmogljivosti na področju združenih dejavnosti, usklajevati proizvodnjo gozdnih sortimentov s potrebami lesnoindustrijske predelave oziroma tržišča v količinskem in kakovostnem smislu. Uspešnejše bo sodelovanje pri samoupravnem dogovarjanju, solidarnostnih akcijah, dohodkovnih odnosih, investicijskih naložbah med temeljnimi organizacijami znotraj delovne organizacije... itd.«

Tako so bile že ob združitvi gozdarstva in lesne industrije Slovenj Gradec nakazane glavne značilnosti za nadaljnji razvoj Lesne.

Lesna se je s svojimi temeljnimi organizacijami lesarske dejavnosti opredelila za specializirano proizvodnjo rezanega lesa, proizvodnjo iverk, stavbnega in oblažinjenega pohištva na podlagi lastnih surovinskih osnov, ki dajejo vse možnosti za izpopolnjevanje, nadaljnji razvoj in pravilno in boljše vrednotenje lesnih surovin.

Perspektivni razvoj, ki izhaja iz več desetletne tradicije, iz izkušenj preteklosti, dela sedanosti in potreb bodočnosti, temelji na trdno zastavljenih ciljih: trajno gospodarjenje z gozdovi, varčno in ekonomično izkoriščanje lesa — usmerjeno k večji finalizaciji, stalna modernizacija proizvodnih zmogljivosti, dokončanje predvidenih naložb in uresničitve novih ter visoka kakovost končnih izdelkov, ki bodo lesnim temeljnim organizacijam Lesne zagotovili trajen prostor na domačem in tujem tržišču.

Posodobitev, gospodarnejši narez in delna koncentracija obdelave dvigujejo v primarni predelavi lesa odstotek izkoriščanja lesa, to pa ne samo z manjšanjem premera uporabnega lesa, temveč tudi in predvsem s kakovostnim, načrtovanim ter za potrebe nadaljnje finalizacije prilagojenim specializiranim narezom.

Združena delovna organizacija »Lesna« je s svojimi plani:

- z letnim planom 1974—1975,
- srednjeročnim planom 1976—1980 in
- srednjeročnim planom 1981—1985

začrtala svoje usmeritve za preteklo desetletno obdobje skupnega poslovanja. Ni namen, da v tem sestavku za jubilejno številko našega skupnega glasila analiziram vsakoletne dosežene poslovne uspehe, temveč da v krajšem pogledu in v nekaterih tabelarnih prikazih prikažem velik vzpon lesne predelave tega območja v minulem obdobju od leta 1974 pa do danes. Iz takih ali drugačnih več ali manj utemeljenih vzrokov pa ni bilo možno realizirati vseh načrtanih predvidevanj. Vseskozi smo se so-

(Nadaljevanje iz 31. strani)
nas objavil tudi gozdarski inženir in lovec Podlesnik, ki ugotavlja nastalo škodo glede na različna razmerja z ozirom na rastišče in sestoj določene gozdne površine. Da pa gremo v korak s časom, imamo ograjeno površino mladega nasada tudi na Smrekovcu, v revirnem vodstvu Pudgarsko. Rezultatov opažanja še nimamo.

Da povzamem: res je, jelen se vse bolj širi, za vse rastlinojede živalske vrste ni dovolj prehranskih pogojev, porast staleža rastlinojedov nujno vodi

v siromašenje prehranskih in bivalnih pogojev. Vse to posredno vpliva na kakovost domorodnih živalskih vrst, kot sta srnjad in gams. Kaj je torej treba storiti?

Verjetno odločitev ni težka. Imamo kvalitetnega gamsa, tudi srnjad želimo obdržati na našem področju v sedanjem številu.

Iz tega sledi zaključek, da bomo jelenjad držali »na kratko« in dolgoročno načrtovanje gojenja jelenjadi uskladili z gozdarskimi in kmetijskimi načrti. V letnih lovskih planih bomo

sproti, skladno z večjim pojavom škode v gozdovih in opažanjem upadanja staleža srnjadi in gamsov, sprejemali in predpisovali večji številčni, tako po starostnih razredih in spolnem razmerju usklajen odstrel, ki bo vplival na ekstenzivno gojenje jelena.

Ni dileme, da samo poglobljeno, strpno in strokovno sodelovanje ter sprotne usklajevanje letnih in dolgoročnih gozdarskih, kmetijskih in lovskih načrtov zagotavlja trajen in kakovosten razvoj vseh treh panog.

Karel Dretnik

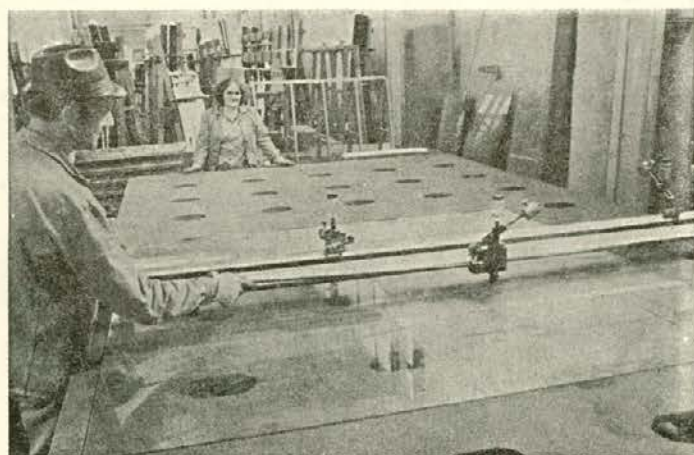
očali s težavami za formiranje zadostnega poslovnega sklada in lastnih trajnih obratnih sredstev. Vse bolj pa smo bili proti koncu tega desetletnega obdobja priča tudi skokovitemu naraščanju cen in iz leta v leto večji stopnji inflacije. Zato se bo marsikdo tudi ustavil ob tabelah in se čudil neverjetnemu porastu indeksov, ki so sicer namenoma prikazani prvo leto (1974) skupnega poslovanja. S prikazanim indeksom oziroma odstotnim prikazom rasti vseh navedenih pokazateljev bi vsekakor sodil statistični faktor inflacije, ki ga moramo ob takih podatkih imeti pred očmi za posamezno leto.

Lesarska proizvodnja je v Sloveniji regionalno zelo razširjena: v 560 obratih (220 industrijskih, 40 obratih družbenega drobnega gospodarstva in preko 300 obratih zasebnega drobnega gospodarstva), razmeščenih v vseh 63 občinah, dela preko 40.000 delavcev. Industrijski obrati so pretežno del OZD »kombinatskega« tipa, v katerih se za proizvodnjo končnih izdelkov (zlasti pohištva) žaga in obdeluje les, številne organizacije pa so na teh osnovah razvile komplementarne proizvodne programe.

Devet temeljnih organizacij lesne predelave v Lesni pa svojo dejavnost opravlja v štirih občinah koroške krajine in zaposluje skupno 1628 ljudi, od tega 951 moških in 677 žensk.

V primarno obdelavo lesa v Lesni prištevamo proizvodnjo žaganega lesa in proizvodnjo ivernih plošč. Proizvodnja žaganega lesa je v preteklem obdobju v Sloveniji naraščala letno za 2% in je dosegla v lanskem letu nekaj nad 1.200.000 m³. V Lesni Slovenj Gradec pa je naraščala v obravnavanem obdobju s poprečno stopnjo 3,4% letno. Ob združitvi leta 1974 so imele žage na razpolago 90.000 hlodovine — letos pa že skoraj 120.000 m³. Proizvodne zmogljivosti z rekonstrukcijami in z novo zgrajeno žago na Spodnji Vižingi to omogočajo. V tem obdobju je bila predvidena rekonstrukcija tudi žage v Mušeniku, saj je bila zanjo že nabavljena oprema, vendar se ta zaradi izrednega porasta investicijskih stroškov in zaradi pomanjkanja denarja, predvsem pa nezadostnih lastnih sredstvih temeljne organizacije investitorja to ni bilo možno realizirati. Tudi predvidena preusmeritev proizvodnje na žagi v Mislinji in modernizacija žage v Otiškem vrhu v zapisanem obsegu s sedanjim srednjeročnim planom po vsej verjetnosti iz znanih vzrokov ne bo možna.

Po obsegu proizvodnje v primarni žagarski proizvodnji smo v letu 1982 udeleženi v proizvodnji SR Slovenije z 10,36% žaganega lesa iglavcev.

TSP Radlje, Podvelka

Tovarna ivernih plošč, ki je v tem obdobju pričela s proizvodnjo v štirih izmenah, je svojo kapaciteto tako povečala od 70.000 m³ letne proizvodnje na 100.000 m³ ali za 42,8% in tako vseskozi pozitivno poslovala. Proizvodnja s tako količino pa predstavlja v Sloveniji 25% delež.

V tem času pa je bila v tovarni tudi za 100% povečana proizvodnja oplemenitenih plošč, ki je porasla od 1.250.000 m² na 2.500.000 m² OP plošč. K temu pa je bila postavljena tudi linija končne obdelave z robno in postforming obdelavo. Prav tako je bila osvojena proizvodnja tako imenovane gradbene plošče, kakor tudi plošče E1, ki vsebuje manjši odstotek prostega formaldehida, neprijetnega za oči ter dana možnost za proizvodnjo plošč, odpornih proti glivicam, insektom in proti termitom. Nadaljnja finalizacija v smeri ploskovnih elementov po sistemu »naredi si sam« pa je še v obdelavi.

Oplemenitene plošče v Sloveniji predstavljajo delež v višini 15,41 odstotka.

V obdobju združenega podjetja pa je bila izvršena posodobitev in razširitev obratov, ki izdelujejo različne vrste stenskih in stropnih oblog, vrat in vratnih kril. To sta temeljni organizaciji stavbnega pohištva v Pamečah in Prevaljah, ki se preusmerjata tudi na večjo finalizacijo doma izdelane iverne plošče, v smeri ploskovnih in drugih elementov s poudarkom na večji vključitvi v izvozna prizadevanja.

Po obsegu proizvodnje sta ti dve TO v letu 1982 dosegli z deležem proizvodnje v SR Sloveniji z oblogami in ladijskim podom (na žagah) 21,24% delež, s furniranimi in klasičnimi podboji 16,82% delež in s proizvodnjo furnirnih in klasičnih vratnih kril 20,82% delež.

K proizvodnji lesnega stavbarstva, kamor je Lesna s svojimi temeljnimi organizacijami usmerjena, spada še proizvodnja oken v novi tovarni stavbnega pohištva v Radljah in z obratom v Podvelki. Poleg proizvodnje naj sodobnejših oken po načelih varčevanja s toplotno energijo teče tu proizvodnja senčil in termoizolacijskega stekla z nekaterimi manjšimi dopolnilnimi proizvodi.

Naložba v izgradnjo tega, povsem novega obrata na Spodnji Vižingi v Radljah, je bila načrtovana že v prejšnjem srednjeročnem obdobju 1976—1980, saj se je takrat tudi gradnja pričela.

Ta gradnja je padla v čas največjih podražitev gradbenega in ostalega materiala in ob zelo mali udeležbi investitorja zašla v nepremostljive težave, tako da je morala ta naložba doživeti revizijo. Revizija je krčila prvotno zasnovano. Tako investicija tehnološko-tehnično ni bila izvedena v prvotni zasnovi in del teh težav je čutiti še danes, ko je potrebno izvajati še nekaj nujnih dopolnilnih naložb.

Zgrajena tovarna že proizvaja kvalitetne proizvode in s sanacijskim programom, ki se izvaja, bo prebrodila težave ter tako postala ena izmed sodobnih, vzornih tovarnih stavbnega pohištva z dopolnilnim programom.

S proizvodnjo intro in izolir oken v Sloveniji s primerjalnimi podatki iz leta 1982 predstavlja 10% delež.

Lesno stavbarstvo, kamor spada tudi navedena proizvodnja v Lesni Slovenj Gradec, je po obsegu druga najpomembnejša skupina končnih lesnih izdelkov v Sloveniji, ki pa je bila doslej usmerjena pretežno na domači trg. Zmanjšano domače povpraševanje (predvsem zaradi manjše stanovanjske gradnje) nujno preusmerja del prodaje tudi v izvoz. Tako se tudi mi, dasiravno z manjšimi

količinami iz te proizvodnje, že nujno tudi preusmerjamo v izvoz.

Proizvodnja vzmetnic, oblazinjenega pohištva, stolov in foteljev, ki spada v sklop proizvodnje pohištva, je ena najvišjih faz lesne obdelave in ustvarja v Sloveniji preko 60 % celotnega prihodka vseh proizvedenih končnih lesnih izdelkov in preko 70 % izvoza pohištva v celotnem slovenskem izvozu. Proizvodnja teh izdelkov v Novi opremi Slovenj Gradec pa v slovenskem merilu v primerjavi proizvodnje leta 1982 znaša pri:

— vzmetnih vložkih	25,83% delež,
— oblazinjenem pohištvu	3,88% delež in
— oblazinjeni stoli in fotelji	4,03% delež.

Naložbe, ki so bile izvedene v Novi opremi v preteklem obdobju in se še izvajajo, pa omogočajo sodobno proizvodnjo, večje količine in evropsko kvaliteto. Tako se ta temeljna organizacija v zadnjih letih zelo uspešno vključuje s svojimi proizvodi v izvoz na konvertibilno — zapadno evropsko področje.

V srednjeročnem planu za obdobje 1981—1985 sta poleg ostalega še dve bistveni zadevi, in sicer: obnova dotrajanih sklopov v tovarni ivernih plošč, ki sicer z dveletno zamudo prihaja v resno težavo in je pred resno nalogo, da to obnovo izpelje do konca tega obdobja, sicer bo resno ogrožena kvaliteta, pa tudi kapaciteta te proizvodnje. S posodobitvijo bo možno prizvajati 20 do 30 tisoč m³ ivernih plošč več kot doslej, maksimalno torej 120.000 m³.

V načrtani finalizaciji lesa je v okviru plana predvidena tudi proizvodnja masivnega pohištva, skupno z lesnim delom proizvodnje v Novi opremi, ki bi moral biti realiziran že takoj.

Vendar smo se menda dokončno odločili, da bomo v bodoče pri vseh naložbah dosledno spoštovali ekonomske zakonitosti, dogovore in akte ter splošne družbeno-ekonomske opredelitve in vse kriterije z realno možnostjo prodaje.

Kljub neugodnemu položaju nekaterih proizvodov Lesne v primarni delitvi in občutni rasti cen vhodnih proizvodnih sestavin smo delovni ljudje Lesne dosegli v preteklem obdobju pomembne poslovne rezultate.

Fizični obseg proizvodnje se je v lesno-industrijski dejavnosti povečal 18 % na leto.

Tudi dohodek lesnoindustrijske dejavnosti Lesne se je povečal skladno z rastjo fizičnega obsega proizvodnje. Poprečna letna stopnja rasti je bila 18 %. V tej dejavnosti Lesne je bil glavni razlog za hitro rast dohodka v hitri rasti delovne storilnosti, ki je rasla poprečno za 13 % na leto.

Poslovnim rezultatom (pokazateljem v tabelah) ustreza mesto lesne industrije Lesne v deležu lesne industrije Slovenje, ki na osnovi pokazateljev v SRS v letu 1982 predstavlja:

— v prihodku celotne lesno-predelovalne industrije Slovenije	5,19 %
— v dohodku celotne lesno-predelovalne industrije Slovenije	3,83 %
— število zaposlenih celotne lesno-predelovalne industrije Slovenije	4,91 %
— vrednost OS po sedanjih vrednostih celotne lesno-predelovalne industrije Slovenije	6,43 %
— izvoz celotne lesno-predelovalne industrije Slovenije	3,66 %

V naslednjih sedmih tabelah (Tabela I—VII) so prikazana gibanja nekaterih elementov za proizvodne TOZD lesne industrije Lesne Slovenj Gradec — le število zaposlenih je skupno. Pri tem je nujno treba upoštevati pripombe oziroma navedbo v tem dopisu, da odstotni prikaz ni realen, ker je tu vsebovana inflacija, ki je predvsem v zadnjih letih dosegla neverjetno višino. Vendarle pa je iz teh prikazov vidno gibanje osnovnih pokazateljev, ki proti koncu tega obdobja (vsaj nekateri) kažejo umirjeno rast ali vsaj normalnejšo tendenco rasti.

TABELA I.

Količinski obseg proizvodnje

za TOZD lesarstva skupaj (vključno Nova oprema)

leto	enota m ³ (pogojni)	indeks %
1974	283.733	100
1975	303.029	107
1976	333.810	118
1977	363.821	128
1978	413.434	146
1979	458.567	162
1980	481.203	170
1981	449.572	158
1982	469.124	165
1983	487.602	172

TABELA II.

Število zaposlenih

v Lesni Slovenj Gradec

leto	število			indeks %
	moški	ženske	skupaj	
1974	1659	604	2263	100,00
1975	1636	647	2283	100,88
1976	1673	703	2376	104,99
1977	1782	706	2488	109,94
1978	1842	779	2621	115,82
1979	1884	900	2784	123,02
1980	1878	938	2816	124,44
1981	1891	985	2876	127,60
1982	1873	985	2858	126,29
1983	1856	974	2832	125,14

V proizvodnih TOZD lesarstva je v letu 1983 zaposlenih 1628, od tega 951 moških in 677 žensk.

TABELA III.

Naložbe

Skupna vrednost naložb po letih v 000 din

za vse TOZD lesarstva (vključno Nova oprema)

leto	vrednost naložb	indeks %
1974	23,090	100
1975	31,032	134
1976	10,625	46
1977	36,218	157
1978	153,526	665
1979	124,159	538
1980	214,592	929
1981	97,051	420
1982	95,865	415
1983	32,727	141

Opomba: Podatek za leto 1983 zajema samo izvršene naložbe do 30. 9. 1983!

Izvoz
za TOZD lesne industrije Lesne

TABELA IV.

leto	vrednost	v 000 din	
		indeks	%
1974	85,655	100	
1975	56,183	66	
1976	88,208	103	
1977	96,272	112	
1978	90,810	106	
1979	116,420	136	
1980*	140,153	164	
1981	239,470	280	
1982	291,401	340	
1983	438,774	512	

Opomba:

1. Vrednosti so računane po ICD (izvozna carinska deklaracija).
2. *Podatki od leta 1980 dalje zajemajo tudi izvoz Nove opreme Slovenj Gradec.

Uvoz

Za vse TOZD lesne industrije Lesne
(vključno Nova oprema Slovenj Gradec)

TABELA V.

leto	vrednost din/\$	indeks %	
		din/\$	
1974			
1975			
1976			
1977			
1978			
1979	din 121,449.088 \$ 6,392.057		100/100
1980	din 114,982.154 \$ 4,966.153		95/78
1981	din 97,182.278 \$ 3,559.790		80/56
1982	din 110,819.416 \$ 2,651.182		91/41
1983	din 149,757.953 \$ 2,362.113		123/37

Pokrivanje uvoza z izvozom za leto 1982 in 1983

	izvoz 82	izvoz 83	uvoz 82	uvoz 83	indeks		pokritje	
	\$ = 4180	\$ = 6340	\$ = 4180	\$ = 6340	izvoz (2:1)	uvoz (4:3)	82 (3:1)	83 (4:2)
din	291,119.659	391,503.451	110,819.416	149,757.953				
\$	6,964.585	6,175.133	2,651.182	2,362.113	89	89	38	38

Opomba: Za ostala leta skupnega poslovanja ni podatkov!

Delitev celotnega prihodka

TABELA VI.

v ND

leto	celotni prihodek		porabljena sredstva		dohodek		čisti dohodek		doh. za OD del čist.		akumulacija	
		%		%		%		%		%		%
1974	711,440.390	100	538,615.596	100	172,824.794	100	128,065.219	100	102,937.477	100	13,213.558	100
1975	909,289.188	128	707,534.321	131	201,754.867	117	150,752.143	118	126,347.601	123	13,570.442	103
1976	1,094,301.625	154	828,592.905	154	265,708.720	153	196,239.423	153	166,255.978	162	13,415.933	102
1977	1,441,827.433	203	1,080,812.713	201	361,014.720	209	240,327.701	188	200,571.333	195	24,245.494	184
1978	1,792,108.924	252	1,311,105.042	243	481,003.883	278	305,486.211	239	243,191.604	236	34,341.001	260
1979	2,471,383.101	347	1,831,882.579	340	639,500.632	370	408,223.676	319	320,563.236	311	48,506.100	367
1980	3,788,658.231	533	2,823,023.445	524	965,634.787	559	579,578.922	453	401,290.143	390	172,531.928	1306
1981	5,014,307.894	705	3,810,948.329	706	1,203,724.313	697	643,774.541	503	498,079.105	484	152,052.538	1151
1982	5,575,736.606	784	4,299,622.971	798	1,276,113.635	738	747,519.158	584	603,816.643	587	102,890.994	779
po planu 1983	7,427,019.416	1044	5,818,677.341	1080	1,608,342.075	931	799,981.661	625	683,556.998	664	60,000.000	450

Kazalci uspešnosti poslovanja

TABELA VII.

leto	dohodek na del.		ČD na delavca		čisti br. OD na delavca		akumulacija na delavca	
		%		%		%		%
1974	79.423	100	58.853	100	47.306	100	6.072	100
1975	88.180	111	65.888	112	55.222	117	5.931	98
1976	113.357	143	83.720	142	70.928	150	5.724	94
1977	147.113	185	97.933	166	81.732	173	9.880	163
1978	182.752	230	116.066	197	92.398	195	13.047	215
1979	237.733	299	151.756	258	119.168	252	18.032	297
1980	345.487	435	207.363	352	143.574	304	61.729	1017
1981	424.295	534	226.921	386	175.565	371	53.596	883
1982	447.602	564	262.195	446	211.791	448	36.089	594
1983	567.917	715	282.479	480	241.369	510	21.186	349

Za obravnavano obdobje se moramo nujno ustaviti ob naši razvojni dejavnosti, ki se je kazala z vrsto slabosti. Dokaj dobro zasnovana razvojna služba LIP Slovenj Gradec je ob združitvi zaradi kadrovskih in drugih problemov pričela pešati, tako da lahko ugotovimo, da se je v glavnem ukvarjala le s tekočo problematiko in se ni lotevala temeljiteje srednjeročnih, sploh pa dolgoročnih raziskav razvoja. Sodelovanje s strokovnimi ustanovami (visokimi šolami, raziskovalno-razvojnimi inštituti), je bilo skromno, potekalo je na osnovi manjših ustnih dogovorov in le nekaterih pogodbenih odnosov.

Sem sodi gotovo tudi pravilna organiziranost in vse bolj vprašanje izvajanja posameznih naložb, kamor je bil že tako skromen strokovni kader pretežno usmerjen. Tudi tu, kakor tudi v celotnem lesarstvu, je zelo vprašljiva kadrovska struktura vseh zaposlenih, ki je v našem primeru podpovprečna — vse preveč je ozkih profilov in premajhen delež z višjo in visoko izobrazbo. Gotovo lahko ugotovimo, da nam manjka arhitektov-oblikovalcev in tehnologov — načrtovalcev-futuristov, saj bi morali imeti že opredeljene usmeritve do leta 2000.

Ugotovimo lahko, da je lesarstvo tako v našem področju, kakor tudi širše v naši domovini, tradicionalna panoga, ki pa, žal, v srednjeročnih planih in razvojnih programih Slovenije nima nobenih posebnih prioritet. Ugotovimo lahko le, da imamo komparativne razvojne prednosti zaradi domače surovinske osnove, velike izvozne usmerjenosti in že doseženih izvoznih rezultatih, sorazmerno majhne tehnološke odvisnosti ter usposobljenosti ljudi in, da je bil v tem času dosežen izreden napredek lesarske dejavnosti.

Realizacija navedenih prednosti pa bo možna le s posodabljanjem obstoječih tehnologij ter usmerjanjem večjega deleža lesarske proizvodnje našega področja v nadaljnjo finalizacijo izdelkov iz lesa.

Tone Potočnik, dipl. ing.

VARNO DELO IN MI

Urejanje varstva pri delu je pogojeno s pravnimi predpisi, ki so se sprva nanašali le na načela o higienskem in tehničnem varstvu pri delu ter delovnih razmerjih. Z letom 1974 je varstvo pri delu z zakonskimi predpisi poseglo na področje tehničnega, zdravstvenega in socialnega varstva. V praksi pa se vedno znova pojavljajo prizadevanja za ugotavljanje vsebine in obsega, kakor tudi najbolj smotrne organizacije varstva pri delu, ki bi zagotavljalo takšno delovno okolje in takšne delovne in življenjske razmere, ki delavcu zagotavljajo fizično in moralno integriteto pri delu.

Pojem varstva pri delu torej zajema varstvene ukrepe, normative, postopke in opravila v zvezi z zagotavljanjem varstva ter inšpekcijsko nadzorstvo nad izvajanjem zakonskih in samoupravnih predpisov s področja varstva pri delu.

Namen varstva pri delu je, zagotoviti delavcem, da opravljajo svoje delo brez nevarnosti, da bi pri tem prišlo do telesnih poškodb ali zdravstvenih okvar.

Služba varstva pri delu v naši DO deluje že od 1. 1. 1961 in skuša po svojih močeh in s pomočjo samoupravnih organov doseči postavljene cilje, to je: »VARNO DELO«.

V prvih letih delovanja službe varstva pri delu je bilo delo v tej službi zelo težko, saj marsikomu, ki je odgovarjal za uspešno poslovanje, ni bilo jasno, da je varstvo pri delu sestavni del delovnega procesa, in da so varno delo dolžni organizirati ravno ti delavci. Z leti se je ta odnos do varnega dela spremenil tako, da so se delovni pogoji le izboljšali in da delo poteka varneje.

Nikakor pa ne moremo biti zadovoljni s stanjem varstva, ki ga imamo, saj so pokazatelji, s katerimi se ugotavlja stopnja varstva pri delu, še vedno nezadovoljivi. Poglejmo samo nekaj primerov iz analize nezgod za pretekla leta.

Leto	Število zaposl.	Število nezgod	% nezgod	Štev. izg. dni sk.	Štev. izg. dni na eno nezg.
1961	639	136	21,3	1960	14,4
1965	622	71	11,4	1137	16,1
1970	556	56	10,1	1184	21,2
1975	1076	112	10,5	1580	14,2
1980	1513	112	7,4	1815	17,8
1982	2060	189	8,8	2826	15,5

Pregled podatkov za teh 20 let kaže na velik porast zaposlenih, predvsem v zadnjih desetih letih. Ker pa nas bolj zanima stanje poškodb pri delu, vidimo, da se je pogostost nezgod zmanjšala v prvih petih letih za 50%. Glede na število zaposlenih se sedaj giblje med 7 do 10%, to poprečje je v primerjavi z lesno industrijo Slovenije visoko.

Z analizo nezgod ugotavljamo, da se je zmanjšalo število poškodb pri delu na strojih, da pa se povečuje število poškodb na poti na delo in iz dela ter pri transportnih

delih. Še vedno je v tehnoloških postopkih veliko težkega fizičnega dela, predvsem dvigovanja bremen in ročnega prelaganja, to so dela, pri katerih pride do velike utrujenosti med delovnim časom. Posledica tega je manjša pazljivost pri delu in večje število poškodb.

Vsako leto so se pripetile tudi od ene do tri težje poškodbe, le-te pa so resno opozorilo, da bo treba v bodoče varstvu posvetiti še veliko več pozornosti. Še vedno izstopajo nezgode, ki so se pripetile zaradi vpliva osebnih faktorjev in nepravilnega načina dela, oziroma neustrezne organizacije dela.

Navedene ugotovitve nas opozarjajo, da bo potrebno poskrbeti za boljšo motiviranost delavcev in dosledneje nadzirati izvajanje postavljenih ciljev.

Na področju zdravstvenega varstva je predvsem zakonodaja pripomogla, da se delavci na osnovi zdravstvenih pregledov razporejajo na ustrezna dela pred in med zaposlitvijo, tako da ne beležimo poklicnih obolenj.

Zelo veliko pa je bilo v tem času narejenega na področju tehničnega varstva. S sodelovanjem tehničnih služb in s preventivnimi pregledi smo uspeli vsaj pri novi strojni opremi doseči, da je varstvo vgrajeno v delovne naprave in s tem smo dosegli, da je pri delu na strojih minimalno poškodb oz. le 6% od vseh nezgod.

Zadnja leta je bil storjen velik korak na področju ekologije dela. Dokaj dobro so urejeni sistemi za odsesovanje prahu in plina, težje pa poteka urejevanje prekomernega hrupa na delovnih mestih. Nekaj uspešnih posegov je bilo narejeno v TSP Radlje in TP Pameče. V naslednjih letih pa bo potrebno v te namene izdvojiti več finančnih sredstev in

odpraviti škodljivosti ropota pri naših proizvodnih postopkih.

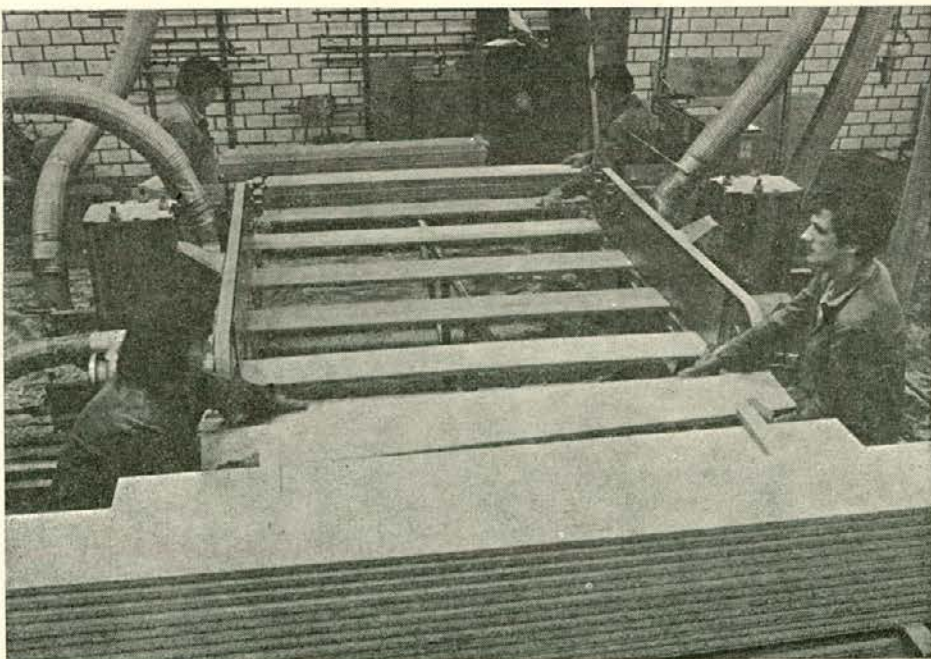
V tem trenutku pa lahko ugotovimo, da smo na področju humanizacije dela razmeroma zelo malo naredili. Morali bi izkoristiti napore sindikatov, da bi z vsestransko humanizacijo dela z vidika zdravstvene nege, varstva invalidov in varstva pri delu, dosegli zastavljene cilje. Predlog sindikatov je, da bi v OZD organizirali posebne odbore za varstvo pri delu, kot samoupravne organe, ki naj bi se direktno ukvarjali z vprašanji humanizacije dela, prav tako pa naj bi se sindikati vključevali v razprave o posodabljanju celotne zakonodaje oz. normative dejavnosti na področju varnega dela.

Ni dvoma, da je celotna politika na področju humanizacije dela odvisna od gospodarskega razvoja, saj nam vsak pogled v našo preteklost nazorno ilustrira, da so bili delovni pogoji odraz določenih gospodarskih gibanj. Dokumenti usmeritve našega gospodarskega razvoja, v katerih lahko najdemo tudi usmeritve v pomenu humanizacije dela, bi zaslužili konkretno tematsko obdelavo, zato je pred nami odgovorna naloga, da se dokopljemo do obvezujočih poti in sredstev, ki bodo zagotavljale, da bodo v bodoči program stabilizacije vključene kvalitetne rešitve humanejših delovnih razmer in s tem varnejšega dela.

Dosedanje izkušnje, pa tudi pomembni uspehi, ki so doseženi na področju razvijanja varnega dela so vsekakor dragocen kapital, na katerem lahko gradimo bodoče aktivnosti. Potrebno bo na celotnem področju humanizacije dela vložiti veliko naporov, da bi uveljavili pravo perspektivo osvoboditve dela v naši samoupravni družbi.

Taka usmeritev je tudi eden od pogojev za uspešno uresničitev gospodarske stabilizacije.

FRANCKA JURJEC, inž.

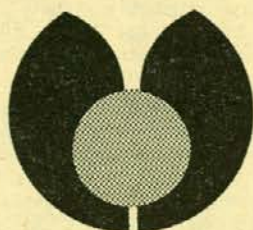

TP Pameče

KOROŠKA KMETIJSKA
ZADRUGA, n. sub. o.
SLOVENJ GRADEC

KOROŠKA ZADRUŽNA
HRANILNO KREDITNA
SLUŽBA, n. sub. o.
SLOVENJ GRADEC

PRILOGA ZA KMETIJSTVO

PRILOGA ZA KMETIJSTVO izhaja mesečno. Prilogo izdaja KKZ Slovenj Gradec in KZ HKS Slovenj Gradec in je sestavni del Viharnika.

Ureja uredniški odbor. Glavna urednica Rok Gorenšek in Jože Krevh.

Naslov: KKZ Slovenj Gradec, Celjska c. 7, Uredništvo priloge za kmetijstvo, telefon 842-341.

Klišeji in tisk: ČGP Večer Maribor, Tržaška c. 14, 62000 Maribor, 1983.

LETO III — STEVILKA 12

DECEMBER 1983

POŠTINA PLAČANA

VEČ DOHODKA OD ŽIVINOREJE

Z njiv in travnikov smo pospravili letošnji pridelek. Lepa in topla jesen nam je omogočila, da smo pašno sezono podaljšali še v november ter tako kasneje začeli trošiti zimske zaloge krme. Sedaj je čas, da ocenimo uspešnost našega gospodarjenja v tekočem letu in da začnemo razmišljati v tekočem letu in da začnemo razmišljati ter načrtovati za prihodnje leto.

Na sleherni kmetiji, bi kazalo oceniti pridelovalne in rejske dosežke v tekočem letu. Kakšen dohodek je bil dosežen, koliko bo ostalo po poravnavi vseh dolgov (odplačilo kreditov, plačilo računov za reprodukcijski material, »odrajtani« davki, zdravstveno in starostno zavarovanje itd.)? Takih in drugačnih stroškov je vedno več. Zato je prav in potrebno, da že sedaj razmišljamo, kako na kmetiji povečati dohodek in sorazmerno zmanjšati stroške, da bo ostalo več za osebno porabo družine in za nadaljnjo posodabljanje pridelovanja na kmetiji.

K tem razmišljanjem želimo prispevati nekaj pobud za bolj uspešno in donosnejše gospodarjenje v sledečem letu.

Naše kmetijstvo je po naravnih danostih in pogojih usmerjeno v živinorejo, za tržno prirajo mleka in klavne živine. Letos bomo vsi skupaj dosegli tak obseg prodaje:

— mleka 8.800.000 litrov

— klavne živine 1.160.000 kilogramov

Vse to je pridelano na približno 20.000 hektarjih kmetijskih zemljišč. To pomeni, da smo na 1 ha kmetijske zemlje pridelali za prodajo 440 l mleka in 58 kg klavne živine v živi teži.

Da bi lažje računali in primerjali, bomo prirajo klavne živine preračunali v mleko s faktorjem 6,5 ($58 \times 6,5 = 377$), kar da skupni tržni donos 817 l mleka na 1 ha. To pa seveda ni veliko, posebej če primerjamo z dosežki na nekaterih usmerjenih kmetijah, kjer priradijo in prodajo z 1 ha kmetijske zemlje že 3000 do 4000 l mleka, pa tudi že

preko 5000 l. Tudi pri priraji klavne živine so take razlike. Nekatere usmerjene kmetije priradijo in oddajo letno 500 do 600 kg klavne živine iz 1 ha kmetijske zemlje. Možnosti za povečano prirajo in s tem dohodka od živinoreje so torej še velike. Razumljivo je, da povsod ni moč doseči tako visoke priraje, zlasti ne na visokogorskih predelih, na strminah in plitkih zemljah. Kakršnekoli so že cene za mleko in klavno živino, razlike v doseženem dohodku na 1 ha kmetijske zemlje od kmetije do kmetije, so različne in očitne. Razlike so večje kot razlike v naravni rodovitnosti in donosnosti zemlje med posameznimi kmetijami. Ključ do boljšega uspeha je sicer preprost, vendar ga je ponekod težko obrniti, to pa je, pridelati več in boljšo osnovno krmo na kmetiji ter rediti več živine. Sedaj redimo 0,6 GVŽ (1 GVŽ = 500 kg žive teže) po

(Nadaljevanje na 2. strani)

OB JUBILEJU VIHARNIKA

Prisrčnim čestitkam ob 15-letnici »Viharnika« delovnega glasila »LESNE«, organizacije združenega dela za gozdarstvo in lesno industrijo iz Slovenj Gradca, se pridružuje tudi Koroška kmetijska zadruga Slovenj Gradec in uredniški odbor »Priloge za kmetijstvo«. Naše sodelovanje, ki je zadnji dve leti zares plodno, traja že precej dalj časa, namreč od prvega skromnega poskusa leta 1976 do danes. Od tedaj je minilo že sedem let. Vzrok za to, da je sodelovanje prav zaživelo šele zadnji dve leti, je predvsem v naši še ne povsem izživeti kmečki miselnosti, ki le počasi, na podlagi stoletnih izkušenj in razočaranj sprejema in osvaja nove pobude. Ko pa spozna, da so te koristne, se jih pa oklene z vsem srcem in jih vzame za svoje. Tako se je zgodilo tudi z našo prilogo za kmetijstvo v Viharniku.

Glasilo Viharnik je poleg »Koroškega Fužinarja« najbolj množično glasilo našega koroškega področja. Je eno izmed redkih, dragocenih glasil, ki si je tako po svoji strokovni kot tudi po svoji zunanji »ljudski« strani pridobilo s svojimi gospodarsko-političnimi, organizacijskimi, kulturnimi, narodno-pisnimi in drugimi informacijami svoj ugled in veliko priljubljenosti med svojimi bralci.

Z željo, da glasilo »Viharnik« s svojo »Prilogo za kmetijstvo«, še naprej informira, poučuje in razveseljuje svoje bralce in prijatelje na našem koroškem področju, želimo glasilo in njegovemu uredniškemu odboru še na mnoga, mnoga uspešna leta.

Uredniški odbor
»Priloge za kmetijstvo« KZZ

(Nadaljevanje s 1. strani)
hektarju. naš cilj pa naj bi bil rediti 1 GVŽ po hektarju.

Kako doseči ta cilj?

1. **Z obilnejšim gnojenjem** travnikov in pašnikov bomo najhitreje povečali pridelek domače krme. V tem letu smo porabili okrog 3 milijone kg gnojil, na 1 ha komaj 150 kg. Res da na odročnih, strmih in plitvih zemljiščih ne kaže intenzivno gnojiti. Tudi če gnojimo samo polovico naše rodovitne zemlje, so odmerki premali. Čistih hranilnih snovi damo komaj 90—100 kg, to pa je daleč premalo. Za doseganje večjih in kvalitetnejših pridelkov krme priporočajo naslednje odmerke:

— za dvokosne travnike preko 260 kg čistih hranil, te damo npr. v 700 kg NPK-11:11:16. To količino lahko nadomestimo z gnojevko ob dodatku superfosfata ali Tomasove moke;

— za trikosne travnike je treba dati že preko 300 kg hranil, to pa je že preko 900 kilogramov umetnih gnojil. Več kot polovico tega lahko damo z domačim gnojem, predvsem z gnojevko.

Pri več kosnih travnikih je pomembno, da dušik (N), ki ga trosimo v obliki KAN, damo v več obrokih, ker se sicer izpira, deluje pa hitro. Po vsaki košnji trosimo najmanj 150 kg/ha;

— čredinske pašnike moramo zelo obilno gnojiti, ker se nam to zadostno gnojenje najbolj poplača.

Za 1 ha čredinskega pašnika potrebujemo okrog 400 kg hranilnih snovi, za to ko-

ličino pa je treba potrositi okrog 1500 kg gnojil, od tega kar 700 kg KAN. Če je na razpolago gnojevka, bomo porabili seveda manj gnojil.

Skratka za vsako kmetijo je treba sestaviti okvirni gnojilni načrt, pri tem pa upoštevati rodovitnost zemlje (kemična analiza itd.) in razpoložljiva domača gnojila (gnoj, gnojevka, gnojnica) ter tako izračunati potreben nakup umetnih gnojil. Za pomoč je na razpolago združni pospeševalec.

2. Zboljšati spravilo pridelka krme

Z obilnim gnojenjem povečamo pridelek travne mase, pa tudi pospešimo rast. Zato je **zgodnejša košnja nujna**, če hočemo ohraniti tisto, kar nam je obilnejše gnojenje dalo.

Za poletno krmljenje je seveda najprimernejša urejena čredinska paša za krave, z menjavo košnje in pašnje na vseh travnatih površinah.

Pri pripravi krme za zimo moramo čimveč trave silirati. Znano in preizkušeno je, da se da ovelo travo odlično silirati, tako v stolpnih kot v koritastih silosih, ali pa kar na kupe, ki jih pokrijemo s plastično folijo. S siliranjem ohranimo največ hranilnih snovi v travi, pa še najenostavnejši in najcenejši način je. Vedeti je treba, da s traktorskim obračalnikom, z grabljalnikom in nakladalno prikolico pri sušenju mrve na tleh dobesečno omlatimo najvrednejše dele trave, to je listje. Uspešnejše je seveda dosuševanje na skednju z ventilatorjem. V

vseh alpskih-hribovskih deželah postaja ovela silirana trava glavna zimska krma. Sena pripravimo le malo. Za zadostno krmljenje za zimsko sezono, ki traja okrog 200 dni, potrebujemo za vsako GVŽ (odraslo govedo v živi teži 500 kg) 7—8 m³ silaže, če bomo še pokladali nekaj sena. Zelo ovele travne silaže (40% suhe snovi) pa potrebujemo 9—10 m³ za 1 GVŽ. Pri bolj suhi silaži sena ne potrebujemo. Za napolnitev 10 m³ silosa potrebujemo odkos iz okrog 0,5 ha travnika zelo zgodnje košnje, silažne koruze pa iz približno 15 arov. Te številke navajamo za orientacijo, da si lahko sami izračunate potrebne podatke za siliranje.

3. **Celodnevna paša** za vzrejo mlade živine in pitanje je preizkušen in zelo uspešen način izkoriščanja travnatih površin v hriboh. Ta način reje se zelo širi po alpskih deželah pa tudi pri nas ga z uspehom uvajajo. Kako urediti celodnevno pašo, smo opisali v prejšnjih številkah VIHARNIKA.

Zadostno gnojenje, pravočasna košnja, siliranje ovele trave, uvajanje urejene čredinske paše za krave in celodnevne paše za mlado in pitovno živino so v praksi preizkušeni in zanesljivi ukrepi za povečanje živinorejske proizvodnje in pocenitev pridelovanja. Drugi del ukrepov pa se izvaja v hlevu pri odbiri živine, krmljenju in zdravstvenem varstvu. O tem pa drugič.

URŠIČ IVAN, dipl. ing. agr.

Poslovanje koroške zadružne hranilnice

Vsako leto je 30. oktober svetovni dan varčevanja. Na ta dan vse svetovno časopisje in vsa svetovna javna občila poudarjajo izredni pomen varčevanja, tako za varčevalce kot za splošno ekonomiko vsake družbe.

Akciji za čim širše varčevanje bi se vsekakor še tem bolj organizirano morali pridružiti tudi mi, če se pri tem omejimo na ozko področje varčevanja na našem podeželju, torej na tistem področju, ki ga pokriva v slovenskem merilu 62 hranilno kreditnih služb, katerim je konec leta 1982 bilo zaupanih kar 4 milijarde in 286 milijonov novih din hranilnih vlog. Slovenski kmet je že tradicionalno znan kot dober varčevalec, kar dokazuje gornje visoko stanje hranilnih vlog pri združnih hranilnicah.

Čemu bi varčevali?

Naša družba pripisuje posebno v zadnjem času velik pomen pridelovanju hrane, kar sodi med naše prednostne naloge. Proizvajati čim več in čim kvalitetnejše. To pa lahko dosežemo le s stalnim posodobljanjem in modernizacijo proizvodnih sredstev. Za te namene vsekakor lahko najamemo posojila, vendar so le ta vezana na soudeležbo lastnih sredstev ter na soudeležbo sredstev hranilne službe. Hranilna služba pa razen hranilnih vlog in kreditov, najetih pri bankah, ne poseduje nikakih lastnih sredstev. Da je lahko koroška hranilnica do sedaj odobrila praktično vse vložen kreditne zahtevke, gre velika zasluga prav varčevalcem, ki so svoje, pa četudi samo začasne, prihranke zaupali svoji hranilnici.

Proslava 100-letnice slovenskega združnega hranilništva

Pri hranilnici so se zbirale vloge, ki so varčevalcem služile za lastno soudeležbo, kadar so se odločili za manjšo ali večjo investicijo, pri kateri so potrebna dodatna bančna sredstva. Iz sredstev zbranih hranilnih vlog lahko hranilnica odobrava v vsakem času vse vrste posojil kot začasna premostitvena posojila za nakup mehanizacije in vseh vrst kmetijske opreme daje akontacije na les in pogodbene kmetijske pridelke kakor tudi posojila za nakup reprodukcijskega materiala.

Nekaj podatkov iz poslovanja hranilnice v času 1. 1. 1983 do 30. 9. 1983

Promet s hranilnimi vlogami v 000

področje	stanje vlog	vložene vloge	dvignjene vloge	stanje vlog
	1. 1. 83	1. 1. do 30. 9. 1983	1. 1. do 30. 9. 1983	30. 9. 83.
Slovenj Gradec	85.906	215.854	208.484	93.276
Dravograd	21.242	47.637	41.829	27.050
Ravne	34.616	64.247	55.042	43.821
Radlje	28.136	105.801	90.780	37.157
SKUPAJ:	169.900	433.539	402.135	201.304

Gibanje in stanje investicijskih posojil kmetom v 000

področje	stanje posojil	vrnjena posojila	izplačana posojila	stanje posojil
	1. 1. 1983	1. 1. do 30. 9. 1983	1. 1. do 30. 9. 1983	30. 9. 1983
Slovenj Gradec	59.849	12.713	27.493	74.629
Ravne	26.741	5.588	16.596	37.749
Dravograd	25.187	2.872	8.415	30.730
Radlje	63.429	6.192	28.569	85.806
SKUPAJ:	175.206	27.365	81.073	228.914

Iz tabele o prometu s hranilnimi vlogami opazimo sorazmerno ogromen promet, medtem ko so hranilne vloge v obdobju devetih mesecev leta 1983 porasle za 18%.

Pri koriščenju kreditov ugotavljamo, da je do 30. 9. 1983 bilo na novo izkoriščenih 81 milijonov investicijskih kreditov, vrnjenih pa 27 milijonov kreditov. Stanje pa se je povečalo za 30%. V skupnem stanju posojil je 59% bančnih sredstev in 41% hranilnih vlog.

Poleg investicijskih posojil je hranilnica s sodelovanjem ustanoviteljev pričela s posojili reševati tudi stanovanjsko gradnjo kmetom. Za te namene je bilo v letu 1982 in 1983 odobreno na področju

Slovenj Gradca	9.085,— din posojil
Raven	5.763,— din posojil
Dravograda	150,— din posojil

Radelj 1.250,— din posojil
Skupaj stanje stan. posojil 16.248,— din

Odobranje stanovanjskih posojil pa je vezano na namensko vezana sredstva za te namene. Šele na namensko vezana sredstva doda hranilna služba 70% iz hranilnih vlog.

Omeñiti je potrebno vsekakor dajanje posojil v obliki akontacij, bodisi na les ali pogodbene kmetijske pridelke. Te vrste posojil se dajejo v vseh nujnih primerih, odobravajo pa jih ustanovitelji in to gozdarski obrati, če gre za akontacije na les, oziroma temeljne zadružne organizacije, če gre za akontacije na kmetijske pridelke. Za vrnitev tega posojila tudi jamči ustanovitelj, ki ga je odobril.

V letu 1983 je bilo teh posojil odobrenih in izplačanih na področju Slovenj Gradca 4.410,— din
na področju Dravograda 2.276,— din
na področju Raven 9.150,— din
na področju Radelje 7.205,— din
skupaj: 23.041,— din

Ako seštejemo vse izplačane namenske kredite v letošnjih devetih mesecih, ugotovimo, da so kmetje Koroške regije pri svoji hranilnici prejeli kar 120 milijonov novih din posojil. V tem pa niso prikazana posojila, ki jih kooperanti prejmejo za kreditiranje redne proizvodnje, kar pa znaša tudi ca 50 milijonov din, ta sredstva pa so v pretežni meri najeta pri TKB. Že ta skromni prikaz delovanja koroške hranilnice dokazuje, da je ta veliko prispevala k hitrejšemu razvoju naše krajine ter pripomogla, da pogodbeni kmetijska proizvodnja kljub neugodnim pridelovalnim pogojem (hribovita in razdrobljena zemljišča) in kljub neuskaljenemu cenovnemu razmerju vsakoletno raste in to celo hitreje kot je republiško poprečje.

In za zaključek bralce Viharnika še seznanjam, da je v letošnjem letu slovensko hranilništvo praznovalo 100-letnico svojega obstoja. Na osnovi zakona z dne, 9. aprila 1883 je bila v Celju ustanovljena prva zveza slovenskih posojilnic. Ob priliki visokega jubileja obstoja hranilništva je bila v Cankarjevem domu proslava, kjer je bil podan pregled razvoja in delovanja zadružnih hranilno-kreditnih služb v minulem stoletju. Že samo dejstvo, da so hranilne službe dočakale tako visok jubilej, ter da po sto letih obstoja še vedno opravljajo pomembno poslanstvo na Slovenskem je dokaz, da so bile kmetom potrebne v času boja za narodnostni obstoj, potrebne in koristne pa so tudi danes, ko bojujemo boj za gospodarsko stabilizacijo, za pridelavo več hrane ter prvenstveno za hitrejši razvoj in posodobitev kmetijstva Koroške regije ter s tem v zvezi višji standard in večjo socialno varnost prebivalcem, ki se ukvarjajo s kmetijsko dejavnostjo.

Za doseg te ciljev pa bo potrebno še več lastnih sredstev. Zato naj se vsa razpoložljiva sredstva stekajo na hranilne vloge z geslom »Ves začasno prosti denar iz kmetijstva in gozdarstva naj se vrača nazaj v kmetijstvo in gozdarstvo«. Dosedanje delovanje v tej smeri je dalo pomembne uspehe.

SLAVKO SLEMNIK

RAZBORSKA MLEČNA PROGA

Ko pri izpolnjevanju planskih obveznosti govorimo o povečani mlečni proizvodnji, gre to največkrat na račun novih kooperantov ali pa celo novih »mlečnih« prog s hribovskega področja, kjer so še velike rezerve, pa čeprav prevoz podražuje to vrsto tržne proizvodnje.

Takšno hribovsko področje je tudi Razbor, kjer se je v pogledu kmetijstva, odkar so se vključili v organizirano proizvodnjo mleka, veliko spremenilo. Spomnimo se samo nekaj let nazaj, ko so te kmetije kljub poprečno velikim površinam, spitale le po par pitancev letno, ostali in pretežni dohodek jim je bil gozd. To pa je bila le slaba podlaga za razvoj živinoreje. Želja po napredku in večjem dohodku jih je navedla, da se tudi oni, čeprav zelo oddaljeni, vključijo v organizirano proizvodnjo mleka.

Začetek oddajanje mleka je bil skromen, saj je bil stalež krav majhen z nizko mlečnostjo, sčasoma pa se je proizvodnja povečala in z ureditvijo so se postopoma v oddajo mleka vključile skoraj vse kmetije na tem področju.

Proga se je organizirala l. 1980, ko je »Kotnikov« Drago, sin najvišje ležeče kmetije v Razborju (950 m) prevzel prevoz mleka v dolino. 11. februarja 1980 je na 13 km dolgi progli prvič naložil kangle z mlekom v svoj džip ter v zbiralnico v Podgorje pripeljal manj kot 100 l mleka. Od takrat se je količina naglo povečevala, saj je letos v poletnih mesecih dnevno pripeljal do 800 l mleka.

(Nadaljevanje na 4. strani)

Slika: Drago Knez, p. d. Kotnik, prejema priznanje in nagrado za visoko proizvodnjo mleka ter prevoz mleka iz Razborja

Razvojne poti kmetijstva v ravenski občini

Kmetijstvo v ravenski občini po gospodarski plati, če ga primerjamo z industrijo, ne pomeni veliko. Že podatek, da je v letu 1982 znašal družbeni proizvod iz kmetijstva komaj nekaj odstotkov, dovolj zgovorno potrjuje to ugotovitev.

Seveda pa to ne pomeni, da kmetijstva v občini ne potrebujemo. V prizadevanja, da v Sloveniji z leti pridelamo dovolj hrane, se aktivno vključuje tudi ravensko kmetijstvo. Naravne možnosti in proizvodni rezultati kažejo, da ima kmetijstvo v teh krajih še ogromne neizkoriščene možnosti.

V občini je skupaj 905 kmetij, ki so v obliki celkov raztresene po koroških hribih Vsaka kmetija predstavlja zaokroženo celoto, ki jo sestavljajo stanovanjska hiša in gospodarsko poslopje v sredini, travniki, njive in pašniki. Ta oddaljenost med kmetijami in nekakšna izoliranost predvsem v zimskih časih je vtisnila značilen pečat v značaj koroškega kmečkega človeka.

Govedoreja in ovčarstvo sta bili že nekoč v naših krajih močno razviti. Dokaz za to so velika gospodarska poslopja. Nekatere kmetije na obronkih Tople, Koprivne, Javorja in Bistre so redile sto in več ovac.

Za vsako kmetijo je bilo značilno avtarktično gospodarjenje. To pomeni, da je vsaka kmetija pridelovala od žit, okopavin, do mleka, mesa in volne. Delo je bilo ročno, kar pa na kmetijah ni bil problem, saj je bilo na domačijah veliko ljudi. Značilni so koroški kmečki običaji, ki jih z različnimi turističnimi prireditvami poskušamo ohraniti tudi za bodoče rodove. Zaradi neugodnih naravnih pogojev so bili pridelki žit in okopavin pičli. Največkrat so komaj povrnilo seme. Ljudje so živeli skromno.

Začetki usmerjanja kmetijstva v tržno proizvodnjo segajo v leto 1971. Takrat je nekaj zagnanih naprednih kmetov spoznalo, da brez usmerjanja, brez modernizacije kmetij ne bo napredka. Začetki so bili skromni. Kmetje so si preko zadruge prikrbneli prve kmetijske stroje, obnovili so gospodarska poslopja in pričeli uporabljati večje količine umetnih gnojil. V tem letu je tedanja kmetijska zadruga Prevalje odkupila 210.000 l mleka in nekaj tisoč kilogramov klavne živine. Čeprav skromni začetki, so rezultati kmete in kmetijske strokovnjake navdajali s ponosom in optimizmom. Z ustanovitvijo koroške hranilnice in posojilnice so bili dani začetki za organizirano kreditiranje naložb v kmetijstvo. S preusmeritvenimi programi, ki jih je pospeševalna služba izdelala za vsako kmetijo, so kmetje dobili kredite za obnovo go-

spodarskih poslopij, za nakup kmetijske mehanizacije, za izgradnjo silosov in nabavo plemenske živine. Čeprav so posamezni kmetje gledali na tak način usmerjanja kmetij z nezaupanjem, je praksa pokazala, da je le tako mogoče doseči napredek.

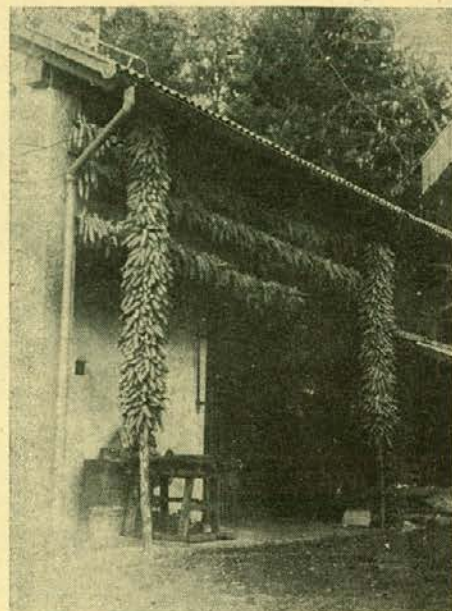
V teh letih smo zgradili preko sto novih govejih hlevov, več kot 500 smo jih obnovili, zgrajenih je bilo čez 600 silosov, na kmetijah pomaga pri delu preko 700 traktorjev. V teh letih so dobile kmetije novo podobo. Nekateri se lahko pohvalijo s takimi proizvodnimi rezultati, ki jih dosegajo kmetje v zapadno evropskih državah. Ob koncu letošnjega leta bo v občini preusmerjenih preko 400 kmetij, ki bodo dale 1.900.000 l tržnih viškov mleka in preko 400 ton klavne živine. To so izredno vzpodbudni podatki, če pomislimo, da je v občini samo še 5,5% kmečkega življa in da so vse kmetije hribovske in gorske.

Zavedamo pa se, da še nismo izkoristili vseh naravnih danosti za večjo kmetijsko proizvodnjo. Z dolgoročnim razvojnim programom kmetijstva, ki je bil izdelan letošnje leto, smo ugotovili, da v občini redimo komaj 5.000 glav goveje živine, oziroma da znaša stalež GVŽ komaj 0,48 po hektarju. S programom smo načrtali, da bodo do leta 2000 usmerjene v tržno proizvodnjo vse kmetije in da bomo stalež goveje živine podvojili. Glavna usmeritev bo govedoreja in to prireja mleka, pitanje goveje živine in vzreja plemenskih telic. V prirejo mleka bodo usmerjene predvsem nižinske kmetije, ki imajo ugodne pogoje za pašno kosno rabo in ležijo bliže potrošnim centrom. Te kmetije bodo dajale preko osem milijonov tržnih viškov mleka.

V pitanje govedi bomo usmerjali višje ležeče kmetije, ki imajo ugodne naravne pogoje za pridelovanje travne in koruzne silaže. Iz teh kmetij bomo na leto odkupili preko 900 ton klavne živine. Gorske kmetije, ki imajo ugodno planinsko pašo, bomo usmerjali v vzrejo plemenskih telic. Vsako leto bomo lahko prodali preko 100 glav visoko brejih plemenskih telic.

Iz teh podatkov je razvidno, da bomo ob zaključeni preusmeritvi odkup mleka potrojili in odkup klavne živine podvojili. Čeprav so to visoke številke, pa se moramo zavedati, da bomo po zaključeni preusmeritvi redili še vedno komaj 1,08 GVŽ na hektar. Če poznamo podatke kmetijstva zapadno evropskih držav, kjer ponekod redijo že preko 3 GVŽ na hektar, potem je jasno, da naš program ni pretiran.

Za uresničitev zastavljenih ciljev pa bo potrebno zagotoviti precejšnja denarna sredstva. Za usmeritev vseh kmetij bo po-

trebno pridobiti preko 400 milijonov kreditov in to pod ugodnimi pogoji.

Ves ta razvoj pa bo povezan s strokovno usposobljeno pospeševalno službo, ki bo znala vse najnovejše znanstvene dosežke v kmetijstvu prenesti v prakso. Kmetijska in veterinarska pospeševalna služba bosta morali tesno sodelovati, saj bo vsaka usmerjena kmetija zahtevala veliko strokovne pomoči in znanja.

Poudariti moramo, da je bilo že doslej sodelovanje gozdarjev, kmetijcev in veterinarjev vzgledno. Za uspehe na področju kmetijstva gre pripisati pospeševalni službi in gozdarjem, ki so v teh letih do vsake kmetije speljali cesto in že večino kmetij povežali s telefoni. Tudi pospeševalno delo veterinarske službe je pri razvoju govedoreje dalo ogromni prispevek. Načrtno osemenjevanje, dobra preventivna služba in drugi ukrepi so pripomogli k takim uspehom.

In nenazadnje, teh uspehov vsekakor ne bi dosegli, če ne bi imeli koroškega kmetijskega človeka. Tudi bodoči razvoj kmetijstva, ki smo ga načrtali s programom, bo predvsem odvisen od našega kmeta. Če bo ljudem na kmetijah zagotovljena socialna varnost in gmotni položaj, kot ga ima industrijski delavec, bo ostal na svoji domačiji, in bo za kmečko delo navdušil tudi naslednika.

Zavedajmo se, da postaja kmetijstvo eden ključnih dejavnikov stabilizacije našega gospodarstva. Pri tem pa ne smemo pozabiti, da tudi naše hribovske kmetijstvo lahko pri tem prispeva velik delež.

Jože Pratnekar, dipl. ing. agr.

(Nadaljevanje s 3. strani)

Po letih je viden tak porast:	prevoženi km
leta 1980 — 119.134 litrov	1980 — 13.000 km
leta 1981 — 158.324 litrov	1981 — 14.600 km
leta 1982 — 184.218 litrov	1982 — 14.600 km
9 mes. 1983 — 171.366 litrov	42.200 km

Ne smemo pa pozabiti, da so pri prevozu nastopile tudi težave, predvsem zaradi vremenskih neprilic, saj zime s svojimi snežnimi zameti te kraje dobesedno odrežejo od sveta.

Le trdni volji in trdoživosti teh kmetov se je treba zahvaliti, da se je progla obdržala poletni in pozimi ter kmetijam prinesla potreben dinar, Razborčani so znali ta dinar tudi dobro izkoristiti,

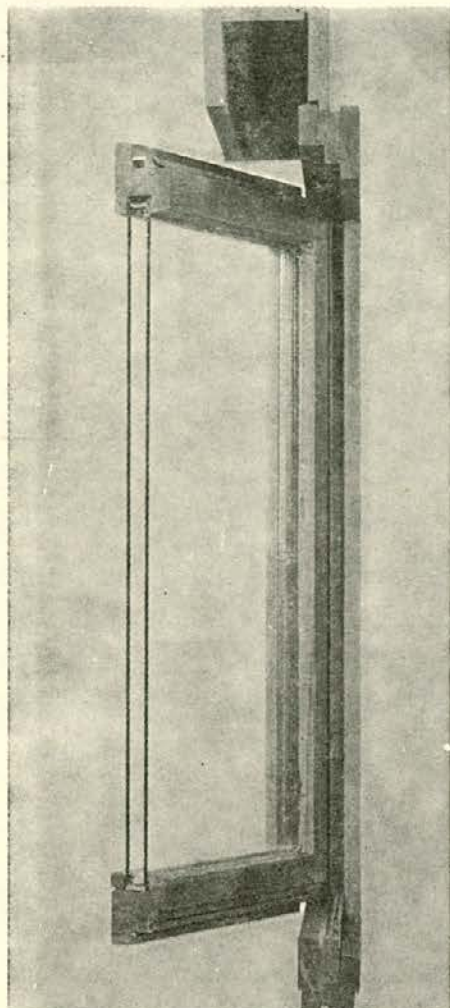
saj so ga oplemenitenega s krediti zadrugne hranilnice in banke vložili v obnovo in gradnjo hlevov ter nabavo mehanizacije. Novih hlevov je v Razborju osem, vseljeni so že pri »Kavniku«, »Podvajšku«, »Mevcu« in »Ledineku«, kmalu pa bodo še pri »Ronetu«, »Anžeju«, »Vrhovniku« ter »Triplatu«. Lopate za nov hlev pa so zasadili še pri »Šublu« in »Epšeku«.

Seveda pa bo potrebno poleg gradenj, pozornost posvetiti tudi izboljšanju krmne baze, posebno travinja, saj je zaradi visoke nadmorske višine pridelava silažne koruze ponekod že vprašljiva. Dobra čreda in dobra krma pa bo tudi porok za visoko proizvodnjo, ki jo tudi pričakujemo zaradi tolkih vlaganj.

Danica Onuk, ing. agr.

NAŠI IZDELKI

V novejših prospektih Lesne so v sliki in besedi predstavljeni izdelki finalnih temeljnih organizacij:

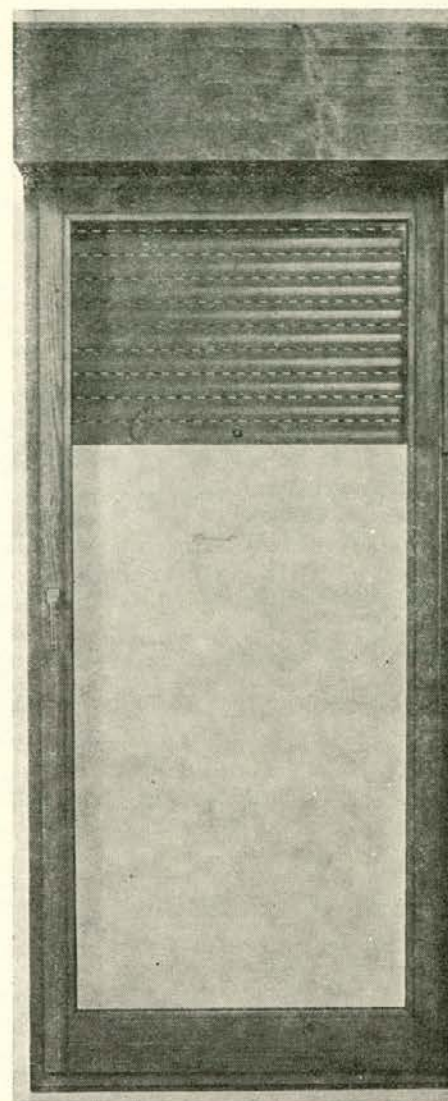

TOZD TSP RADLJE — PODVELKA

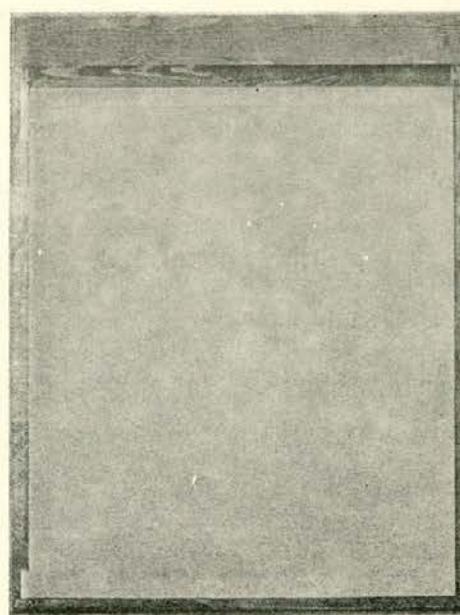
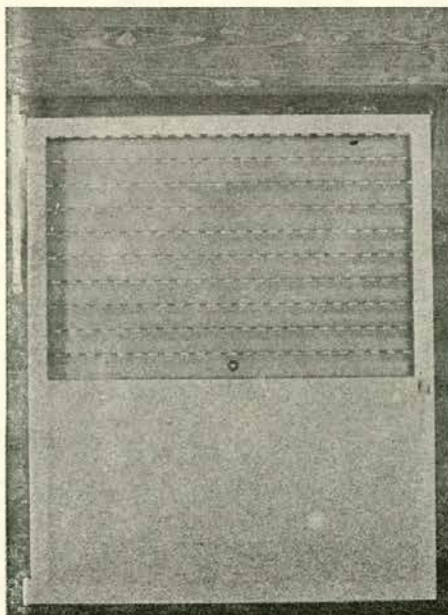
— **IZOLIR OKNO** je industrijsko izdelano, odlikuje pa ga vrhunska kvaliteta. Tesnilo z izolirno šipo zagotavlja odlično toplotno in zvočno izolacijo. Izolirna šipa se niti ne rosi, niti ne praši, tako da odpade zoprno zamudno vmesno čiščenje. Življenjska doba okna je dolga, vzdrževanje pa enostavno. Okenski okvir je impregniran. Vsak detajl je skrbno premišljen, celota pa je lepo in uporabno oblikovano okno, ki ga zaradi svojih lastnosti, materialov, iz katerih je narejen, oblike in velike izbire različnih dimenzij lahko vgradimo tako v individualne, klasične zidane ali montažne hiše kot v javne in poslovne stavbe.

Z izolir okni je lahko kombinirana roletna omarica in omarica za platneno zaveso. V roletno omarico je vgrajena PVC roleta.

Konstrukcijsko je okno izdelano tako, da lahko nanj montirajo tudi druga senčila: naoknice, zunanje in notranje žaluzije, platnene zavese.

— **INTRO OKNO** je kvalitetno serijsko izdelano okno. Ustreza tako klasični kot sodobni vzidavi v vsako individualno hišo, poslovno ali javno zgradbo. Tesnilo z izolirno šipo zagotavlja odlično toplotno in zvočno izolacijo. Življenjska doba intro okna je dolga, vzdrževanje pa enostavno. Okenski okvir impregniran. Okensko krilo je iz plastične mase, ki je ni potrebno pleškati. Izolirna šipa se niti ne rosi, niti ne praši. Pri dani okenski površini ima največjo možno svetlobno površino. Ustreza tako individualnemu kupcu kot projektantu večjih objektov. Z intro oknom je lahko kombinirana roletna omarica, v kateri je vgrajena PVC roleta in omarica za platneno zaveso. Nanj lahko montiramo tudi druga senčila kot so naoknice, zunanje in notranje žaluzije ter platnene zavese.

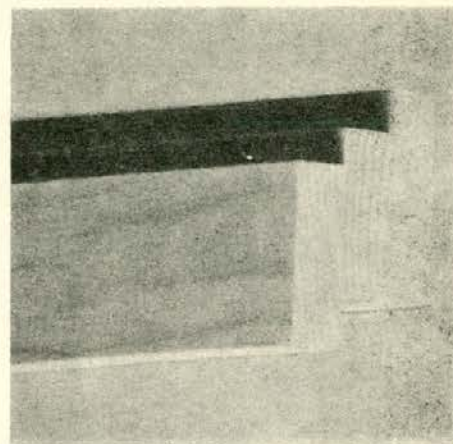
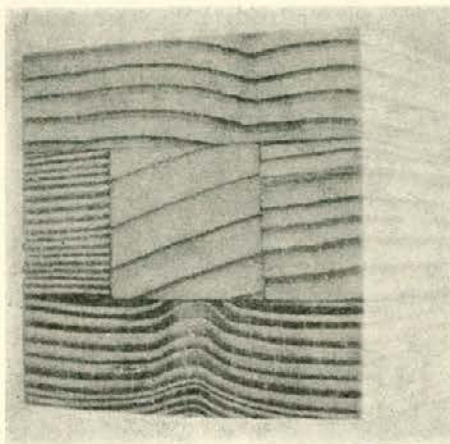
NAŠI IZDELKI

— **LEPLJENI ELEMENTI** so izdelani iz lesa smreke ali jelke, ustrezno dogovorteni kvaliteti in vlažnosti lesa do 12 % in to v dolžinsko spojeni, debelinsko lepljeni ali lamelirani izvedbi. Lepljeni leseni elementi so zlepljeni z lepilom, odpornim proti vodi.

Vrste elementov:

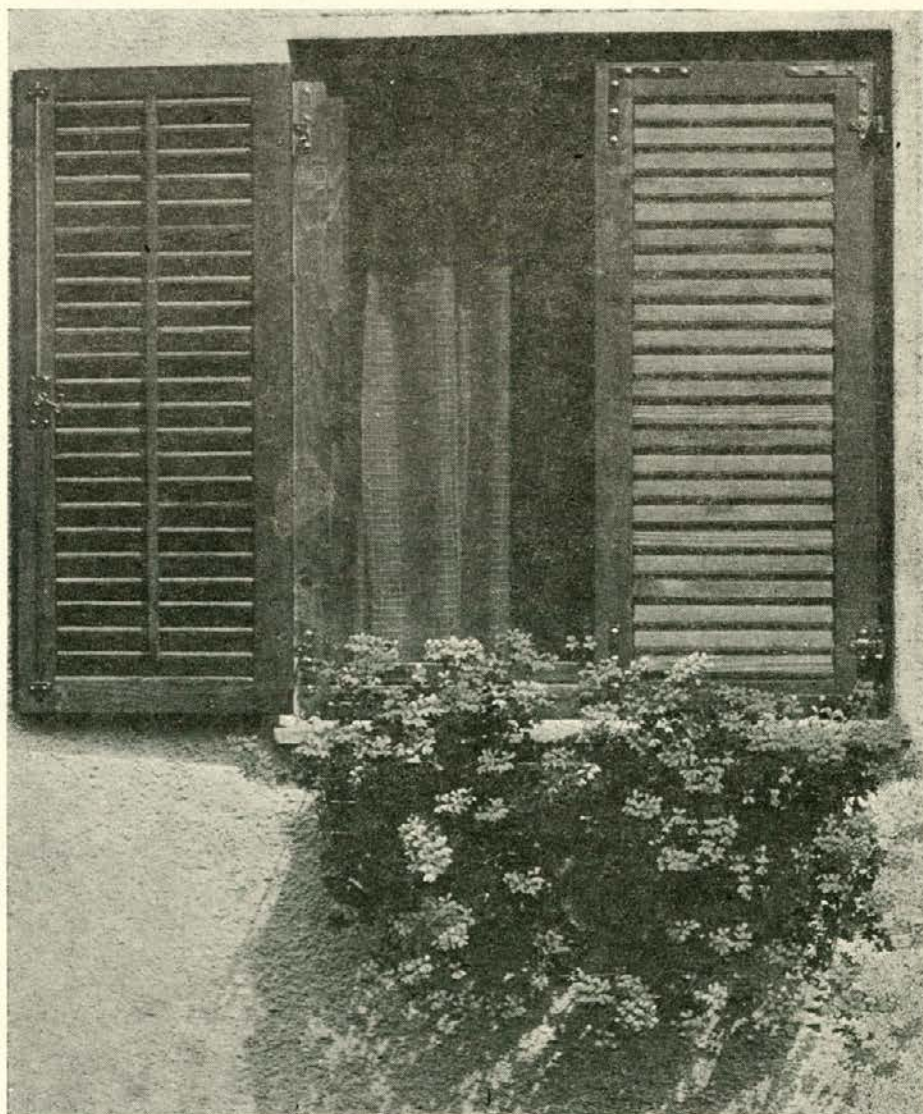
1. dolžinsko spojeni elementi,
2. dolžinsko spojeni in debelinsko lepljeni elementi,
3. lamelirani in širinsko lepljeni elementi,
4. dolžinsko spojeni, debelinsko lepljeni in lamelirani elementi.

Lepljene lesene elemente je mogoče uporabiti za masivno pohištvo, stavbno pohištvo in pohištvo za opremljanje bivalnih prostorov. Elementi so sestavljeni in prilagojeni danim zahtevam.

— **POLKNA POHORJE** s preničnimi rebri (lamelami) so izdelana iz smrekovine in jelovine. Vsi leseni deli so površinsko zaščiteni. Zaščiteno je tudi okovje. Z notranje strani se polkno zapre z zapornim mehanizmom, odprto pa se pritrdi na fasadi s posebnim pritrdilnikom. Montaža polken je enostavna.

— **OKNO IZOLIR ENA** je novost v programu stavbnega pohištva Lesne. Konstrukcijsko je popolnoma enako izolir oknu, le da ni zastekljeno in da ima vgrajeno klasično okovje, ki omogoča odpiranje okenskega krila po navpični osi. Profil okenskega krila je tak, da lahko za okno izolir ena izberemo enojno, dvojno ali trojno zasteklitev. Vsa okna 100 cm širine in več so dvokrilna.

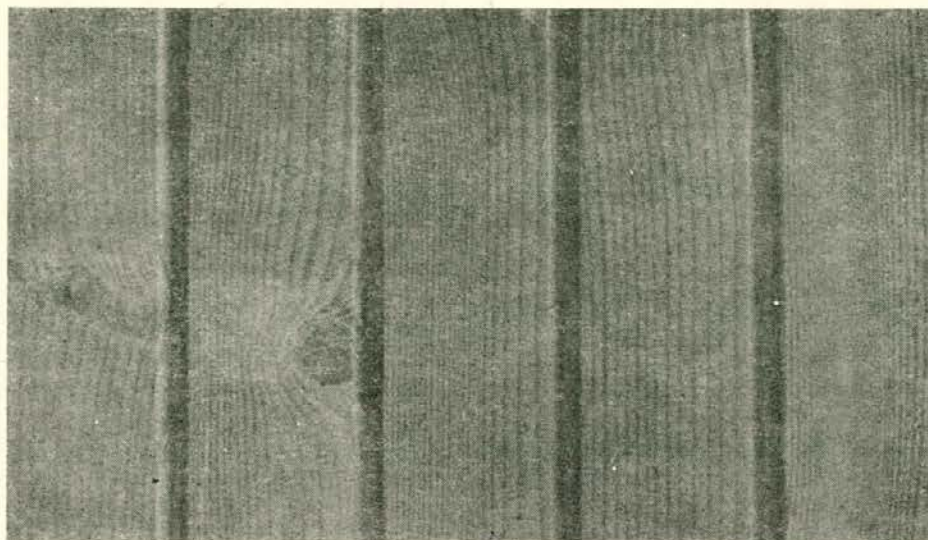

NAŠI IZDELKI

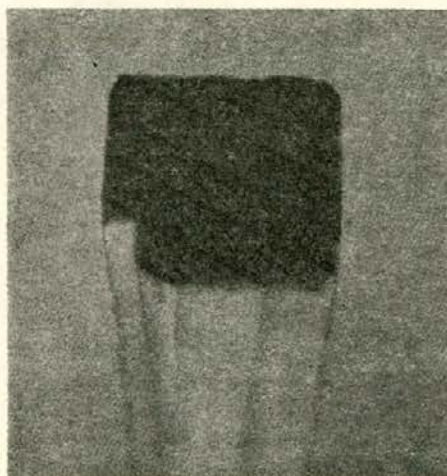
— MASIVNE OBLOGE IN LADIJSKI POD

Masivni les ima veliko dobrih lastnosti. Ni občutljiv in ga lahko vzdržujemo. Je odličen toplotni in zvočni izolator, za njim lahko skrijemo vsako nelepo steno. Obloga iz lesa na steni, stropu ali tleh ustvarja občutek toplote in prijetno ozračje v prostorih, kjer živimo.

Masivne obloge in ladijski pod izdelujemo iz lesa smreke ali jelke in so profilirane tako, da se širinsko sestavljajo na utor in pero.

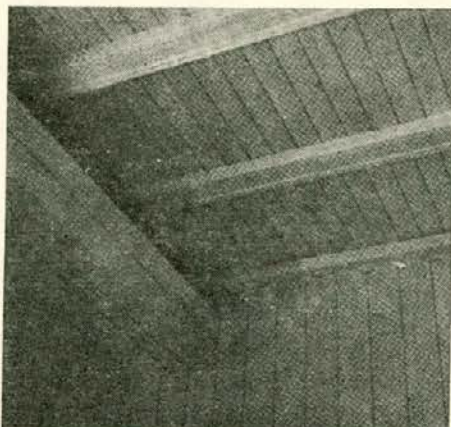

— LETVICE različnih profilov so izdelane iz lesa smreke ali jelke. Obdelamo jih do različnih faz: brušene, rezkane, skobljane ali površinsko obdelane z lazurami.

TOZD TOVARNA POHISTVA PAMEČE

— STENSKÉ IN STROPNE OBLOGE so izdelane iz ivernih plošč in furnirane z različnimi plemenitimi furnirji (mahagoni, anigre, koto, jesen, brest, hrast, mecesen, smreka). Površine so obdelane s polblešččim lakom v naravni ali luženi izvedbi. Te obloge so bodisi gladke ali pa hrapave (otipljiva struktura lesa). Na stene in strop jih je lahko pritrditi.

NAŠI IZDELKI

TOZD TOVARNA POHIŠTVA PREVALJE IN
TOZD TOVARNA POHIŠTVA PAMEČE

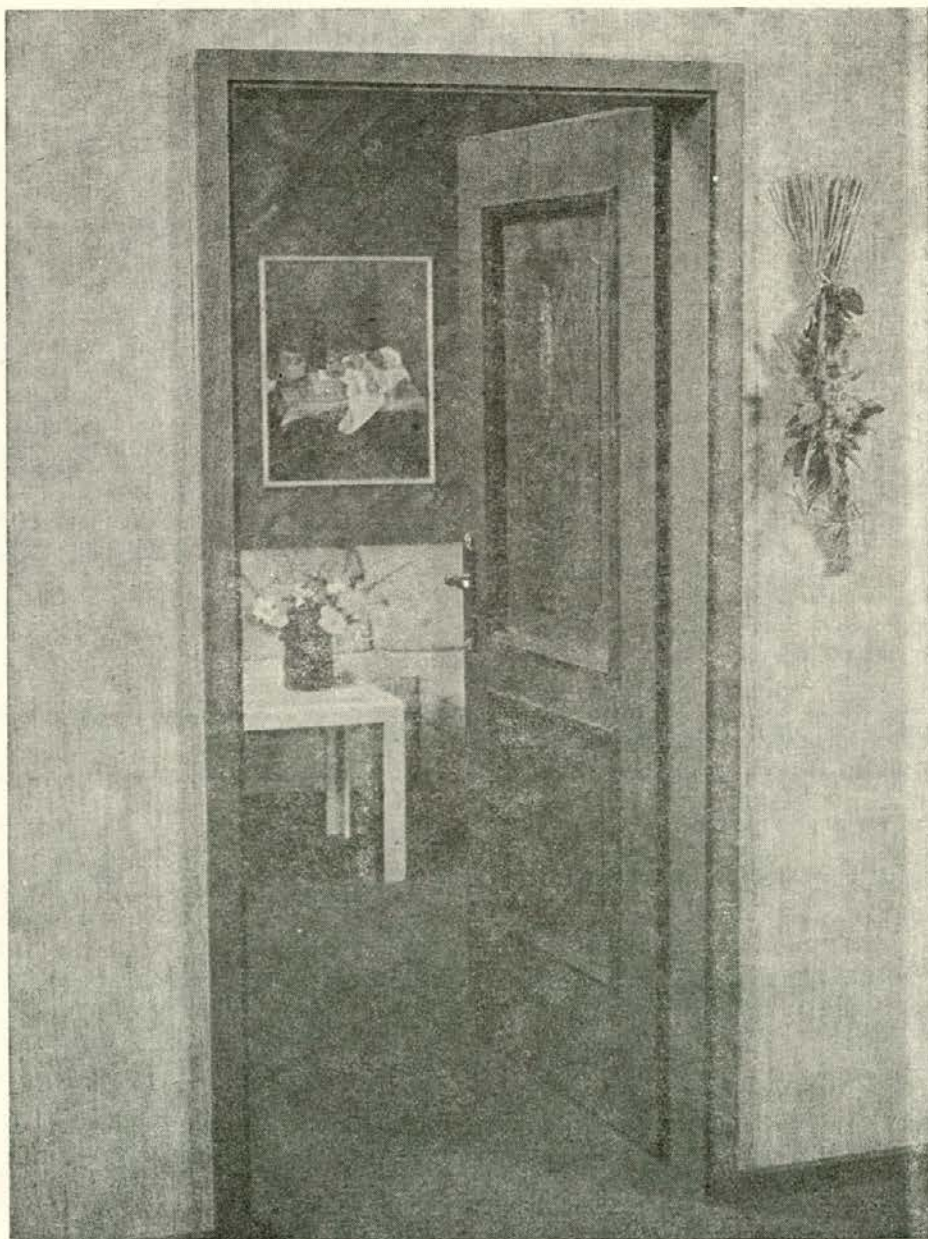
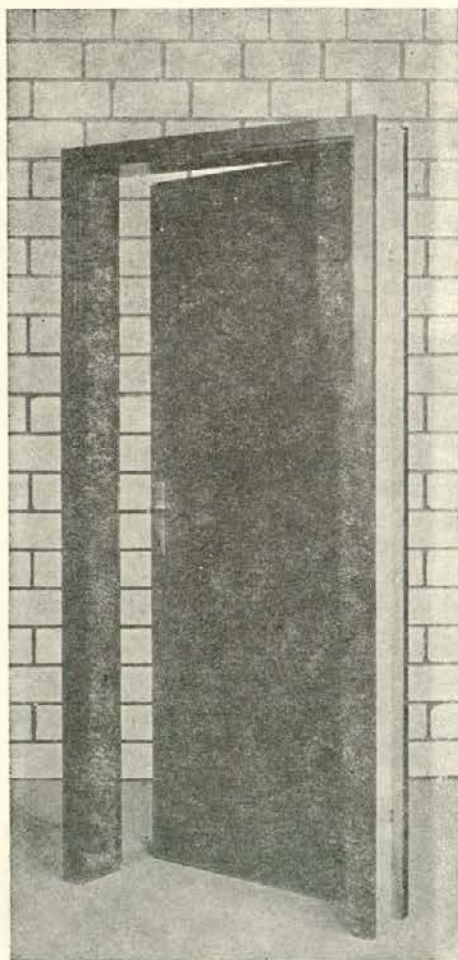
— SUMO VRATA IN SUMO PODBOJ

Sumo vrata so trdna, lahka in trajna ter jih preprosto, brez večjih težav, vgradimo v stanovanja, poslovne prostore, hotele, lokale itd. Tovarna pohištva Pameče izdeluje tri vrste sumo podbojev: podboj, podboj z nadsvetlobo in zgornjim prečnikom in podboj z nadsvetlobo brez gornjega prečnika.

Vratna krila izdeluje TP Prevalje iz masivnega lesa smreke, plemenitega lesa, lesonita plošč in plemenitih furnirjev. Izdeluje polnokrilna vrata, vrata z majhnim izrezom in vrata z velikim izrezom za zasteklitev. Pri večjih naročilih so lahko dimenzije odprtini prilagojene želji naročnika, prav tako pa na željo naročnika opremijo krila s kukalom ali prezračevalno rešetko.

Vrste luženih kril: lužena krila brez okrasnih letev, lužena s standardno (vzdolžno, list do lista) sestavo furnirja in dodatno oblikovana s stilnimi okrasnimi letvicami, ki so lužene v enakem barvnem tonu kot osnovna površina vratnega krila, lužena s sestavo furnirja v sliko in oblikovana s stilnimi okrasnimi letvicami.

Vsa vratna krila se barvno in po materialu ujemajo s furniranimi sumo podboji.

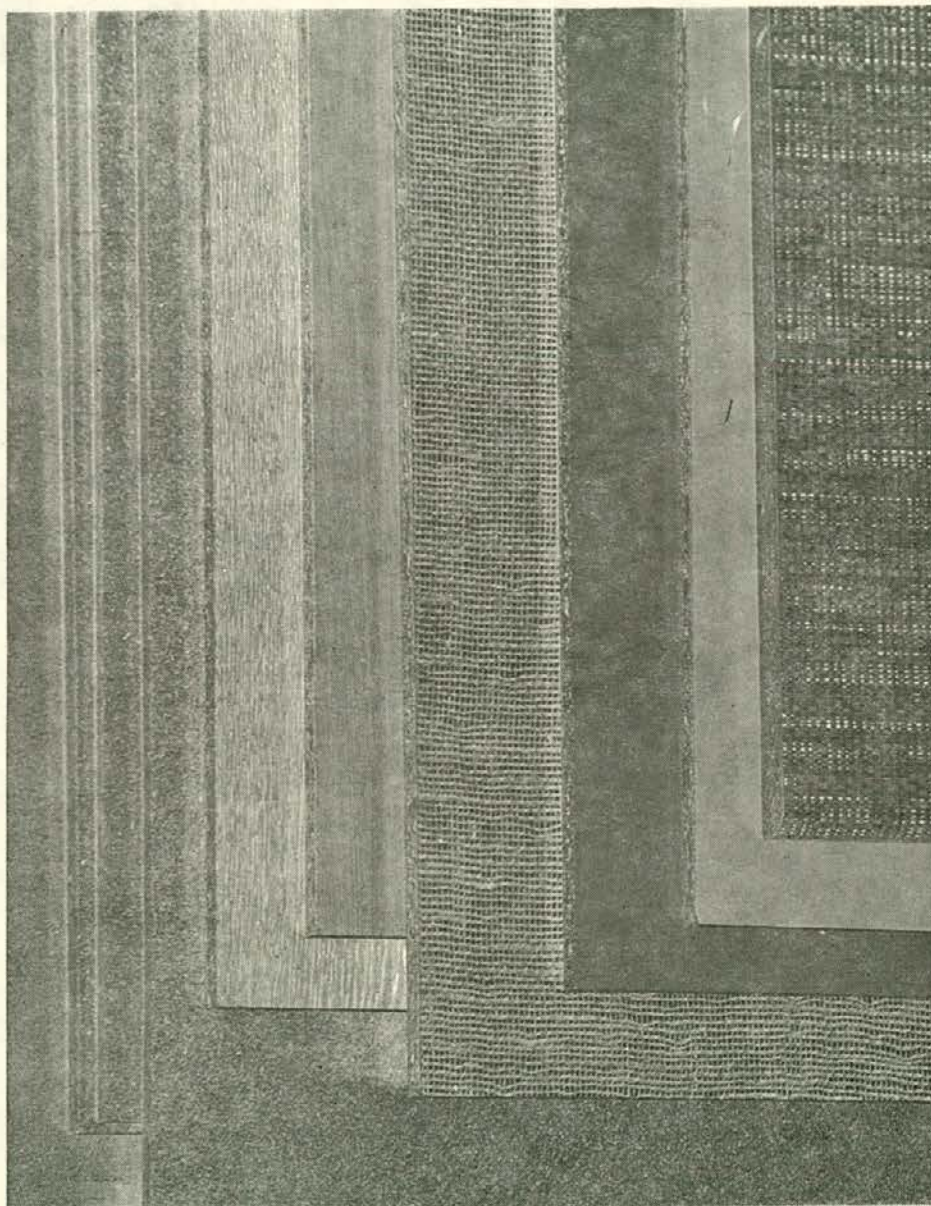
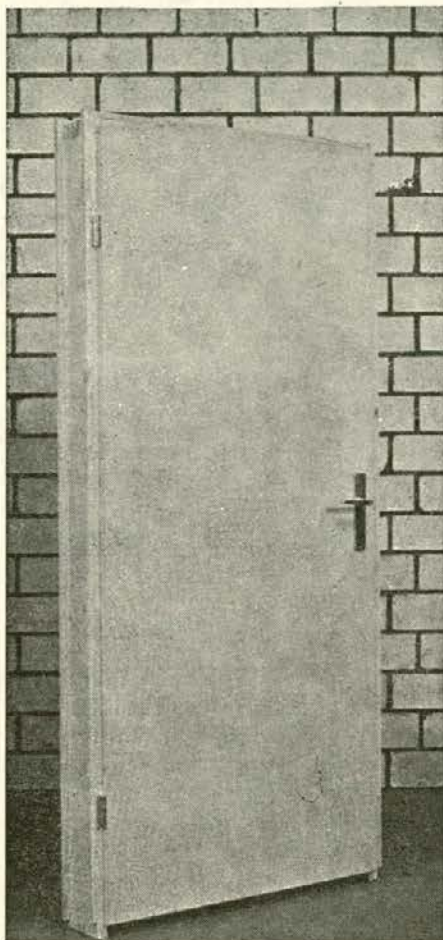

NAŠI IZDELKI

TOZD TOVARNA POHISTVA PREVALJE

— MASIVNI PODPOJ RADUHA, KLASIČNO VRATNO KRILO IN SLE- PI PODBOJ

Klasično vratno krilo je izdelano iz ma-
sivnega lesa smreke in lesanitne plošče.

TOZD TOVARNA IVERNIH PLOŠČ OTIŠKI VRH

— IVERNE PLOŠČE

Tovarna ivernih plošč Otiški vrh izde-
luje razne vrste ivernih plošč. Naštejmo le
nekatero: iverna plošča za splošno upora-

bo, plošča za uporabo v gradbeništvu, obo-
jestransko oplemenitena iverna plošča,
postforming elementi, elementi za pohi-
štvo.

NAŠI IZDELKI

TOZD NOVA OPREMA

proizvaja več vrst sedežnih garnitur, postelje, vzmetnice in druge tapetniške izdelke. Iz najnovejšega prospekta vam predstavljamo vzmetnice JUMBO in garnituro DIPLOMAT, ki je v usnjeni prevleki.

Predstavljeni so le glavni proizvodi naših temeljnih organizacij. Naši strokovnjaki mislijo tudi na prihodnost in so pripravili nove programe oz. izdelke.

TOZD TIP OTIŠKI VRH

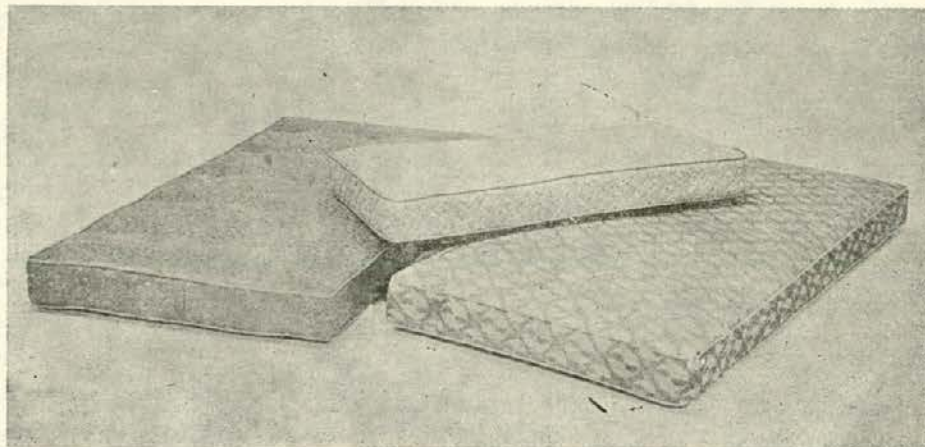
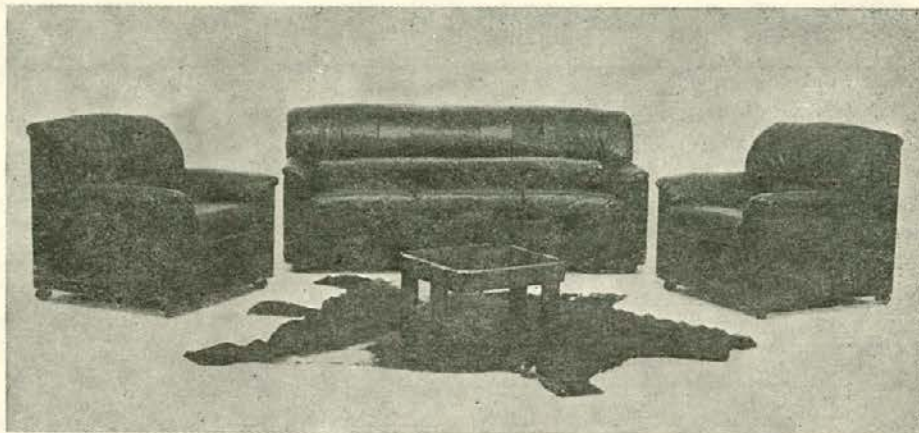
— Pripravljen je program pohištva »naredi si sam«. Program bodo še v letošnjem letu razvili do stopnje, da ga bo možno po instaliranju nove proizvodne linije v tej temeljni organizaciji uvesti v redno proizvodnjo. Ta program bi bistveno izboljšal porabo ivernih plošč vseh vrst in omogočil izdelavo pohištva po dostopni ceni. Prednost programa je tudi v tem, da ga bomo lahko proizvajali razen v TIP Otiški vrh tudi v drugih temeljnih organizacijah Lesne v celoti, ali pa kot posamezne elemente in ga kompletirali.

— V pripravi je program pohištva iz postforming elementov. Program bodo začeli redno proizvajati takoj, ko bo pripravljena linija za postforming. Za to linijo pripravljamo tudi program za izdelavo notranjih okrasnih polic, ki jih bodo pričeli proizvajati v dveh tonih melaminskih laminatov ter v dimenzijah, ki bodo pripravljene za montažo z našimi IZOLIR in INTRO okni.

— V TIP Otiški vrh razvijajo tudi sistem »IVETAL«, »TERMOSTEN«, »HIDROSTEN« ter »NEGOR« plošč. Za razvoj teh izdelkov so se odločili predvsem zaradi močnega povpraševanja po teh proizvodih na domačem trgu. Zaradi slabe založenosti tržišča so si ustvarili redki proizvajalci teh izdelkov na domačem trgu čiste monopolne pozicije. Vse to kaže velike možnosti plasmaja teh proizvodov na jugoslovanskem tržišču.

TOZD TOVARNA POHIŠTVA PAMEČE

Za tovarno pohištva Pameče pripravljajo program pohištvenega sistema na osnovi oblog. Idejni osnutek programa je že izdelan. Če si bodo lahko zagotovili potrebna finančna sredstva, bodo program še

letos razvili do faze, da ga bo mogoče takoj uvesti v redno proizvodnjo.

TOZD TOVARNA POHIŠTVA PREVALJE

Za TOZD TP Prevalje je že pripravljenih nekaj predlogov novih proizvodov, ki bi jih izdelovali iz lesa specifičnih dimenzij, ki ima na trgu zelo nizko ceno. V sodelovanju z izvoznikom LESNINA Ljubljana pripravljamo naslednje proizvode: klopi, stojala, pode za kopalnice, obešalnike, okvire in obešalne stene iz masivnega lesa.

TOZD NOVA OPREMA

Zaradi velikih možnosti plasmaja masivnega pohištva tako na domačem kot tudi na tujih tržiščih nameravamo v prodajni asortiman naše delovne organizacije vključiti pohištveni program DOM 2000. Projekti za izdelavo pohištva so že pripravljeni, zato je takoj potrebno pristopiti k izdelavi pohištva in se pripraviti za redno proizvodnjo. Razen omenjenega programa pripravljajo naslednje izdelke: pohištveni sistem 4 + 4, garnitura NADA T — K — 2 F, garnitura ANJA — 2 F, garnitura AZRA K + F in reprezentančno garnituro DIPLOMAT, ki bi jo izdelovali predvsem v usnju.

TOZD TSP RADLJE — PODVELKA

Zaradi potrebe po izboljšanjem izgledu oken, ki jih izdeluje tovarna stavbnega pohištva Radlje-Podvelka, pripravljajo program novega reprezentančnega okna. Ta izdelek sicer ne bi predstavljal več kot 5% celotne proizvodnje oken TOZD TSP Radlje-Podvelka, bi pa moral imeti predvsem zelo kvalitetne fizikalne lastnosti (toplotna izolacija, tesnjenje ipd.), ki bi prekašale podobne konkurenčne proizvode.

Pripravljen je tudi program za izdelke KORPUS 83 in MODUL in manjši izdelki iz masivnega lesa, ki bi jih pretežno plasirali na inozemsko tržišče (tlaki, ograje, vrtno garniture ipd.). Za proizvodnjo pripravljajo še atrijska vrata in harmonika polkna.

OSTALO

V sodelovanju s TRIMO Trebnje bo izdelan projekt montažnega objekta. V ta objekt so vključeni izdelki tovarne ivernih plošč Otiški vrh, tovarne stavbnega pohištva Prevalje in tovarne stavbnega pohištva Radlje-Podvelka.

Podatke iz poslovnega poročila za 9 mesecev 1983 zbrala

Ida Robnik

10 let Tovarne ivernih plošč Otiški vrh

Ko delavci tovarne ivernih plošč v letu 1983 praznujemo svoj jubilej, posvečamo naš praznik tudi praznovanju pomembnih jubilejev, ki so temelj naše samoupravne socialistične družbe in so bili skovani v težkih dneh narodnoosvobodilnega boja.

40-letnica AVNOJA in 40-letnica Kočevskega zбора pričata o izredni daljnovidnosti in hrabrosti naših borcev pod vodstvom Komunistične partije Jugoslavije.

Ker pa sočasno praznujemo 35-letnico LESNE, ki je dala v svojih razvojnih programih in usmeritvah temelje in odločitve o izgradnji tovarne ivernih plošč, moramo biti ponosni, da smo člani tega kolektiva, kljub temu, da so občasno nastopale težave.

Ob ustanovitvi tovarne se je kolektiv zavedal potreb po požarni varnosti, zato je bilo že v letu 1973 ustanovljeno industrijsko gasilsko društvo. Tako z nami praznujejo svojo 10-letnico tudi naši gasilci.

Ob teh dogodkih in ob našem 10-letnem jubileju je prav, da pregledamo prehojeno pot od ustanovitve do danes ter, da si zadamo nadaljnje naloge in usmeritve za naše bodoče delo kot doprinos k stabilizacijskim prizadevanjem naše socialistične družbe pri razvijanju in krepitvi političnih in družbeno-ekonomskih odnosov.

Ugodne prometne in geografske razmere ob sotočju Mislinjske, Mežiške in Dravske doline ter bogato gozdno zaledje so že pred 30 leti spodbudile nekatere napredne gospodarstvenike, da so dali idejo in zahtevek za predelavo manjvrednih drobnih gozdnih sortimentov in lesno-industrijskih ostankov. Žal pa zahtevek LIP Slovenj Gradec ni bil odobren. Leta 1959 je bila izdelana prva

surovinska analiza za izgradnjo tovarne ivernih plošč, skoraj istočasno pa se je porodila ideja o izgradnji SULFATKE, ki naj bi uporabljala isto surovino.

Tako je propadla ideja o izgradnji tovarne ivernih plošč, načrtovana izgradnja Sulfatke pa zaradi takratnih gospodarskih težav ni bila realizirana in je bila investicijska grupa razformirana v letih 1966/67.

S to odločitvijo pa je ponovno oživila misel o nujnosti predelave lesnoindustrijskih ostankov in manj vrednih gozdnih sortimentov. Takratni LIP in GG sta že v letu 1967 osnovala komisijo za izgradnjo tovarne ivernih plošč. Biro za lesno industrijo Ljubljana je izdelal investicijski program, ki je predvideval proizvodnjo 50.000 m³ troslojnih IP in izgradnjo linije za OP. Žal je bila tudi ta investicija zavržena zaradi kreditnih možnosti in zaradi izgradnje tovarne ivernih plošč GLIN Nazarje.

Ponudena je bila, s posredovanjem Slovenijales, tehnologija za proizvodnjo obojestransko gladkih lesnitnih plošč. Velika predračunska vrednost in nerešena jamstva v zvezi s prodajo in tehnologijo plošč, so združene investitorje odvrnili od izvedbe investicije.

Ponovno pa so se odločili, da v Otiškem vrhu le zgradijo novo tovarno ivernih plošč z zmogljivostjo 70.000 m³ letno. Izdelan je bil nov investicijski program, ki je pokazal ugodne ekonomske učinke in bil predložen v decembru leta 1970 Ljubljanski banki.

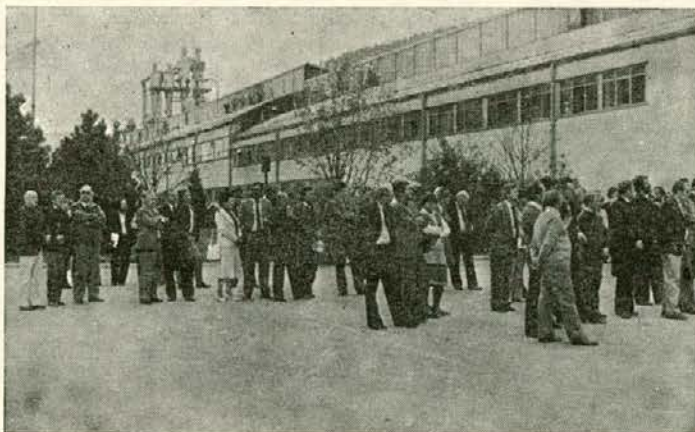
Soinvestitorji so se dogovorili o udeležbi: LIP 40 %, GG 40 % in Slovenijales 20 %. Po odobritvi kredita pri LB v mesecu marcu 1971 je bil izbran dobavitelj opreme in izvajalec gradbenih del. Dolgoletni naporji združenih investitorjev so bili kronani z uspehom v mesecu juliju 1971, ko beležimo začetek gradnje tovarne ivernih plošč.

Kljub manjšim zakasnitvam pri izvajanju investicijskih del je pričela tovarna s proizvodnjo v treh izmenah 7. julija 1973; z rednim obratovanjem pa 1. oktobra 1973, ko je bila tovarna po poskusnem obratovanju dokončno prevzeta.

Združeni investitorji so posvetili precejšnjo skrb kadrovanju in izobraževanju, saj so se zavedali, da so le dobro usposobljeni kadri garancija za zagotovitev kvalitetne proizvodnje z zahtevnimi strojnimi sklopi.

Že v prvi polovici leta 1973, ko se je novo ustanovljeni kolektiv pripravljati na proizvodnjo, so bile konstituirane družbenopolitične organizacije, ki so izvedle 20. junija 1973 volitve prvega delavskega sveta. S tem pa so bili dani pogoji, da kolektiv prevzame tovarno v upravljanje.

(Nadaljevanje na 44. strani)

Na proslavi ob 10. obletnici

Od leve proti desni: Franc Žibret, predsednik OOS TOZD, Maks Vončina, direktor TOZD, Hrabro Strdin, predsednik poslovnega odbora LESNE, Anton Černjak, sekretar OO ZK TOZD, Franc Vreš, predsednik skupščine občine Dravograd, Alojz Cerar, predsednik delavskega sveta TOZD, Darko Ajd, predsednik OO ZSMS TOZD in napovedovalka Pečnikova.

Franc Vreš, predsednik skupščine občine Dravograd govori na proslavi ob 10. obletnici TIP

Gostje

TOVARNA IVERNIH PLOŠČ

Redno obratuje in bila svečano odprta točno pred desetimi leti

Instalirana kapaciteta: 70.000 m³

Sedanja kapaciteta: 100.000 m³

Tipična troslojna plošča — doslej proizvedenih 929.560 m³

Dimenzije: 2050 × 5500 mm, debeline od 4—28 mm in oplemenitene iverne plošče — do danes proizvedenih 18.065.000 m²

Velikost 2050 × 2750 mm, debelin od 8—28 mm

2.500.000 m² sedanja kapaciteta oplemenitenih plošč

Število zaposlenih 232 s skupnim prihodkom 1,100 milijonov din

Prehojena 10-letna pot ni dolgo obdobje, pa je kljub temu dalo kolektivu bogate izkušnje tako pri osvajanju tehnologije kot pri spoznavanju zahtevne strojne opreme. Velika potreba po ivernih in OP ploščah na domačem tržišču in velike obveznosti pri odplačilu kreditov so zahtevale od delavcev še večje napore. Že v jeseni leta 1974 je bil sprejet sklep delavcev, da tovarna preide iz 3-izmenskega na 4-izmensko delo. S tem so se kapacitete povečale od planiranih 70.000 m³ na preko 90.000 m³ letno, stroji v tovarni pa so obratovali in še obratujejo tudi ob nedeljah in praznikih. Dodatno je bila zgrajena nova linija za oplemeniteno in se je s tem letna kapaciteta OP plošč podvojila. Tako trenutno razpolagamo s kapaciteto okrog 93.000 m³ ivernih plošč in 2.500.000 m² oplemenitenih plošč letno.

V 10-letnem obdobju je tovarna proizvedla 929.560 m³ plošč v debelini 8—28 mm v osnovnem formatu in 18.065.000 m² OP plošč v polovičnem formatu. Kupcem nudimo tudi formatizirane plošče in gotove, robno obdelane, elemente iz oplemenitene iverne plošče.

Trenutno smo še prva in edina tovarna v Jugoslaviji, ki že dalj časa proizvajamo vodoodporne gradbene plošče, izdelane z modificiranim melaminskim lepilom. Naša prizadevanja in raziskave so tekle v najrazličnejše smeri v smislu razširitve uporabnosti ivernih plošč. Pravkar smo za 10-letnico tovarne zaključili študijo in že industrijsko proizvedli prve iverne plošče v Jugoslaviji, ki so odporne proti glivicam in proti insektom, ki so zlasti pomembne za izvoz na termitska področja Bližnjega vzhoda, Azije in Afrike.

Že v letu 1981/82 smo najprej laboratorijsko in nato v proizvodnji proizvedli večje količine plošč z zelo nizko koncentracijo prostega formaldehida, ki jih uvrščamo po nemških normativih v E 1 razred in so bile namenjene za izvoz oblog v tovarni pohištva Pameče na zapadno tržišče.

Naša razmišljanja in delo pa niso usmerjena samo na razvoj plošč, ampak delamo tudi intenzivno na področju vzdrževanja in dopolnjevanja strojne opreme z doma izdelanimi rezervnimi deli in sklopi, kar nas postopoma osvobaja prevelike odvisnosti od uvoza. V zadnjem obdobju beležimo številne predloge s področja inventivne dejavnosti, zlasti na področju posameznih izboljšav na

Na proslavi ob 10. letnici TIP Otiški vrh je govoril predsednik poslovnega odbora LESNE Hrabro Strdin

Govori direktor TOZD TIP Maks Vončina, dipl. inž. gozd.

strojni opremi in tudi na področju tehnologije ivernih plošč.

Štiriizmensko delo in desetletno obratovanje tovarne ivernih plošč je povzročilo veliko istrošenost strojne opreme in zastarelost nekaterih sklopov. Problematike se je kolektiv zavedel že pri sestavi srednjeročnega plana in je zaradi tega planiral v tem srednjeročnem obdobju temeljito obnovo tovarne, da bi s tem zagotovil še naprej količinsko in kvalitetno proizvodnjo. Izdelan je bil obsežen program obnove tovarne, po katerem tečejo obnovitvena dela v obdobju 1983—1985. Prva večja obnovitvena dela na stiskalnici, ki nam je povzročila velike težave, smo izvršili v letošnjem remontu. Prav tako smo v remontu izvršili obnovo kurišča kotlarne, s katerim bomo končno lahko še v večji meri znižali uporabo mazuta in ga nadomestili z lesnimi odpadki iz centralnega lesnega skladišča in iz naše proizvodnje. Pravkar so v izdelavi številni investicijski programi, kot so: izgradnja novega sušilnika, izgradnja kompresorske postaje z mehničnimi delavnicami, izgradnja depoja za sekance s prestavitvijo določene strojne opreme z novimi transportnimi rešitvami, predelava oblepljenja iverja, natresne postaje in drugo. Celotna naložba za obnovitvena dela bo veljala po izhodiščih letošnjega leta 500 milijonov dinarjev. Sredstva zagotavljamo s sovlaganjem kupcev in z lastnimi sredstvi. Z odpravo ozkih grl na posameznih sklopih, bo po obnovi možno proizvajati do 110.000 m³ plošč letno s skoraj isto lesno surovino, ki jo uporabljamo sedaj. Kolikor bodo naša predvidevanja uresničena, bo možno to proizvodnjo zagotoviti z modificiranim triizmenskim delom.

To pa pomeni, da bo možno po obnovi morebitne večje izpade tudi nadoknaditi, kar pri današnji neprekinjeni proizvodnji ni možno. Izvršena obnova na stiskalnici, zlasti pa predvideni posegi na liniji brušenja, naj bi v končni fazi izboljšali tudi kvaliteto.

Pri svojem delu in prizadevanjih prav gotovo ne gre vse gladko, ampak se srečujemo s številnimi težavami, ki so objektivnega pa tudi subjektivnega značaja. Smo kolektiv, ki je do slabosti zelo občutljiv in morda celo preveč samokritičen.

Prav gotovo so dane realne možnosti, da bi z doslednim in hitrim odklanjanjem napak zmanjšali število zastojev in s tem še povečali količinsko in kvalitetno pro-

Med drugim je direktor TOZD TIP Otiški vrh podelil plaketo predsedniku skupščine občine Dravograd

Pred pričetkom proslave je igrala godba na pihala

izvodnjo. Naš obseg zastojev ni večji od ostalih boljših proizvajalcev ivernih plošč v Jugoslaviji. Pri tem pa moramo upoštevati, da obratujemo kot edina tovrstna tovarna pri nas neprekinjeno v štirih izmenah z maksimalno izkoriščenimi kapacitetami in z zelo iztrošeno strojno opremo.

Lahko trdimo, da imamo dobre, strokovno usposobljene in zavestne delavce, ki po svojih zmožnostih želijo prispevati čim več k ustvarjanju boljših rezultatov v korist TOZD, delovne organizacije in celotne družbe v smislu naših stabilizacijskih prizadevanj.

Kljub temu, da se je v tem obdobju močno povečalo število proizvajalcev IP v Jugoslaviji, še zdaleč ne moremo trditi, da so kapacitete predimenzionirane. Na področju predelave IP obstojajo velike, še neizkoriščene možnosti, tako pri predelavi pohištvene IP, še zlasti pa na področju predelave gradbenih IP, ki v Jugoslaviji še ni našla svojega mesta.

Naš kolektiv si bo prizadeval, da bo v naslednjem obdobju izvršil planirano obnovo tovarne, pa čeprav se zavedamo, da brez težav ne bo šlo. Le s povečanim izvozom si bomo lahko zagotovili nujno potrebna devizna sredstva, ki jih bomo potrebovali za obnovitvena dela.

Predsednik delavskega sveta TOZD TIP Otiški vrh je razvil prapor gasilskega društva TIP

Nastopil je tudi oktet Lesna

Z določeno mero optimizma in boljšimi medsebojnimi odnosi in z dobrim sodelovanjem v okviru delovne organizacije, kot tudi s poslovnimi partnerji, bomo združeni uresničili skupne cilje, ki bodo v korist nam vsem in hkrati doprinos povečanju produktivnosti, kar so naše skupne usmeritve.

Maks Vončina, dipl. ing.

Predaja raporta

OBNOVA IN MODERNIZACIJA TOVARNE IVERNICH PLOŠČ OTIŠKI VRH

Letos poteka deseto leto neprekinjenega obratovanja tovarne. Ob upoštevanju dejstva, da je bila tovarna projektirana za delo v treh izmenah, obratujemo pa v štirih, teče dejansko že dvanajsto leto neprekinjenega obratovanja. Zaradi maksimalnih obremenitev opreme se zadnje dve leti srečujemo z vse pogostejšimi in večjimi zastoji. Poleg padanja izkoristka opreme so prisotna še nihanja v kakovosti naših izdelkov, ki so posledica iztrošene in zastarele opreme. Novejše tovrstne proizvodnje v Sloveniji in Jugoslaviji imajo vgrajeno sodobno opremo in tehnologijo in tako lažje dosegajo višje izkoristke opreme in konstantnejšo kakovost izdelkov. Pri analizi stanja v tovarni po desetih letih smo ugotovili tudi precej visoke fluktuacije in pomanjkanje delovne sile, ki je posledica slabih delovnih pogojev in pa štiriizmenskega dela. Ta pojav

je prisoten najbolj pri težjih delovnih opravilih na pripravi iverja, kjer je zasedenost posameznih izmen najslabša.

V času projektiranja in izgradnje tovarne je bila preskrba s toplotno energijo osnovana na takrat najugodnejšem gorivu — mazutu. Zaradi težke energetske situacije, v kateri smo se znašli, pa si bomo morali zagotoviti oskrbo z gorivom, katerega nabava bo zanesljivejša.

Obnovo tovarne smo zastavili v več smereh in je bila v osnovi zastavljena že v srednjeročnem obdobju od leta 1981 do 1985. Končni program obnove, ki pa je bil narejen v letu 1983, pa ima naslednje naloge:

— izboljšati oskrbo z energijo in uporaba cenejših goriv,

— obnova iztrošene opreme in povečanje izkoristka opreme,

— izboljšati pogoje dela in povečati količinske proizvodnje.

Vzporedno z obnovo opreme pa teče program nadaljnje finalizacije surovih in oplemenitenih ivernih plošč.

Obnova je razdeljena na tri faze in vsebuje kar petindvajset pozicij, katerih vrednost se giblje od 270.000 pa do 150.000.000 din. Večja obnovitvena dela so načrtovana v kotlarni in na stiskalnici. Z njimi bomo omogočili kurjenje lubja in ostalih lesnih ostankov in pa generalno obnovili izrabljene sklope stiskalnice (hidravlični cilindri in površina grelnih plošč). Večje naložbe v osnovna sredstva, s ciljem povečanja zmogljivosti in izboljšanja kvalitete pa so: sušilnik srednjega sloja, natresne postaje, predbrusilka, depo sekancev, sistem oblepljanja, procesno vodenje in plini-

fikacija, s katero bomo zmanjšali negotovost nabave goriva. Zaradi izrednih težav pri oskrbi s stisnjanim zrakom smo se odločili tudi za gradnjo nove kompresorske postaje na primernejši lokaciji, v katero bomo vgradili kompresorje domače izdelave.

Celotna vrednost obnove je ocenjena na 526.894.000 din, od tega je udeležba deviznih sredstev v višini 135.975.000 din. Sredstva za naložbo so zagotovljena z lastnimi sredstvi TOZD v vrednosti 196.039.000 din, z združenimi sredstvi v okviru DO v vrednosti 13.000.000 din, z združenimi sredstvi izven DO v vrednosti 210.700.000 din in s krediti bank v vrednosti 131.155.000 din. Krediti so predvideni v višini 30 % celotne vrednosti

obnove in bodo namenjeni za financiranje nadomestitve mazuta z zemeljskim plinom. Združena sredstva izven DO so zagotovljena z dvema samoupravnima sporazumoma, ki v svoji vsebini opredeljujejo določila, po katerih kupci ivernih plošč sodelujejo pri obnovi tovarne z dinarskimi in deviznimi sredstvi na osnovi dobavljenih količin ivernih plošč.

Po končani obnovi pričakujemo povečanje proizvodnje za ca. 25 % ali 20.000 m³ surovih ivernih plošč, povečanje deleža ekstra kvalitativnih ivernih plošč nad 90 %, zmanjšanje normativov porabe reprodmaterialov, prehod na triizmensko delo in nadomestitev mazuta s plinom. Z dvigom proizvodnje in izboljšanjem kvalitete bomo lahko povečali tudi izvoz, ki je načrtovan v višini 250 % trenutnega.

Finančni učinki obnove pa se odražajo v povečanju celotnega prihodka (indeks 158), dohodka (indeks 382) in čistega dohodka (indeks 474).

V okviru obnove, ki je stekla v letošnjem letu smo že nadomestili del iztrošene opreme v internem transportu, izvršena so bila obnovitvena dela na stiskalnici, v teku pa je še preureditev kurišča v kotlarni, kar nam bo omogočilo kurjenje lubja in ostalih lesnih odpadkov.

Za ostale naložbe se pripravlja dokumentacija, katero izdeluje TOZD TIP Otiški vrh, lesarski sektor in Biro za drveno industrijo Zagreb, katerega glavna naloga je izpeljati obnovo kvalitetno in v načrtovanih rokih.

DOMIJAN inž. GVIDO

POMEN LESNE SUROVINE V PROIZVODNJI IVERNICH PLOŠČ

1. UVOD

V tovarni ivernih plošč Otiški vrh znaša letna poraba lesne surovine ca. 150.000 m³, kar ustreza normativu porabe 1,6 m³ lesne surovine za 1 m² ivernih plošč. V desetih letih smo predelali 1.356.000 m³ lesa, kar je 6 x več od letne blagovne proizvodnje ali 9 % zaloge lesne mase na gozdnogospodarskem območju LESNE Slovenj Gradec. Od porabljene lesne surovine je preko 50 % lesnoindustrijskih ostankov, ostanek pa predstavlja manj kvalitetna oblovina, ki drugje ni uporabna.

V strukturi iverne plošče je ca. 90 % lesa različnih vrst, kar poleg anizotropnosti lesa povečuje vpliv lesne surovine na kvaliteto ivernih plošč. Poleg visokega deleža lesne surovine v iverni plošči predstavlja lesna surovina po podatkih FAO kar 24—31 % stroškov proizvodnje ivernih plošč. Zaradi tega je potrebno ustrezno pristopiti k organiziranju skladiščenja, porabe in manipulacije lesne surovine, saj je le na tak način mogoče zagotoviti tehnološko predpisano strukturo lesne surovine v iverni plošči. Vrsta lesne surovine namreč vpliva na kvaliteto ivernih plošč, konkretnije na volumsko težo in mehanske vrednosti.

2. STRUKTURA LESNE SUROVINE

V prvih letih proizvodnje ivernih plošč v TIP Otiški vrh so v porabljeni lesni surovini prevladovali iglavci s kar 72 %, kar se je tudi ujemalo s prvotno tehnološko predpisano porabo. Vse do leta 1981 pa beležimo upadanje porabe iglavcev na najnižjo vrednost 54 % v letu 1981. To lahko pojasnujemo s porabo drobne oblovice iglavcev v druge namene (tramiči CLS, predelava na IMONTU itd.)

Večje ovrednotenje omenjenih količin lesa iglavcev je vsekakor pozitivno, vendar pa so se s tem spremenili pogoji za proizvodnjo iverja. Hkrati se je s povečanjem porabe listavcev povečalo variiranje strukture lesne surovine v iverni plošči, kar je v neposredni zvezi s kvaliteto ivernih plošč. V letih 1974 do 1982 beležimo povečanje porabe lesnoindustrijskih ostankov od 43 % na preko 50 %, kar je zahtevalo nabavo dodatnega centrifugalnega iverilnika. Na tak način se je povečal delež iverja iz lesno industrijskih ostankov, ki pa kljub zagotovitvi proizvajalca stroja, ni primerljivo s kvaliteto iverja iz oblovi-

ne. Vsekakor pa je povečanje porabe lesnih ostankov zanimivo iz ekonomskega vidika, saj je poprečna cena lesnih ostankov nižja kot cena oblovice.

3. DREVESNE VRSTE

Med iglavci, ki jih predelujemo v obliki oblovice, obrezlin, sekancev, skobljancev in žagovine, prevladuje smreka, medtem ko je delež ostalih iglavcev zanemarljiv. Iglavci so zaradi vlaknaste strukture in nižjih volumskih tež ugodnejši za proizvodnjo ivernih plošč. Nekateri strokovni viri namreč priporočajo za proizvodnjo ivernih plošč iglavce, hkrati pa navajajo, da je mogoče izdelati kvalitetno iverno ploščo tudi iz nekaterih drugih drevesnih vrst. Z različno strukturo lesne surovine v iverni plošči je torej mogoče proizvajati iverne plošče različnih lastnosti površine, različnih volumskih tež ter različnih mehanskih vrednosti. Vsekakor pa je potrebno zagotoviti za proizvodnjo kvalitetnih ivernih plošč

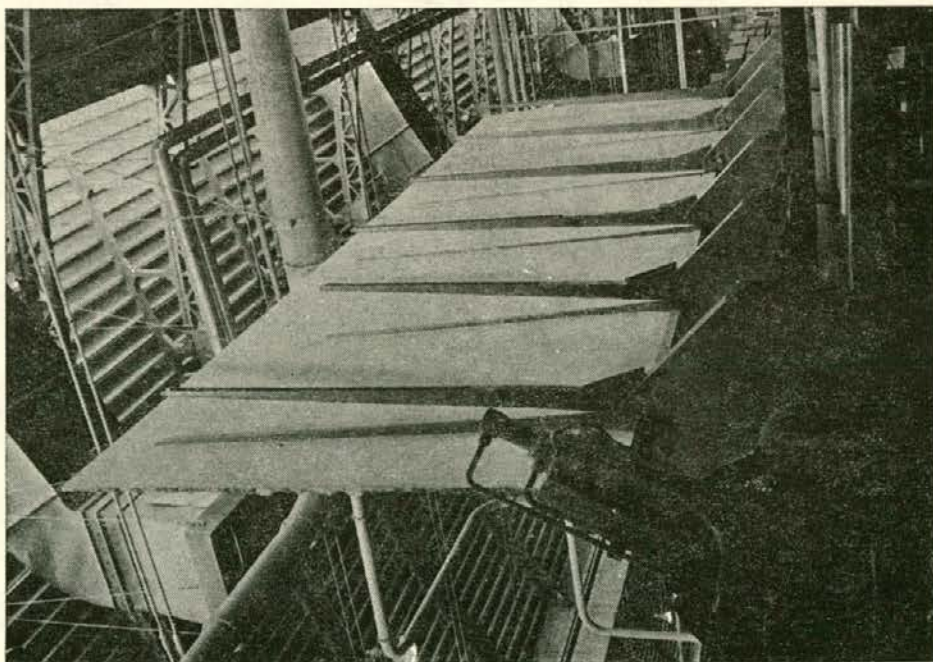
konstantno strukturo drevesnih vrst v iverni plošči.

Veliko bolj pestra je struktura porabljenih listavcev, katerih volumske teže in njih vrednosti so precej različne. Iz teh razlogov smo lesno surovino združili glede na volumske teže v naslednje skupine:

1. iglavci
2. bukovina
3. ostali trdi listavci
4. mehki listavci

Delitev drevesnih vrst po volumskih težah se navezuje na najnovejši standard JUS D. B 5. 024, pri oblikovanju katerega smo sodelovali. V zvezi s tem je bil na nivoju zveznega urada za standardizacijo osvojen predlog spremembe standarda v pomenu dobave lesne surovine za proizvajalce ivernih plošč po drevesnih vrstah. To bo zahtevalo specifičen pristop k spravi in dobavi lesno surovine ter k prevzemu, skladiščenju in porabi lesne surovine.

(Nadaljevanje na 48. strani)

TIP Otiški vrh

(Nadaljevanje s 47. strani)

4. SKLADIŠČENJE LESNE SUROVINE

Letna poraba lesne surovine, ki se giblje okrog 150.000 m³, predstavlja precejšnjo količino, s katero je potrebno manipulirati na skladišču. Računamo, da je potrebno letno raztovoriti, uskladiščiti in kasneje pripraviti pred iverilnike ca. 70% ali 100.000 m³ porabljenih lesnih surovin. To zahteva dobro organizirano skladiščno službo, ki je sposobna skrbeti za obnovo uskladiščenih zalog lesne surovine ter v skladu s tehnološkimi zahtevami medfazno uskladiščiti lesno surovino. Zaradi sezonskega značaja gozdarske proizvodnje smo namreč prisiljeni skladiščiti zalogo lesne surovine, ki se giblje med 15.000 in 20.000 m³. Delitev oz. prevzem lesne surovine po drevesnih vrstah bo torej predstavljala dodatno obremenitev za našo skladiščno službo, kar pa je zaradi tehnoloških zahtev neizogibno. Z ustreznim organiziranim skladiščenjem po drevesnih vrstah bomo namreč izpolnili prvi pogoj za konstantno strukturo lesne surovine, kar je osnova za proizvodnjo kvalitetnih ivernih plošč.

5. ZAKLJUČEK

Velika poraba lesne surovine, pisana struktura lesne surovine, visok delež lesa v iverni plošči, visok delež stroškov za lesno surovino ter vpliv lesne surovine na kvaliteto ivernih plošč povečujejo pomen lesne surovine v proizvodnji ivernih plošč. Iz opisanih razlogov v tovarni ivernih plošč posvečamo lesni surovini vse večjo pozornost in si na tak način prizadevamo doseči večjo kvaliteto in asortiman ivernih plošč. Danilo RANC, dipl. inž.

RAZVOJ A.O.P. IN ORGANIZACIJA POSLOVANJA V LESNI

Priprave na uvajanje A. O. P. v Lesni segajo prav v tisti čas, ko je bila ustanovljena naša delovna organizacija (Lesna).

Leta 1974 smo napravili prve korake v računalništvu in nabavili osnovno računalniško opremo, to je terminal, luknjač in verificirko. Z minimalno investicijo deleža smo pristopili s pogodbo k republiškem računskemu centru.

Med leti 1976 do 1979 smo beležili največjo stopnjo rasti računalniških obdelav, tudi 100% povečanje iz leta v leto. V tem času smo uvedli sledeče računalniške obdelave:

- obračun osebnih dohodkov
- saldakonte kupcev in dobaviteljev
- fakturiranje s prodajno statistiko
- materialno knjigovodstvo za ca. 30.000 materialov
- obračun odkupa lesa za kmete
- gibanje lesnih mas po fazah
- planiranje gozdne proizvodnje
- izračun zalog in prirastkov za urejanje gozdov
- izračun odkopov zemeljskih mas za gozdne ceste

Tudi organizacijo poslovanja in razvid del smo izvajali s pomočjo računalnika.

Že od leta 1976 smo načrtovali nabavo lastnega računalnika. Zbirali smo ponudbe za različne rač. sisteme in končno smo leta 1980 podpisali pogodbo za nabavo računalniškega sistema DELTA 4780 ter jeseni leta 1982 nabavili računalnik DELTA 4750 kot takrat edini možni večji stroj, ki smo ga lahko nabavili izključno za dinarje. Tako je cena ostala nespremenjena, to je 30 milijonov din (3 stare milijarde din).

Na računalnik lahko priključimo preko 40 terminalov. Tekom enega leta smo priključili na računalnik že prek 80% obdelav, ki so bile na RRC v Ljubljani, izboljšali smo kontrolo podatkov, približali obdelave uporabniku in s tem skrajšali tudi čas obdelav. V okviru projekta DELTA smo si zastavili dolgoročne cilje prenosa obdelav na računalnik.

V letu 1979 smo formirali v okviru našega sektorja tudi službo za organizacijo poslovanja. Sprejeli smo makro-, mezo- ter mikro-organizacijo, opise nalog in razvid del pa prenesli na računalnik.

Sedaj načrtujemo projekt delovnih ciljev kot pomembno kategorijo pri nagrajevanju strokovnega dela pri posameznih projektih, kar se naj bi odražalo pri natančnejši opredelitvi svobodne menjave dela.

Izak Mirko, dipl. inž.

BLAGOVNI TOKOVI V LESNI

TOZD Blagovni promet je pričel poslovati kot samostojna temeljna organizacija s 1. 1. 1979.

Temeljne smeri razvoja in cilji ustanovitve TOZD Blagovni promet so bili naslednji:

— usklajeno delovanje celotnega, v reprodukcijsko verigo povezanega poslovnega sistema LESNE z namenom večje učinkovitosti TOZD, združenih v okviru DO na osnovi večjega obsega in donosnosti prodaje,

— racionalno oziroma gospodarno izvajanje blagovno prometnih funkcij, združenih v okviru TOZD Blagovni promet,

— organiziran in usklajen nastop na zunanem in notranjem tržišču in s tem višjo stopnjo zadovoljitve kupcev,

— postavitve organizacijskega temelja blagovno prometnih funkcij, kot izhodišče za oblikovanje organizacijskih postopkov in sistema poslovno-tržnih informacij.

Na podlagi nalog in upoštevajoč poslovne funkcije, ki so vezane na blagovnoprometne toakove, je TOZD BP organizacijsko povezan v naslednje sektorje in oddelke:

1. področje nabave

- sektor nabave iz domačega trga
- sektor nabave iz uvoza
- oddelek zavarovanja in likvidacije računov

2. področje prodaje

- sektor za izdelčno vodenje in pripravo prodaje
- sektor prodaje trgovskim podjetjem
- sektor prodaje notranje opreme (izdelki Nove opreme)
- sektor prodaje direktnim potrošnikom

sektor prodajni inženiring

sektor prodaje preko lastnih prodajal

sektor prodaje v izvoz

sektor distribucije (skladišče Radlje, STTC Dravograd)

služba servisiranja izdelkov TOZD TSP Radlje-Podvelka

oddelek fakturiranja

Poslovne enote so:

predstavništvo prodajnega inženiringa Ljubljana

predstavništvo prodajnega inženiringa Beograd

predstavništvo prodajnega inženiringa Split

proizvodna enota v Radljah za izdelavo montažnih elementov in izvenserijskih izdelkov

servisna služba za izdelke TSP Radlje in Novo opremo

prodajalna Pameče

prodajalna Beograd

prodajalna Drniš

prodajalna Split

Za širitev prodaje preko prodajnega inženiringa smo v letu 1981 ustanovili enoto prodajnega inženiringa v Beogradu za področje Osrednje in Južne Srbije, na novo pa smo ustanovili v letu 1983 enoto prodajnega inženiringa v Splitu za področje Dalmacije.

Ker je sestavni del prodaje preko prodajnega inženiringa dobava izdelkov za dokompletacijo naročil in za izvenserijske izdelke ter nabava storitev pri opravljanju montažne dejavnosti in postaja za to dejavnost bistven element, je bila konec leta 1982 ustanovljena lastna pro-

(Nadaljevanje na 49. strani)

NAŠE PRODAJALNE

V pravem pomenu »PRODAJALNA« je bila le-ta ustanovljena oktobra leta 1974 v Pamečah, ki pa je bila v sestavi skupnih služb »LESNA« in kasneje v sestavi tovarne pohištva Pameče.

Ustanovljena je bila z namenom, da se vrši razprodaja manjvrednega blaga t. j. furniranih oblog in podbojev. Že ob ustanovitvi te prodajalne so bili pogoji dela zelo slabi, saj je bilo skladišče teh proizvodov v bivši žagi v Pamečah, ki pa še zdaleč ni ustrezalo vsaj

delno sodobnemu načinu prodaje takih proizvodov.

V Beogradu sicer obstoja prodajalna že od leta 1954 naprej, vendar je bila to le skladiščna prodaja rezanega lesa. Kasneje t. j. leta 1970 skladno z rastjo proizvodnega programa finalnih proizvodov in razvojem LIP in LESNE Slovenj Gradec sta obe omenjeni prodajalni poslovali že v takem obsegu in že leta 1976 sta dosegli zelo pomembne rezultate.

Omembe vredna je tudi ustanovitev prodajalne v Drnišu leta 1975, ki pa je poslovala

do konca leta 1978 zaradi slabe kadrovske zasedbe zelo slabo, saj je ob koncu 9. mesečnega periodičnega obračuna leta 1978 nastala izguba, ki pa jo je v takratnih razmerah pokrila prodajalna Pameče iz svojega obračunsko ustvarjenega dohodka.

Lastne prodajalne so poslovale v preteklih letih:

1974/79 v sestavi tovarne pohištva Pameče,

od 1. 1. 1979 dalje v sestavi TOZD Blagovni promet.

1984 v sestavi DSSP,

Na dan 31. 12. 1977 je bilo v prodajalni Pameče, Beograd in Drniš zaposlenih povprečno 28 delavcev in je bila skupna realizacija v

(Nadaljevanje z 48. strani)

izvodna enota v Radljah, ki je opremljena za izdelavo montažnih elementov in izvenserijskih izdelkov. V tej enoti proizvajamo proizvode po naročilih, ki se stalno večajo.

Pri prodaji preko prodajaln občutno povečujemo obseg prodaje, vendar precej zamujamo zaradi pomanjkanja sredstev s programom za preselitev prodajalne Pameče, Beograd in Drniš na novo lokacijo, kar je nujno zaradi nemogočih pogojev poslovanja in stalnega večanja obsega prodaje.

Kljub temu smo glede na stalno prisoten interes po širitvi lastnih prodajnih poti uspeli z najemom poslovnih prostorov ustanoviti konec leta 1982 prodajalno v Splitu.

Da bomo povečevali neposredno prodajo preko lastnih prodajnih poti, kar pomeni novo kvaliteto pri zadovoljevanju potreb potrošnikov in obvladovanje blagovnih tokov v LESNI, moramo ustanoviti v letu 1984 še dve novi prodajalni, in sicer eno na lokaciji Zagreba in eno na področju Južne Srbije.

Osnovni koncept organiziranja vseh blagovnih funkcij v TOZD Blagovni promet smo razširili s prenosom poslovanja skladišč gotovih proizvodov in s prenosom servisne službe v TOZD Blagovni promet. S programom postopnega prenosa skladiščnega poslovanja smo pričeli letos, ko smo prevzeli skladiščno poslovanje za TOZD TSP Radlje-Podvelka in delno za TP Pameče in TP Prevalje.

Nenormalne tržne razmere, ki so nas spremljale na nabavnem in prodajnem področju, smo v TOZD BP obvladovali s prilagajanjem organizacije dela in kadrovanjem ob upoštevanju temeljnih usmeritev razvoja DO LESNA.

Vseskozi je bila prisotna razvojna aktivnost širitve obstoječe lastne prodajne mreže, s katero smo neposredno povečevali obseg direktne prodaje, ki se je povečala od 18 % v letu 1978 na 55 % letos od skupne eksterne prodaje DO LESNE.

Vsa področja v SFRJ smo prodajno pokrili s komercialnimi predstavniki in potniki z opredeljeno odgovornostjo za realizacijo operativnih planov prodaje.

Glede na osnovno usmeritev razvoja DO LESNA smo v začetku leta 1981 vključili v TOZD Blagovni promet tudi nabavno in prodajno funkcijo za TOZD Nova oprema.

Pogoji poslovanja TOZD Blagovni promet so specifični glede na področje dela, način poslovanja, terensko delo, komuniciranje na celotnem jugoslovanskem področju, itd., zato so delovni pogoji težji, pa tudi zahtevnejši v primerjavi z delavci, ki niso vezani na terensko

delo in kontaktiranje s poslovnimi partnerji. Delovni pogoji so v precejšnji meri odvisni tudi od stanja na tržišču ter usklajenega dela in sodelovanja proizvodnih TOZD. V tej zvezi si prizadevamo, da navedene pogoje izboljšamo z boljšo organizacijo dela, s primernimi delovnimi pripomočki, predvsem prevoznimi sredstvi in z nagrajevanjem po pogojih in rezultatih dela.

Organiziranost marketinga smo izpopolnili z namestitvijo nosilca za raziskavo tržišča, zadržali terenske sodelavce za sistematično zbiranje informacij o dogajanjih na tržišču in določili organizacijske postopke za razvoj izdelkov. To dejavnost bomo morali še organizacijsko in kadrovsko izpopolniti.

V TOZD Blagovni promet neprestano skrbimo za pridobivanje vseh potrebnih soglasij za cene novih proizvodov in za spremembe cen, skladno z družbeno usmeritvijo ravni rasti cen za naše proizvode. Aktivnosti na tem področju so bile v letošnjem letu zelo velike.

Zelo odgovorna in pomembna dejavnost TOZD Blagovni promet je področje zunanje trgovinske dejavnosti. TOZD BP je registriran za samostojni uvoz in izvoz. Uvoz repromaterialov in rezervnih delov opravljamo skoraj v celoti sami, brez posrednikov, in tudi delno osnovnih sredstev. Pri izvozu smo pričeli s povečanjem direktne prodaje, preko maloobmejnega prometa z Italijo, sejemskih kontigentov z Avstrijo ter s širitvijo izdelkov, tržišč in izvoznikov. Na področju izvoza letos nismo dosegli planiranih ciljev, zato bo treba organizacijsko in kadrovsko izpopolniti izvozni sektor ter zaostri skupno odgovornost za realizacijo planov izvoza.

V proizvodni in prodajni plan oken smo letos širše vključili tudi kooperacijo z INLES Ribnica preko SLOVENIJALESA Ljubljana. Prodajo stavbnega pohištva na domačem trgu kooperiramo tudi z drugimi proizvajalci zaradi boljšega izkoriščanja proizvodnih kapacitet.

Ob pregledu petletnega delovanja TOZD BP, ki ga zaključujemo ob koncu letošnjega leta, ugotavljamo, da smo v glavnem dosegli predvidene cilje in rezultate poslovanja in s tem opravičili skupno odločitev, da so se povezale in združile v TOZD BP vse našete funkcije in dejavnosti. Bistveno smo namreč povečali obseg direktne prodaje in nabave in izboljšali poslovanje in na tej podlagi dosegli boljše proizvodne, prodajne in finančne rezultate za celotno DO LESNA. Zavedamo pa se, da je naša permanetna skrb in odgovornost za izpopolnjevanje organizacije dela in poslovanja in, da so naši skupni cilji vedno večji in zahtevnejši. Za realizacijo teh ciljev se bomo delavci v TOZD Blagovni promet vsestransko angažirali.

Mihael Savinek, oec.

vrednosti 105.538.531,00 din. Seveda je ob vsem tem izstopala prodajalna Pameče, saj je dosegla kar 60% od vsega ustvarjenega prometa. Količinski obseg prodaje 1978/1983 se je povečal kar za trikrat, upoštevajoč, da se je v tem obdobju povečala skladiščno prodajna kapaciteta samo v Splitu lani septembra in da znaša indeks prodajne vrednosti blaga 1978/1983 kar 523%. Ta prikaz bi bil lahko še večji in uspešnejši za DO LESNA, če bi posamezni TOZD v določenih primerih upoštevale prednostni red dobav blaga lastnim prodajalnam. Upoštevati je potrebno dejstvo, da je tak način prodaje proizvodov DO LESNA najkvalitetnejši in da bo v bodoče potrebno krepiti in širiti tak način prodaje.

Vse naše prodajalne, razen v Splitu, poslujejo v zelo slabih pogojih (barake, nadstrešnice in podobno), obstoječi objekti razpadajo, zato že nekaj časa razmišljamo, da bi v letu 1984 preselili prodajalno Pameče na novo lokacijo ob Celjski cesti levo pri skladišču »Merx« Slovenj Gradec. Tudi prodajalno v Drnišu bi morali do konca leta 1985 preseliti na novo lokacijo zaradi tega, ker poslujemo na zemljišču »Mesopromet« Split TOZD Drniš in nam bo tako 10-letna pogodba prenehala.

Da ne omenjamo prodajalno in lokacijo sredi samega Beograda in možnosti večje prodaje, v kolikor bi si zagotovili večjo lokacijo na tem področju, saj je tod kupna moč prebivalstva zelo obetavna. Da bi vse navedene investicije lahko uresničili, bo vsekakor potrebna pomoč DO LESNE kot celote in razumevanje proizvodnih TOZD, saj gre izključno za prodajo lastnih proizvodov in povečane proizvodnje v skladu s srednjeročnim programom. Že sedaj se v lastnih prodajalnah proda ca. 25% količinske proizvodnje finalnih proizvodov oz. 15% od vrednosti celotnega prihodka DO LESNA.

Otvoritev nove prodajalne v Splitu septembra 1982

V sedanjih razmerah je v sektorju lastnih prodajal zaposlenih 56 delavcev, ki opravljajo delo in opravila prodaje na malo in veliko, računajoč, da bomo dosegli do konca leta 1983 kar za 680.000.000 din prometa na malo in veliko oz. po osebi 12.000.000,00 din. Režija v prodajalnih je sorazmerno velika zaradi tega, ker še ni preneseno vodenje poslovnih knjig na AOP t. j. blagovna evidenca, saldakonti kupcev, krediti itd. kar bo potrebno urediti čimprej.

V sektorju lastnih prodajal si prizadevamo, da izboljšamo kadrovske sestavo, posebno prodajalcev oz. tistih strokovnih sodelavcev,

ki vplivajo na kvalitetno prodajo naših proizvodov in da sproti odklanjamo in kritično obravnavamo posamezne negativne pojave v prodajalnih v odnosu do kupca oz. potrošnika.

Ta odnos nam mora biti vedno pred očmi, saj smo mi prisotni zaradi potrošnika in ne potrošnik zaradi nas. Taka praksa in misli pa morajo biti prisotne tudi pri odgovornih delavcih v proizvodnih TOZD, kajti prodajna funkcija ob dobri kvaliteti je tudi lahko dobra podaljšana roka proizvodnje.

To nam naj bo stalna praksa in odgovornost.

Ankon Miro

PRVO PLANSKO OBDOBJE

Naš »Viharnik« praznuje svojo 15-letnico. Kako »mlad« je, če pomislim, da želi med prispevke uvrstiti tudi spomine iz prvega planskega obdobja, ki so že praznovali svojo 30-letnico.

Od osvoboditve do konca leta 1946 je trajal čas obnove. Gozdne uprave so imele v upravljanju nacionalizirane gozdove, žage in lesno predelavo. Kaj smo imeli? Požgane in porušene objekte, v primerjavi z današnjo opremljenostjo, zelo siromašna transportna sredstva in mnogo bogastva v lesu ter naše zaupanje v boljšo prihodnost. Gozdarstvo in lesna industrija sta v tem obdobju mnogo prispevala za obnovo. Količinski plani so presegali optimalne zmogljivosti tudi na področju delovne sile. Delo so opravljale delovne brigade. Mnogi izmed brigadirjev so tako spoznali težavno in tudi zahtevno delo gozdarja. Zahteva po količinski proizvodnji je siromašila kvaliteto hlovdovine in žaganega lesa. Debla dreves, ki so mnogim borcem rešila življenje, so v sebi skrivala izstrelke in nenehno povzročala poškodbe na listih polno-jarmenikov. V obdobju obnove je bila opravljena tudi zamenjava posameznih okupatorskih valut. Zamenjava naj bi bila zaključena 9. julija 1945. Davčni

sistem še ni bil zgrajen. Od osvoboditve do konca leta 1946 je veljal dopolnjen davčni sistem stare Jugoslavije. S 1. 1. 1946 je začel veljati nov zakon o davkih. Prvo ustavo FLRJ pa je izglasovala ustavodajna skupščina 31. januarja 1946.

Obdobje do leta 1950 je značilno po administrativnem upravljanju. Gospodarstvo so vodili predvsem državni organi, ki so imeli na gospodarjenje v podjetjih zelo močan vpliv. Vsako podjetje je imelo svojega operativno-upravnega voditelja, v obliki glavne ali generalne direktije. Gozdne uprave in pozneje direktije niso imele samostojnosti pri sprejemanju svojih planov, niti pri sklepanju pogodb. Pri nabavi materiala so bila odvisna od planskega razdeljevanja materiala po najvišjih državnih organih, ki so določevali tudi cene končnim proizvodom. Za posamezne proizvode smo prejeli planske kalkulacije, dejanske dosežene rezultate smo morali analizirati in utemeljevati ter končne obračune predlagati glavni direktiji. Obvezen odkup skoraj vseh kmetijskih pridelkov je trajal vse do leta 1952. Živila, tekstil, obutev in ostali artikli široke porabe so bili racionalizirani.

Nomenklatura gospodarskih dejavnosti je bila sprejeta leta 1947. Za gozdarsko dejavnost je bilo določeno: »Gozdarstvo je gospodarska dejavnost, ki ima za cilj vzgojo, nego in vzdrževanje gozdov. Razmerje med gozdarstvom in industrijo je mogoče prikazati s tem, da je predmet gozdarstva kot samostojna dejavnost samo les na panju, tako da sečnja gozdov kot sestavni del njihove eksploatacije spada v okvir industrije kot samostojna dejavnost.« Temu je sledila reorganizacija, ki pa ni pustila sledov odtujitve ne v poslovnem dogajanju kakor tudi ne med odnosi delavcev. Ob ponovni združitvi smo se mnogi srečali kot tujci. Pot do skupnih ciljev je bila zaradi različnih izhodišč težavnejša.

Osnovna dejavnost gozdarstva in lesne industrije je zahtevala tudi pomožne dejavnosti. Vse večje žage in obrati so se oskrbovali z električno energijo iz lastnih hidroelektrarn. Elektrarne so kasneje bile, žal, opuščene zaradi splošne gospodarske usmeritve in predvsem zaradi nižjih cen nabavljene električne energije, kot so znašali stroški lastnih elektrarn.

Vse navedeno ali podobno dogajanje je bilo v prvem planskem obdobju zaslediti na vsem področju gozdarstva in lesne industrije. Še bi lahko naštevali: gotovinske plane, živilske in tekstilne nakaznice, lastno trgovino »gozdarški magazin«, zaposlovanje vojnih ujetnikov, transporte konj s pomanjkljivo (Nadaljevanje na 51. strani)

ALI DELAVCI RESNIČNO ODLOČAMO

Ničesar ni tako dobrega, tako popolnega, da ne bi moglo biti še boljše, še svobodnejše, človeka še vrednejše.

TITO

Temeljni družbeno-ekonomski odnos je odnos, v katerega stopajo ljudje v družbeni produkciji, torej v proizvodnji.

Z zmago socialistične revolucije 1941—1945 je bil razbit kapitalističen način proizvodnje, ki je temeljil na zasebni lastnini proizvodjalnih sredstev. Temeljni odnos je bil delodajalec : mezdni delavec.

Nastala je nova oblika. V prvem povojnem obdobju se je močno razlikovala od sedanje. Za tisto obdobje uporabljamo danes »etike-to« — administrativni socializem.

Država je preko svojih organov in uslužbenec vodila vso gospodarstvo, planiranje, proizvodnjo in tudi razdelitev dobrin. Govorimo lahko tudi o centralističnem vodenju.

Starejši bralci bodo vedeli, da je dolga roka države v podobi poverjenika segla tudi v skrinje in kašte kmečkih domačij (obvezna odajaja).

Kmalu smo začeli ugotavljati, da nastajajo nova protislovja. Temeljno protislovje je bilo, da je bil delavec na svoji lastnini v mezdnem odnosu. Delodajalec je bila država. Delavec ni imel o čem odločati. Nastala protislovja so

se začela najprej razvozlati na partijskih kongresih in nadaljevati do zakonodajnih teles.

Zvezni svet in svet naroda sta na sejah 27. 6. 1950 sprejela temeljni zakon o gospodarjenju z državnimi gospodarskimi podjetji in višjimi gospodarskimi združenji po delovnih kolektivih.

Namen tega zakona je bil uresničiti socialistično načelo, da morajo z družbeno proizvodnjo gospodariti neposredno proizvajalci, pa tudi to, da bi se demokracija ljudskega samoupravljanja dalje razvijala.

Namen je bil dober, odločitev lepa in gotovo zgodovinska. Praksa pa je hodila precej svoja pota. Le z veliko težavo so se organi delavskega samoupravljanja uveljavljali kot gospodarji. Nasprotniki samoupravljanja ne klonejo hitro. Pojavila se je nova kategorija delavskih nasprotnikov v podobi lastne birokracije. Začeli smo uporabljati termine kot birokrati, tehnokrati, vse do kontrarevolucionarjev.

Ponovno je oživela Marxova misel, da je delavskemu razredu po osvojitvi in utrditvi oblasti sovražnik številka ena njegova lastna birokracija.

(Nadaljevanje na 52. strani)

Ivan Sinraj, prvi predsednik delavskega sveta Gozdnega gospodarstva Slovenj Gradec izvoljen na prvi seji delavskega sveta 14. 10. 1950. Ivan je bil rojen 6. 5. 1904, umrl je 28. 2. 1970.

(Nadaljevanje s 50. strani)

opremo in oskrbo ter mnogo tega, kar nam je danes tuje.

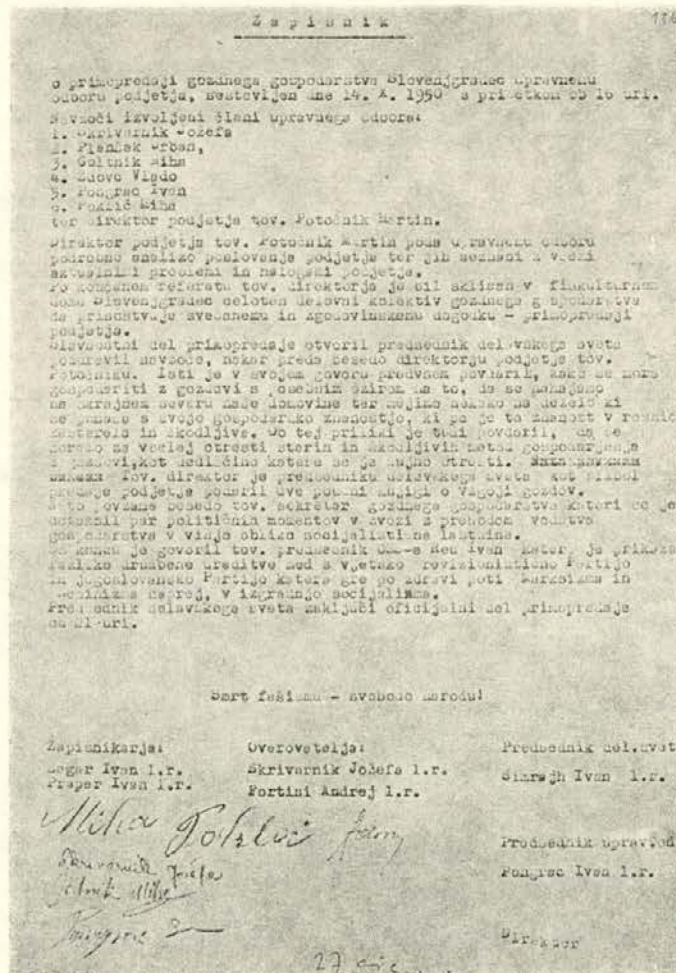
Težki življenjski pogoji, med katere štejemo v veliki meri pomanjkanje stanovanj, preskrbo z živili in obleko ter neurejene prevoze na delo, so nas zbliževali in rojevalo se je iskreno tovarištvo. O prostih sobotah in dopustih nismo razmišljali. Ko so bila omogočena prva letovanja ob morju, smo morali ljudi kljub ugodnim cenam prepričevati, naj vendar koristijo te možnosti.

Pogosto potovati v Ljubljano ni za današnji čas nič posebnega, takrat pa so bila prav ta potovanja na glavno direkcijo prava doživetja. Zvečer smo sedli na vlak, v prenatrpanih vagonih potovali prek Maribora in zjutraj prispeili v Ljubljano. Tam smo opravili nalogo in potovanje nazaj ni bilo nič prijetneje. Za prehrano smo prejeli bone in dobili topel obrok, če hrane ob velikem številu ljudi, ki smo stali v vrsti, ni prej zmanjkalo. Če je delo trajalo dalj časa, smo morali iskati sobo v prenatrpanih hotelih, če je ni bilo, si je vsak pomagal po svoje. Nekoč je sodelavec želel prenočiti v železniških vagonih, ki so stali na postaji. Ponoči se je začelo premikanje in prebudil se je na postaji Postojna.

Zaposlene žene so imele takrat še večje probleme z varstvom otrok, kot ga imajo danes. V manjših krajih ni bilo vrtcev, prevoz na delo, nabava živil in podobno pa je zahtevalo več časa kot danes. To so značilnosti prvega planskega obdobja.

Vsi, ki ste ga doživeli, se ob prebiranju tega prispevka spomnite na kaj lepega, spomnite se na najlepše — na našo mladost!

Poldka Bezljaj

(Nadaljevanje z 51. strani)

Leta 1953 smo spreminjali sistem in sprejeli ustavni zakon. Leta 1963 smo sprejeli novo ustavo, kasneje so sledili ustavni amandmaji. Rekli smo jim tudi delavski amandmaji. Vsi predpisi so imeli namen, da utirajo delavcu pot do odločanja o pogojih in rezultatih njegovega dela. Razni apolitični tehnokrati in samozvanci pa so se skozi vse obdobje vztrajno borili za zadnje ostanke oblasti v podjetju. Nastala je potreba po koreniti spremembi pravnih temeljev, zopet s ciljem, da bi delavec postal gospodar. Po dolgih in temeljnih razpravah je bila februarja leta 1974 sprejeta nova Zvezna ustava, takoj za njo pa republiška, na osnovi ustav pa Zakon o združenem delu. Vse te temeljne listine so imele cilj, da odločno presekajo z odločanjem mimo delavcev in v imenu delavcev. To novo ureditev imenujemo delegatski sistem. Odpravili smo poslanca in odbornika. Za delegata smo se odločili. Član delegacije naj bo in vezan na mnenje svojih volilcev, na »bazo«. Prav resnično so dani vsi pogoji, če malo popravim, vsi pravni in politični pogoji za demokratično odločanje samih delavcev.

Kako pa praksa? Le krčevito si delavsko odločanje utira pota. Ogromno državnih in samoupravnih predpisov ter kupi gradiv za seje delavcu zamegljujejo poglede in jemljejo čas. Poleg tega pa je še veliko subjektivnih težav in v nekaterih sredinah tudi premalo resničnega prizadevanja za nadaljnji razvoj in učinkovito delovanje delegatskega sistema! Seveda pa ne moremo kazati navzgor in navzdol ter odvrčati odgovornost od nas samih. Pokojni Edvard KARDELJ nas je že ob sprejemanju ustav in zakona o združenem delu opozoril, da se odnosi v praksi kljub dobrim pravnim temeljem in delegatskemu sistemu v praksi ne bodo spreminjali samodejno. Le dobro organizirani delavci jih bomo spreminjali.

KRATEK SPREHOD SKOZI SAMOUPRAVLJANJE V NAŠI DELOVNI ORGANIZACIJI

Po sprejetju že omenjenega zakona o gospodarstvu z državnimi gospodarskimi pod-

jetji in višjimi gospodarskimi združenji po delovnih kolektivih po letu 1950 se je 14. 10. 1950 sestal na svoje prvo zasedanje prvi izvoljeni delavski svet gozdnega gospodarstva. Delavski svet je izvolil za prvega predsednika Ivana SINRAJHA, ki je delal kot sekač pri gozdni upravi Slovenj Gradec. Delavski svet je izvolil svoj prvi upravni odbor in za predsednika Ivana PONGRACA, ki je bil zaposlen kot revirni vodja pri gozdni upravi v Črni.

Še isti dan je bila prva seja prvega upravnega odbora in svečana predaja podjetja v upravljanje delavcev. Vsi delavci takratnega gozdnega gospodarstva Slovenj Gradec, bilo nas je preko tisoč, smo bili povabljeni na to svečanost v prostore fizikturnega doma v Slovenj Gradcu. O tem obstajajo arhivske listine in objavljamo preslikan prvi zapisnik prvega upravnega odbora pri delavskem svetu gozdnega gospodarstva Slovenj Gradec. Kako je to potekalo v lesni industriji, ni ohranjenih listin, vemo pa, da je bil za prvega predsednika delavskega sveta izvoljen Leopold GROS, zaposlen na lesno-industrijskem obratu v Misljini.

Lahko rečemo, da imajo naši delavski sveti danes res močno besedo. Vprašanje pa je, ali je vedno in povsod dovolj močna. Še vedno se najdejo posamezniki, ki skušajo »korajžno« uveljaviti svoje manire in komando tudi tam, kjer ni treba.

V naši LESNI in v temeljnih organizacijah imamo delegatsko oblikovane delavske svete. To je naša moč in oblast. Imamo pa tudi individualne poslovodne organe in na nivoju Lesne kolektivni poslovodni organ, ti so odgovorni za izvajanje samoupravno dogovorjene gospodarske in socialne politike.

Danes imamo v naših temeljnih organizacijah triindvajset delegatsko oblikovanih in na neposrednih volitvah izvoljenih delavskih svetov.

Na nivoju Lesne pa imamo tudi delegatsko oblikovan in na neposrednih volitvah izvoljen delavski svet LESNE. Dalje imamo v LESNI še neposredno izvoljene organe:

- delavsko kontrolo
- notranjo arbitražo
- disciplinsko komisijo
- zbor interne banke

Vsi delavski sveti imajo še svoje izvršilne organe. Po potrebi pa imenujejo razne odbore in komisije za razna strokovna delovna področja.

V dobrem sodelovanju samoupravnih organov, poslovodnih organov in strokovnih služb vidimo jamstvo za nadaljnji in hitrejši razvoj LESNE.

Jure ŠUMEČNIK

Družbeno-politične organizacije v LESNI

V vseh temeljnih organizacijah združenega dela Lesne so organizirane osnovne organizacije Zveze sindikatov, osnovne organizacije Zveze komunistov in osnovne organizacije Zveze socialistične mladine. Delovna skupnost skupnih služb in Interna banka imata skupno organizirano osnovno organizacijo sindikatov, osnovno organizacijo Zveze komunistov in osnovno organizacijo Zveze socialistične mladine.

Osnovne organizacije Zveze sindikatov so na nivoju Lesne povezane v konferenco sindikata Lesne, ki ima svoj izvršilni odbor. Osnovne organizacije Zveze socialistične mladine so na nivoju Lesne povezane v koordinacijski svet ZSMS LESNE. Osnovne organizacije Zveze komunistov pa na nivoju Lesne nimajo formalne institucije, vendar koordinirajo delo in imajo zato imenovanega koordinatorja dela osnovnih organizacij Zveze komunistov. Družbeno-politične organizacije v temeljnih organizacijah in na nivoju Lesne delajo usklajeno in posebno v raznih zahtevnejših vprašanjih svoja stališča usklajujejo.

Jure ŠUMEČNIK

DELOVANJE MLADINE V LESNI

Koordinacijski svet Zveze socialistične mladine Slovenije, delovne organizacije LESNA, je bil ustanovljen 1976. leta in sicer na pobudo mladine in ostalih družbenopolitičnih organizacij.

V prvih letih delovanja je koordinacijski svet ZSMS sodeloval v nekaterih skupnih akcijah družbenopolitičnih organizacij. Ščasoma je delovanje koordinacijskega sveta popolnoma zamrlo, zato je prišlo tudi do manjše aktivnosti v osnovnih organizacijah ZSMS po TOZD, TOK in delovni skupnosti.

V letu 1981 smo ugotovili, da ima mladina LESNE dovolj motivov za skupne akcije. Še več. Problemi, s katerimi smo se srečevali, so narekovali tako skupno akcijo, ki naj bi prerasla v trajno organizacijo delovanja mladine LESNE in s tem tudi koordinacijskega sveta.

Mladina LESNE je delovala predvsem na športnem področju, deloma tudi v podružab-

ljanju odnosov med delavci naše delovne organizacije. Sodelovali smo tudi s pripadniki JLA — obmejne enote Dravograd in v organiziranju krvodajalskih akcij.

V zadnjem času je bilo opaziti ponovno manjšo aktivnost mladih v delovni organizaciji kot celoti, zaradi tega pa je bil koordinacijski svet letos tretjič »ponovno« ustanovljen. Ker gre v tretje rado, upam, da tudi zadnjič.

Na začetku tega novega mandata smo izvedli nekatere akcije, ki so bile dovolj množične. Tudi sedaj se opaža, da je aktivnih samo nekaj mladincev in osnovnih organizacij, kar se je pokazalo v prvih skupnih akcijah — ob srečanju z mladimi iz DO CESMA Bjelovar.

Res je, da smo razdrobljeni na vse štiri Koroške občine, da delamo na izmene, da so nekateri aktivni v domačem okolju, da nekateri živijo samo za šport in zabavo, vendar se moramo zavedati, da bomo le s skupno akcijo uspešno rešili probleme, ki nas težijo in s tem

sebi in tudi drugim omogočili boljše in lažje življenje v današnjih težkih časih.

Pri vsem tem se nam postavlja vprašanje, ali članstvo v organizaciji ZSMS, oziroma njena številčnost, že pomeni, da je organizacija boljša ali slabša, da je v njej in preko nje prostor za dialog v družbi, za uveljavitev interesov mladih? Na ta vprašanja bo treba temeljito odgovoriti iz več razlogov: zaposlovanje, reforma izobraževanja, socialni položaj mladega človeka, predvsem stanovanjsko vprašanje, boljši izkoristek prostega časa.

Ti problemi in naloge, ki mlade in vso družbo življenjsko zadevajo z vidika nalog, pred katerimi smo v svojem prihodnjem razvoju. In če teh nalog ne bomo uspešno rešili, bomo lahko ponovno govorili o velikem političnem pasivizmu velikega dela mladih ljudi.

Predvsem mladi bi se morali zavedati, da na nas, mladih, stoji svet!

Ajd Darko

Pomen splošne ljudske obrambe in samozaščite

O splošni ljudski obrambi in družbeni samozaščiti je bilo pri nas napisanih mnogo strokovnih člankov, teoretičnih razprav, učbenikov in knjig. To je popolnoma razumljivo, saj sta SLO in DS sestavni del našega družbenega in političnega življenja, našega samoupravnega sistema in pogojev za svobodni obstoj. Poleg tega je ta tematika stalno živa, saj se vojaška tematika in znanost neprestano razvijata, oblike in način vodenja vojn in oboroženega boja pa se v skladu s tem spreminjajo. Dinamičen razvoj samoupravnega sistema vpliva na razvoj prakse in teorije splošne ljudske obrambe in družbene samozaščite, kar pa zahteva nove razprave in preučevanje, nove strokovne in znanstvene, nove praktične rešitve in opredeljevanje nadaljnjih razvojnih smeri.

Naša osnova splošne ljudske obrambe in družbene samozaščite, ustanovljena v NOV, je kot najnaprednejša in tipična oblika samoupravnega ljudstva pred okupatorjem in domačimi sovražniki, tudi danes, čeprav organizirana kot oborožen sistem, ohranila takšen značaj. To pa zato, ker je postala sestavni del naše samoupravne družbe in zato, ker so v tej družbi naši narodi in narodnosti, delovni ljudje in občani dosegli svobodo, enakopravnost, socializem in druge pravice, za katere so se borili. Sistem SLO in DS je zrasel iz našega celotnega družbenopolitičnega sistema, katerega sestavni del je in s katerim se sam brani in ščiti.

Josip Broz-TITO je v svojem referatu na XI. kongresu ZKJ poudaril: »Delovni ljudje in občani — samoupravljanci sami organizirajo svojo obrambo in samozaščito v delovnih in družbenopolitičnih skupnostih, samo nujne skupne zadeve pa prenašajo na družbene, zato specialne organizirane institucije, kot so JLA in varnostna služba. Na ta način zagotavljamo v praksi podružbljanje obrambne funkcije, ki je v drugih družbenih sistemih odtujena od delovnega človeka. To je praktična uresničitev marksistične koncepcije oboroženega ljudstva.«

Organizacije združenega dela, kot oblike združenega dela delavcev na temeljih družbene lastnine, na sredstvih za proizvodnjo spadajo med tiste družbene subjekte, ki imajo primarni pomen pri uresničevanju obrambe in družbene samozaščite. Ustava SFRJ je neposredno določila vlogo OZD pri obrambi dežele in njen položaj v obrambnem sistemu. Samo dejstvo, da ustava SFRJ določa položaj in vlogo OZD pri obrambi države, kaže kolikšen je pomen OZD pri obrambi države.

Vse OZD so nosilke pravic in dolžnosti, da sodelujejo v pripravah za obrambo dežele in pri uresničevanju nalog v primeru vojne. Celotna vsebina splošnih dolžnosti, ki jih za potrebe obrambe dežele praviloma opravljajo vse OZD, so naslednje:

- priprave za nadaljevanje dejavnosti v izrednih situacijah,
- organiziranje in uresničevanje civilne zaščite,
- organizacija teritorialne obrambe oz. priprave za oborožen boj,
- zadeve družbene samozaščite,
- urejanje zadev, nalog in posebnih dolžnosti delovnih ljudi v zvezi z obrambo,
- usposabljanje delavcev za obrambo in zaščito.

Glavna obveznost OZD v zvezi z obrambo je njihovo usposabljanje za nadaljevanje dejavnosti v splošni ljudski obrambi ter za opravljanje nalog v izrednih razmerah. Nekateri OZD oziroma TOZD bodo, če bo to potrebno, nadaljevale delo tudi na območju, ki ga bi sovražnik začasno zasedel.

V okviru teh priprav se posveča posebna pozornost usposabljanju TOZD, da se zagotovi proizvodnja oziroma izvajanje storitev, ki so pomembne za obrambo in varnost države in da se lahko hitro in organizirano vključijo v obrambo prizadevanje države, pri čemer se prilagajajo vojnimi ali drugim izrednim razmeram. Da bi OZD oziroma TOZD tudi v vojnih razmerah uspešno uresničevala svojo osnovno funkcijo, je potrebna vsebina njenih celotnih obrambnih priprav in njeno usposabljanje za civilno zaščito. CZ se v OZD oz.

TOZD organizira kot množična oblika organiziranja, pripravljanja in udeležbe ljudi in materialnih in drugih dobrin pri zaščiti pred vojnim razdejanjem, naravnimi nesrečami in drugimi nevarnostmi v miru in vojni.

Zveza komunistov Jugoslavije je podružbljanju obrambe in zaščite vedno posvečala največjo pozornost, izhajajoč iz tega, da je to edina in prava možnost, da delavski razred uresniči svojo vlogo in da naši celotni obrambi svoj prispevek.

Franc POTISK

KADROVSKA DEJAVNOST

Družbeni dogovor o oblikovanju in izvajanju kadrovske politike ter samoupravni sporazumi o zaposlovanju v občinah zavezujejo delovne organizacije o enotnem urejanju kadrovske politike. Glede na zahteve iz teh aktov morajo delovne organizacije organizirati kadrovske funkcije tako, da bo možno izvajati kadrovske dejavnosti glede na dogovorjene zahteve. Kadrovska služba bi morala za učinkovito izvajanje kadrovske funkcije opravljati naloge v glavnem iz naslednjih področij: načrtovanje kadrov, pridobivanje kadrov, planiranje izobraževanja in njegovo usmerjanje, usposabljanje kadre na strokovnem in samoupravnem ter družbenopolitičnem področju. Kadrovska služba mora spremljati strokovni razvoj kadrov, graditi in dograjevati sistem osebnih dohodkov ter informirati delavce. Skrbeti mora za pripravo splošnih aktov, ki urejajo delovna razmerja, socialne, stanovanjske in kulturne zadeve.

Organiziranje kadrovske funkcije mora temeljiti na načelih dogovarjanja in sporazumevanja med TOZD in DO, kjer je potrebno opredeliti, katera opravila bodo izvajale skupne službe in kaj bodo opravljali tozdi.

V ta namen bodo morali udeleženci zagotoviti dovoljno število strokovnih delavcev v kadrovske službi.

S podružbljanjem kadrovske funkcije izhaja pravica slehernega delavca do osebnega razvoja, to pa je osnovni smoter kadrovske politike. Te ugotovitve ne smejo biti pogojne z razvitostjo posamezne OZD, kajti omejevanje pravic na področju kadrovske politike bi predstavljalo kršitev ustavnih pravic delavcev.

Ob upoštevanju zakonodaje in družbenega dogovarjanja ter izhodišč oblikovanja in izvajanja kadrovske politike izhaja nujnost, da je potrebno v organizacijah združenega dela projektirati kadrovske funkcije tako, da bo mogoče določiti strategijo, koncepcijo, določiti kadrovske podfunkcije, področja dejavnosti in kreirati organizacijske modele, opredeliti tehnologijo delovanja in izdelati sistem funkcioniranja kadrovske dejavnosti.

Ko izdelujemo konkretne modele kadrovske funkcije za določeno delovno organizacijo, ne smemo izpustiti ali prezreti nobene naloge, saj bi s tem kršili osnovna načela enakopravnosti, vzajemnosti, solidarnosti, prostovoljnosti in svobodne izbire.

Kadrovske funkcije ni mogoče obravnavati ločeno od drugih funkcij v delovni organizaciji, saj ima specifični značaj. Obravnavamo jo lahko ločeno le zaradi jasnosti opredelitev in vsebinske konkretnosti. Vsak delavec je subjekt delovanja v delovni organizaciji in s tem sooblikovalec. To daje kadrovske funkcije samoupravljalški značaj, kar pa ni garancija, da se bo kadrovska funkcija kvalitetno opravljala zgolj na samoupravljalškem nivoju.

Kadrovska funkcija je ena najzahtevnejših prav zaradi celovite psihofizične osebnosti, stopnje prilagodljivosti delu, problematiki pravičnega stimulacijskega sistema, medsebojnih odnosov in urejanju razmerij med delavci. Prav zaradi tako globoke problematike, ki jo obravnava kadrovska funkcija, je iluzorno pričakovati, da bo izvajanje te funkcije idealno potekalo samo s številčno zasedbo strokovnih delavcev v sami kadrovske službi, zanemarili pa bi tiste ljudi, ki neposredno oblikujejo delo v TOZD. Posebno še zato, ker je v LESNI tako heterogena organizacija, saj je na področju štirih občin 24 organizacijskih enot. Torej je jasno, da kadrovska služba ne more biti edini nosilec kadrovske dejavnosti.

Verjetno je osnovna naloga kadrovske funkcije to, da v skladu z zakonodajo in splošnimi akti ter izsledki kadrologije razvije strokovne metode na celotnem področju kadrovske funkcije ter jih prenaša na osnovne nosilce kadrovske naloge. Seveda mora slediti, kako kvalitetno in dosledno se te metode izvajajo v kadrovskih subfunkcijah ter jih povezati v enovito celoto. Poleg tega dela morajo strokovni kadrovske delavci prevzemati še specifične strokovne naloge, ki jih zaradi visoke strokovne zahtevnosti ne morejo opraviti drugi delavci.

Pri LESNI Slovenj Gradec je nujno potrebno upoštevati vse specifičnosti, ki se pojavljajo, kadar oblikujemo model kadrovske funkcije, saj je zelo raztresena in ima prodajalne po drugih republikah, kar je razlika od drugih klasičnih OZD, ki so lokacijsko povezane. Glede na navedena dejstva predstavlja sedanja organizacija kadrovske funkcije problem.

Pri vsakem proučevanju problema si zastavimo cilj, ki ga želimo doseči z določeno dejavnostjo. S proučevanjem nameravamo doseči tak model kadrovske funkcije, ki bo zagotavljal optimalne rezultate pri izvajanju kadrovske politike, ki je sestavni del poslovne politike in bo omogočal doseganje poslovnih ciljev.

Cilje kadrovske dejavnosti opredeljuje dogovorjena in samoupravno sprejeta kadrovska politika, ki je sestavni del opredeljenih ter samoupravno sprejetih poslovnih ciljev, določenih z letnim ali srednjeročnim planom vseh TOZD oziroma DO kot celote.

Z organizacijo kadrovske funkcije v DO LESNA, kjer bi imeli model, ki ni centraliziran niti decentraliziran, ampak je kombinacija obeh modelov, bi dosegali optimalne rezultate. To pa zagotavlja realizacijo ciljev sprejete kadrovske politike. Pri uporabi kombiniranega modela bi lahko izvajali kadrovske funkcije celovito in strokovno na vseh področjih kadrovske dejavnosti ter na osnovi samoupravnega odločanja.

MIHA PUSNIK

Izobraževanje

Zametki izobraževalnega centra sega v leto 1960. To pa je le zametek imena, ne pa vsebine. Večji razmah je izobraževalni center doživel prav gotovo z delovanjem štirih dislociranih oddelkov:

- šole za delavce v lesarstvu,
- tehniške lesarske šole,
- šole za gozdarje — mladince,
- šole za gozdarje — odrasle.

Z delovanjem šol smo pričeli predvsem zaradi kadrovskih potreb, posebno po združitvi gozdnega gospodarstva in Lipa.

Z uvedbo usmerjenega izobraževanja se je na tem področju marsikaj spremenilo. Z uveljavitvijo zakona o usmerjenem izobraževanju nimamo več pogojev za nov vpis v dislocirane oddelke. Vsi, ki so vpisani pred usmerjenim izobraževanjem, lahko šolo končajo do 31. 8. 1986.

Tako tudi ne deluje več v sklopu izobraževalnega centra Lesne šola za gozdarje-mladince, ki je delovala od leta 1967 pa do leta 1982. Kako si sedaj lahko pridobijo delavci za neposredno proizvodnjo poklic, ko smo ukinili šole za specializirane poklice in so se lahko vpisovali učenci s končno šolsko obveznostjo in z najmanj šest razredi osnovne šole?

Šole za specializirane poklice je nadomestil tako imenovani skrajšani program (SKR). Tudi za vpis za ta program je pogoj končanih najmanj šest razredov osnovne šole. Te programe nimajo vse usmeritve. Tudi gozdarska usmeritev nima skrajšanega programa, v lesarski usmeritvi pa ta skrajšani program je.

V gozdarski usmeritvi si lahko nekdo pridobi poklic gozdar tako, da se vpiše v usmerjeno izobraževanje, v gozdarsko usmeritev, v šolskem centru v Postojni. Prvo leto ima enak program kot druge usmeritve. Je le nekaj razlik v predmetu osnove tehnike in proizvodnje. Po končanem prvem letniku se učenec vpiše v smer gozdar. Po končanem drugem letniku si že pridobi poklic gozdar.

Da bi lažje primerjali težo poklicev oz. dolžino šolanja, govorimo, da si je gozdar pridobil poklic za III. stopnjo klasičarske lestvice, ali z drugimi besedami, v dvoletni poklicni šoli.

Lesar si pridobi v dvoletni poklicni šoli na III. stopnji naziv lesar — ozek profil, na IV. stopnji lesar — širok profil (triletno šolanje), na V. stopnji pa poklic lesarski tehnik. Šolanje za poklic tehnika traja torej štiri leta. Na VI. stopnji se šola inženir ali specialist, na VII. stopnji dipl. inženir, magister ali specialist in na VIII. stopnji doktor.

To je novost, ki je nastala z uvedbo usmerjenega izobraževanja. Prvič v zgodovini šolstva imamo enotno jugoslovansko klasičarsko lestvico od I. do VIII. Znotraj te lestvice poklici še vedno niso usklajeni. Ta uskladitev bo zahtevala še veliko dela.

Verjetno bo bralce zanimalo, kakšne so nove naloge, ki jih mora opraviti organizacija združenega dela z uvedbo zakona o usmerjenem izobraževanju. Nalog je zelo veliko.

Osnovna naloga je gotovo ta, da organizacija združenega dela ugotovi dejanske kadrovske potrebe in sicer vsaj za dobo 15 do 20 let.

Učenci se praviloma vpišejo in nadaljujejo z izobraževanjem le v isti usmeritvi. Pot je torej naslednja: gozdarski tehnik, gozdarski inženir, oz. dipl. gozdarski inženir ali lesarski tehnik, lesarski inženir oz. dipl. lesarski inženir.

Ze ves čas smo ugotavljali, da so učenci premalo povezani s prakso. Da bi to vrzel nadomestili, prihajajo sedaj vsi učenci že v I. letniku na proizvodno delo oz. delovno prakso.

Seveda mora organizacija združenega dela s tem v zvezi opraviti določene naloge. Pripravi mora seznam del in nalog na podlagi učnega načrta za proizvodno delo in delovno prakso, ki ga je izdal Zavod SRS za šolstvo v sodelovanju s koordinacijskim odborom za uresničevanje proizvodnega dela oz. delovne prakse. Na podlagi seznama del in nalog moramo pripraviti izvedbeni načrt. Tako je treba vsako nalogo natančno analizirati. Napisati moramo operativne smotre in drugo, nakar sledi še členitev posamezne naloge na delovne operacije, na naštevavanje potrebnega orodja, materialov, varstva pri delu in drugega.

Koliko je potrebno pripraviti takih načrtov v naši organizaciji združenega dela?

Proizvodno delo in delovno prakso organiziramo:

- za gozdarsko usmeritev v gozdarstvu Radlje,
- za lesarsko usmeritev v tovarni pahištva Pameče, tovarni pahištva Prevalje, TSP Radlje — Podvelka,
- za elektro usmeritev v tovarni ivernih plošč Otiški vrh,
- za ekonomsko in računalniško usmeritev v DSSP.

Vsaka izmed navedenih usmeritev ima določeno število smeri. Tako ima lesarska usmeritev dva programa: skrajšani in srednji program (SR), v okviru srednjega programa pa naslednje smeri:

- A) lesar — ozek profil, III. stopnja
- B) lesar — tapetnik, IV. stopnja
- C) lesar — širok profil, IV. stopnja
- Č) lesar — tehnik, V. stopnja

V prvem letu proizvodnega dela so drugačna dela in naloge za skrajšan program in drugačna dela in naloge za srednji program. Seveda so ta dela in naloge odvisne tudi od tehnologije TOZD. V drugem letu se srednji program že razlikuje za smer lesar — tapetnik, prav tako tudi v tretjem letniku.

Nekatere druge usmeritve se še bolj razvejujejo. Podala bom primer kovinarske usmeritve. Različna dela in naloge moramo pripraviti za skrajšan program in različne za srednji program. Ustavila se bom pri srednjem programu kovinar — strojnik, ki ima naslednje smeri:

- A) obdelovalec kovin,
- B) monter in upravljalec energetskih naprav,
- C) vzdrževalec vozil in strojev,
- Č) preoblikovalec in spajalec kovin,
- D) finomehanik,
- E) strojni tehnik.

Seveda mora organizacija združenega dela pripraviti sezname in izvedbene načrte za vsa tista dela in naloge, za katere potrebujejo kader. To pa ni vse, kar moramo opraviti v zvezi s proizvodnim delom in delovno prakso. Organizacija združenega dela mora poskrbeti to na podlagi zakona o usmerjenem izobraževanju in se v nasprotnem primeru kaznuje od 5000 do 50.000 dinarjev za prekršek izobraževalna ali druga temeljna organizacija ali delovna skupnost:

1. če ne izvaja proizvodnega dela, delovne prakse in praktičnega pouka v skladu s tem zakonom, samoupravnim sporazumom in pogodbo,

2. če udeležencem izobraževanja pri izvajanju praktičnega pouka proizvodnega dela in delovne prakse ne zagotovi varstva pri delu, zavarovanja v primeru nesreče pri delu ter nagrade,

3. če ne objavi razpisa za izobraževanje delavcev iz dela ali ob delu.

Prav tako mora organizacija združenega dela na podlagi zakona o usmerjenem izobraževanju organizirati usposabljanje delavcev po programu usposabljanja z delom, za pridobivanje strokovnih sposobnosti in spretnosti pri opravljanju določenega dela (pripravnik, dela na tekočem traku). Tako se po zakonu o usmerjenem izobraževanju morajo usposabljevati delavci za najenostavnejša dela in naloge na I. in II. stopnji klasičarske lestvice, torej prav tako kot tisti, ki končajo izobraževanje ali izpopolnjevanje. Tako se usposabljujejo na drugi stopnji po programu usposabljanja za sekača in programu usposabljanja za gojitelja v šoli za gozdarje v Radljah.

Novost je tudi ta, da so tisti, ki so končali šolanje po skrajšanih programih in srednjih programih na II. stopnji (šolanje do dveh let), na III. stopnji (dvoletne poklicne šole) oz. na IV. stopnji (triletno poklicne šole) pripravnik.

Vsi ostali, ki so končali V. stopnjo, VI., VII., VIII., pa so bili tudi že dosedaj na podlagi pravilnika o pripravnikih in strokovnih izpitih delavcev v gospodarstvu pripravnik.

Morda sem pozabila poudariti še eno bistveno novost. Praktični pouk, proizvodno delo in delovna praksa se izvaja neposredno v delovnem oz. proizvodnem procesu, pod vodstvom in nadzorstvom inštruktorjev, ki morajo biti za to delo tudi usposobljeni.

Zraven kopice novih nalog vidimo na tem področju tudi nove kvalitete. Na tozdih so se z uveljavitvijo usmerjenega izobraževanja, razen v gozdarstvu, prvič pojavili inštruktorji. Ti inštruktorji ne bodo počevali samo učencev pri praktičnem pouku, proizvodnem delu in delovni praksi, temveč tudi delavce, ki so premeščeni ali se na novo zaposlijo, pripravnik in druge.

Doslej za ta dela nismo imeli zaposlenih in usposobljenih ljudi. Koliko ljudi se ukvarja z nabavo strojev in koliko z usposabljanjem delavcev za dela na teh strojih?

Vemo, da lahko dajejo dobre rezultate na še tako visoko mehaniziranih strojih le primerno usposobljeni delavci.

V programih usmerjenega izobraževanja imajo učenci manjše število ur, predvsem pri praktičnem pouku.

Nobena šola danes ne more izobraziti učence za delo, temveč le za začetek dela. To pa pomeni za organizacijo združenega dela zopet veliko in odgovorno delo, saj jih bomo šele z usposabljanjem v organizaciji združenega dela pripravili za opravljanje konkretnega dela, ki ga bodo opravljali.

Na primer v programu kovinar — strojnik, v smeri oblikovalec kovin, so združeni naslednji nekdanji poklici: strugar, frezalec, vrtalec, ostrilec, brusilec, graver, orodjar, tehnični in strojni risar, mehanik obdelovalnih strojev. V času šolanja dobijo učenci le osnovna strokovno teoretična in praktična znanja iz vseh naštetih področij. Za konkretna dela, npr. za strugarja, pa jih moramo s programom usposabljanja, ki se izvaja najmanj šest mesecev po končanem izobraževanju v organizaciji združenega dela, praktično in tudi delno strokovno teoretično šele usposobiti. Če bi usposobljeni delavec strugar po določenem času šel na dela in naloge brusilca, bi ga morali predhodno usposobiti. Ali so to slabosti usmerjenega izobraževanja? Nikakor!

Do končnega izdelka je v industrijski proizvodnji nešteto faz, kjer so vključeni najrazličnejši stroji. Čisto nemogoče je, da bi za potrebe vsake organizacije združenega dela lahko že šola usposobila učence do take mere, da bi obvladovali vse faze oz. dele na naštetih strojih oz. delih in nalogah. Učenci dobijo širše strokovno-teoretično in praktično znanje zato, da lažje razumejo in hitreje osvajajo po- (Nadaljevanje na 55. strani)

(Nadaljevanje s 54. strani)

trebna konkretna znanja in se hitro prilagajajo potrebam po novih znanjih.

Tudi z uvedbo praktičnega pouka proizvodnega dela in delovne prakse v organizaciji združenega dela se že v času šolanja prepleta teorija in praksa, kar je vsekakor velika prednost.

Nekdo bo morda dejal, da so tudi vajenci imeli povezavo. Ali res? Praktični pouk ni nikoli potekal tako organizirano, kot mora potekati sedaj. Nekoč je bilo odvisno prvenstveno od tega pri katerem mojstru se je vajenec izučil. Prav gotovo so bili tudi dobri

mojstri in dobri učitelji. Vendar ti so bili verjetno le izjeme.

Z uvedbo usmerjenega izobraževanja na visokih šolah se bo obseg dela v organizaciji združenega dela tako povečal, da bodo morali imeti tozdi čiste inštruktorje za praktični pouk, proizvodno delo in delovno prakso in tudi še nove organizatorje, da bomo lahko izvajali vse naloge, ki so nastale v zvezi z usmerjenim izobraževanjem.

V nasprotnem se nam bo zgodilo to, kar je nekoč odgovoril nek delovodja svojemu direktorju, ko mu je ta dejal, da ima zadosti

ljudi za delo. »Ljudi že ljudi, tov. direktor, vendar pa ne dovolj delavcev!«

Poleg že omenjenih nalog v zvezi z usmerjenim izobraževanjem izvajamo še naloge s področja štipendiranja, izpopolnjevanja delavcev v organizaciji združenega dela (sedaj smo registrirani tudi za izpopolnjevanje in usposabljanje delavcev, ki niso zaposleni v naši organizaciji združenega dela. Prvi tak večji tečaj bo že v jeseni organiziran za ves jugoslovanski prostor za žičničarje na turističnih žičnicah), organiziranje izpopolnjevanja delavcev izven organizacije združenega dela, organiziranje počitniške prakse in drugo.

Manija Sekirnik, dipl. inž. gozd.

KAJ ŽELIMO DOSEČI Z NOVIM SISTEMOM OSEBNIH DOHODKOV

V LESNI smo se lotili novega sistema nagrajevanja po delu predvsem iz dveh razlogov:

1. sedanje samoupravne splošne akte moramo v določenih točkah uskladiti z zakoni in družbenimi dogovori s tega področja,

2. v sistemu nagrajevanja moramo opredeliti nekatera nova spoznanja v zvezi z delitvijo po delu in cilji, ki smo si jih v zvezi s tem zastavili.

Če govorimo o usklajevanju z zakonom, potem moramo ugotoviti, da v sedaj veljavnem sistemu OD zlasti nimamo dovolj meril, s katerimi bi merili delavčovo učinkovitost glede na njegov dejanski prispevek, z drugimi besedami, pri precejšnjem številu delavcev, ne glede na to, ali gre za režijske in tudi druge delavce v TOZD ali v delovni skupnosti skupnih služb LESNE, ugotavljamo rezultate njihovega dela le glede na dosežene povprečne delovne rezultate drugih delavcev, ali celo samo v odvisnosti od zahtevane kvalifikacije delavcev. Nadalje moramo uskladiti z zakonom merila minulega dela delavcev, zajamčenega OD, nekatere pravice in obveznosti ob razporeditvi na drugo delo, nekatere prejemke delavcev, ki bremenijo materialne stroške, nadomestila za čas bolezni in še nekatere druge stvari.

Pri drugem delu usklajevanja, ki smo si jih zastavili v zvezi z nagrajevanjem po delu, pa se moramo zlasti ustaviti pri opredelitvi predvidenega prispevka dela delavcev oziroma zahtevnostjo dela, ki predstavlja tisto delavčovo »osnovo OD«, ki se korigira glede na dosežen dejanski prispevek delavca navzgor ali navzdol. Omenjeni predvideni prispevek dela delavcev je dal doslej tudi največ dela, saj je bil ve-

zan na opredelitev makro- in mikro-organizacije LESNE, na izdelavo razvida del in nalog ter na samo metodologijo predvidenega prispevka. Hkrati s tem želimo uresničiti še druge cilje, ki so vezani npr. na razmerja med najbolj enostavnim in najbolj zahtevnim delom v LESNI, večji poudarek želimo dati težjemu fizičnemu in kreativnemu delu, približati se želimo načelu »za približno enako zahtevnost dela — približno enako plačilo«, predvsem pa želimo določiti zahtevnost posameznega dela oziroma naloge tako, da bo dejansko odraz pogojev in okoliščin, v katerih delavec dela.

Seveda se moramo ob tem zavedati, da idealnih rešitev v sistemu OD, ki ga načrtujemo, ne bomo našli, kakor tudi ne bomo v celoti dosegli ciljev, ki smo si jih zastavili. Ne moremo namreč mimo tega, da gre v tem primeru za samoupravne akte, s katerimi si delavci sami najbolj neposredno režemo debelejši ali tanjši kos kruha. Normalno je, da si vsak želi debelejši kos in da se to pri usklajevanju meril bodisi predvidenega ali dejanskega prispevka še kako čuti. Posledica tega so dolgi usklajevalni postopki in nujne marsikateri kompromisne rešitve.

Ko bomo torej sprejemali nov sistem nagrajevanja po delu, ne bomo mogli mimo dejstva, da načela »delitve po rezultatih dela« še nismo uresničili v zadostni meri, da je to sicer korak naprej k nagrajevanju po delu in da bomo morali nov sistem tudi »vzdrževati«, zanj usposobiti ustrezne strokovne delavce in še naprej iskati vedno boljše in boljše rešitve.

PENEC Ivan, dipl. iur.

Standard delavcev, alkoholizem in invalidnost

Splošni in individualni standard delavcev DO LESNE kaže znake padanja. To se najbolj odraža v osebnih dohodkih delavcev. Poprečni OD delavcev LESNE je bil v primerjavi s povprečnim OD v republikli Sloveniji v letu 1982 skoraj za 1000 din nižji (916 din). Republiški poprečni OD je znašal 14.040, poprečni OD DO Lesne pa 13.134 din. Kar 11 temeljnih organizacij (vsi TOZD lesne industrije) so bili pod povprečnim republiškim osebnim dohodkom. Najnižji poprečni OD so prejeli v TOZD TSP Radlje, in sicer 9759 din (za 4281 din pod republiškim poprečjem), najvišji OD pa so prejeli v TOK gozdarstva Slovenj Gradec 16.180 (2140 din nad republiškim poprečjem). V prvih devetih mesecih letošnjega leta je znašal poprečni OD delavcev LESNE 15.170 din. Poprečni

republiški OD še ni izračunan, zato ga ne moremo primerjati, vendar predvidevamo, da je OD delavcev LESNE v primerjavi z republiškim še vedno pod poprečjem.

Dne 30. 9. 1983 je bilo v DO LESNI zaposlenih 2815 delavcev. Večina teh delavcev stanuje v urbanih naseljih in imajo dostop do kulturnih, zdravstvenih in drugih storitev. 23 delavcev ima zelo slabe življenjske pogoje (socialno stanovanjski problemi, večje število družinskih članov, nezaposlen zakonec, alkoholizem in podobno). 316 delavcev nima zaposlenega zakonca, največ družin ima po dva otroka — 1081, 691 po enega otroka, 199 po tri otroke in 53 po štiri otroke in več.

Več kot polovica delavcev ima lastno stanovanjske hiše (1105), 27 delav-

cev ima lastno stanovanje, 880 ima družbeno stanovanje, 591 jih stanuje pri starših, to so večinoma samski delavci in 239 delavcev je podnajemnikov. Skupno je 104 prosilcev za stanovanje. Od tega jih ima 33 zelo slabe stanovanjske razmere in so stanovanja nujno potrebni, 28 jih živi kot podnajemniki in pri starših, 43 jih želi v večje stanovanje (že imajo stanovanja). 112 delavcev ima doma kmetije oz. zemljo, na kateri lahko pridelajo osnovne pridelke. Ti delavci v večini nimajo zaposlenega zakonca.

1400 delavcev ima avtomobile.

Na delo se vozi 1368 delavcev.

Zaposlenih je 23 samohranilcev. To so delavci, ki ne dobivajo preživnin za otroke.

(Nadaljevanje na 56. strani)

Družbena prehrana

Hrana je za normalen razvoj in življenje neogibno potrebna. Prehrana med delom predstavlja pomemben del celodnevne prehrane. Ves povojni čas ni obstajal nek stalni skupni organ, ki bi usmerjal in razvijal družbeno prehrano, skladno s spremembami v gospodinjstvu, javnem življenju, s spremembami v strukturi in številčnosti prebivalstva.

(Nadaljevanje s 55. strani)

Polovica TOZD ima organizirano družbeno prehrano v lastni režiji, ostali imajo organiziran transport topllega obroka v lastne jedilnice ali imajo sklenjene pogodbe z nekaterimi TOZD ali delovnimi organizacijami.

V DO je registriranih 121 alkoholikov. Trenutno se zdravi proti alkoholizmu ambulantno devet delavcev, hospitalno nihče. Da se zdravi tako majhno število delavcev, je potrebno iskati vzrok predvsem v tem, da se temu problemu posveča premajhna skrb (ena socialna delavka za 2815 delavcev ne zmora celotne problematike delovne organizacije). V DO bi bil nujno potreben klub zdravljenih alkoholikov, ki pa brez okrepitev socialne službe še dolgo ali pa sploh ne bo ustanovljen.

Problematika invalidnosti se v DO zadovoljivo rešuje, čeprav se število invalidov iz leta v leto veča. Delno se število invalidov povečuje tudi zato, ker se zavzemamo, da se delavci v TOZD, ki ne dosegajo več zelenih delovnih učinkov, obravnavajo prek invalidske komisije in se invalidsko ocenijo, ne pa, da takšne delavce TOZD sami premestijo na lažja dela, obračunavajo pa jim OD prejšnjega delovnega mesta. Trenutno je zaposlenih 164 invalidov (6%). 31. 12. 1982 je bilo zaposlenih 156 invalidov oz. 5% na zaposlenega. Od tega je 31 žensk. Poprečna starost invalidnih oseb je 10 let višja od poprečne starosti kolektiva. To nam kaže vzročno zvezo med invalidnostjo, starostno strukturo in pogoji dela.

Do invalidske ocene delavci še neka-ko pridejo. Težave pa nastanejo pri ustreznih zaposlitvi. Ocene invalidskih komisij so skoraj vedno splošne in tako otežujejo socialnemu delavcu najti v DO ustreznega dela in naloge, kot spodbujajo invalidom poleg vseh psihičnih napetosti razne negativne težnje.

Potrebno bo strokovno preveriti podatke, ki kažejo na pomanjkanje delovnih mest za invalide, saj bi verjetno ob sodelovanju vseh TOZD, strokovni analizi vseh delovnih mest in preureditvi nekaterih del, ugotovili še veliko neizkoriščenih možnosti za uspešno zaposlovanje invalidov. Za izvedbo tega pa bi bila potrebna širša družbenopolitična akcija, tako da bi razen posameznih strokovnih delavcev, ki se zavedajo, da je njihovo delo pomanjkljivo z ozirom na sistematičnost in stalnost, morali sodelovati tudi vsi poslovodni organi, organi upravljanja in družbenopolitične skupnosti.

Marijana Gorenšek

Vprašanja družbene prehrane so se v sklopu številnih delovnih organizacij obravnavala kot nujno zlo, kot neproduktivna sfera dejavnosti posamezne delovne organizacije. Znana je akcija sindikatov o potrebi, da vsakemu delavcu zagotovimo obrok hrane med delom, to je topli obrok hrane.

Zveza sindikatov Slovenije je na svoji III. konferenci sprejela usmeritve in kriterije za regresiranje prehrane med delom z boni. Tudi v naši delovni organizaciji so si morali nekateri tozdi in DSSP urediti družbeno prehrano v lastni režiji ali na kak drug ustrezen način. Z družbeno prehrano namreč niso mišljena izplačila v gotovini ali denarnih bonih. Konkretneje so se opredelili primeri, ko je izplačilo regresa v gotovini opravičljivo. Za družbeno organizirano prehrano delavcev šteje:

1. prehrana delavcev v lastni restavraciji oziroma v drugi restavraciji ali gostinski organizaciji, s katero je sklenjen SaS oziroma pogodba o prehrani delavcev,

2. preskrba z gotovimi jedili, oziroma proizvodi za prehrano od organizacij, katerih dejavnost je proizvodnja ali promet omenjenih proizvodov s pogojem, da sta prehrana delavcev oz. izdajanje obrokov organizirana neposredno.

V naši delovni organizaciji imajo najbolje organizirano družbeno prehrano v lastni režiji delavci tovarne pohišstva Pameče. Njihove malice so zelo kvalitetne. Delavci pa so tudi sami pomagali z ureditvijo menze oz. jedilnice. Družbeno prehrano vodi posebna organizacijska enota (kuhanje, strežba).

Za delavce, ki delajo več kot osem ur (zaradi zahtev proizvodnje), je organizirano tudi kosilo. Razdeljevanje hrane je organizirano na samopostrežni način. Delavci imajo na razpolago en menu.

Iz TOZD TP Pameče transportirajo hrano v TOZD Transport in servisi, kjer so jedila postrežena. Transport hrane ima poleg dobrih tudi slabe lastnosti. Pri premalo skrbnem prevozu hrana izgubi del vrednosti ali postane celo zdravju škodljiva.

V TOZD TIP Otiški vrh imajo svojo kuhinjo (posebna organizacijska enota za družbeno prehrano), ki skrbi, da imajo vse izmene toplo malico. V tej kuhinji se hranijo tudi delavci iz TOZD centralno lesno skladišče in TOZD žage Otiški vrh. Po potrebi imajo organizirano tudi kosilo.

TOZD žaga Mislinja ima organizirano malico v lastni režiji. Kuhinja je v posebni organizacijski enoti. Strežbo tudi brezalkoholne pijače in pozimi čaj.

TOZD žaga Mušenik nima organizirane prehrane v lastni režiji in vozijo hrano iz rudnika v Žerjavu, s katerim imajo sklenjeno pogodbo.

TOZD žaga Vuhred dobiva po pogodbi malice iz hotela v Radljah.

TOZD tovarna stavbnega pohišstva Radlje ima organizirano družbeno prehrano v okviru kadrovske službe (kuhanje in priprava jedil, strežba jedil in brezalkoholnih pijač). Hrano pripravljajo v delovni enoti v Podvelki, od koder jo vozijo v jedilnico v Radlje.

V TOZD gozdarstvo Črna so spomladi organizirali družbeno prehrano v lastni režiji. Vsi delavci so z malico oskrbljeni. Delavci na terenu si nosijo malico s seboj pred odhodom na delovišča v posebnih termos posodah. Delavcem, ki si zaradi oddaljenosti zjutraj ne

morejo vzeti malice, vozijo hrano šoferji. Ostali delavci malicajo v novi jedilnici. Poslužijo se lahko tudi toplih in hladnih napitkov. Enako imajo organizirano družbeno prehrano tudi v TOZD gozdarstvo Radlje in TOK Radlje.

V TOK Dravograd malicajo režijski delavci v podružnici hotela Košenjak, za kar mesečno izdajajo naročilnice. Ostali delavci dobijo izplačilo v gotovini.

TOK Ravne na Koroškem ima sklenjeno pogodbo v Delikatesi Ravne.

TOZD Gradnje Slovenj Gradec ima organizirane skupine s kuharicami, ki skupini delavcev (7) kuhajo, čistijo in perejo. Za režijske delavce imajo sklenjeno pogodbo z Namo Slovenj Gradec.

TOZD Nova oprema ima organizirano lastno družbeno prehrano. Kuhajo tudi dietno hrano. Delavci lahko kupijo brezalkoholne pijače in hladne malice. Če morajo delati več kot 8 ur, organizirajo tudi kosilo.

TOK gozdarstvo Slovenj Gradec in TOZD gozdarstvo Slovenj Gradec imata sklenjeno pogodbo z NAMO.

Delavci, ki so na terenu, dobijo izplačan regres v gotovini.

Delavci TOZD gozdarstva Mislinja imajo sklenjeno pogodbo z MERXOM Mislinja. Tam se prehranjujejo le trije delavci, ostali pa dobivajo regres, izplačan v gotovini, in si nosijo malico s seboj na teren od doma v termos posodah.

Delovna skupnost, interna banka in Blagovni promet imajo organizirano družbeno prehrano v Nami Slovenj Gradec. Z Namo imajo sklenjeno pogodbo in dobivajo bone za topel obrok v vrednosti 50,00 din na dan. Delovna skupnost in interna banka sta se v januarju regresu odpovedali. Vsi režijski delavci dobijo za družbeno prehrano mesečno 900,00 din, ostali pa dobijo 10% od poprečnega osebnega dohodka v preteklem letu v Sloveniji. Malica v Nami stane poprečno 80,00 din. Razliko doplačajo delavci sami. Na razpolago imajo 3—4 menije dnevno.

Glede na način strežbe prevladuje v tozdih z organizirano družbeno prehrano v lastni režiji samopostrežni način predvsem zato, da so režijski stroški čim manjši. Stroški namenjeni za družbeno prehrano so kriti iz sklada skupne porabe.

Kako pomembna je dobro organizirana družbeno prehrana delavcev, nam pove naslednji primer iz tozda Nova oprema.

V juniju 1958 so na pobudo OOOZ ustanovili družbeno prehrano v lastni režiji. Prej so delavci nosili malico s seboj, hodili ponjo v trgovino in večkrat zamujali. Nekateri so čas namenjen malici, izkoristili v drug namen. Šli so v gostilno in prišli nazaj na delo celo vnični. Zaradi vsega tega je bila tudi produktivnost nižja, saj se je po organiziranju družbene prehrane v lastni režiji povečala v prvih treh mesecih za 17%. V desetih letih se je zaradi boljše prehrane bolniški stalež znižal in to je zelo dobro investiran denar, saj je naložen v ljudi (boljše zdravje, boljše počutje, vzdušje, večja produktivnost). Prav zaradi tega, bi morali tozdi in DSSP, ki nimajo organizirane lastne družbene prehrane, preučiti vse možnosti za organiziranje le-te (zgraditi lastno kuhinjo ali vsaj jedilnico, da bi hrano vozili od drugod). S tem bi odpadel čas, ko je npr. v Nami treba čakati na postrežbo tudi 15 minut in tako se čas namenjen za malico od 30 minut potegne tudi na 45 minut.

Čeprav v tem primeru pridejo v poštev večinoma režijski delavci in se produktivnost pri njih težko meri, bi se skupno gotovo pokazal večji delovni učinek in kolektiv bi bil bolj zadovoljen.

MARIJANA GORENŠEK, soc. del.

Kako rešujemo stanovanjske probleme

Stanovanje je ekonomska dobrina, ki je nujno potrebna za osebne potrebe in potrebe delavčeve družine.

V naši DO rešujemo stanovanjske potrebe delavcev v skladu z razpoložljivimi sredstvi in sprejetimi samoupravnimi sporazumi, ki jih sproti usklajujemo z zakonom.

Pri reševanju stanovanjskih potreb delavcev imajo največje probleme TOZD s finalno proizvodnjo.

Trenutno imamo v naši DO 104 prosilcev za stanovanja, od tega 23 prosilcev iz gozdarskih TOZD in žag, vsi ostali prosilci pa iz TOZD finalne proizvodnje, Blagovnega prometa in DSSP.

Iz izhodišča, da mora vsakdo v skladu s svojimi možnostmi prispevati lastna sredstva za rešitev svojega stanovanjskega vprašanja, smo v letu 1979 uvedli lastno udeležbo pri dodelitvi stanovanja, ki pa

je leta 1981 postala z zakonom o stanovanjskem gospodarstvu obvezna.

V naši DO je od leta 1979 — 1. 6. 1983 plačalo 73 delavcev lastno udeležbo v višini 3,990.421,85 din.

V času od 1980—1983 smo kupili 41 družinskih stanovanj in sicer:

- sedem garsonjer s skupno površino 198,91 m²
- tri enosobna stanovanja 113,47 m²
- 17 dvosobnih stanovanj 1032,97 m² in
- 14 dvosobnih stanovanj v skupni vrednosti 56,727.453,60 din.

V enakem obdobju pa smo razdelili 31,673.491 din posojil delavcem za individualno gradnjo.

Vsa novo kupljena stanovanja oddamo v upravljanje pristojni samoupravni stanovanjski skupnosti.

Danica Petek

Počitniški domovi

V naši delovni organizaciji se trudimo, da bi vsi delavci, zaposleni v delovni organizaciji LESNE, preživeli vsaj delček poletja v prijetnem letovišču ob morju, daleč od doma, od vsakdanjih skrbi, saj se zavedamo, da si le na takšen način lahko nabereemo novih moči, še za preostanek leta. Vsi vemo, da je zdrav in brezskrben oddih nujno potreben za bistrumnost in za nemoten razvoj naših otrok.

Eno izmed prvih naših letovišč je bil dom v Portorožu. V njem so delavci letovali od leta 1957 do leta 1978. Zaradi dotrajanosti opreme in pomanjkanja finančnih sredstev smo leta 1979 sklenili s hotelom Emona TOZD hotel Bernardin pogodbo, prvotno za tri leta in sicer pod naslednjimi pogoji:

delovna organizacija LESNE daje dom v Portorožu hotelu Bernardin v najem za njihovo osebje. V zamenjavo nam hotel nudi pet sob, z enim do pet ležišč, od 10. 6.—30. 9. z vsem komfortom in hrano za deset oseb. Ker so bili delavci zadovoljni, smo v aprilu 1983 pogodbo podaljšali za nadaljnjih pet let. V eni sezoni lahko v Bernardinu letuje 50 družin ter 12 družin pri zasebnikih.

Med najstarejša letovišča spadajo tudi hišice v Selcah, saj so bile zgrajene v času od leta 1957—1960. Prvotno je bilo šest hišic s štiritimi ležišči. Leta 1978 so eno hišico podrli. Zaradi dotrajanosti, pomanjkanja sredstev in neestetskega videza hišic smo se na prvi seji komisije za rekreacijo in počitniške domove, dne 23. 4. 1980 dogovorili, da imajo TOZD, ki bodo obnovili hišice pet let prednostno pravico pri letovanju. Tako so delavci TOZD TP Pameče obnovili Olševo, delavci TOZD TP Prevalje Peco, delavci TSP Radlje — Uršlje, delavci TOZD gozdarstvo Črna in TOZD žaga Mušenik — Zoro ter delavci TOZD CLS in TOZD žaga Otiški vrh — Vero. Ker traja sezona v Selcah od 20. 6. do 4. 9., lahko letuje čez celo sezono 40 družin.

Leta 1962 smo za 20 let sklenili pogodbo z ZZB NOV Pohorje Maribor, da smo soustanovitelji kampa v Valovinah pri Pulju. V Valovinah smo imeli 18 ležišč. Leta 1982 je potekla pogodba, ker na SO v Pulju niso bili zainteresirani, da bi pogodbo podaljšali, je kamp prevzel Arenaturist iz Pulja, vsem soustanoviteljem pa bodo do leta 1986 izplačali pripadajoči delež.

Najjužneje, v Filip Jakovu, se nahaja dom, katerega smo kupili leta 1969. Prvotno je imel 12 sob z 42 ležišči, kasneje smo tri sobe odstopili osebju. Zaradi velikega števila prijavljenih smo leta 1977 sklenili pogodbo s tov. Majico, ki je v neposredni bližini doma, za sedem sob s skupno 21 ležišči. Kljub oddaljenosti in krizi z bencinom, je dom zaseden. Pred in po sezoni se vrstijo sindikalni izleti naših TOZD, v glavni sezoni pa je dom skoraj 100% zaseden. Če se pojavijo med sezono proste kapacitete, jih ponudimo drugim delavcem, saj zelo radi letujejo v našem domu.

Da bi bilo bivanje v domu res prijetno, se trudimo in sproti odpravljamo pomanjkljivosti, da je dom, kolikor je to mogoče zaradi oddaljenosti, res v brezhibnem stanju. Sezona v Filip Jakovu traja od 10. 6. do 18. 9., v sezoni pa lahko letuje v Filip Jakovu 160 družin. Leta 1981 smo na željo večine delavcev prestavili prikolice iz Novega gradu v Punat na otok Krk, kjer je izredno lepo morje, obnemem pa smo tudi popravili vse prikolice, ku-

pili nove baldahine in obnovili opremo v prikolicah. Zaradi občutnega znižanja standarda je vedno večje povpraševanje za letovanje v prikolicah, sezona traja od 10. 6. do 18. 9., v njih lahko letuje 50 delavcev s svojimi družinami.

V letu 1982 smo delavci delovne organizacije LESNE prispevali enodnevni zaslužek za nakup petih kontejnerjev, ki so postavljeni v kampu Lanterna pri Poreču. Spomladi 1983 leta pa smo kontejnerje priključili na vodo in kanalizacijo ter uredili okolico. V eni sezoni lahko letuje v kontejnerjih 50 delavcev s svojimi družinami.

Ker lahko v eni sezoni letuje le 362 delavcev s svojimi družinami, smo sprejeli pravilnik o uporabi počitniških kapacitet. Ta vsebuje kriterije za določitev prednosti do letovanja in vse prijavitelje točkujemo po omenjenih kriterijih.

Cilj vseh nas je, da bi se počitniške kapacitete še povečale, da bi lahko v eni sezoni letovalo čim več delavcev.

Danica Petek

Osebe pred domom v Filip Jakovu

Društvo inženirjev in tehnikov gozdarstva in lesarstva Slovenj Gradec

Društvo inženirjev in tehnikov gozdarstva in lesarstva Slovenj Gradec — spominjamo se preteklosti in mislimo na prihodnost

Da obudimo spomine o društveni dejavnosti, smo pobrskali po arhivu DIT Slovenj Gradec. Med vrsticami bo marsikdo našel tudi sebe in po taksatorsko si bomo na podlagi preteklega udejstvovanja — gospodarjenja zastavili cilje in aktivnosti za bodočnost.

Kot društvo inženirjev in tehnikov gozdarstva in lesarstva Slovenj Gradec smo zelo mladi, komaj polnoletni, to je 18 let! Dobili smo vse pravice, tudi osebno. Nosimo naslove inženirjev in tehnikov gozdarstva in lesarstva. Naša dolžnost je, da jih v praksi pri delu in v družbeni skupnosti tudi častno opravimo!

Uradno obstaja DIT gozdarstva in lesarstva Slovenj Gradec od ustanovnega občnega zbora v Dravogradu leta 1965. Pogoje za članstvo je takrat izpolnjevalo 91 oseb. Do leta 1978 se je število članov povečalo celo na 145 in do leta 1983 kar na 226 članov ali skoro 250%. Želeli bi, da bi se lahko enako pohvalili tudi s kakovostnim premikom v pogledu aktivnosti društva v društveni in proizvodni sferi. Toda vsakokratno vodstvo DIT je ostajalo nemočno kljub dobri volji, če je bila splošna društvena klima neugodna.

Svoje mladostno obdobje pa je društvo inženirjev in tehnikov preživelo pod vodstvom naslednjih sodelavcev:

- ustanovni občni zbor, 1965, Dretnik Dušan — predsednik
- občni zbor Dravograd, 13. 3. 1970, Sertelj Andrej — predsednik
- občni zbor Letališče, 17. 3. 1972, Baškovič Marjan — predsednik, Vrhnjak Vida — tajnik
- občni zbor Podvelka, 21. 3. 1975, Zagorc Drago — predsednik, Vrhnjak Vida — tajnik
- občni zbor Podvelka, 21. 3. 1975, Zagorc Drago — predsednik, Vrhnjak Vida — tajnik
- občni zbor Pameče, 18. 4. 1979, Jurhar Drago — predsednik, Jurjec Francka — tajnik
- občni zbor Prevalje, 20. 4. 1981, Stres Jože — predsednik, Jurjec Francka — tajnik
- občni zbor Črna, 15. 4. 1983, Stres Jože — predsednik, Leskovec Ljuba — tajnik

Iz tega obdobja pa so ostale nepozabne naslednje akcije oziroma strokovne ekskurzije:

	dni
1970 septembra — Madžarska, Romunija	4
1976 maj — Makedonija	6
junij — Postojna, Snežnik	2
1977 maj — Bosna, Črna gora	10
1978 junij — Grand Paradiso Italija, Svica	6
oktober — Belje, Bjelovar	2
1979 junij — Norveška	8
1980 september — Srbija	7
maj — E. Sleme—Grosuplje	3
1981 junij — Grčija	6
september — Nova Gorica Meblo, Javor	1
1982 junij — Jadranski otoki	6
1983 junij — Brkini, Kras	2
oktober — E. Grosuplje—Reka	4

Poudariti moramo, da so leta, zaznamovana z najbolj bogatimi ekskurzijami, bila tudi najbolj uspešna po ostali vsakodnevni strokovni aktivnosti društva na vseh področjih, ki jih v tem sestavku ne moremo naštevati.

Aktivnost društva v preteklosti pa je bila potrjena tudi v širši družbeni skupnosti s podelitvijo diplom posameznim članom društva kot priznanje za aktivno društveno in strokovno delo in sicer:

- leta 1972 so dobili priznanje častnega člana Zveze inženirjev in tehnikov gozdarstva in lesarstva SRS Potočnik Martin in Pučko Jože,
- leta 1978 priznanje zaslužnega člana zveze inženirjev in tehnikov gozdarstva in lesarstva SRS Dolinšek Hubert in Vrhnjak Vida,
- leta 1981 priznanje zaslužnega člana zveze inženirjev in tehnikov gozdarstva in lesarstva SRS Jurjec Francka,
- leta 1981 priznanje častnega člana zveze inženirjev in tehnikov gozdarstva in lesarstva SRS Dolinšek Hubert.

In za konec še nasvet: kdor se ni našel med udeleženci občnih zborov ali med udeleženci ekskurzij ali drugih društvenih aktivnosti — ampak samo na seznamu naročnika strokovne revije (poleg izobrazbe edini pogoj za članstvo v DIT) — naj se raje izpiše iz društva, kot je to storil kolega iz TIP.

Društvo inženirjev in tehnikov gozdarstva in lesarstva Slovenj Gradec je imelo torej kratko in pestro preteklost, želimo pa da bi bila aktivnost društva v prihodnosti plodna in vsebinsko bogata, saj predstavljamo kar 8% zaposlenih v Lesni.

Vida Vrhnjak, dipl. ing. gozd.

Sekcija društva invalidov

Društvo invalidov je v letu 1983 v Lesni organiziralo sekcije, ki delajo kot organizacijske enote društva invalidov:

1. sekcija invalidov, zaposlenih v gozdarstvu Črna in žagi Mušenik,
2. sekcija invalidov, zaposlenih v tovarni pobištva Prevalje,
3. sekcija invalidov, zaposlenih v tovarni pobištva Pameče ter v Transport in servisi Pameče,

4. sekcija invalidov, zaposlenih v žagi Mislinja, gozdarstvu Mislinja, gozdarstvu Slovenj Gradec, obratu za kooperacijo Slovenj Gradec, v Novi opremi Slovenj Gradec ter v delovni skupnosti skupnih služb, interni banki in Blagovnem prometu.

V Lesni je organizirana tudi šahovska sekcija. Pri TOZD gozdarstvo Črna je zelo aktivna kulturna sekcija, ki jo poznamo predvsem po njenem pevskem zboru in dramski dejavnosti. TOZD gozdarstvo Črna je tudi vsako

leto pobudnik in organizator proizvodnega tekmovanja gozdnih delavcev.

V okviru sindikata so vsako leto razne aktivnosti, predvsem na športno-rekreativnem področju. Organizirane so športne igre med ekipami temeljnih organizacij. Sindikat imenuje komisijo za šport in rekreacijo pri delavskem svetu Lesne. Na področju športa se srečujemo tudi z drugimi organizacijami združenega dela.

Jure ŠUMEČNIK

Na pomoč

Preverjanje usposobljenosti gasilskih enot temeljnih organizacij Lesne Slovenj Gradec je bilo letos organizirano v okviru praznovanja 10-letnice tovarne ivernih plošč Otiški vrh. V soboto, 15. oktobra, so se gasilske desetine zbrale že v zgodnjih jutranjih urah pred tovarno ivernih plošč in takoj po zboru pričele s tekmovanjem. Osem moških desetini je opravilo mokro vajo z motorno brizgalno in vajo polaganje cevovoda na 105 metrov, tri ženske desetine pa so tekmovale v mokri vaji z motorno brizgalno in v vaji gasilskih raznoterosti. Vaje so se udeležili tudi vsi sodniki, ki so bili pozvani k sodelovanju.

Zaradi delovnih obveznosti na vajo niso prišli gasilci iz enote TO Podvelka in enote TSP Radlje.

Udeležene ekipe so se razvrstile takole:

moški

mesto	TOZD	št. točk
1.	TIP Otiški vrh	141
2.	Žaga Vuhred	168
3.	TP Pameče	187
4.	Žaga Mušenik	189
5.	TP Prevalje	189,7
6.	Žaga Mislinja	196,5
7.	Nova oprema	209
8.	Žaga Otiški vrh	218

ženske

mesto	TOZD	št. točk
1.	TP Pameče	190,5
2.	TP Prevalje	226
3.	Nova oprema	258,7

Ob zaključku tekmovanja je komisija ugotovila, da so naši gasilci zelo dobro usposobljeni.

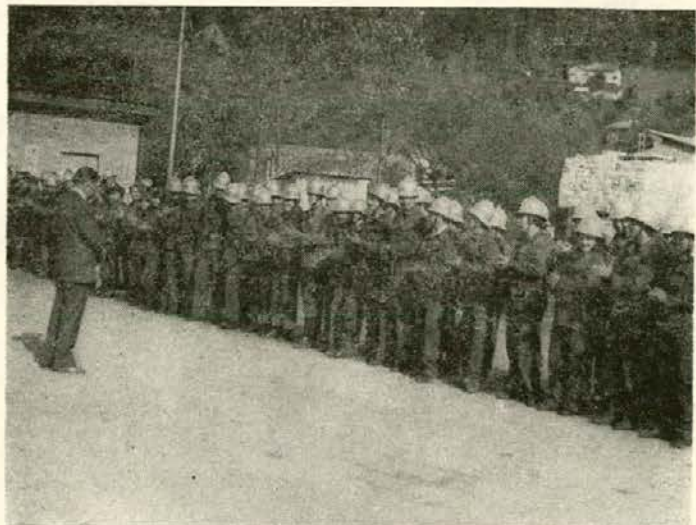
Zboru vseh gasilskih enot je spregovoril predsednik poslovnega odbora Hrabro Strdin in jim podelil pokale in priznanja.

Vse gasilske desetine so sodelovale tudi na proslavi ob 10-letnici TIP Otiški vrh.

I. Robnik

Priprava na mokro vajo z motorno brizgalno

Zboru gasilskih desetini je spregovoril predsednik poslovnega odbora Hrabro Strdin

Odkar izhaja VIHARNIK, objavlja v njem občasno svoje lirične pesmi VIDA GERL, nekoč tajnica na TOK gozdarstvo Ravne. Vseh seveda ne objavlja, pesmi se ji je nabrala že za celo zbirko. Ob jubileju VIHARNIKA objavljam dve:

HREPENENJE

Sama sedim v izbi temačni
a srce bije za dva,
sama sem z mislimi mračnimi,
hrepnim po sreči, ki je odšla.

Dokler duša hrepni,
še življenje v tebi tli.

GOZDU!

Gozd najlepši kraj si ti,
sreča v krošnjah tvojih spi.
V senci tvoji strto srce,
bol svojo si hladi.

V tvojih krošnjah skrita
marsiktera je skrivnost.
V naročju tvojem pustil
gozdar svojo je mladost.

Kako gozd, brez tebe bi živeli?

Ne slišali bi pesmi, ki jo poješ,
ko spomlad te je prevzela.
Ne videli biserov bi sto,
s katerimi te zima je odela.

V. Gerl

Šopek s koroških bregov

Leta 1971 je gozdno gospodarstvo Slovenj Gradec založilo zbirko pesmi Blaža Mavrela pod naslovom Šopek s Koroških bregov.

Blaža Mavrela, sedaj že pokojnega, smo prištevali med »bukovnike«.

Njegovo pesmico Koroški mošt je uglasbil koroški komponist Luka Kramolc.

Blaž Maurel

Koroški mošt

O vinu, kjer imajo ga,
navdušeno pojo,
pri nas je mošt in daje ga
z dobrotno kmet roko.

Iz hrušk, jabolk in lesnik
naš mošt nateka se,
pri delu nam je pomočnik
pa zleze še v lase.

Ob kruhu mošt nam je poznan,
dobrina za vse dni,
če kakšen god je praznovan,
pri moštu se slavi.

Ko sonce peče letni čas,
potimo se v bregeh,
pa z grčo kmet pozdravi nas,
ko ve za žejo vseh.

K sosedu sosed često gre,
»te boljšega« dobi,
pri moštu srce se odpre,
beseda se sprosti.

Na svatbi v litrih se iskri,
ponuja se ljudem,
da v glavah muha zašumi
in dobra volja vsem.

Še bomo prenašali ga mi
in pili pametno.
Tu vinska trta ne rodi,
pa sad nam da drevo.

Naš mošt je zdrav, krepak napoj,
hladi in poživi;
na hvalo se mu spev ta moj
po vrednosti glasi.

Je Strojna naša moštini kraj,
tu pije ga vsakdo,
če zmanjka ga, šele tedaj
se spomni na vodo.

In sončni ta Sentdaniyel
od Strojne dol leži.
Po moštu vedno je slovel
in še naprej slavi.

Razmišljanje o gozdu in lesni industriji

Letos je jubilejno leto za lesne obdelovalce.

Enkrat je lepo, da se spomnimo pomembnosti lesa.

Sekanje lesa je eno, sajenje sadik pa je drugo.

Naše gozdove spoštujemo že od prazgodovine.

Avtomobili, traktorji in razni vlačilci veliko pomagajo pri spravilu lesa.

Slovenci smo lahko srečni in ponosni na naše gozdno bogastvo.

Ladijska oprema bi bila nestilna brez lesa.

Osamljena bi bila naša zemlja brez gozdov.

Veliko je še neskrbno negovanih gozdov.

Enako je vreden gozd kot rudnik.

Nobene hiše ni brez lesa.

Jamskega, celuloznega in žaganega lesa ter hlodovine so pred 20 leti iz Koroške po progi prepeljali na jug države poprečno 2 vlaka dnevno.

Garancija lesnih izdelkov je večja kot plastike.

Radi hodimo v gozd po sadeže.

Arhivi in knjige so tudi proizvodi iz lesa.

Delavcev je v lesni industriji zaposlenih veliko.

Energija iz lesa je zelo pomemben vir.

Ceste nam veliko pomenijo za dostop do bogatih surovin, so tudi vez med hribovskimi kmetijami in mestom. Kmetije bi bile brez cest odrezane od sveta, s tem pa bi bil onemogočen njihov razvoj. Kmetje so težko žrtvovali nerodovitne hribovske predele, po katerih sedaj teče stabilna cesta v svet. Z leti so spoznali, da jim je nujno potrebna in so na skrivnem celo hvaležni gozdnemu gospodarstvu. Posamezni kmetje si buldožerja niso mogli privoščiti, da bi si uredili in na novo trasirali ceste. Zato zahvala gozdnemu gospodarstvu. S tem je povečana možnost, da se kmetije ohranijo.

Anton Viltušnik

6 let delovanja okteta Lesna

Letos mineva že šesto leto ustvarjalnega delovanja vokalnega okteta »LESNA«, zato je prav, da o njem spregovorimo nekaj besed.

Po letih delovanja sicer spada med mlajše tovrstne pevske zasedbe, toda v tem kratkem času se ponša z izjemno pestrim in razvejanim delovanjem.

Prvič se je oktet predstavil občinstvu pod imenom »KOROTAN« leta 1977, nato pa se je zaradi prevzema pokroviteljstva poimenoval po delovni organizaciji »LESNA«.

Na prvem nastopu, ki je bil na občinski reviji pevskih zborov, je z nekaj skromnimi skladbami opozoril nase. Takrat so bila mnenja o njegovi bodočnosti različna. Toda oktet so sestavljali pevci, ki so bili prepričani v svoje sposobnosti in imeli ambiciozne načrte. Vedeli so kaj hočejo!

Čeprav pot njihovega ustvarjalnega dela ni bila vedno posuta z rožami in aplavzi, so le s polno mero dobre volje, entuziazma ter ob pevskem ustvarjanju uspeli premagati vse začetne težave. Takrat so oktet sestavljali pevci:

- umetniški vodja — TONE GAŠPER,
- prvi tenor — ADI PRIMOŽIČ, FRANJO MURKO,
- drugi tenor — BOŽO ZEMLJIČ, IVAN MATVOZ,
- prvi bas — KARL PRUŠ, DARKO ŠTERN,
- drugi bas — JOŽE KONEČNIK, SAŠO DOLINŠEK.

Pod vodstvom Toneta Gašperja je oktet s trdim delom iz leta v leto dobival svojo kvalitetnejšo formo. S prepričljivo voljo si je utrjeval vse vidnejši prostor v našem, že tako glasbeno in pevsko razgibanem kraju.

Da je bila dejavnost okteta v teh letih zares plodna, priča podatek, da je v tem času naštudiran repertoar 80 različnih skladb, od enostavnih narodnih do zahtevnih umetnih.

V svojem programu ostaja zvest izročilo koroške narodne ustvarjalnosti.

Letno ima 18 do 20 nastopov po raznih krajih Slovenije ter doma — v delovnih organizacijah in ostalih sredinah našega življenja.

Tradicionalno sodeluje na pevskih manifestacijah Koroške »Od Pliberka do Traberka« ter na srečanjih oktetov v Šentjerneju.

Do danes je opravil nekaj snemanj za radio Maribor in Ljubljano, predstavil pa se je tudi v televizijski oddaji »Kako iz jutra raste dan«.

V duhu ohranjanja materinega jezika in slovenske narodne pesmi tesno sodeluje s »SOČO«, društvom naših delavcev, ki so na začasnem delu v Schaffhausnu v Švici. Pobraten je z njihovim oktetom.

Želja po še bogatejšem ustvarjanju je privedla do priključitve okteta k zboru lesarjev Slovenije, kjer je poleg petih lesarskih oktetov postal nepogrešljiv član lesarske družine.

V takem sestavu je v sodelovanju z orkestrom ljubljanskega armadnega območja posnel ploščo »Na svoji zemlji«.

V času šestletnega ustvarjanja je oktet dovolj zgovorno potrdil svoj obstoj ter se ustrezno uveljavil na pevskem področju. Seveda bi morali ob vseh opisanih svetlejših straneh omeniti tudi temne, ki zavirajo ali otežujejo obstoj in samo delovanje okteta, toda v upanju na boljšo prihodnost, tega namenoma ne bomo storili. Močno smo prepričani, da nas bo pevska pot vodila še naprej in navzgor. Zadali smo si pester delovni program, kateremu je osnovno vodilo: ohraniti bogato kulturno izročilo slovenske narodne pesmi in jo približati našemu delovnemu človeku in občanu.

V oktetu trenutno prepevajo:

- umetniški vodja — TONE GAŠPER,
- prvi tenor — ADI PRIMOŽIČ, FRANJO MURKO,
- drugi tenor — BOŽO ZEMLJIČ, MATJAŽ ZANOŠKAR,
- prvi bas — MIHA PUŠNIK, BRANE DOLINŠEK,
- drugi bas — KAREL PRUŠ, SAŠO DOLINŠEK.

Predsednik okteta Lesna
Matjaž Zanoškar

Oktet Lesna je popestril proslavo v Otiškem vrhu ob 10-letnici TOZD

ŠPORTNA REKREACIJA

Sportna rekreacija je pomemben dejavnik pri uspešnem delu in vključevanju delavca v delovni organizaciji. Tekmovanja in športna dejavnost, ki usmerjajo in vodijo posameznike in ekipe k novim in večjim naporom, so močno programsko sredstvo in orožje za koristno izrabljanje prostega časa z dejavnostmi, ki krepijo splošno telesno sposobnost in zdravstveno stanje delavcev v vseh starostnih kategorijah. Ni si mogoče zamisliti uspešno načrtovane rekreacije, če v njej ni medsebojnega tekmovanja posameznikov, manjših ali večjih skupin, kolektivov itd. Sportna rekreacija in tekmovanja so močno povezana z delom na delovnem mestu. Z vsakdanjo krepitvijo telesa in duha bomo lažje premagovali dela in naloge, ki jih opravljamo v združenem delu. Vztrajnost pri športu vpliva tudi na vztrajnost pri delu za strojem, organizacijskem načrtovanju kot premagovanju besednih in številčnih problemov. Še posebno pozorni smo lahko na kolektivno igro, ki jo lahko primerjamo s timskim delom. V Lesni deluje komisija za športna tekmovanja v okviru komisije za rekreacijo in počitniške domove. Sestavljajo jo športni referenti vseh TOZD, TOK in DSSP v Lesni. V letu 1982 smo napravili skupen poenoten program za nadaljnje delo ko-

misije. V program so vključene naslednje panoge: smučanje, sankanje, tek na smučeh, kegljanje, kros, odbojka, mali nogomet, namizni tenis, streljanje z zračno puško, šah, plavanje, planinarjenje in enkrat na leto srečanje z DO STOL Kamnik v odbojki. Kot glavna naloga, ki smo si jo zadali pa je, da čim več storimo za množičnost. Prav s tem zadnjim pa ne moremo biti zadovoljni, vsaj pri nekaterih TOZD ne.

Finančni program je v primerjavi z drugimi DO enakega obsega dokaj skromen, temu primerno tudi program dela, vsaj kar se tiče srečanj z drugimi DO oziroma športnimi društvi. Večino tekmovanj organiziramo sami po TOZD. Stroški pa nastajajo v glavnem za malico, pokale, medalje, diplome in delno za izvedbo tekmovanj. Delo pa se ne sme končati pri programu, kajti ravno tu je ključ množičnosti. Referenti za šport v TOZD morajo napraviti svoje programe, ki naj bodo dostopni vsakomur in v čim večjem številu. Prilagojeni naj bodo skupnemu programu, ki je razporejen v aktivnosti skozi vse leto. Odvija naj se v nekakšnem pripravljalnem domenu za izbor najboljših, ki se bodo nato pomerili v tekmovanjih med TOZD.

Zakaj množičnost nima pravega mesta?

Nekatere TOZD sploh niso zainteresirane, da bi sodelovale v tekmovanjih ali pa se ne udeležijo posameznih tekmovanj. Referenti za šport ne znajo vzbuditi in pritegniti ljudi za športno rekreacijo. Miselnost posameznikov je napačna, ker jemljejo vse skupaj preveč tekmovalno, namesto da bi jim bila cilj množična udeležba in sprostitvev.

Precej aktivni so tozdi na območju Raven, nazadnje pa tozdi na območju Radelj in Mislinje. Potrebno je omeniti tudi popularnost pri nekaterih posameznih športih, kot so alpsko smučanje, nogomet, kegljanje, delno tudi odbojka in sankanje. Velik interes se je pokazal tudi za planinarjenje, ki ga je potrebno še razvijati. Veliko pa bo potrebno napraviti še pri nekaterih športih, ki omogočajo množične udeležbe in so dostopni vsakomur. To so predvsem krosi, tek na smučeh. Ti dve panogi smo dodatno vnesli prav zaradi tega.

Za sprostitvev in rekreacijo pa moramo skrbeti dnevno. Razgibajmo se zjutraj, ko vstanemo, med delom, ko se počutimo utrujene in zaspane, po delu pretečimo kakšen kilometer, se razvedrmo z žogo, pa bomo dosegli večjo učinkovitost pri delu, predvsem pa več dobre volje. Zato vplivajmo v svojih sredinah na poživitev rekreacije in tekmovanja.

Športni ZDRAVO!

Jože Lenart

Počitek

Z letošnjega srečanja v odbojki LESNA : STOL Kamnik

Razmišljanje o preteklem in sedanjem delu

Za preteklo delo imamo izraz minulo delo, s katerim so označena vsa sredstva in dobrine, ki so rezultat človekovega dela v preteklosti in odnosi ljudi do teh sredstev. Iz tega odnosa izhajajo v zvezi z zakonom o združenem delu tri skupine materialnih pravic: 1) del osebnega dohodka na podlagi gospodarjenja s sredstvi minulega dela kot stimulacija za uspešno gospodarjenje z njimi, 2) v skladu vzajemnosti in solidarnosti del sredstev za namene skupne porabe, 3) druge osebne pravice kot so na primer pridobitev stanovanjske pravice, sredstva za prekvalifikacijo, izobraževanje itd. Tako je opredeljeno z zakonom. Materialne pravice je lahko meriti, zato sklepamo sporazume, dogovore in določila vnašamo v interne akte. Je pa razen pravic omejen tudi odnos med ljudmi do teh sredstev. Kako pa to pojmuje?

Vsak delavec, ki je, ali opravlja svoje delo vestno in odgovorno, ima izgrajen odnos do dela in rezultatov dela. To je del vsebine njegovega življenja. Če je bil zaposlen v isti sredini vrsto let in se je trudil, da bi bili rezultati njegovega dela čim ugodnejši, ne more zanimanje za minulo delo usahniti s prenehanjem delovnega razmerja. Družbeni odnos in socialistični način proizvodnje nam daje možnost in pravico vključevanja v proces delitve na novo ustvarjenih vrednosti, saj je vendar v tem preživelost meznega odnosa. Prav zato bi morala biti tesnejša vez med mlajšimi in starejšimi kadri in tudi upokojenci. Vsi smo odvisni od rezultatov dela.

Borba za gospodarnost je vedno zahtevna, še posebej, če moči merimo na svetovnem tržišču. Pojavlja se tekma s časom, mi ga pa ne znamo pravilno izkoristiti. Vse preveč imamo neproduktivnega dela, ki ga dostikrat po-

vzročajo nenehne spremembe, ki jih nemalokrat pripravimo tudi sami. Redno rušimo že obstoječe sisteme, na primer informiranja, nagrajevanja, in ne proučimo, kaj je v obstoječem dobrega. Zakaj dobro ne obdržimo, opustimo slabo in dogradimo novo? Prihranili bi si veliko časa in nejevolje. Koristili bi lahko pridobljene izkušnje, vsi bi bili vključeni v dogajanje, povezava bi bila bolj čvrsta in marsikdo bi imel občutek, da je v življenju počel nekaj koristnega.

Želimo, da bi razen »Viharnika« obstojala še kakšna vez s kolektivom, bodisi na območju krajevnih skupnosti ali v sindikatu. Ni prijetno biti samo nemi opazovalec minulega dela, če smo zaradi upokojitve ali kako drugače zapustili delovno sredino. Marsikomur, pridnemu in vestnemu delavcu, bi na tak način olajšali odhod v pokoj.

Poldka Bezljaj

Kako radi pozabljam!

Sedela je med množico, tiha, skromna, zavita v črnino. Vsa srečna je opazovala svoje bivše sodelavce in sodelavke, ki so hodili po častni tribuni. Tu pa tam jo je zmotil znanec iz množice, ki ji je prijazno stisnil roko in se ji nasmehnil.

Njeno podjetje je danes praznovalo in ona se je veselila. Dolga leta, vse od mladosti pa do svoje upokojitve je kot tajnica delala v njem. Skoraj vedno je ona prihajala prva na delo in zadnja odhajala domov. Pa ni bila samo tajnica, kot mati je bila svojim sodelavcem. Vsak se je obračal nanjo po nasvete, včasih tudi po tolažbo in ona je znala ustreči vsem. In kako rada je imela stranke, ki so prihajale k njej. »Najbolj pošteni so ti preprosti in skromni ljudje,« je večkrat rekla.

Dolga leta je delala zraven direktorja, ki bo tudi kmalu šel v pokoj. Ko je včasih prišel v pisarno utrujen zaradi neprespance noči, je bila ona tista, ki je našla zanj izgovor. In on se je zanesel nanjo, vedel je, da četudi bo kaj zaškripalo, bo ona tista, ki bo znala to ugledati. Spoštoval jo je, ona pa ga je imela tako rada. Vedno jo je ta veseli, dobrodušni »fant« spravljaj v

dobro voljo. Kot sin ji je bil, čeprav je bil le borih nekaj let mlajši od nje.

In ko je prišel trenutek, da je šla v pokoj, ji je bilo, kot bi ji pristigli peruti. Slovo od podjetja je bilo zanjo, kot bi se poslavljala od življenja. Tako rada je imela svojo skromno pisarno, kjer so na okenski polici cvetele skromne in sramežljive vijolice. Kako zelo je pogrešala monotono brnenje telefona in stopinje po hodniku.

Vendar je sodelavci le niso čisto pozabili. Tudi ona je prejela vabilo za današnjo proslavo. Vsa srečna, brez kančka zavisti v sebi, je gledala, ko so si delili priznanja. Tako privoščila jim jih je. V vsej svoji skromnosti ni niti pomislila, da si ga je zaslužila tudi ona. Da je tudi ona delala v podjetju dolga leta. Delala je pošteno in za podjetje je žrtvovala prenekatero prosto uro, za kar ni nikoli zahtevala ničesar. Preveč skromna in dobra je bila. Prav tu pa se je danes zopet pokazala tista naša človeška slabost, da človeka, takoj ko preneha z rednim delom, pozabimo, pa čeprav je vsa svoja leta žrtvoval za družbo.

Anica Kumer

Tone Kotnik

Dobro je treba delati
in ne preveč piti.
Delo ne škoduje, bolj
delaš, bolj si zdrav.

(Izrekel naš najstarejši upokojenec
Tone KOTNIK)

Pohorski rojak, Mislinjčan Anton KOTNIK je najstarejši upokojenec Lesne. Devetega januarja 1984 bo praznoval devetdeseti rojstni dan.

Njegovo življenje je tako slikovito in bogato, da ne vem, kaj bi zapisal. Je del zgodovine, ki pa je ni v učbenikih.

Na Miklavževi domačiji pri Mislinji je bil rojen 9. 1. 1894. »Mama mi je »zrihtala«, da sem hodil v osnovno šolo v Šentjederti. Stanoval sem pri stricu, pri Kocjanu,« pravi in nadaljuje: »pri kmetu Ramšaku sem začel kot pastir, pa tudi druga dela sem opravljal na kmetiji, največ pri živini.«

V cesarsko vojsko je bil Tone mobiliziran takoj leta 1914 in se vrnil šele po končani vojni leta 1918. Bojišča: bolgarska fronta, srbska, ruska pa italijanska. Srečo je imel, ni ga zadelo.

Naš najstarejši upokojenec

Zbolel je in ozebel. Tako je spoznal tudi vojne bolnišnice. Tudi kolajne je dobil.

Po vojni se je vrnil k Miklavžu. Takoj je začel delati v gozdu. Pri Pergerju je delal.

Poleti je sekal, pozimi pa vozil z volmi in konji. Zaslužek, pravi, da je bil kar dober, če si bil zdrav, močan in priden.

Tone pove: »Sekali smo v glavnem »na sekiro«, le debelejša drevesa smo podirali z žago.« Zopet nas v spominskih popelje skozi gozdove, pove o kolibah, polenti ter o drugih lepih in senčnih straneh »olcarskega« življenja. »Kako živimo, se ni nihče brigal. »Rukzak«, sekira, žaga, koliba, polenta, peš hoja in naporno delo od jutra do večera. V tem je zajeta vsebina našega takratnega življenja.«

Leta 1928 se je Tone oženil. Trije krepki sinovi in hčerka so se jima rodili. Življenje je teklo dalje. Se več je bilo treba delati. Nastopala je tudi gospodarska kriza.

V Ramšakovi bajti so se naselili. Za najemnino je bilo treba odrajtati dvajset ženskih in dvajset moških šihov na leto.

Druga svetovna vojna.

Tone je povedal: »Nisem sodeloval organizirano in aktivno, verjetno so me vsi pustili doma, ker sem bil že bolj v letih. Partizani pa so se pri nas radi oglašali in zadrževali. Dati jim res nisem imel veliko kaj, so pa dobili drugod. Pri nas pa so imeli varno streho, pa za vodiča sem jim bil večkrat.«

Po vojni je bilo lepo. Nastalo je novo življenje. Res je, da tudi po vojni ni bilo lahko, pa vseeno je bilo lepše. Bil je spet mir in svoboda. Res je bilo pomanjkanje. In trdo je bilo treba delati, toda vse, kar je bilo, je bilo naše. Naši so bili gozdovi, naši uspehi in neuspehi, naše so bile tudi težave. Sami smo začeli odločati. Bil sem član krajevne ljudskega odbora, seje smo imeli zvečer in dolgo smo sedeli.«

Leta 1950 se je Tone upokojil. Pri sinu Francu, njegovi dobri in pridni ženi ima lepo urejen svoj dom. V Sevnici na Dolenjskem živijo. Res je, da se mu včasih toži po Mislinji, Pohorju in pohorskih ljudeh. Toplina lepega doma in skrb mladih za njega pa mu le nadoknadi domotožje.

Tone je še trdnega zdravja, je bister, v spominih se rad sprehaja po domačih krajih in pohorskih gozdovih. Le sluh mu dela težave. Menda je preveč pokalo v prvi svetovni vojni! Pri artileriji je bil.

Ko sva zaključevala najin razgovor, sem ga še poprašal, kaj bi svetoval našim mladim gozdnim delavcem. Pa je rekel: »Delati je treba, dobro delati in ne preveč piti. Delo ne škoduje, bolj delaš, bolj si zdrav.«

Na željo uredniškega odbora VIHARNIKA sem ga obiskal na njegovem domu v Sevnici. Poskušam bralcem prikazati vsaj prerez najinega skoraj trurnega razgovora. Tone je bil zelo vesel obiska. »Pridite bolj pogosto,« je dejal ob poslavljanju v kuhinji in naročil pozdrave predvsem Mislinjčanom. Zahvalil se je za darilo, ki so mu ga Mislinjčani dali. Še vedno ga vidim, kako stoji ob hiši in maha v slovo, zdelo se mi je, da je prikrival žalost. Najbrž sem v njegov dom prinesel del pohorskih gozdov in spominov.

Jure Šumečnik

Našo najstarejšo upokojenko Marijo Debelak iz Prevalj vam bomo predstavili v februarški številki, ker bo 30. 1. 1984 praznovala stoletnico.

Želimo ji trdnega zdravja in srečno novo leto.

Uredništvo

Saša Pirkmaier

Saša Pirkmaier, dipl. inž.

Letošnjo jesen — s pričetkom predavanj na univerzi Edvarda Kardelja v Ljubljani — je tja odšel po 20-letni delovni dobi naš sodelavec Pirkmaier Saša, dipl. ing. gozdarstva.

Dvajset let delovnih izkušenj na raznih delovnih mestih — gozdnem gospodarstvu Slovenj Gradec, lesnoindustrijskem podjetju Slovenj Gradec in po združitvi v Lesni Slovenj Gradec je doba, ko se človek oblikuje in pridobi toliko dragocenih napotkov, da ob aktivnem delu lahko postane tudi predavatelj na

visokošolskem zavodu, svoje izkušnje in pridobljeno znanje pa prenaša na bodoče mlade strokovnjake, ki so nam, predvsem pa še lesni industriji, še kako potrebni.

S 1. 10. 1983 je odšel na novo delovno mesto na biotehniško fakulteto Univerze Edvarda Kardelja — lesarski VTOZD v Ljubljano.

Habilitacijska komisija pri univerzi v Ljubljani mu je na podlagi dosedanjega dela, objavljenih člankov v reviji LES, raziskovalnih nalog, člankov, objavljenih v glasilu Viharnik, internih strokovnih gradiv v TOZD TIP in delovni organizaciji Lesna in v skladu z zakonom o usmerjenem izobraževanju, ob ugotovitvi, da izpolnjuje pogoje, dne 30. 6. 1983 dodelila naziv »DOCENT«, ustrezni organi univerze pa so mu kot docentu dodelili področje — katedro: »LESNIH VLAKNIN IN LESNIH TVORIV«, kjer bo predaval in svoje pridobljene izkušnje prenašal na mlajše generacije iz predmeta »Vlakninska in iverna lesna tvoriva in lesna tvoriva«.

Da iz naših vrst odhajajo strokovnjaki na taka delovna opravila, je to za Lesno Slovenj Gradec veliko priznanje.

Ob odhodu na novo delo smo se v ožjem krogu ob skromni slovesnosti od njega poslovili, se mu zahvalili za sodelovanje in mu zaželeli še mnogo uspehov in osebne sreče ter zadovoljstva.

Tone Potočnik, dipl. ing. gozd.

Naš sodelavec in učitelj

Dušan Mlinšek

Prof. dr. Dušan MLINŠEK, dipl. inž. gozd., je bil med prvimi gozdarskimi strokovnjaki, ki je pomagal že na samem začetku pri razvoju sodobnega gozdarstva pri nas.

Začel je kot šef sekcije za urejanje gozdov v gozdnogospodarskem območju Slovenj Gradec 1953. leta. Ta letnica pomeni začetek intenzivnega urejanja gozdov pri nas in iz zamejstva je prof. MLINŠEK sooblikoval temelje urejanja gozdov in sodobnega intenzivnega gospodarjenja z gozdovi nasploh. Ob svojem ob-

sežnem rednem delu se je že tedaj odprtih strokovnih vprašanj loteval z znanstveno poglobljenim raziskovalnim delom. V ta čas sodi tudi njegova znanstvena razprava s področja prirastoslovja »Raziskave o stanju in negovanosti kmečkih gozdov v Pohorskem Podravju«, ki je obenem njegovo doktorsko delo. Doktoriral je 1958. leta na ETH v Zürichu pri prof. H. LEIBUNDGUTU.

1960. leta je postal profesor za gojenje gozdov na gozdarskem oddelku Biotehniške fakultete v Ljubljani. Tu se je začelo njegovo široko zastavljeno znanstveno in pedagoško delo oblikovati do sedanjega obsega.

Zaradi izjemnih dosežkov in aktivnega delovanja na področju pedagoškega in znanstveno-raziskovalnega dela je dobil številna priznanja doma in v svetu. Dolga leta je vodil prvi oddelek »Gozdno okolje in gojenje gozdov« pri IUFRO — mednarodni zvezi gozdarskih znanstveno-raziskovalnih organizacij. Na XVII. svetovnem kongresu v Kyotu na Japonskem je bil izvoljen za predsednika te mednarodne gozdarske organizacije. V 90. letih obstajanja IUFRO je prvič izbran za njene predsednika naš gozdarski strokovnjak, raziskovalec in pedagog. To je tudi veliko priznanje našemu slovenskemu in jugoslovanskemu gozdarstvu.

Ob jubileju se s tem kratkim zapisom zahvaljujemo Dušanu MLINŠKU za njegov prispevek k razvoju intenzivnega gospodarjenja z gozdovi v našem območju.

Glasilo VIHARNIK izdaja organizacija združenega dela LESNA Slovenj Gradec, gozdarstvo in lesna industrija r. o. — Ureja uredniški odbor: Vida Gerl, Ludvik Mori, Karel Dretnik, Hedvika Janše, Ivan Penec, Vida Vrhnjak, Andrej Sertel, Ida Robnik — Glavni urednik: Andrej Sertel, odgovorna urednica: Ida Robnik, lektorica: Majda Klemenšek, tehnični urednik: Bruno Znideršič — Oblikovanje 1. strani: Evelina Hauzer — Naklada 5200 izvodov — Ključji in tisk: CGP Večer Maribor, Tržaška c. 14, 62000 Maribor, 1983

15 let Viharnika

Ida Robnik

Pred 15 leti, prvega oktobra 1968, je izšla prva številka internega glasila takratnega podjetja Gozdno gospodarstvo, dobro leto dni kasneje, februarja 1971 pa prva številka lesnoindustrijskega podjetja Slovenj Gradec. Obe glasili, OBVESTILA in OBZORNIK sta redno izhajali in se izpopolnjevali in se skupaj z združitvijo bivših podjetij Gozdnega gospodarstva in LIP Slovenj Gradec združila 1. 1. 1974 v eno glasilo VIHARNIK.

Pred petimi leti, ko smo beležili 10. obletnico izhajanja glasila Lesne je prvi urednik OBVESTIL Jurij ŠUMEČNIK v jubilejni številki VIHARNIK, ki je izšla ob 30. obletnici Lesne, lepo in kritično opisal namen glasila in pomanjkljivosti, ki bi jih bilo potrebno še odpraviti. Napisal je: »Nismo pa še dosegli, da bi naše glasilo opravljalo svojo temeljno funkcijo, to je pomoč delegatom pri odločanju« in naprej »Premalo ali skoraj nič se glasilo ne vključuje v fazo odločanja pred dvigom rok« in še naprej: »... zavedajoč se, da obveščanje ni le naše glasilo, ampak bi morali gojiti tudi razne druge oblike«. Kaj bi na to lahko rekli danes? Nekaj se je gotovo premaknilo. V letošnjem letu smo začeli izdajati interne informacije redno štirinajstdnevno, ki vsebujejo poslovne

informacije za odločanje. Še vedno pa nikjer ali je zelo redko objavljeno gradivo za delegatsko odločanje v skupščinah interesnih skupnosti.

Še vedno drži, kar je bilo napisano pred petimi leti, da VIHARNIK vsebuje premalo člankov za politično organizirano delovanje naših delavcev. Skoraj ni opravičila, vendar lahko rečem, da je to zelo zahtevna tematika in le težko se najde pisec, ki bi o tej problematiki odgovorno in bralno pisal.

Korak naprej pa smo naredili z objavljanim vzgojnih prispevkov o splošni ljudski obrambi in družbeni samozaščiti. Kar precej jih je bilo v zadnjih letih objavljenih, tako da so nekateri že negodovali, da je tega preveč.

Ko ocenjujemo današnje glasilo, pa ne moremo preko tega, da ne bi pohvalno omenili kmetijske priloge, ki že drugo leto redno izhaja na štirih ali osmih straneh in je bila pri kmetih dobro sprejeta.

Tudi na področju urednikovanja se srečujemo še vedno s težavami, ki so bile že večkrat omenjene. Večni problemi pri zbiranju gradiva, krog avtorjev se je sicer nekoliko povečal, vendar še premalo, premajhna zainteresiranost kolektivov, da bi zabeležili svoje uspehe in probleme, pa tudi časovno ne uspemo vedno zadostiti potrebam. Kar se pa tiče plačevanja prispevkov, smo veliko na slabšem, kot smo bili pred leti. Omejitveni zakon za znižanje mase denarja za avtorska dela je prizadel tudi sodelavce VIHARNIKA.

Naštela sem le nekaj uspehov in problemov. Kaj pa mislijo o današnjem VIHARNIKU bralci, pa lahko preberete v sestavku, ki ga je na osnovi ankete pripravil naš sodelavec, član uredniškega odbora, Karel DRETNIK.

Ida ROBNIK

Brez naročilnice

Pred petnajstimi leti so člani samoupravnega organa takratnega gozdnega gospodarstva prvič dobili v roke interno glasilo OBVESTILA. Delavski svet je po krajši razpravi odločil: »Interni časopis bo izhajal in ime naj mu bo OBVESTILA«.

Kako se je interni časopis Lesne rodil in razvijal, nam je povedal njegov prvi urednik Jurij ŠUMEČNIK.

VIHARNIK: Kako se je porodila ideja o izdajanju glasila in kako je časopis nastal?

ŠUMEČNIK: V letih 1963 in 1964 sem bil predsednik upravnega odbora v takratnem podjetju gozdno gospodarstvo. Na sejah smo večkrat ugotavljali, da smo delavci podjetja premalo povezani. Takrat se je rodila ideja o časopisu, ki bi imel to vlogo, vlogo povezovanja, vseboval pa bi bolj strokovne članke. Časopis naj bi izdajalo društvo inženirjev in tehnikov. Ta ideja je nekje zastala.

Leta 1966 sem prišel na takratno gozdno upravo na delovno mesto socialnega delavca. Pri opravljanju svojih delovnih nalog sem še bolj spoznal, kako smo nepovezani, da se med seboj ne poznamo, slabo poznamo probleme po hribovskih zaselkih, skratka, da je informiranost zelo slaba. Še tiste informacije, ki so obstajale, to so razna strokovna poročila, so bile napisane v takšnem jeziku, ki ga večina ni razumela. Začel sem se zanimati, kje je zastala ideja o izdajanju časopisa in našel sem jo v »aktivki« predvidenega urednika glasila DIT v obliki pripravljene članka Vihar nad Olesvo, kjer je preživel približno dve leti. Nekaj sem torej imel v roki, nisem pa se strinjal s prvotno idejo o strokovnem časopisu. Moje mnenje je bilo takrat in tudi danes mislim, da je osnovni namen časopisa, da je bralen in da ga nekdo vzame v roke.

Pri oživiljanju ideje o izdajanju internega časopisa sem naletel na razumevanje pri takratnem šefu splošnega sektorja Jožetu Zormanu. V slabi uri sva skicirala naslovno stran in ga krstila z imenom OBVESTILA. Odločil sem se, da bom dal vse od sebe, da bo časopis izšel. Tako trdno odločitev je krepilo zaupanje v takratni najvišji samoupravni organ, delavski svet gozdnega gospodarstva, da bo ob dobro podani obrazložitvi gotovo sprejel sklep o izdajanju glasila. Lotil sem se dela in zbral gradivo za štiri tiskane strani. Za uvodni članek sem uporabil tekst Andreja Šertela »Vihar nad Olesvo«, ki sem ga moral spremeniti v pretekli čas. Nastal je problem, kdo bo plačal poskusne izvide. Podpisnika naročilnice za tiskanje nisem našel, pa sem se oglasil v tiskarni Slovenj Gradec, ki jo je takrat vodil Mitja Lavrič. Dogovorila sva se, da bodo časopis natisnili na štirih straneh. Vse skupaj je temeljilo na zaupanju; seveda pa sem mu jamčil, da bom v primeru negativnega sklepa samoupravnega organa stroške poravnal sam.

Za sejo delavskega sveta sem pripravil obrazložitve in dal na mizo pred vsakega člana en izvod prve številke

našega glasila. Delavski svet je po krajši razpravi odločil: »Interni časopis bo izhajal in ime naj mu bo OBVESTILA«.

VIHARNIK: Kako pa naprej, kakšno je bilo sodelovanje in odziv bralcev?

ŠUMEČNIK: Vsak začetek je težak in tudi ta je bil. Zelo verjetno bi tudi meni izgorela volja pri začetnih težavah, če ne bi imel takoj ob sebi nekaj delavskih in trdnih somišljenikov. Delavski svet je imenoval prvi uredniški odbor, ki je odigral izredno pomembno vlogo pri nadaljnji afirmaciji internega glasila. Poleg uredniškega odbora pa se je takoj začelo formirati jedro sodelavcev — dopisnikov. Kot posebno zaslužne bi omenil Gerlovo Vido, bivšo tajnico TOK Ravne, Klavžev Anico, kmečko hčer iz Javorja, sedaj poročena Kumer v Koprivni, Melanškovo Štefka, Vrhnjakovo Vido in Andreja Šertela, ki je bil referent za gojenje na obratu v Črni, sedaj pa je vodja službe za nego in varstvo gozdov v delovni skupnosti.

VIHARNIK: Dolgo ste bili urednik našega internega glasila. Pomagate oblikovati njegovo vsebino. Povejte nam, kako ocenjujete njegov razvoj?

ŠUMEČNIK: Urejal sem časopis od začetka, rojstva v letu 1968 do sredine leta 1974. S 1. 1. 1974 sta se gozdno gospodarstvo in LIP Slovenj Gradec združila v novo podjetje Lesna Slovenj Gradec. Močno se je povečalo število bralcev. V naše bralno področje spadajo tudi vsi kmetje, lastniki gozdov. Opravljal sem še vedno dela socialno-stanovanjskega referenta in se mi je obseg dela z združitvijo močno povečal. Začeli smo razmišljati, da je področje obveščanja v novoustanovljeni Lesni vključno z urejanjem internega glasila tako pomembno, da bo potrebno sistemizirati delovna opravila obveščanja in urejanje glasila. Tudi ta predlog je doživel podporo sindikata in samoupravnih organov. Nameščen je bil referent za obveščanje in urejanje glasila. Kot prvi profesionalc je to to delo opravljal Mitja Schöndorfer, sedanji direktor Koroškega radia. V kratkem lahko rečem: menjali so se uredniki, šefi sektorjev in direktorji, ostalo pa je nekaj vstevih in neutrujenih sodelavcev našega internega glasila, ki sodelujejo že vseh 15 let in so glasilo predani in z njim živijo. Želim, da tako tudi ostane.

Naj jih nekaj naštejemo: Mori Ludvik, Melanšek Štefka, Modic Tone, Kumer Anica, Gerl Vida, Šertel Andrej.

Moram omeniti, da sta pri delu posebno močno izstopala ing. Šertel Andrej in Gerlova Vida in je uredniški odbor predlagal oz. dal pobudo sindikatu, da ju predlagajo za državna odlikovanja. Šertel Andrej je odlikovanje prejel že letos, za Gerlovo pa postopek še teče.

VIHARNIK: Povrniva se malo nazaj. Kako ste urejali delo s tiskarno, mislim tehnično urejanje, pa lektoriranje ...

ŠUMEČNIK: Iz razgovora s tov. Lavričem, ki mi je pojasnil male in velike

Jurij Šumečnik

pojme v zvezi z izdajanjem glasila, sem ugotovil, da je zahtevno delo tudi tehnično urejanje glasila. Lavrič mi je svetoval, da se povežemo s tiskarno v Mariboru in dejal, da bi bil gotovo zelo dober tehnični urednik Bruno Znidaršič, seveda če bi pristal. No, Bruno je pristal in je naš cenjeni tehnični urednik še danes.

Lektorske posle je od začetka opravljal dipl. slavist Milan Cilenšek pri upravi Večera v Mariboru. Kmalu po združitvi pa smo tudi lektorska dela začeli opravljati sami in jih že dobrih pet let opravlja prof. Majda Klemenšek.

VIHARNIK: Govorila sva samo o VIHARNIKU. Znano je, da sta pred združitvijo izhajala dva časopisa, Obzornik pri LIP in Obvestila pri gozdnem gospodarstvu. Povejte kaj o tem!

ŠUMEČNIK: Res je. Po približno letu dni izhajanja OBVESTIL je vznikla podobna ideja pri LIP. Mitja Horvat je delal na takratni upravi LIP na področju izobraževanja in kadrovskih zadev. Tudi on je gotovo moral prek nešteti težav in izšlo je glasilo z imenom OBZORNIK.

Spominjam se, da je kmalu za tem postal urednik internega glasila LIP Marjan Baškovič, ki bo o tem vedel kaj več povedati.

VIHARNIK: Kakšne so ocene bralcev?

ŠUMEČNIK: Pred približno desetimi leti je bila po metodi slučajnega izbora opravljena raziskava o mnenju bralcev. V kratkem lahko prikažem ugotovitve raziskave: glasilo imamo radi, ga beremo, zanimajo nas podatki o poslovanju podjetja, stanovanjska in kadrovska vprašanja, zelo radi imamo tudi druge prispevke iz družbenega življenja. Glasilo naj torej ostane in se izboljšuje. Stalna misel bralcev pa je tudi to, da bi se moralo glasilo močnejše vključevati v procese odločanja, v predhodne razprave o zelo pomembnih odločitvah v Lesni kot so večje investicije in podobno.

Kasneje smo opravili še eno raziskavo mnenja, pa tudi tu imamo lahko mirno vest, ker je bilo glasilo ocenjeno pozitivno, seveda z določenimi pripombami.

VIHARNIK: Morda še nekaj imen ...

ŠUMEČNIK: Kot je že zapisano, so bila pri gozdnem gospodarstvu Obvestila. Kasneje smo v prvi številki leta

(Nadaljevanje na 67. strani)

Nikoli nisem prekoračil roka

Februarja 1971. leta je izšla prva številka Obzornika, glasila lesnoindustrijskega podjetja Slovenj Gradec. Kako je glasilo nastajalo in kakšen je bil njegov namen, nam je povedal njegov dolgoletni urednik Marjan Baškovič.

VIHARNIK: »Kako je nastalo glasilo t kratnega podjetja LIP Slovenj Gradec?«

BASKOVIČ: »Ko sem prišel v delovno skupnost skupnih služb, 1. decembra 1971, je glasilo že izhajalo. Od februarja 1971 do aprila 1972 je glasilo Obzornik urejal Mitja Horvat, ki je bil vodja kadrovske-izobraževalnega oddelka.

Potrebo po glasilu smo čutili že nekaj let prej, preden smo organizirano začeli izdajati glasilo. Občasne oblike obveščanja so obstajale, niso pa bile samoupravno urejene in ciljno opredeljene. Večina samoupravljalcev je sicer dobivala informacije, vendar bolj v »raztrgani obliki«. Tistega, kar pa bi človek, delavec-samoupravljalca potreboval za odločanje, pa ni dobil.«

VIHARNIK: »Kakšna je bila vsebina t kratnega glasila?«

BASKOVIČ: »Bil sem urednik Obzornika od aprila 1972. leta pa do združitve obeh podjetij. V času je bila vsebina glasila bistveno drugačna. Za to so bili tudi jasni razlogi. Del informacij je zajemal področje organizacije oziroma dejavnosti. Specifika lesnoindustrijske problematike je bila takrat bistveno drugačna od sedanjih, kjer je prisotno tudi gozdarstvo in kmetijstvo. Drugi del so bile informacije za samoupravno odločanje. Rekel bi, da smo se ukvarjali predvsem s poslovno informatiko, drugi sestavki so le redko našli pot v vsebino glasila. Takšna je bila tudi opredelitev takratnega uredniškega odbora in kot urednik sem se držal dogovorjene vsebine.«

VIHARNIK: »Kako pa ste urejali tiskanje, tehnično urejanje in lektorstvo?«

BASKOVIČ: »Ko sem prevzel uredništvo, je tiskarske posle opravljala tiskarna v Krškem. Uredniški del opravil je bil veliko bolj preprost, kot je sedaj. Tisk in papir sta bila skromnejša. Odgovorni urednik je bil istočasno tudi tehnični urednik.

(Nadaljevanje iz 66. strani)

1973 zaprosili bralce, da dajo svoje predloge za spremembo imena. Prvi pismeni predlog, da bi se glasilo imenovalo VIHARNIK, je poslala naša sodelavka Anica Kumer, kmetica iz Koprivne, takoj za tem je enak predlog podal še ing. gozdarstva Tone Modic. Po združitvi obeh podjetij smo ponovno razmišljali o imenu in menili, da ostane ime VIHARNIK.

Tudi oblikovno je glasilo doživljalo spremembe. Naslovna stran je bila nekdanj opremljena res z viharnikom, kar mi je bilo najbolj všeč. Menjali smo velikost, in ima sedaj revialne dimenzije, kar je menda primernejše za morebitno vezavo.

VIHARNIKU želim tudi v bodoče veliko uspeha, predvsem to, da bi še naprej osvajal bralce, da bi ga bralci sprejeli za svojega.

Razgovor vodila
Ida Robnik

Pri izdajanju takšnih časopisov je vedno problem rok od oddaje gradiva do izida časopisa. Ta rok smo poskušali skrajšati na minimum. Ta cilj smo v Krškem dosegli, še bolj pa smo skrajšali rok, ko smo tiskanje preselili v Ljubljano. Roki in vsebina, ki naj bi bila vedno sveža, pa so tesno povezani. Informacije o gospodarjenju so bile vedno znane tik pred koncem meseca. Še zadnje dni pred oddajo gradiva sem moral dobiti informacije, ki pa sem jih v večini primerov moral še predelati. Tako sem napisal marsikdaj tretjino časopisa sam. Ko sem prinesel gradivo v tiskarno, smo vse naredili v enem dnevu, postavili stavke in opravil sem tudi korekturo odtisov. Lektoriranja takrat nismo poznali, ker v hiši nismo imeli strokovne službe. Da ne bi roka izida časopisa podaljševali, smo se odpovedali čistemu jeziku.

Ko sem že omenil, smo prešli iz tiskarne v Krškem v Ljubljano. Lahko smo koristili vzporedne prevoze sodelavcev, ki so službeno potovali v Ljubljano, tudi dostava je bila enostavna. Še isti dan, ko je bil časopis natisnjen, smo ga lahko dvignili. Zmanjšali so se tudi stroški, medtem ko je način tehnike urejanja ostal isti, kot je bil prej.

Povedal bi še to, da je bilo delo urednika takrat brezplačno. Delal sem v rednem delovnem času, marsikdaj na škodo mojih delov-

Marjan Baškovič

nih opravil in v prostem času, ki sem ga pač žrtvoval. Dejal bi, da smo takrat dosegli svoj namen.

Ko sem bil urednik niti enkrat nismo prekoračili roka izida glasila.

Uredništvu sedanjega glasila pa želim še veliko uspehov pri delu.«

Razgovor vodila
Ida Robnik

Anica Kumer

Rodila se je pred dvaindesetimi leti v kmečki družini v Jazbini pri Črni na Koroškem. Pred desetimi leti se je poročila na Kumrovo domačijo v Koprivno. Na veliki kmetiji živi z možem in njegovo ostarelo materjo. Pet otrok ji pestri in lepša dneve: dve hčerki šolarki in dva sinova, ki se je držita še za krilo ter nekaj tednov star Marko.

Urejena kmetija, usmerjena v živinorejo — proizvodnjo mesa, zahteva od obeh veliko dela. Kljub temu pa Anica najde trenutke za pisanje, za svoje in naše zadovoljstvo in razvedrilo.

Od začetkov našega glasila pa do danes pomaga oblikovati naš časopis. Pripovedovala je o tem.

VIHARNIK: »Bili ste članica prvega uredniškega odbora. Kako je takrat delal uredniški odbor?«

ANICA: »Uredniški odbor je delal takrat podobno kot danes. Za vsako številko sproti smo se zbrali in pregledali gradivo, le da je bilo za gradivo takrat mnogo težje, kot danes. Viharnik, takratna OBVESTILA, se je praktično šele oblikoval in ni imel veliko zunanjih sodelavcev. Spominjam se, da je bilo tako težko za gradivo, da se je takratni urednik Jurij Šumečnik pripeljal okrog in mi rekel: »Če moreš, takoj napiši daljšo črtico, da ne bo luknje.« Vsedla sem se in v pičli uri napisala daljšo črtico, tako da smo zapolnili sicer prazno stran.«

VIHARNIK: »Vaši prispevki so zelo brani. Kako nastajajo?«

ANICA: »Na veliki kmetiji in pri štirih majhnih otrocih časa za pisanje praktično ni. Pišem pozno zvečer, ko že vsi spijo in imam mir. Navadno vsako stvar napišem samo enkrat, skoraj ničesar dvakrat. Enostavno si zamislim samo temo, potem sedem in pričnem pisati in snov se hitro zliva na papir. Črtico pišem tako hitro, kolikor utegnem pisati z

Anica Kumer

roko, potem jo še preberem, popravim ločila in stvar odložim. Moj najboljši kritik je mož, ki mi res odkrito pove, ali stvar lahko objavim ali ne.«

VIHARNIK: »Veliko vaših leposlovnih prispevkov je bilo objavljenih. Za pripravo takšne snovi je potrebno tudi precej znanja. Bralce bo gotovo zanimalo, kako se izpopolnjujete in kaj berete?«

ANICA: »Žal za izobraževanje nimam časa. Le redkokdaj še lahko sežem po dobri knjigi in to se mi tudi krepko pozna. Le z branjem si človek več besedni zaklad in tega meni manjka. Pred leti pa sem precej brala. Zelo sem oboževala pisateljico Mimi Malenšek, rada pa sem imela tudi Voranca. Njegovo pisanje mi je bilo zelo domače in blizu, čeprav ga nisem nikoli poskušala posnemati. Vsak, kdor piše, mora pisati po svoje, to kar mu prire iz srca. Tega sem se vedno držala.

Čeprav sem v svoji družini zelo srečna, rada pišem žalostne, sanjave stvari. Zelo me prizadene nesreča drugih. Rada imam poštene, preproste ljudi in o teh najraje pišem. Nikoli pa nisem pisala zaradi honorarjev, pač (Nadaljevanje na 68. strani)

NAŠI PRISPEVKI

Ljudje zapišejo svoje misli na papir. K temu jih sili neka notranja sila ali enostavno želja, da se izpovedo. Včasih zapišejo misli samo zato, ker želijo, da bi to nekdo bral. So ljudje, ki svoje misli zapisujejo lahko, tekoče, kot bi se slap besed kar ulival čez rob. Ljudje s tem darom so redki.

Naši prispevki nastajajo navadno drugače. Najprej se rodi ideja, nato pa poiščemo nekoga, ki bi to lahko uresničil in napisal članek. To je ne-hvaležno delo. Velikokrat se avtor članka ustavi tudi ob misli, da bo njegov članek prebral lektor in ga popravi. Tudi to je precej nehvaležno delo. Pazljivo prebereš vrstico za vrstico. Popravljaš napake, gradiš, razbijaš, tvoriš nove stavčne zveze. Misel naj bi bila jasna in čista. Izrazi naj bi bili

razumljivi, povedi kratke. Včasih mi avtorji zamerijo, ker oklestim gostobesednost in črtam ponavljajoče se misli. Seveda pa se mi izmuzne tudi marsikatera napaka, saj običajno dobim prispevke zadnji hip. Vsak prispevek je dragocen dodatek Viharniku. Žal, dopisnikov je malo. Morda je kdo umolknil tudi zaradi lektoriranja. Radi bi, da bi bil Viharnik prijeten in koristen, da bi ga ljudje radi brali. Če pa je v njem slovenski jezik v zadnjih letih lepši in čistejši, smo storili veliko.

Morda še ta droben primer: ...Če začnemo pri začetkih lahko rečemo, da smo potrebo po informiranju prek glasila čutili že nekaj let prej, preden smo organizirano pristopili k izdajanju informacij prek glasila...

Majda Klemenšek

Ta stavek se lahko glasi tudi tako: ...Potrebo po informiranju smo čutili že nekaj let prej, preden smo organizirano začeli izdajati glasilo.

Majda Klemenšek

(Nadaljevanje s 67. strani)

pa mi je pisanje konjiček, kot je drugim kaj drugega.

Zelo pa sovražim gostobesednost, polno fraz, povedanega pa je zelo malo.

VIHARNIK: »Ali dopisujete tudi v druge časopise?«

ANICA: »Pisati sem pričela že kot pionirka, najprej v Cicibana, potem je prišel na vrsto Pionirski list. V sedmem razredu sem pričela pisati v Kmečki glas v rubriko Pisana njiva. V tej rubriki sem objavila največ svojih črtic. Leta 1972 sem dobila nagrado kot najboljši pisec leta.

Zaradi pomanjkanja časa v Kmečki glas ne pišem več, dolgo pa sem pisala v Ognjišče.

Letos spomladi pa sem na pobudo Jurija Šumečnika in Staneta Plevnika napisala nekaj pesmi za ansambel Invalid iz Slovenj Gradca.

Pesmi pišem bolj za šalo, pisati pa sem jih pričela na željo mojih hčerkaic šolarik že pred štirimi leti, ker sta želeli na proslavah deklamirati nekaj mojega.

VIHARNIK: »Petnajst let pomagate oblikovati naše glasilo s svojimi prispevki. Kako ga ocenjujete in kaj še predlagate za izboljšanje vsebine VIHARNIKA?«

ANICA: Petnajst let je kratka doba, vendar moram poudariti, da se je v teh letih VIHARNIK zelo, zelo izboljšal. Pridobil si je širok krog sodelavcev, zato je tudi za gradivo lažje kot pred leti. Pohvale vredna je tudi priloga za kmetijstvo in prav čudi me, da se toliko let ni kdo spomnil nanjo, saj je VIHARNIK glasilo kmetov in gozdarjev, je pa tudi mnogo delavcev, ki poleg dela še kmetujejo in jim je vsak nasvet še kako dobrodošel.

V VIHARNIKU pogrešam kakšno prijetno krajšo črtico in šalo. Saj je še vendar med vami kdo, ki mu teče pero! Treba je le korajže, pa pride stvar na beli dan. Saj tudi preprosto, delaven človek potrebuje poleg strokovne vsebine še kaj lažjega, nekaj, pri čemer si sprosti živce, saj je številke že preveč. Zato bi bilo prav, če bi se na eni strani vsak mesec pojavila kakšna lepa, literarna stvaritev. To je moje mnenje.

Vam vsem v uredništvu želim še naprej tako uspešno delo z obljubo, da bom še naprej sodelovala pri oblikovanju VIHARNIKA.

Ida Robnik

Andrej ŠERTEL

Andrej Šertel

Njegovo ime se je pojavilo na prvi strani prvega glasila delavcev gozdne-ga gospodarstva pod člankom VIHAR NAD OLŠEVO in je vse do danes močno prisotno. Ne samo kot avtor prispevkov, tudi kot dolgoletni član uredniškega odbora in glavni urednik VIHARNIKA kroji in pestri vsebino našega glasila.

Za zvestobo VIHARNIKU in njegov razvoj je letos prejel odlikovanje — red dela s srebrnim vencem.

Ida Robnik

Mitja SCHÖNDORFER

Mitja Schöndorfer

Januarja 1976 je prišel v Lesno. Tri leta je bil odgovorni urednik Viharnika. S svojim znanjem in ustvarjalnostjo je veliko prispeval k razvoju VIHARNIKA.

Bil je naš prvi profesionalni urednik.

Jure Šumečnik

Nastanek in razvoj žag v Dravski dolini

(ŽAGE NA SLOVENSKEM)

Bralce obveščamo, da bo nadaljevanje članka v prvi številki — januarja 1984.

Razmišljanje o VIHARNIKU

Eden izmed prvih sodelavcev in sooblikovalcev glasila Lesne je bil tudi Jože ZORMAN, ki je pred petnajstimi leti vodil kadrovski oddelek bivšega podjetja Gozdno gospodarstvo. Svoja razmišljanja je usmeril bolj na vsebino sedanjega časopisa, ki ga, kot pravi, redno in celega prebere. »Sedaj, ko sem v pokoju, me še živo zanima, kaj se v Lesni dogaja. Veliko informacij najdem v VIHARNIKU,« je dejal in nadaljeval: »Ko sva z Jurijem Šumečnikom razmišljala o obliki naslovne strani prve številke glasila, sem se spomnil na tri smreke, ki smo jih imeli na papirju naše firme. Narisal jih je že leta 1954 naš sodelavec Adi Kolar. Razvoj glasila je seveda viden, vendar namen ne bo nikoli dosežen, saj to se pri takem časopisu ne da. Veliko je novih stvari. Mi športnih vesti sploh nismo objavljali. Poslovni članki so napisani preveč komplicirano, morali bi biti bolj enostavni, da bi jih lahko razumeli vsi delavci. Kar morate dati službi družbenega knjigovodstva jim dajte, delavcem pa dajte takšne informacije, da jih bodo razumeli. Premalo pišete o samoupravljanju. Pa še to, kar pišete, je premalo kritično. Ali je vse tisto, kar ljudje mislijo in želijo, res izrečeno? Pri tem mislim na povezanost delegata z bazo.

Ko dobim VIHARNIK v roke, najprej preberem potopise oziroma poljudnoznanstvene prispevke. Ti

so mi najbolj všeč. Potem preberem celega. Mislim, da bi morali objavljati več poljudnih prispevkov, prispevkov o življenju ljudi.

Zelo dobra je kmetijska priloga. Najbolj všeč mi je pisanje Roka Gorenška, poljudnoznanstveno pa Ivan Uršič napiše tako dobro, da mu ne bi prisodil.

Po mojem mnenju je VIHARNIK poleg Fužinarja najbolj bran časopis na našem območju. Sprašujem pa se, ali je na Koroškem potrebnih toliko internih časopisov, in sprašujem, ali je VIHARNIK interni časopis — vaše obvestilo ali so »cajtng«? Obveščanje delavcev bi moralo potekati tako, da bi delavci pred tem, ko odločajo o pomembnih samoupravnih zadevah, imeli možnost gradivo na primeren način pregledati, mislim, prebrati v svojem glasilu.

Vem, da ima urednik zelo težak položaj, zelo odgovorno nalogo.

Težko je uskladiti vse želje in zahteve.

Kot pri vseh drugih delih, je treba tudi pri tem vključiti več mladih, svežih moči. Predlagam, da v uredniški odbor imenujete tudi nekaj mlajših članov, ki bodo osvežili vsebino.

Naj ob koncu ponovim: VIHARNIK zelo rad berem, vedno preberem celega.

Razmišljanja zabeležila Ida Robnik

Kako gledajo VIHARNIK kmetje

Morda bo na to vprašanje odgovoriti malo težko. Težko zato, ker bi morala tu zbrati misli oziroma pripombe vseh kmetov, ki berejo naš VIHARNIK. Če se dobro spominjam, je teh bralcev na področju TOK Gozdarstva Ravne kar 460.

Pa vendar bom skušala odgovoriti na to vprašanje kar najbolj prav.

Spominjam se začetkov izhajanja našega glasila. Takrat še ni nosil tega imena. Večkrat sem po službeni dolžnosti prihajala na RAVENSKO POŠTO. Tam sem videla kar zajetne »kupe« tega našega glasila, ki ni bil dvignjen. To je prav gotovo pomenilo, da se zanj še niso tako zanimali. Stisnilo me je pri srcu: »Glej, kako malo je bran!« Toda ti »kupi« so bili vsako leto manjši, kar je kazalo, da je zanimanje raslo. To potrjuje tudi dejstvo, da je zadnje čase prišlo na obrat več kmetov, ki glasila iz kakršnihkoli razlogov še niso prejemale s prošnjo, da jim uredimo oziroma jim list naročimo. »Veste,« so mi rekli, »pri sosedu sem ga bral, pa sem iz njega izvedel marsikaj koristnega.« Ko sem kmete večkrat vprašala, kako se jim list dopade, so dejali, da ga radi berejo, le preveč številki jim ni pri srcu.

Če sem si dovolila na naslovno vprašanje odgovoriti v imenu kmetov, ne bom zgrešila, če rečem, da si želijo tudi poljudnih prispevkov, takih, ki jih vsaj za kratek čas odvrnejo od trdega dela. Čeprav so naši kmetje načitani, izobraženi, pa vendar bolj domač in bolj bran bo Viharnik, če bodo prispevki pisani na

razumljiv domač način, brez tujk, ki so jim v pravem pomenu besede res tuje. Naj se povrnem k naslovu. Gledajo ga kot njihov list, od katerega si želijo informacij o dogajanjih v njihovem obratu in v celotni delovni organizaciji, pa čeprav ti podatki niso vedno razveseljivi. Ko zaključujem ta prispevek, pa naj bom še malo kritična. V DO Lesni je veliko gozdarjev, veliko članov kolektiva s primerno izobrazbo, pa tudi kmetov, ki jim pisanje ne bi delalo težav. Pa le redko ali skoraj nič ne pride izpod njihovega peresa.

Tako nekako je zapisal tudi tov. Ajnžik, ki mu pisanje ni tuje, v juniju 1980. leta.

Dovoljujem si citirati iz te številke tudi njegove, še kako resnične besede: »Z malo več volje in korajže do pisanja bomo samo izboljšali in popestrili vsebino našega glasila. Zavedati se moramo, da se pisana beseda čuje veliko dalje in da ima večjo moč.«

Kako lepo bi bilo uredniškemu odboru, če bi prejemale različne prispevke različnih piscev in ne bi pisali vedno eni in isti. Če pa bi jih napisala žuljava roka našega kmeta, bi nam bili taki prispevki še bolj dragi.

Dragi bralec — kmet! Vzemi v roko pero, posreduj nam bralcem košček toplote zorečih njiv, šepet in šumenje tvojih gozdov in tiste enkratno lepe še neoskrunjene narave in življa. Pa tudi stiske in nadloge, ki te tarejo. Takrat bo tvoj in naš VIHARNIK zelo bogat.

Vida Gerl

O nastajanju glasila VIHARNIK

Vsak mesec okoli 10. dobite časopis. Kakšna je pot preden ga dobite, kdo vse pri tem sodeluje, da bo časopis tak kot ste ga v LESNI navajeni, mnogim ni poznana. Nekaterim je proces nastajanja časopisa znan — vsaj v glavnih obrisih; še več je pa tistih, ki poznajo le urednika in še koga iz uredniškega odbora, na »rojstvo« časopisa še pomislijo ne.

Kako poteka delo v praksi? Če povečamo čisto na kratko je potrebno pripraviti program — zasnovano glasilo. Ta zahtevna naloga je zaupana odgovorni urednici. Pri načrtovanju vsebine se oslanjajo na predvidene dogodke v organizaciji, na gradiva, ki se predvidevajo na dnevnem redu samoupravnih organov in družbenopolitičnih organizacij pa tudi na dogodke zunaj organizacij. Posebno skrbno je treba načrtovati zapise o naših ljudeh in njihovih problemih, pa o intervjujih na delovnih mestih. Posebej je treba pripraviti shemo za reportaže in fotografije. Člani uredniškega odbora sprejmejo ali pa tudi dopolnijo program zasnovane časopisa.

Po potrditvi programa se urednik dogovori s posameznimi avtorji, koliko in do kdaj naj napišejo svoje sestavke. Posebej da tudi nalog fotografu za izdelavo fotografij. Seveda pa s tem delo še zdaleč ni dokončano, saj sedaj nastopi največji problem: skoraj nihče ne upošteva dogovorjenega roka. Urednik mora pripraviti tudi gradivo, ki ga napiše sam: poročila, vesti, članke, intervjuje, komentarje in drugo.

Tako urejeno in pripravljeno gradivo odgovorni urednik da uredniškemu odboru, kjer se pred objavo da dokončno soglasje.

Tehnično urejanje časopisa

Pregledano in potrjeno gradivo sedaj prejme tehnični urednik, ki je zunanji sodelavec LESNE. Ker je v praktičnem delu prisotno že dolgoletno sodelovanje, tehnični urednik pri predaji materiala do neke mere okvirno že pozna vsebino posameznih strani in tako si je možno zamisliti že vnaprej grafični izgled.

Pred predajo gradiva seveda v uredništvu ne smejo pozabiti na posebno občutljivo področje, tj. lektoriranje člankov — vse rokopise je potrebno jezikovno pregledati. Tako se je možno izogniti kasnejšim popravkom v tiskarni in s tem prihraniti čas in denar.

Naslednja faza je grafično oblikovanje člankov. Tehnični urednik rokopise pregleda, jih označi po vrstnem redu (opremi s posebnim žigom, da se ne bi z ostalimi rokopisi pomešali), določi vrsto pisave, uredi glavne naslove, nadnaslove, podnaslove in vmesne naslove, uredi vso slikovno gradivo — vse v smislu vsebine posameznih sestavkov. Po potrebi si posamezne strani tudi skicira in pri tem mora upoštevati vse možnosti, ki jih daje tiskarna: razne velikosti črk, različne okvirje, različno okrasno gradivo in drugo.

Stavljenje strojnega stavka

Tehnični urednik ko je uredil vse strani rokopisa, tudi vse slike, risbe, grafikone in podobno preda urejen in

prečiščen rokopis v tiskarno. Na podlagi delovnega naloga »potuje« celotno gradivo preko prodaje, tehnologije in operativne priprave dela v posamezne grafične oddelke. Pri prvem, ki dobi rokopise je strojni stavec, ki izvablja iz stroja posamezne črke-matrice in tako niza vrsto za vrsto. Tastatura tipk je podobna tistim na pisalnem stroju, vendar s to razliko, da tu stroj sam vliwa svinčene vrste. Pridobitev stavnega stroja je v tem, da se razmaki med besedami avtomatsko širijo ali ožijo in tako dobimo na levi in desni strani besedila ravno linijo (s pisalnim strojem tega ni mogoče doseči). Ko so nato vrste vliete druga za drugo stroj črke (matrice) zopet sam razvrsti vsako v svoj kanal. Pri stavljenju vrstic, ki jih zbira dobimo stolpce in te najprej odtisnemo na papir, ki jih nato sprejme korektor, da bi odpravil napake, ki bi jih morda med delom povzročil strojni stavec. Te napake je takoj zatem potrebno popraviti. Naslednji izvod pa sprejme tehnični urednik, ki mu služi za zanimivo delo — oblikovno ureditev posameznih strani s tem, da stolpce obreže, doda slikovno gradivo, opremi z vsemi napismi, jih razvrsti na posebni karton ter tako z lepljenjem ustvari natančno grafično podobo posamezne strani.

Izdelava klišejev

Istočasno s stavljenjem gredo v izdelavo tudi slike. Fotografije in risbe prejme reproduksijski fotograf, ki jih prefotografira tako, da je med originalom (tj. sliko) in filmom tiskarska mreža ali raster. To je mreža tankih pikic katerih količino merijo v dolžini 1 cm in tam kjer je pikic več je slika temnejša, oziroma svetlejša, če je pikic manj. Kopist nato prekopiira sliko s filma na cinkovo ploščo, jedkar pa ji da s pomočjo kislin dokončno obliko. Brez rastra poteka le prefotografiranje risb, grafikonov in podobno, saj bo na klišeju natanko tisto kar je na risbi.

Načrtovanje zrcala in prelom

Tehnični urednik dobi zraven izgotavljenih stolpcev še odtise izgotovljenih klišejev. Sedaj po skicah, ki si jih je naredil, izdelava posamezne strani iz odtisov stolpcev in odtisov slik in vse to dopolni z vsemi naslovi, z željenimi okvirji in risbami. Pri vsem tem pa mora strogo upoštevati grafične zakonitosti.

Ko tako dobi število strani, jih preda ročnim stavcem-meterjem, običajno zjutraj naslednji dan. Postopek je tak, da več meterjev na podlagi načrtov razvrstijo stolpce, klišeje, naslove tako, da iz tiskarskih materialov ustvarijo ustrezne strani in pri tem upoštevajo estetsko oblikovanje na podlagi zrcala oz. načrta tehničnega urednika.

Ko so posamezne strani zmetirane jih je treba odtisniti — sledi pregled, tehnični urednik pa skupaj z odgovornimi uredniki opravi vso potrebno korekturo. za Viharnik in Prilogo za kmetijstvo.

Vse popravljene strani vračajo zopet strojnemu stavcu in od tod k meterju, da vsi izvršijo popravke in po ponovnem pregledu gre časopis v nadaljnjo fazo — v tisk.

Bruno Žnideršič

Tiskanje

Tiskamo več strani časopisa istočasno, čeprav je to odvisno od velikosti tiskarskega stroja. Najpogosteje tiskajo po štiri strani skupaj. Pri tem je treba paziti, da so strani tako razporejene na tiskovni poli, da ko se kasneje v knjigovoznici zgibajo, jih je možno listati v pravem vrstnem redu. Če ima časopis več strani, tiskamo prvo polo skupaj: prva in zadnja stran, druga in predzadnja stran, nakar sledi druga, tretja itd. pola. Možno je tiskati posamezne strani tudi v barvi in na vse te zakonitosti mora pri oblikovanju časopisa paziti tehnični urednik.

Tiskar si napravi načrt tiska in šele nato razvrsti v stroj sestavek s štirimi stranmi ter prične posamezne pole temeljito pripravljati — skuša nejasni odtis na poli odpraviti. Vse delo okoli priprave tiskovne pole traja nekaj časa, nakar se prične najzanimivejše — tisk. Tiskarski stroj odtisne na uro do dva tisoč odtisov, saj v tem primeru govorimo o klasični tehniki. Kako prav zaprav poteka tisk, kar marsikoga zanima, ko obišče tiskarno?

Na eni strani tiskarskega stroja je sestavek iz tiskarskega materiala, to so štiri razvrščene strani, ki so izdelek ročnega stavca-meterja. Sestavek v stroju namažejo s tiskarsko barvo posebni valji, hkrati pa z vrha stroja zračne sesalke potegnejo polo papirja v notranjost stroja. Papir se dotakne z barvo namazanega sestavka in tako dobimo odtis, ki ga stroj odlaga polo na polo na drugi strani. Tako se potem zvrstijo druga za drugo vse tiskovne pole — vsaka pola je najprej tiskana po eni strani (prvo tisk) in ko se te strani posušijo se tiska še po drugi strani (drugo tisk). Če pa želimo poleg osnovne barve uporabiti še kakšno drugo barvo, torej, da bi stran časopisa bila dvobarvna, potem je potrebno stroj umiti in pola, ki je dvobarvna potuje ponovno skozi stroj, da na polo odtisne še drugo barvo in tako je tisk pole končan.

Vezava in ekspeditiranje

Tiskovne pole kasneje prepeljemo v knjigovoznico kjer se opravi zgibanje, vlaganje, šivanje, obrezovanje in zavijanje. Zgibanje pol se opravlja strojno in to tako, da se vlagajo zgibane pole druga v drugo tako, da je možno vse sestavljene pole kasneje šivati z žico skozi hrbet. Časopis se v knjigovoznici zadrži dan ali dva in ko je popolnoma končan, ga je nujno čimprej odposlati do posameznih bralcev. Pri zaključnem

(Nadaljevanje na 71. strani)

(Nadaljevanje s 70. strani)

delu je treba v osnovni časopis vložiti še PRILOGO za kmetijstvo.

Ekspeditiranje poteka tako, da se del časopisa zavije v paket in osebno ali na neki drugi način prevzamejo delavci LESNE iz Slovenj Gradca, ostali del pa po enakem postopku kot pri dnevnem časopisju pošiljamo VIHARNIK po pošti na posamezne naslove.

Pravočasnost izida

Preden časopis pride do bralca je potrebno opraviti mnogo delovnih postopkov (nekaj smo jih uspeli omeniti), nekaj opravil je sprotih, nekaj bo truje tudi višja sila, tako da v večini primerih komaj »lovimo« plačilni dan v LESNI. Vsi, ki se v začetku niso držali roka oddaje rokopisa, da bi s tem zagotovili pravočasnost izida, so si verjetno mislili saj dan ali dva ne pomenita ničesar. Toda temu ni tako. Zamuda enega dne povzroči v tiskarni verižno reakcijo na vsej poti natiska časopisa: od strojne in ročne stavnice, klisarne, prek knjigotiskarske strojnice pa vse do knjigovoznice. Ob tem pa še ne smemo pozabiti na zbiranje gradiva, urejanje gradiva, pripravo fotografij, lektoriranje in tehničnega urejanja ter na koncu še ekspeditiranje. Ker tiskarna tiska celo vrsto drugih časopisov je rokovna disciplina nujna, saj je treba po vrstnem redu pripraviti tudi vse tiskarske zmogljivosti za vsak časopis posebej. Marsikdo pozabi, da tudi tehnična ureditev zahteva svoj čas, prav tako lektura. Najpogosteje ta dela potekajo pozno v noč, ko je pisec morebiti na svoj članek že pozabil — ustrezno opremljeni rokopisi, pa morajo do ločeni dan biti zgodaj zjutraj v tiskarni.

Delo s časopisom je lepo — težave se pojavljajo pri rokih, v zadnjem času tudi pomanjkanje repromaterialov, toda to se pozabi tisti trenutek, ko je časopis v posameznih TOZD LESNE, pri posameznem gozdarju, kmetu kooperantu in še če je v njem zanimiva vsebina, ter da je pravočasno dana informacija, je s tem namen dosežen.

B. Žnideršič

Odmev na vprašalnik, kako beremo, ocenjujemo in kaj si želimo v VIHARNIKU

Želim se zahvaliti vsem, ki so pokazali pripravljenost in potrebo po sodelovanju pri izpolnjevanju vprašalnika in za razgovore o vsebini našega »VIHARNIKA«. Če se bo posrečilo upoštevati želje in predloge sodelujočih in v bodoče najti prava »streliva«, bo postal »VIHARNIK« še bolj viharen, uporen in s tem še bolj naš. Tistim, ki se jim ni zdelo vredno vključiti se in prispevati svojega deleža k dopolnjevanju in preoblikovanju našega glasila, smatramo, je vseč kakršen je, ali pa morda ne čutijo potrebe po tem načinu obveščanja in seznanjanja z dogajanjem v matični DO. Mogoče je vsak tak za nekaj malega prikrajšan — siromašnejši. Prav bo, če bodo poskušali opraviti popravni izpit s prispevki v naslednjih številkah glasila.

Posebej se zahvaljujem tajništvom obratov, ki so pomagala pri izbiri tistih značilnih predstavniških skupin v TOZD ali TOK za izpolnjevanje obrazcev, ki izražajo najsplošnejše oblike in odnose v temeljni združbi.

Tisti pa, ki predloženih vprašalnikov niso niti vrnil, zaslužijo grajo.

VIHARNIK izide do 12-krat na leto, v nakladi okoli 5200 komadov.

Letni stroški znašajo 2.289.000,00 din, ali en izvod stane ca. 20,00 din.

Glasilo prejema vsi zaposleni, upokojenci »Lesne« in kmetje ter zaposleni pri obratih kmetijskih zadrug, v vseh 4 občinah na Koroškem.

Nekaj izvodov VIHARNIKA prejema jo še gozdna gospodarstva, lesno industrijska podjetja in ustanove (inštitut, šole itd.) s področja omenjenih panog Slovenije.

Stroške izdajanja si »Lesna« Slovenj Gradec deli še za kmetijsko prilogo s KKZ Slovenj Gradec in KZ HKS.

Če naprej razglabljam in kramljamo z ljudmi, je velika večina zaposlenih prepričana, da je glasilo naše, saj je edino med podobnimi obvestili podjetij, ki pokriva celotno koroško regijo.

Da je glasilo naše, da nas zbližuje in medsebojno spoznava, so dokaz prispevki v vezani in nevezani besedi, ki so vsestranski: včasih zbadljivi, izzivalni, polni graje, pa zopet združevalni, spravljalni, pohvalni, vzpodbudni, napeti, živahni, pretresljivi, resni, razburljivi, zabavni, razglabljujoči, šaljivi, strokovni ...

Tako veje iz izjav prepričanje, če se izrazimo premeteno — državniško: GLASILO RABIMO VSI: vodilni, da v težkih časih, ki burijo duhove delovnih ljudi, pričujejo in razodevajo n. pr.: o vzrokih napačnih naložb, neizvrševanju delovnih nalog, o delovanju in iskanju primerne metodologije, o delitvi OD po pričakovanem, oziroma dejanskem prispevku in podobno, ali pa delijo priznanja za uspešnost poslovanja;

in drugi za opravičevanje kršitev kršiteljev, kjer si dajemo duška bodisi z grajo ali hvalo, seveda vse na človekoljubni primeren ravni medčloveških odnosov, z edinim ciljem — biti tvoren, ustvarjalen razsodnik napak, ki jih opazimo in želimo odpraviti v korist vse skupnosti.

Na vse TOZD »Lesne« smo poslali približno 90 vprašalnih pol, kar je za približno 3 odstotke zaposlenih, z namenom, da ugotovimo prisotnost in odmevnost glasila delovne organizacije.

Vrnjenih je bilo 39 izpolnjenih vprašalnih pol, kar je slaba dva odstotka zaposlenih, ali drugače: 23 TOZD in TOK, ki so bili vabljeni k sodelovanju, jih je odgovarjalo 15, kar je približno 66 % vprašanih.

Če strnemo misli, želje in usmeritve sodelujočih, ugotavljamo, da so anketirani dali tehtne odgovore in poglobljene napotke uredniškemu odboru za nadaljnje oblikovanje glasila.

Večina bralcev je izrazila, da je ime VIHARNIK priljubljeno.

(Nadaljevanje na 72. strani)

Foto: A. Klemenšek

(Nadaljevanje z 71. strani)

Obrat gozdarstva Črna, TOK gozdarstvo Ravne in Radlje ter IB »Lesne« n. pr. menijo, naj ime ostane, ker je že ustaljeno, udomačeno, dobro izbrano, tudi oblika je primerna, ustrežna naslovu in namenu (TRADICIJA).

Drugi so spet mnenja, da ime ni pomembno, pač pa vsebina in naj ostane kar »VIHARNIK«.

Nekdo je pribil, da je »Lesna« prav zdaj nekak viharnik, ko se bori za obstanek v vse splošnih težavah (viharjih problemov).

Poleg opisanih mnenj, pa smo prejeli še nekaj posameznih predlogov, kjer se ljudje navdušujejo za spremembo imena in predlagajo tudi mikavne naslove: »STOPI-NJE«, »HUDOURNIK«, »SKOZI LES-NO«, »LUBADAR«, GLASILO »LES-NE«, »KOROŠKI GOZDAR«, ali navajajo misel, da je treba poiskati ime, ki bolj nazorno označuje lesarsko gozdarsko stroko. Enake so tudi zahteve, naj bo VIHARNIK, če bo izhajal še vnaprej, tiskan le enkrat mesečno, razdeljen s plačo. S kasnejšim razdeljevanjem glasila se vrednost zmanjša, izvodi se celo izgube, saj ne pridejo do naslovnika, torej jih dosti niti ni uporabljenih.

Še več, ta predlog, ali če hočete zahteva, dokazuje, da ljudje ne potrebujemo samo denarnih, materialnih dobrin, ampak smo željni tudi duhovnih vrednot.

Med drugim so se v TOZD TP Prevalje, žaga Vuhred in TIP Otiški vrh opredelili:

— da je krog sodelujočih dopisnikov treba povečati,

— uvesti razne praktične nasvete, več humorja in mladinskih prispevkov,

— premalo je poljudne literature, križank, razgovorov s posamezniki, objav s TOZD in TOK,

— preveč je statističnih podatkov in tabel, kadrovske vesti. Odhode v pokoj in osmrtnine, naj bi objavljali tromesečno za vse TOZD in TOK,

— več je treba pisati o škodljivosti alkoholnih pijač in kajenju,

— nekateri predlagajo povečani obseg glasila ali da bi izhajal dvakrat mesečno,

— dodati bi bilo dobro o objavi občinskih odlokov, obvestila o sodelovanju s kupci ipd.

— pogrešamo obvestila o novatorstvu in izboljšavah, ki so jih prispevali delavci, o problematiki, s katero se srečujejo na delovnih mestih.

Zelo pristržno so se o potrebi in času izhajanja ter obsegu izrazili anketiranci n. pr. s TOZD TIP PAMEČE, ŽAGA OTIŠKI VRH in BLAGOVNI PROMET.

Pravijo, da je prav, da glasilo izhaja, celo, zelo potrebno. Na tak način dobijo delavci celovito informacijo, kaj se v DO dogaja. Nujno je, da izhaja, saj tako držimo vez tudi z upokojenci.

Študijska knjižnica

DZ 05

VIHARNIK

1983

070 489(497).12 Slovenj Gradec

3005620

COBISS *

KOROŠKA OSREDNJA KNJIŽNICA
RAVNE

Naj izhaja vsaj enkrat mesečno. Ne bi škodilo par vrstic več, kot pa premalo.

TOZD »Nova oprema« in žaga »Mislinja« so navedli svoje misli in želje, ki jih tarejo. Čutijo, da so v VIHARNIKU premalo omenjeni.

— Z VIHARNIKOM SEM KAR zadovoljna.

— Odprli naj bi rubriko obisk pri upokojencu »Lesne«.

— Problem zakasnitve izhajanja. Tema, ki je danes aktualna, čez mesec ali več nima vrednosti, ni zanimiva.

— Imamo občutek, da je TOZD Nova oprema nekako odmaknjen.

— Glasilo naj bo aktualno in polemično (aktualno n. pr.: šola za gozdarje že dolgo ne obstaja več?).

— Predlagamo objavo vseh, ki so bili obravnavani na disciplinski komisiji.

— Svoj prostor naj najdejo pridni, sposobni in uspešni delavci.

— Dopisnik, novinar naj sam izbira predstavnika obratov ali kmetov n. pr. kako so zadovoljni z uslugami in obratno, kako izvršujejo pogodbene naloge in podobno.

— Objavljati bi bilo treba, kdaj bo n. pr. razprodaja in popusti, ki jih nudijo članom in ostalim TOZD, Nova oprema, TP Pameče, TIP Otiški vrh, Blagovni promet.

— Navesti je treba krivce zgrešene investicije v »Lesni«.

— Zakaj potrebujejo gozdarji 160 osebnih avtomobilov?

— Kljub velikemu številu strokovnega kadra nastajajo škode v gozdovih (neobeljena hlodovina, lubadar, plin, okolje, koristnost prebiralnih in ostalih sečenj pred goloseki, zakaj je prirastek samo 3,50 plm namesto 6,0 do 10,0 plm)!

— V finalni proizvodnji bi bilo potrebno kritično analizirati prihranke materiala,

izkoriščanje odpadkov in nadaljnjo predelavo, kakovost proizvodov, odstotek izkoristka surovine, izkoriščanje delovnega časa...

— Nadaljevati je treba s celovitimi predstavitvami TOZD in TOK.

— Objavljati moramo inventivno dejavnost.

— Vzpodbujati bi morali ljudi v TOZD, ki imajo zanimiva gradiva v mislih, pa jih ne znajo spraviti v pisno obliko.

— Za kmetijsko mehanizacijo bi bilo potrebno uvesti rubriko s praktičnimi nasveti o vzdrževanju, varnosti in zmogljivostih različnih strojev in pripomočkov.

— Ugotoviti je treba, kaj je novega v gozdarstvu in kmetijstvu, sposobnih strokovnjakov je dovolj.

— Prav bi bilo, če bi uporabljali boljši papir. Slike naj bodo boljše obdelane, posnetki so zelo dobri.

— Pogrešamo predstavitev posebnežev koroške krajine, kot so samouki, redka obrt, zbiratelji različnih zanimivosti, pisatelji, pesniki, kiparji, športniki, kulturniki.

S svojimi izjavami so navdušili tudi anketiranci žage Mušenik, delovne skupnosti skupnih služb Slovenj Gradec in TSP Radlje-Podvelka. Naj opišem želje kar v telegrafskem slogu: uredniškemu odboru želimo še veliko uspehov pri izdajanju glasila, ob 15-letnici izhajanja naj bo VIHARNIK drugačen, bolj obširen, v res bogati slavnostni obliki, ta številka naj bo aktualna in polemična, vsebuje naj rezultate in stanja v tem obdobju. Želimo vsaj tak in še večji uspeh pri nadaljnjem delu in razvoju VIHARNIKA in vse čestitke uredniškemu odboru in tiskarni.

Želimo, da bi VIHARNIK še naprej uspešno prinašal še več novic.

»Še tako naprej!«

Zbral in uredil
Dretnik Karel